

การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสี่ซัง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MUSIC COMPOSITION: TUB RUENG KOH SICHANG

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Fine and Applied Arts in Fine and Applied Arts

Common Course

FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสี่ซัง
โดย	นายสันติ อุดมศรี
สาขาวิชา	ศิลปกรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะศิลปกรรมศาสตร์	คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี)	
	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์)	
	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)	
	กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)	
	กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ข้ามคม พรประเสริฐ)	
	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์)	
	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ)	

สันติ อุดมศรี : การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสี่ซัง. (MUSIC COMPOSITION: TUB RUENG KOH SICHANG) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ภัทรวดี ภูษณาภิรมย์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ.ปกรณ รอดช้างเผื่อน

การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสี่ซัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และมูลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสี่ซัง จังหวัดชลบุรี และเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสี่ซัง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บและรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ และการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผลการวิจัยพบว่า เกาะสี่ซังมีความน่าสนใจทั้งด้านประวัติความเป็นมาจากการเป็นสถานที่จอดพักเรือสินค้าเพื่อหลบลมพายุ ต่อมาใช้เป็นสถานที่ประทับตากอากาศของพระมหากษัตริย์และชนชั้นสูง เป็นเกาะเดียวในประเทศไทยที่มีพระราชวังตั้งอยู่ ปัจจุบันเกาะสี่ซังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของภาคตะวันออก พัฒนาการดังกล่าวจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะของเพลงดับประเภทดับเรื่อง เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ความเป็นมาและความน่าสนใจของเกาะสี่ซัง ผ่านบทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในลักษณะกลอนสุภาพ ตามหลักการประพันธ์เพลงในลักษณะบันดลรั้งสฤษฏ์ ของรองศาสตราจารย์ พิชิต ชัยเสรี และแนวคิดการประพันธ์เพลงของรองศาสตราจารย์ปกรณ รอดช้างเผื่อน โดยนำคำขวัญของเกาะสี่ซังมาสร้างสรรค์บทร้องเพลงคำขวัญเกาะสี่ซัง และนำเรื่องราวเกี่ยวกับเกาะสี่ซังมาสร้างสรรค์บทร้องและทำนองเพลง ได้แก่ เพลงปฐมลิขิต บอกเล่าถึงที่มาของชื่อเกาะสี่ซัง เพลงศักดิ์สิทธิ์สี่ซัง บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะสี่ซังนับถือ เพลงสรณังราชฐาน บอกเล่าประวัติและความสำคัญของพระราชวังจุฑาธุชราชฐาน และสร้างสรรค์เพลงสุขสนานชาวเกาะ และเพลงแสนเสนาสีชล เพื่อบอกเล่าความเปลี่ยนแปลงของชุมชนเกาะสี่ซังสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งนี้ เพลงที่สร้างสรรค์ทั้งหมด ใช้บันไดเสียงเพียงออล่าง และใช้กลุ่มเสียงปัญญามูล ซลท x รม x มากที่สุด อีกทั้งผู้วิจัยใช้สำเนียงจีนในเพลงศักดิ์สิทธิ์สี่ซัง และใช้สำเนียงลาว สำเนียงจีน และสำเนียงฝรั่ง ในเพลงสุขสนานชาวเกาะ เพื่อสะท้อนว่าเกาะสี่ซังเป็นที่พักอาศัยและเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนหลากหลายเชื้อชาติ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สร้างสรรค์ทำนองเพลงแสนเสนาสีชลตามแนวรวางประยุกต์แบบชาวบ้าน เพื่อสื่อถึงความสนุกสนานเชิญชวนไปท่องเที่ยวที่เกาะสี่ซัง

สาขาวิชา ศิลปกรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม .....

6186804235 : MAJOR FINE AND APPLIED ARTS

KEYWORD: MUSIC COMPOSITION, PLENG TUB RUENG, KOH SICHANG

SANTI UDOMSRI : MUSIC COMPOSITION: TUB RUENG KOH SICHANG. ADVISOR: ASSOC. PROF. PATARAWDEE PUCHADAPIROM, PH.D. CO-ADVISOR: ASSOC. PROF. PAKORN RODCHANGPHUEN

This dissertation "Music Composition: Tub Rueng Koh Sichang" aims at historical background studies of Chonburi's Sichang Island and at creating music composition Tub Rueng Koh Sichang. The study is carried out by deploying qualitative research method with data gathering of documents, interviews of experts, and field research.

The research has found that Sichang Island is a place significant with its background as a shelter from monsoon for cargo ships and as summer villas for Thai monarchs and elites. Sichang Island is the only island in Thailand that has royal palace on it. Nowadays, the island is one of the tourist attractions in the eastern part of the country and such changes inspired this creative study of *phleng tup rueng* to narrate history and attractions of the island with poetic lyrics in *klawn suphap*. Musical compositions in this study have applied Associate Professor Pichit Chaisaree's theoretical frameworks in inspirational composition and Associate Professor Pakorn Rodchanphuen's compositional principles by making motto of Sichang Island's into poetic narration of it. These musical compositions are put into a suite consisting of six melodic compositions: *Khamkhwan Kohsichang* narrates the motto of Sichang Island, *Pathom Likhit* tells history of the island, *Saksit Sichang* tells stories of the local spiritual beliefs on the island, *Saranang Ratchathan* tells history of the royal villa *Chudaduj Rajathan*, *Sanuksanan Chaokoh* tells the change and becoming of Sichang Island towards a Thai tourist spot. All the melodic compositions mostly deploy Thai traditional *Phiang Oo* scale with Thai penta-centric scaling of GAB x DE x. The creative study also applies Chinese melody in *Saksit Sichang*, Laotian, Chinese, and Western melodies in *Sanuksanan Chao-koh* to reflect ethnic diversity both of the residents and travelers in the island. In addition, *Ram Wong* melody is also a part of this composition to express festivity in welcoming visitors to the island.

Field of Study: Fine and Applied Arts

Student's Signature .....

Academic Year: 2020

Advisor's Signature .....

Co-advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสีชัง สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องด้วยความอนุเคราะห์และความเมตตาจากหน่วยงาน ครอบครัว และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ดังต่อไปนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่กรุณาให้แนวคิดมุมมองในการศึกษา พร้อมทั้งตรวจแก้วิทยานิพนธ์จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ และกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้แนวคิด และชี้แนะแนวทางการประพันธ์เพลง ช่วยเรียบเรียงเนื้อหา และขัดเกลาทำนองเพลงให้มีความสละสลวย สมบูรณ์

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ดร.ชาคม พรประเสริฐ รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร เฝ้าสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ และศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี ที่ได้กรุณาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้สนับสนุนงบประมาณเป็นทุนการศึกษา และขอขอบพระคุณ ดร.สันที ไชญย์ เอื้อศิลป์ คณบดีคณะดนตรีและการแสดง และคณาจารย์ในคณะทุกท่านที่ช่วยสนับสนุน การปฏิบัติงานและเป็นกำลังใจให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จราบรื่นไปด้วยดี

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มบุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยสนับสนุนให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วง ได้แก่ รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี อาจารย์บุญช่วย โสวัตร ครูไชยยะ ทางมีศรี ครูบุญช่วย แสงอนันต์ ครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ครูเป๊ป คงลายทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) อาจารย์สมาน สรรพศรี อดีตคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รองศาสตราจารย์จรัญ กาญจนประดิษฐ์ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวโรจน์ วัลย์เมธี College of Foreign Languages and Literatures, National Chengchi University, Taiwan. ว่าที่ร้อยตรีอนุชิต เพ็งบุปผา อาจารย์ประจำศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเซาท์อีสต์บางกอก เขตบางนา และนางสาววราศิริ วงศ์สุนทร รองผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนเทพลีลา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

หากประโยชน์อันใดที่จักเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกุศลนี้จงอุทิศแด่ครูเสถียร ดวงจันทร์ ทิพย์ และครูนิกร จันทศร ครูผู้ชี้แนะแนวทางชีวิตบนเส้นทางดนตรีไทยให้แก่ผู้วิจัย จนถึงปัจจุบันนี้

สันติ อุดมศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	ง
กิตติกรรมประกาศ.....จ	จ
สารบัญ.....ฉ	ฉ
สารบัญตาราง.....ณ	ณ
สารบัญภาพ.....ญ	ญ
สารบัญแผนภาพ.....ฎ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ..... 1	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1	1
1.2 จุดประสงค์ของการวิจัย..... 6	6
1.3 ขอบเขตการวิจัย..... 6	6
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย..... 6	6
1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลง..... 9	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 10	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และมูลบทที่เกี่ยวข้อง..... 11	11
2.1 ทฤษฎีดนตรีไทย..... 11	11
2.1.1 ทฤษฎีเพลงตับ..... 11	11
2.1.2 ทฤษฎีการผสมวงมโหรี..... 16	16
2.1.3 หลักการขับร้องเพลงไทย..... 26	26
2.1.4 หลักการประพันธ์เพลงไทย..... 30	30
2.1.5 หลักการตั้งชื่อเพลง..... 37	37

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์.....	38
2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
2.3.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกาเขสีซัง.....	42
2.3.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เพลงตบเรือง.....	46
บทที่ 3 แนวคิดการประพันธ์ทรวงเพลงตบเรืองเกาเขสีซัง.....	50
3.1 ประวัติและพัฒนาการของเกาเขสีซัง.....	50
3.1.1 มูลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาเขสีซัง	50
3.1.2 พระจุฑาธุชราชฐาน.....	64
3.1.3 วิถีชีวิตของชุมชนเกาเขสีซัง	87
3.2 การประพันธ์ทรวงเพลงตบเรืองเกาเขสีซัง.....	106
บทที่ 4 วิเคราะห์การสร้างสรรค์ทำนองตบเรืองเกาเขสีซัง	110
4.1 แนวคิดและแรงบันดาลใจ	110
4.2 แนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลง.....	111
4.2.1 แนวคิดการประพันธ์.....	111
4.2.2 ขั้นตอนการประพันธ์ทำนอง.....	113
4.3 รายละเอียดของการวิเคราะห์.....	114
4.3.1 สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต.....	114
4.3.2 การกำหนดบันไดเสียงหรือทางเสียง.....	115
4.3.3 หน้าทับและจังหวะฉิ่งที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	116
4.3.4 การวิเคราะห์ทำนองเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่.....	117
บทที่ 5 สรุปผล และข้อเสนอแนะ	137
5.1 สรุปผลการวิจัย	137
5.2 ข้อเสนอแนะ	139
บรรณานุกรม	141

ประวัติผู้เขียน 145

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เพลงมโหรี.....	14
ตารางที่ 2 วงมโหรีรูปแบบที่ 1.....	21
ตารางที่ 3 วงมโหรีรูปแบบที่ 2 (วงมโหรีในปัจจุบัน).....	22
ตารางที่ 4 ชื่อสถานที่และสิ่งปลูกสร้างในเขตพระราชฐานชั้นใน (พระที่นั่ง, ประตู, ถนนใหญ่, สระ).....	83
ตารางที่ 5 ชื่อสถานที่และสิ่งปลูกสร้างในเขตพระราชฐานชั้นใน (ทาง, บันได, บ่อน้ำ, ตำหนัก).....	84
ตารางที่ 6 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง ในระหว่าง พ.ศ. 2548-2563.....	103
ตารางที่ 7 ตารางแสดงรายได้ของประชาชนบนเกาะสีชัง.....	105

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพถ่ายดาวเทียมเกาะสีชัง.....	51
ภาพที่ 2 ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่.....	56
ภาพที่ 3 นายเป็ง แซ่เตียว ประชาสัมพันธ์ประจำศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่.....	57
ภาพที่ 4 นายยงยุทธ เจริญจิต ผู้ดูแลความเรียบร้อยบริเวณศาลศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่.....	59
ภาพที่ 5 นางระพีพรรณ ธนวรรเศรษฐ์ ครูวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนเกาะสีชัง	60
ภาพที่ 6 ศาลเทพารักษ์ (ศรีชลธารเทพ).....	61
ภาพที่ 7 นางสาววันดี รักชาติ หัวหน้าหน่วยพิพิธภัณฑ์พระจุฑาธุชราชฐาน	63
ภาพที่ 8 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5	66
ภาพที่ 9 ร่องรอยการรื้อถอนพระที่นั่งมณฑลรัตนโรจน์เพื่อนำไปสร้างใหม่เป็นพระที่นั่งวิมานเมฆ...73	
ภาพที่ 10 เรือนวัฒนา	76
ภาพที่ 11 เรือนผ่องศรี	77
ภาพที่ 12 เรือนอภิรมย์	78
ภาพที่ 13 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราไชย.....	81
ภาพที่ 14 สะพานอัษฎางค์.....	83
ภาพที่ 15 ถนนและทางที่สร้างขึ้นในเขตพระราชฐาน.....	84
ภาพที่ 16 บันไดและบ่อน้ำที่สร้างขึ้นในเขตพระราชฐาน.....	85
ภาพที่ 17 นางวิไล รักเป็นธรรม ชาวบ้านผู้มีอาชีพเปิดร้านค้าขายกาแฟและขนมปังปิ้งโบราณ	89
ภาพที่ 18 สถานที่ราชการและอาคารสำนักงานภายในเกาะสีชัง	91
ภาพที่ 19 ร้านค้าสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้นมาใหม่บนเกาะสีชัง	93
ภาพที่ 20 โคมสเตย์และริสอร์ทบนเกาะสีชัง.....	94
ภาพที่ 21 เตียงผ้าใบริมหาด ร้านกาแฟ และเด็กในชุมชนที่เปลี่ยนไป	95

ภาพที่ 22 นายบุญทัน กลิ่นกาหลง อาชีพขี่รถจักรยานยนต์รับจ้างบริเวณท่าเรือเทววงศ์ 96

ภาพที่ 23 ช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะสีชังทางเว็บไซต์ (1) 99

ภาพที่ 24 ช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะสีชังทางเว็บไซต์ (2) 100

ภาพที่ 25 ช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะสีชังทางเว็บไซต์ (3) 100

ภาพที่ 26 การเดินทางเข้าถึงเกาะสีชังโดยทางเรือโดยสาร 101

ภาพที่ 27 รถสามล้อสกายแลป และ รถสองแถว พาหนะท่องเที่ยวประจำเกาะสีชัง..... 102

ภาพที่ 28 ฮ่องกงใหญ่ 115

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กราฟเส้นแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวเกาะสีชัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2563.....	104
แผนภาพที่ 2 แผนผังวงมโหรี	114

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชลบุรีเป็นดินแดนแห่งประวัติศาสตร์มาแต่เดิม ตามประวัติปรากฏหลักฐานว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาบริเวณพื้นที่เมืองชลบุรีเดิมเป็นที่ตั้งของเมืองเล็ก ๆ หลายเมือง ได้แก่ เมืองบางทราย เมืองบางปลาสร้อย และเมืองบางพระ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้รวบรวมเมืองดังกล่าวเข้าด้วยกันเป็นจังหวัดชลบุรี อีกทั้งในอดีตจังหวัดชลบุรีเคยเป็นแหล่งที่ตั้งของเมืองท่าที่มีความสำคัญมาก แม้แต่ในปัจจุบันนี้ก็ยังคงเป็นที่ตั้งของท่าเรือแหลมฉบังที่มีความสำคัญของประเทศรองจากท่าเรือกรุงเทพเนื่องจากมีท่าเลที่ตั้งเหมาะสม จังหวัดชลบุรีจึงเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างมาก ทั้งในด้านพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นแหล่งอุตสาหกรรมโรงงานที่สำคัญ มีแหล่งเกษตรกรรมเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และยางพารา เป็นต้น

ชลบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 80 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 4,363 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดสมุทรปราการ ทิศใต้ติดกับจังหวัดระยอง ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดจันทบุรี และทิศตะวันตกติดกับทะเลอ่าวไทย แบ่งการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ คือ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอหนองใหญ่ อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ้านบึง อำเภอพานทอง อำเภอบ่อทอง อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ อำเภอเกาะสีชัง และอำเภอเกาะจันทร์ สำหรับพัทยาซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติและมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องมีการบริหารปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ เรียกว่า เมืองพัทยา โดยแยกออกจากการปกครองของอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่มีชื่อเสียงมากในภาคตะวันออก คือ ชายทะเล ซึ่งมีความโดดเด่นและได้รับการกล่าวขานว่าเป็น “เพชรน้ำเอกแห่งบูรพาทิศ” (ชนิษฐา ดวงชื่น และคณะ, 2555: 79) ทั้งนี้ อำเภอเกาะสีชังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงแหล่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี

อำเภอเกาะสีชังตั้งอยู่ในอ่าวไทย นอกชายฝั่งอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นอำเภอที่เล็กที่สุดในประเทศไทย แต่เดิมขึ้นอยู่กับจังหวัดสมุทรปราการ มีหลวงศรีชลังคณารักษ์เป็นผู้รักษาราชการ ต่อมาถูกย้ายไปขึ้นกับจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2486 (ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติยุบและรวมการปกครองบางจังหวัด พุทธศักราช 2485)

จากการศึกษาความเชื่อและที่มาของชื่อเกาะสีชัง พบว่า มีนิทานอธิบายที่มาของคำว่า “สีชัง” ตามข้อสันนิษฐานต่าง ๆ อย่างหลากหลาย อันได้แก่ นิทานความเชื่อเรื่องตามองลาย นิทานความเชื่อเรื่องตาทมิฬยายท้าว และนิทานความเชื่อเรื่องตาสีกับยายชัง เป็นต้น นอกจากนี้ อาจมาจากคำจีนว่า “สีซัน” ที่แปลว่า สหาย 4 คน บางข้อสันนิษฐานเชื่อว่ามาจากคำบาลีว่า “สีหังชัม” ที่แปลว่า แข็งสิงห์ และบางข้อสันนิษฐานก็ว่า มาจากคำโบราณ เพราะในหนังสือกำสรวลศรีปราชญ์ ซึ่งแต่งเมื่อปีพุทธศักราช 2235 ได้เรียกเกาะสีชังว่า “สระชัง” (ป. มหาจันทร์, 2540: 3)

ประวัติความเป็นมาอันยาวนานของเกาะสีชังสัมพันธ์กับการค้าในแถบภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะตำแหน่งและที่ตั้งของเกาะสีชังเหมาะกับการเป็นที่จอดพักเรือสินค้าจากจีน เวียดนาม และกัมพูชา ที่ผ่านไปมาในบริเวณนั้น ก่อนจะเดินทางต่อไปยังปากแม่น้ำเจ้าพระยา หรือเดินทางต่อไปยังกัมพูชา เวียดนาม จีน หรือลงไปทางใต้ของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากการขนส่งเครื่องสังคโลกสุโขทัย รวมทั้งเครื่องเคลือบดินเผาแบบเวียดนามและแบบจีนที่พบจากเรือจมที่แถบอ่าวไทยภาคตะวันออก ตั้งแต่บริเวณเกาะสีชัง อ่าวพัทยา บางเสร่ เกาะคราม เกาะแสมสาร เกาะช้าง เกาะกระดาด ฯลฯ เป็นต้น (ประยูร อุชฺชาฎะ, 2542: 25)

ในสมัยโบราณ การคมนาคมขนส่งทางน้ำถือเป็นสิ่งสำคัญในการติดต่อค้าขายสินค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ ในสมัยนั้นเรือสินค้าของไทยจำนวนมากอับปางลงในบริเวณอ่าวไทยด้านตะวันออก บริเวณเกาะสีชัง พัทยา และสัตหีบ เรือสินค้าซึ่งเดินทางจากปากอ่าวเข้าสู่ทะเลใหญ่ไม่มีสิ่งใดเป็นที่หมายแห่งสายตา จะมีก็แต่เกาะสีชังเท่านั้น ส่งผลต่อความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนเกาะของนักเดินเรือ ดังปรากฏจารึกของจีนโบราณว่า คนจีนโพ้นทะเลสัญจรทางเรือและทอดสมอผ่านน่านน้ำแถบนั้น ได้เห็นแสงไฟอยู่บนเขาจึงได้ปีนขึ้นไปดู พบรูปหินย้อยที่เกิดขึ้นเองจากธรรมชาติลักษณะเหมือนศีรษะคน ตรงตามตำราจีนว่าเป็นรูปเจ้าพ่อ อยู่ในถ้ำในเขากลางทะเลและหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีน้ำอยู่ข้างหน้า ซึ่งปัจจุบันคือเจ้าพ่อเขาใหญ่ ชาวจีนโบราณเชื่อถ้อยกันว่า เจ้าพ่อเขาใหญ่มีความศักดิ์สิทธิ์มหัศจรรย์ ถือเป็นสถานที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ของเกาะสีชังและจังหวัดชลบุรีสืบมาจนปัจจุบันนี้

จากการเป็นเส้นทางผ่านของเรือสินค้า เกาะสีชังจึงเป็นที่พักเรือสินค้าและเรือโดยสารที่ผ่านไปมาบริเวณนั้น นักเดินเรือชาวตะวันตกยังรู้จักเกาะสีชังดีในนาม “เกาะดัทช์” เพราะพ่อค้าชาวดัทช์ของบริษัท ดัทช์ อีสท์ อินดีส์ (Dutch East Indies) นิยมใช้เกาะสีชังเป็นที่พักเรือ อย่างไรก็ตาม การก่อรูปพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจของอำเภอเกาะสีชังมาเกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จากเอกสารหลักฐานของจอห์น ครอว์เฟิร์ด (John Crawford) ราชทูตอังกฤษและคณะซึ่งเดินทางผ่านไปยังเกาะสีชัง เมื่อปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 และพักอาศัยที่เกาะสีชัง ได้เดินสำรวจและบันทึกสภาพภูมิประเทศ พันธุ์พืช สัตว์ ธรณีสัณฐาน ตลอดจนชุมชนท้องถิ่นไว้อย่างละเอียด พบว่า ชุมชนบนเกาะสีชังเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีหมู่บ้าน

ชาวประมงประมาณ 10-12 หลังคาเรือน มีการปลูกข้าวโพด แตงกวา น้ำเต้า และกล้วย มีแหล่งน้ำจืดจำกัด ทำอาชีพทำไร่และจับปลา มีวัฒนธรรมแบบลักษณะการหาเพื่อเลี้ยงชีพภายในครอบครัวเท่านั้น มีการนำพืชผักและอาหารทะเลมาเป็นอาหารในการดำรงชีวิต และนำอาหารที่เหลือมาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน หรือแลกข้าวสาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน (พีรศรี โปวาทอง, 2542: 28)

เมื่อการค้าของประเทศไทยกับนานาประเทศเจริญขึ้น เกาะสีซังก็มีผู้คนเข้าไปมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเวลาที่ทะเลมีคลื่นลม เรือลำเลียงสินค้าจอดนอกสันดอนไม่สะดวก ก็จะจอดที่เกาะสีซังกันเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกาะเป็นเครื่องช่วยกำบังลม

นอกจากเกาะสีซังจะมีความสำคัญในฐานะที่เป็นที่พักเรือสินค้าและเรือโดยสาร เป็นเมืองหน้าด่านการค้าทางทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งยังปรากฏสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คือศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่อันเป็นที่เคารพสักการะของคนในพื้นที่และผู้ที่ผ่านมาแล้ว เกาะสีซังยังมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ อันมีประวัติเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย เนื่องจากเคยเป็นสถานที่เสด็จฯ ประพาส และเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินของกรุงรัตนโกสินทร์ถึง 3 พระองค์ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่ประสูติของเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราไชย พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จึงมีการสร้างพระตำหนักจุฑาธุชราชฐาน ณ เกาะสีซัง ทำให้เกาะสีซังเป็นเพียงเกาะเดียวในประเทศไทยที่มีพระราชวังหรือเขตพระราชฐานตั้งอยู่

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีการเสด็จฯ ประพาสเกาะสีซังหลายครั้ง โดยเรือกลไฟลำแรกที่ต่อขึ้นในประเทศไทย ชื่อ “สยามอรสมุพล” ไปประทับที่เมืองชลบุรี อ่างศิลา บางพระ บางละมุง ช่องแสมสาร จันทบุรี ตราด และเกาะช้าง ขากลับได้แวะเกาะสีซังและเมืองฝางอีกหลายตำบล นวัตกรรมเทคโนโลยีเรือกลไฟสมัยใหม่ทำให้เจ้านายขุนนางสยามสามารถต่อเรือกลไฟใช้เดินเรือสมุทรตามเส้นทางเดินเรือชายฝั่งที่มีมาแต่ก่อน สามารถเดินทางได้รวดเร็วขึ้นโดยไม่ต้องรอลมประจำอย่างสมัยโบราณ ด้วยพัฒนาการทางการคมนาคมดังกล่าว เกาะสีซังจึงเริ่มมีบทบาทใหม่ในฐานะสถานที่พักผ่อนตากอากาศ อันเป็นคตินิยมใหม่ที่เจ้านายและขุนนางสยามรับมาจากมิชชันนารีชาวตะวันตก

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับอยู่ที่เกาะสีซังเป็นเวลานาน ด้วยเหตุที่เกาะสีซังมีธรรมชาติที่สมบูรณ์เหมาะกับการพักผ่อนอาการประชวร นับเป็นช่วงที่เกาะสีซังได้รับการพัฒนาอย่างที่สุด ดังปรากฏว่า ในปี 2433 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รับสั่งให้เจ้าคุณทหารตรวจดูตามชายทะเลเห็นเกาะสีซังเป็นที่เหมาะสม บังลมทิศเหนือ ทิศใต้มีอ่าวระหว่างเกาะสีซังและเกาะขามใหญ่

และเกาะน้อยที่เรียงเคียงกันไป ทั้งยังเป็นที่มีหาดทรายหน้าเกาะและหลังเกาะสองสามแห่ง อนึ่ง ก็ไม่ไกลจากพระนคร ชลบุรี ศรีราชา จึงลงมติว่าเกาะนี้เป็นเกาะที่เหมาะสมให้เป็นที่เรือแจวจอด บังลม ถ่ายสินค้า และตากอากาศ แล้วรายงานกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว หลังจากนั้นทรงมีรับสั่งให้นายช่างคำนวณการปลูกสร้าง ออกแบบแปลนผนัง ก่อสร้าง เป็นพระตำหนักและที่ประทับตากอากาศ ทั้งยังสร้างเขื่อนคูต่าง ๆ รอบบริเวณเกาะสี่ซังอีกด้วย

ปี พ.ศ. 2434 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ ทรงประชวร พระอาการ หนักมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จฯ แปรพระราชฐานนำไปประทับรักษา พระองค์ที่เกาะสี่ซัง เมื่อพระอาการของเจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธบรรเทาลง พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสในที่ต่าง ๆ ทั่วบริเวณเกาะ ทรงมีพระราชดำริให้สร้างสิ่งก่อสร้างและตกแต่งสถานที่หลายแห่งบนเกาะเพื่อประโยชน์สุข ของราษฎรและผู้ทีสัญจรไปมา และเพื่อเป็นอนุสรณ์ที่เจ้าฟ้าอัษฎางค์ทรงไปรักษาพระองค์จนหาย สิ่งก่อสร้างดังกล่าวอันได้แก่ สะพานอัษฎางค์ อัษฎางค์ประภาคาร เสาธงอัษฎางค์ และทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนต่าง ๆ เช่น ถนนอัษฎางค์ ถนนวัฒนา ถนนเสาวภา ถนนชिरารุช เป็นต้น รวมทั้งอุทยานขนาดใหญ่ ซึ่งพระราชทานนามว่า อัษฎางค์วัน โดยให้หาต้นไม้ทนแล้ง จากพระนครส่งออกไปปลูกในอัษฎางค์วันและบริเวณพระราชฐานเป็นจำนวนมาก ในการนี้ โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช เป็นแม่กองในการสร้างสถานที่ต่าง ๆ ทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการเปิดฉลองสถานที่ ต่าง ๆ เป็นการรื่นเริง และพระราชทานสิ่งของ เครื่องเรือน เครื่องใช้ แก่ราษฎรชาวเกาะสี่ซังด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนิน ไปประทับที่เกาะสี่ซังอีกครั้ง ได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการก่อสร้างขยายรั้วค่ายหลวงออกไปจนถึง หาดคลองเทียนบน (หาดทรายแก้วในปัจจุบัน) ตกแต่งเนินเขาในเขตพระราชฐานเป็นขั้น ๆ ปลูกต้นไม้ต่าง ๆ สร้างตำหนักต่าง ๆ ขุดบ่อสำหรับรับน้ำฝนไว้ใช้สอยหลายบ่อ ทำรางระบายน้ำ ให้น้ำไหลลงไปในบ่อน้ำจืด ในครั้งนี้นั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญรอยพระพุทธรูปบาท จำลองของโบราณ ซึ่งพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ ทรงนำมาจากตำบลพุทธคยา ประเทศอินเดีย มาประดิษฐานไว้บนไหล่คยาศิระ บนเขาพระจุลจอมเกล้า เพื่อให้เป็นที่สักการบูชาแก่ผู้ทีไปเที่ยว ทั้งทรงถวายประกาศพระราชทานที่เขตพระอุโบสถวัดอัษฎางค์นิมิต ให้เป็นที่วิสุทศคามสีมาด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, 2522: 543)

เหตุที่ทรงประทับ ณ เกาะสี่ซัง ส่งผลให้พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี ประสูติ พระราชกุมารบนเกาะ จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ประกาศการสร้างพระที่นั่ง และพระราชฐานตามพระนามสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกฯ พระราชกุมาร

โดยพระราชทานนามของพระราชฐานว่า “พระจุฑาธุชราชฐาน” อันเป็นสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของเกาะสีชังในปัจจุบัน

การพัฒนาเกาะสีชังในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและความสวยงามทางธรรมชาติของเกาะสีชัง ส่งผลทำให้เกาะสีชังยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจสืบต่อมา ทั้งยังทำให้เศรษฐกิจของเกาะสีชังเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อยังชีพควบคู่กับการผลิตเพื่อขายไปสู่การผลิตแบบทุนนิยมอันเป็นผลจากการท่องเที่ยว อาทิเช่น การสร้างสถานที่พักตากอากาศ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การขนส่งของเรือข้ามฝั่ง และยังเป็นท่าเรือขนส่งให้เรือมาขนถ่ายสินค้าต่าง ๆ จากเรือสินค้าขนาดใหญ่ มีการพัฒนาโครงการตามที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเร่งรัดพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมในภูมิภาคตะวันออก ซึ่งเป็นนโยบายที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบนเกาะสีชัง ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเกาะสีชัง

ปัจจุบันเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งของชาวไทยและชาวต่างชาติ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่สำคัญและมีชื่อเสียงในภาคตะวันออก เพราะมีอากาศดีและมีธรรมชาติที่งดงาม จากในอดีตที่เป็นชุมชนเก่าแก่เป็นที่รู้จักของนักเดินเรือ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนาน และมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง กลายมาเป็นที่พักอาศัยและพักตากอากาศของชนชั้นสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่ตั้งของพระตำหนักจุฑาธุชราชฐาน สมัยรัชกาลที่ 5 เกาะสีชังมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น จึงมีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา และมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงจากในอดีต ซึ่งมีการจับปลาเพื่อการดำรงชีพ มาเป็นประกอบการค้าขายและดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยว จึงถือได้ว่าเกาะสีชังเป็นเกาะที่มีความหลากหลายด้วยเรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนมีวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์สืบทอดมาอย่างยาวนาน

ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าเกาะสีชังมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในทุกมิติในการศึกษาวิจัย ประกอบกับผู้วิจัยเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพา อันเป็นจังหวัดที่ตั้งของเกาะสีชัง จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ความเป็นมา ความสำคัญ และความน่าสนใจของเกาะสีชัง ผ่านบทเพลงที่ร้อยกรองสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยผู้วิจัยเลือกสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะของ “เพลงตับ” เนื่องจากเพลงตับเปรียบเสมือนชุดเพลงที่มีความหลากหลาย ซึ่งนอกจากความหลากหลายของขนาดเพลง เรื่องราว และบทเพลงที่นำมาจัดเรียงเป็นลำดับการบรรเลงแล้ว การสร้างสรรค์ความคิดวิธีการผูกร้อยบทเพลงต่าง ๆ จัดเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการสร้างบทเพลงประเภทเพลงตับด้วย ผู้วิจัยจึงได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงตับเป็นประเภท “ตับเรื่อง” ชื่อตับเรื่องเกาะสีชัง เป็นเพลงตับที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของคำร้อง ซึ่งประพันธ์ขึ้นมาให้ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันตั้งแต่ต้นจนจบเพลง

งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการนำองค์ความรู้ด้านดุริยางคศิลป์มาสร้างสรรค์ผลงานผ่านเรื่องราวความเป็นมาของเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นผลงานด้านดนตรีไทยสืบทอดให้ลูกหลานชาวจังหวัดชลบุรีและคนไทยทุกคนได้ศึกษาและภูมิใจต่อไป

1.2 จุดประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และมูลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี
- 1.2.2 เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง มีขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

- 1.3.1 ประพันธ์บทร้องที่มีเนื้อหาบอกเล่าเรื่องราวของเกาะสีชัง ผ่านบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ (กลอนแปด) โดยประพันธ์เนื้อหาคำร้องต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันตั้งแต่ต้นจนจบเพลง
- 1.3.2 ประพันธ์ทำนองดนตรีโดยบันทึกทำนองเพลงด้วยระบบโน้ตไทย
- 1.3.3 รูปแบบวงดนตรี ใช้วงมโหรีในการนำเสนอ เนื่องจากเป็นวงที่ใช้สำหรับขับกล่อมในราชสำนักมาแต่โบราณ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย บทความ วารสาร ซีดีเพลง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเกาะสีชัง การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ทฤษฎีดุริยางคศิลป์ หลักการประพันธ์เพลงไทย และหลักการปรับวงดนตรีไทย เพื่อนำมาสนับสนุน อ้างอิง และเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ โดยแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

- หอสมุดแห่งชาติ
- หอสมุดแห่งชาติ จังหวัดชลบุรี
- หอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา
- ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิพิธภัณฑ์ชลทัศน์สถาน
- พิพิธภัณฑ์พระจุฬาราชูราชฐาน
- สำนักศิลปวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ก. ประชากรในชุมชนบนเกาะสีชัง

ผู้รู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นซึ่งเป็นภูมิหลังของเกาะสีชัง ได้แก่

(1) นางวิไล รักเป็นธรรม	ชาวเกาะสีชัง
(2) นางสาวพรณี สุขเกษม	ชาวเกาะสีชัง
(3) นายยงยุทธ เจริญจิต	ชาวเกาะสีชัง
(4) นายเป็ง แซ่เตียว	ชาวเกาะสีชัง
(5) นางมาลี กระจ่างศรี	ชาวเกาะสีชัง
(6) นางมาลี ศรีสุวรรณ	ชาวเกาะสีชัง
(7) นายอุทัย ดีสดี	ชาวเกาะสีชัง
(8) นายบุญพัน กลิ่นกาหลง	ชาวเกาะสีชัง

ข. เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานปกครองท้องถิ่นเกาะสีชัง

ผู้รู้ประวัติของเกาะสีชังที่สัมพันธ์กับความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนเกาะ ได้แก่

(1) นายยุทธ ธนเศรษฐ	ปลัดเทศบาลเกาะสีชัง
(2) นางระพีพรรณ ธนะวรเศรษฐ์	ครูโรงเรียนเกาะสีชัง
(3) นายกรรชิต จิตรระทาน	ผู้อำนวยการสำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(4) นางสาววันดี รักชาติ	หัวหน้าหน่วยพิพิธภัณฑ์พระจุฬาราชูราชฐาน
(5) นายศรศักดิ์ เกตรา	กำนันตำบลเกาะสีชัง

ค. ศิลปินและนักวิชาการด้านดุริยางคศิลป์ไทย

ผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศิลป์ไทย ซึ่งจะให้แนวคิดทฤษฎีทางดุริยางคศิลป์และหลักการประพันธ์เพลงไทย เพื่อนำมาใช้ในการประพันธ์ทำนองเพลงและการบรรเลงวงดนตรีไทย ได้แก่

- (1) อาจารย์เป็บ คงลายทอง
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี 2563
  - (2) อาจารย์ไชยยะ ทางมีศรี
ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
  - (3) อาจารย์บุญช่วย แสงอนันต์
ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ศิลปินแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - (4) อาจารย์พัฒน์ พร้อมสมบัติ
ผู้เชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
  - (5) อาจารย์จรรนง แสงวิเชียร
ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - (6) รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน
ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
- รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 19 คน

1.4.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ดังนี้

- 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย โดยประสานงานกับคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์
- 2) จัดเตรียมประเด็นสัมภาษณ์ตามหัวข้อที่กำหนด
- 3) ประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกระบวนการวิจัย
- 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย ในประเด็นที่กำหนดไว้
- 5) บันทึกผลการสัมภาษณ์

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น คือ วิเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาของเกาะสี่ซัง และวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรคทางดุริยางคศิลป์ ดังต่อไปนี้

- 1) วิเคราะห์ด้านประวัติและพัฒนาการของเกาะสี่ซัง ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ มุลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสี่ซัง พระจุฬาราชูราชฐาน และวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสี่ซัง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2) นำผลการวิเคราะห์จากข้อ 1) มาสร้างสรรค์บทประพันธ์ในลักษณะของบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ (กลอนแปด) เพื่อนำไปทำเป็นคำร้อง และสร้างสรรค์ทำนองเพลงจากจินตนาการตามบทร้อยกรอง โดยยึดหลักของทฤษฎีดนตรีไทย

1.5. ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลง

1.5.1 กำหนดแนวคิดในการประพันธ์เพลง โดยนำผลการศึกษาวิเคราะห์จากการศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชังและชุมชนเกาะสีชังเป็นกรอบแนวคิดในการประพันธ์

1.5.2 สร้างแรงบันดาลใจในการประพันธ์เพลง การประพันธ์บทร้อง ทำนอง และรูปแบบวงดนตรี โดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม ณ เกาะสีชัง

1.5.3 กำหนดองค์ประกอบของดนตรี ได้แก่ ลักษณะทำนอง จังหวะ การประสานเสียง บันไดเสียง กลวิธีในการบรรเลง การสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของทำนองเพลงและเครื่องดนตรีแต่ละประเภท การจัดลำดับการบรรเลงสำหรับเครื่องดนตรี และลักษณะการประสมวงดนตรีที่ใช้บรรเลงเพื่อปรุงแต่งอารมณ์เพลงให้สอดคล้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของเกาะสีชัง

1.5.4 ประพันธ์ทำนองเพลง จำนวน 6 เพลง ได้แก่ เพลงคำขวัญเกาะสีชัง เพลงปฐมลิขิต เพลงศักดิ์สิทธิ์สีชัง เพลงสรณังราชฐาน เพลงสุขสนานชาวเกาะ และเพลงแสนเสนาสีชล โดยผู้วิจัยใช้วิธีการประพันธ์เพลงสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชังตามแนวทางดังนี้

1) หลักการประพันธ์เพลงของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ได้แก่ บันดาลรังสฤษฎ์ ซึ่งผู้ประพันธ์สร้างทำนองมาจากความบังเอิญ

2) แนวคิดการประพันธ์เพลงของรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ประกอบด้วย

(1) ประพันธ์คำร้องก่อน แล้วนำลีลาระดับเสียงสูง-ต่ำตามหลักภาษาไทยสังเคราะห์ตกแต่งออกมาเป็นทำนองของดนตรี

(2) สร้างสรรค์ทำนองโดยการตกแต่งตามจินตนาการ (Making Design) ให้สอดคล้องกับจังหวะและลงตัวกับห้องเพลง ตามรูปแบบการสร้างสรรค์ใหม่

(3) เคลื่อนบันไดเสียงเพื่อเปลี่ยนอารมณ์เพลง

ผู้วิจัยได้เลือกนำเอาแนวคิดการประพันธ์เพลงของทั้งสองท่านดังกล่าวนี้มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การประพันธ์เพลงไทย โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของอารมณ์เพลงและทำนอง ให้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาและบริบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง รวมถึงการใช้เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของเครื่องดนตรีบางช่วง ใช้เสียงร้องและเครื่องกำกับจังหวะต่าง ๆ

เพื่อช่วยสร้างสีสันและแสดงนัยยะของบทเพลงและกลวิธีพิเศษ อาทิ การเก็บ การกรอ การเหลื่อม การใช้เสียงปรีบ การหยุด ลูกล้อ ลูกขัด เป็นต้น เพื่อปรุงแต่งอารมณ์ของบทเพลง

1.5.5 กำหนดรูปแบบการประสมวง การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตั้บเรื่อง เกาะสีซัง นำเสนอด้วยวงมโหรี ตามหลักทฤษฎีดนตรีไทยที่ใช้เครื่องดนตรีไทยเป็นหลัก รวมถึง การใช้เครื่องกำกับจังหวะต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานตามความเหมาะสม เพื่อช่วยสร้างสีสันหรือสื่อ นัยยะถึงเรื่องราวของเกาะสีซัง

1.5.6 ผู้วิจัยนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ระดับดุขฎีบัณฑิตต่อคณะกรรมการสอบ ดั้งมีรายนามต่อไปนี้

- 1) ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บินทสันต์
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์
- 3) รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน
- 4) ศาสตราจารย์ ดร.ข้าคม พรประสิทธิ์
- 5) รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์
- 6) รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมข้า
- 7) ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี

1.5.7 ปรับปรุงวิทยานิพนธ์ตามคำแนะนำจากคณะกรรมการสอบ เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความ สมบูรณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และมูลบทเกี่ยวข้องกับเกาะสีซัง จังหวัดชลบุรี

1.6.2 ผลงานการสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์: ตั้บเรื่องเกาะสีซัง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และมูลบทที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีดนตรีไทย เอกสารและงานวิจัย และมูลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสี่ซัง เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสี่ซัง โดยแบ่งประเภทการค้นคว้าตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 ทฤษฎีดนตรีไทย

2.1.1 ทฤษฎีเพลงตับ

2.1.2 ทฤษฎีการผสมวงมโหรี

2.1.3 หลักการขับร้องเพลงไทย

2.1.4 หลักการประพันธ์เพลงไทย

2.1.5 หลักการตั้งชื่อเพลง

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกาะสี่ซัง

- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระจุลฑาธุชราชฐาน
- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสี่ซัง

2.3.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เพลงตับเรื่อง

2.1 ทฤษฎีดนตรีไทย

ดนตรีไทยเป็นศาสตร์ที่มีการสืบทอดอย่างเป็นรูปธรรมมาช้านาน ภูมิปัญญาของโบราณจารย์ทางด้านดนตรีไทยเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างสรรค์ให้ดนตรีไทยยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ ภายใต้โครงสร้างทฤษฎีทางดนตรีที่มืองค์ประกอบหลากหลาย และประเภทของเพลงต่าง ๆ ที่มีระบบระเบียบเป็นแบบแผนให้ได้ศึกษาเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้มีทฤษฎีดนตรีไทยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีเพลงตับ ทฤษฎีการผสมวงมโหรี หลักการขับร้องเพลงไทย และทฤษฎีการประพันธ์เพลง โดยมีรายละเอียดในแต่ละทฤษฎี ดังต่อไปนี้

2.1.1 ทฤษฎีเพลงตับ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากครูดนตรีไทยและนักวิชาการ เกี่ยวกับมิติต่าง ๆ ของเพลงตับ ทั้งนิยาม ความหมาย รูปแบบโครงสร้าง และลักษณะหน้าที่ของเพลงตับ ดังนี้

(1) นิยามศัพท์และความหมายของเพลงตับ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ได้อธิบายความหมายของ เพลงตับ ในทางดนตรีไทย หมายถึง เพลงที่นำเพลงหลาย ๆ เพลงมาบรรเลงติดต่อกันเป็นชุด โดยมากเป็นเพลงสองชั้น เพลงตับ 2 ชนิด คือ

ตับเรื่อง หมายถึง เพลงที่นำมารวมบรรเลงและขับร้องติดต่อกัน โดยที่ บทร้องเป็นเรื่องเดียวกัน และดำเนินไปโดยลำดับ มีทั้งอัตราเดียวกันและอัตรา ผสม เช่น ตับนางลอย ตับนาคบาท เป็นต้น

ตับเพลง หมายถึง ชุดเพลงที่นำมารวมบรรเลงและขับร้องติดต่อกัน โดย เสียงต่อเนื่อง ระหว่างเพลงมักมีระดับเสียงกลมกลืนกัน มีทั้งอัตราเดียวกัน และอัตราผสม ตับหนึ่งบรรเลงประมาณ 3-10 เพลง เช่น ตับลาวเจริญศรี เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 486)

มนตรี ตราโมท ได้ให้ความหมายคำว่า “ตับ” หมายถึง

เพลงที่ใช้รับร้องหลาย ๆ เพลง รวมบรรเลงติดต่อกันไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ตับเรื่อง คือ การเรียบเรียงบรรเลง ได้ถือบทหรือเนื้อร้องที่ ติดต่อกันเป็นเรื่องไปเป็นเกณฑ์ เพลงที่ร้องหรือรับจะลั่นกันอย่างไรก็ได้ คำนี้ถึง อีกชนิดหนึ่งคือ ตับเพลง คือ การเรียบเรียงบรรเลงบทเพลงที่ ติดต่อกันให้ถูกแบบแผนเป็นเกณฑ์ ส่วนคำร้องจะติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน หรือไม่ ไม่คำนี้ถึง (มนตรี ตราโมท, 2540: 42)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบความหมายของเพลงตับ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ตับเรื่อง และตับเพลง มีความแตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหาและการเรียบเรียงบทเพลง ในการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอานิยาม “ตับเรื่อง” ของผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีไทยที่ได้แสดงทัศนะไว้มาเป็นแนวทาง นำมาร้อยเรียงเป็นกลอนสุภาพ (กลอนแปด) บรรยายมูลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง ความงามของพระจุฑาธุชราชฐาน และวิถีชีวิต ของชุมชนเกาะสีชัง สร้างสรรค์เป็นผลงานทางดุริยางคศิลป์ไทย

(2) รูปแบบและโครงสร้างของเพลงดับ

รูปแบบหรือรูปลักษณะในทางดนตรี เรียกว่า Music Form หมายถึง สัจจิตลักษณะที่เป็นโครงสร้างของบทเพลงที่ประกอบด้วยส่วนย่อยหลายส่วน เพลงดับเป็นการรวมชุดเพลงโดยการนำบทเพลงขับร้องหลาย ๆ เพลงมาบรรเลงต่อเนื่องกันไป เพลงดับมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ดับเพลง และ ดับเรื่อง รูปแบบและโครงสร้างของเพลงดับมีลักษณะดังนี้

เพลงที่ 1
เพลงที่ 2
เพลงที่ 3
เพลงที่ 4
เพลงที่ 5

ดังตัวอย่าง เพลงดับมโหรี

ดับมโหรี
เพลงที่ 1 : นางนาค
เพลงที่ 2 : พัดชา
เพลงที่ 3 : ลีลากระทุ่ม
เพลงที่ 4 : กราวรามอญ
เพลงที่ 5 : ประภาสเมตรา

ที่มา: ผู้วิจัย

หนังสือเพลงดนตรีและนาฏศิลป์จากสาส์นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้เรียบเรียงความรู้เกี่ยวกับเพลงดับในสมัยกรุงศรีอยุธยา พบหลักฐานจากหนังสือประชุมบทมโหรี ได้แก่ 1) อธิบายเรื่องมโหรี 2) ตำรามโหรี 3) เพลงยาวมโหรี 4) บทเกร็ดสลักร้องมโหรีแต่โบราณ ปรากฏรูปแบบและโครงสร้างเพลงดับในสมัยอยุธยา (พูนพิศ อมาตยกุล, 2552: 39) ประกอบด้วย

ตารางที่ 1 เพลงมโหรี

ลำดับ	ชื่อเพลงตับเรื่อง	รายชื่อเพลงมโหรี
1	ไห้วครูข้างเย็น	1.เนียรปาดิ 2.ชมกฤษ 3.ทองแก่น้ำ 4.ทองย้อย 5.ทองพราย 6.ทองสระ 7.ทองสรรม
2	ไห้วครูข้างเช้า	1.โฉลกแขก 2.อักษรโฉลก 3.วิศาลโฉลก 4.มหาวิศาลโฉลก 5.ลอยชายเข้าวัง 6.พราหมณ์เข้าโบสถ์ 7.โยคีโยนแก้ว
3	เรื่องพระนคร	1.พระนคร 2.ลำไป 3.ถอยหลังเข้าคลอง
4	เรื่องนางไห	1.นางไห 2.ชมทะเล 3.ลมพัดชายเขา 4.คำหวาน 5.เข้าหลุด
5	เรื่องนางกราย	1.นางกราย 2.นางเยื้อง 3.สร้อยต่าน 4.นาคเกี้ยว 5.พระรามตามกวาง 6.พระราม(คืน)นคร 7.พระรามเดินดง
6	เรื่องอรุ่ม	1.อรุ่ม 2.สร้อยสน 3.มะละกาน้ำทอง 4.ตุ่มโปง 5.อาถรรพ์ 6.คูอาถรรพ์
7	เรื่องอรชร	1.อรชร 2.คูอรชร 3.ปะตงโอด 4.ปะตงพัน 5.ปะตงเรื่อย 6.ปะตงละคร 7.ปะตงหวาน
8	เรื่องพระทอง	1.พระทอง 2.คู่พระทอง 3.ตุ๊ดตู่ 4.นกร้อน 5.ลีลากระท่อม 6.คูลีลากระท่อม 7.ไล่ 8.ระบำเทศ
9	เรื่องทำขวัญ	1.มอญแปลง 2.สรรเสริญพระจันทร์ 3.มหาชัย 4.มนรathiโอด 5.ราโค 6.เทราเล่นน้ำ 7.หงส์ใช้ดอกบัว
10	เรื่องเขนง	1.เขนง 2.ซัดน้ำ 3.ซัดกระแจะ 4.โตเล่นแก้ว 5.หนุมน้อย 6.ระวังระไว
11	เรื่องกระนะ	1.สมิงทองไทย 2.สมิงทองแขก 3.สมิงทองมอญ 4.เพื่อนนอนน้อย 5.เพื่อนนอนใหญ่ 6.นกระจอกต้อง กระเบื้อง 7.ดอกไม้ไทร 8.ดอกไม้ตานี 9.น้ำค้างตะวันตก 10.น้ำค้างตะวันออก
12	เรื่องดอกไม้	1.ดอกไม้ 2.ดอกไม้ไทรโอด 3.ดอกไม้พัน 4.สุวรรณหงส์
13	เรื่องเกสรมาลา	1.เกสรมาลา 2.ก้านต่อดอก 3.สระสรรม 4.นางนาคใหญ่
14	เรื่องบังใบ	1.บังใบ 2.แฝงใบโอด 3.แฝงใบพัน
15	เรื่องถอนสมอ	1.ฝรั่งถอนสมอ 2.คู่ฝรั่งถอนสมอ 3.บ่าบ่น 4.แขกสวด 5.แขกกินข้าว 6.ยาเมาเล 7.สังข์น้อย 8.สังข์ใหญ่
16	เรื่องพัดชา	1.พัดชา 2.คู่พัดชา

ลำดับ	ชื่อเพลงดับเรื่อง	รายชื่อเพลงมโหรี
17	เรื่องนางนาค	1.นางนาค 2.คู่นางนาค 3.นกร่อน
18	เรื่องม้าย่อง	1.ม้าย่อง 2.ม้ารำ 3.พิไสยน้าทอง
19	เรื่องนเรศวร	1.นเรศวรชนช้าง 2.นเรศวรขาดคอช้าง 3.พุทรากระแตก 4.เชิงตะกอน 5.นางรำ 6.พระรามเป่าสังข์
20	เพลงเกร็ดนอกเรื่อง	1.ศรีประเสริฐ 2.ระส่ำระสาย 3.คู่ระส่ำระสาย 4.อังคาร4บาท 5.นางพระยาตานีร้องไห้ 6.ย่านเถร 7.ล่องเรือละคร 8.มदन้อย 9.ยิกินแปดบาท 10.เนื่อมโหรี 11.โฉลกไทยใหญ่ 12.ระบูนเทศ 13.จันดิน 14.นางบุหรง 15.ญี่ปุ่น 16.จำปาทองเทศ 17.เนียรคั่นโยก 18.คู่เนียรคั่นโยก 19.พระนครเงิน
21	เรื่องมอญ	1.จอมศรี 2.จอมทอง 3.ตุ้งติ้ง

ที่มา: ผู้วิจัย

ยมโดย เฟิ่งพงศา นักวิชาการดนตรีไทย ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเพลงมโหรี ที่ปรากฏอยู่ในเพลงยาวตำรามโหรี เอกสารวิชาการในงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27 มหาวิทยาลัยบูรพา ว่า

เพลงดับ หมายถึง เพลงหลาย ๆ เพลงที่ท่านโบราณอาจารย์ได้นำมาเรียงลำดับสำหรับบรรเลงติดต่อกันไป โดยเลือกสรรจากเพลงที่มีอัตราเดียวกัน ใช้หน้าทับอย่างเดียวกัน และมีสำเนียงทำนองสอดคล้องกัน แล้วตั้งชื่อเรื่องตามเพลงที่ขึ้นต้นหรือเพลงที่สำคัญอันควรเป็นประธาน (ยมโดย เฟิ่งพงศา, 2539: 105-115)

เพลงดับสำหรับร้องส่งมโหรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา มี อยู่ 3 แบบ คือ แบบที่ 1 เป็นเพลงดับที่แต่งอย่างเพลงยาว กล่าวถึงรายชื่อเพลง แบบที่ 2 เป็นเพลงดับที่คัดจากบทละครแต่ละบทมาเรียงลำดับติดต่อกัน และแบบที่ 3 เป็นเพลงดับเรื่องที่แต่งบทขึ้นสำหรับร้องส่งในวงมโหรี โดยเฉพาะ บทร้องทั้ง 3 แบบดังกล่าวยังมีการสืบทอดวิธีการรับร้องและบรรเลงในวงมโหรีในปัจจุบันนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการมาศึกษาลักษณะของรูปแบบโครงสร้างของดับเรื่องประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสี่ซัง ในครั้งนี้

(3) บทบาทและหน้าที่ของเพลงดับ

ดับเรื่องและดับเพลง พบเห็นได้ในวงบรรเลงดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ ได้แก่ วงปี่พาทย์ วงมโหรี วงเครื่องสาย ซึ่งขับกล่อมเพื่อความบันเทิงในงานลักษณะต่าง ๆ ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล ดังนั้น บทบาทและหน้าที่ของเพลงดับที่บรรเลงรับใช้ผู้ฟัง จึงนำมาซึ่งความสุข ความเพลิดเพลิน ให้ความรู้สึกถึงอารมณ์เศร้าโศก ตีใจ สนุกสนาน ฯลฯ ต่อผู้ฟังให้ได้รับอรรถรสในมิติต่าง ๆ ดังนี้

- ดับเรื่องที่ใช้ประกอบการแสดงโขน ได้แก่ ดับเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏในตอนต่าง ๆ ได้แก่ ตอนศึกพรหมมาศ ตอนนางลอย ตอนอินทรชิต แผลงครานาคบาท ตอนศึกอินทรชิต ตอนสืบบรรคา ตอนพิเภกสวามีภักดี ตอนพระรามตามกวาง ตอนนารายณ์ปราบหนุมาน ฯลฯ เป็นต้น
- ดับเรื่องที่ใช้ประกอบละครในวรรณคดี ได้แก่ บทละครดึกดำบรรพ์ เรื่องอิเหนา ราชาริราช นิทราชาคริต นางซินเดอเรลลา สามก๊ก ขอมคำดิน พระลอ อุณรุท ขุนช้างขุนแผน เป็นต้น
- ดับเรื่องที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ได้แก่ งานมงคลสมรส นิยมนำดับเรื่อง วิวาทพระสมุทร ดับนางนาค ดับสมิงทอง ดับต้นเพลงฉิ่ง นำมาบรรเลงเพื่อขับกล่อมในงานพิธีดังกล่าว
- ดับเรื่องที่ใช้ประกอบพิธีงานอวมงคล ได้แก่ ดับเรื่องรามเกียรติ์ ดับเรื่องราชาริราช เป็นต้น (พูนพิศ อมาตยกุล, 2529: 72-73)

กล่าวโดยสรุปคือ เพลงดับเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงในวงดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ เพื่อขับกล่อมให้เกิดความบันเทิงในงาน ทั้งการแสดงโขน ละคร และการประกอบพิธีกรรม

2.1.2 ทฤษฎีการผสมวงมโหรี

(1) นิยามศัพท์และความหมายของวงมโหรี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ได้อธิบายความหมายของคำว่า มโหรี ไว้ว่า

วงดนตรี 1 ใน 3 วงหลักของดนตรีไทย คือ ปี่พาทย์ เครื่องสาย และวงมโหรี ใช้เครื่องดนตรีครบ ทั้งดีด สี ดี เป่า และขับร้อง ระดับเสียงที่ใช้สูงกว่าระดับเสียงวงปี่พาทย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 888)

ส่วน เพลงมโหรี หมายถึง เพลงต่าง ๆ ในอัตราสองชั้น ที่นิยมบรรเลงด้วยวงมโหรีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์เรื่อง ตำนาน เครื่องมโหรี ไว้ในหนังสือ ตำนานเครื่องมโหรีปีพาทย์ ว่า แต่เดิมการบรรเลงวงมโหรีนั้นเป็น วัฒนธรรมดนตรีของชาวขอมหรือชาวเขมรโบราณ ซึ่งในลำดับต่อมาชาวไทยได้รับแบบอย่างและ ปรับปรุงขึ้นใหม่ การกำเนิดวงมโหรีนั้นเกิดจากการประสมวงดนตรี 2 วงเข้าด้วยกัน คือ วงขับไม้ ที่ ใช้ในพระราชพิธี ประกอบด้วย คนขับลำนำ ซอสามสาย และบัณเฑาะว์ รวมเข้ากับวงบรรเลงพิณ อัน หมายถึง การบรรเลงพิณน้ำเต้า พร้อมกับการขับร้องด้วยตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

...กระบวนการเล่นเครื่องดีดสี่ในประเทศไทยนี้เค้าของเดิมเป็น 2 อย่าง เรียกในภาษาไทยว่า “บรรเลงพิณ” อย่าง 1 “ขับไม้” อย่าง 1 บรรเลงพิณนั้น ใช้แต่พิณน้ำเต้าสิ่งเดียว ผู้ใดเป็นคนขับร้องก็ต้องเป็นคนดีดพิณเอง ทำเพลง เข้ากับลำนำที่ตนร้อง พินน้ำเต้าเดียวนี้ผู้ที่ดีดได้มีน้อยเสียแล้ว ด้วย เปลี่ยนเป็นซอแทน ตามหัวเมืองยังมีเล่นอยู่บ้าง

ขับไม้นั้น คนเล่น 3 คนกัน เป็นคนขับร้องลำนำคน 1 คนสีซอสามสาย ประสานเสียงคน 1 คนไกวบัณเฑาะว์ให้จังหวะคน 1 เดียวนี้ยังมีแต่ของหลวง สำหรับเล่นในงานสมโภช เช่น สมโภชพระมหาเศวตฉัตร เป็นต้น บรรเลงพิณ และขับไม้ 2 อย่างนี้เป็นของผู้ชายเล่นทั้ง 2 อย่าง

เครื่องดีดสี่ซึ่งคิดประดิษฐ์ขึ้น เรียกว่า “มโหรี” นั้น เห็นจะเป็นของพวก ขอมคิดขึ้นก่อน ไทยรับแบบอย่างและแก้ไขต่อมา เดิมก็เป็นของผู้ชายเล่น แต่ต่อมาเมื่อเกิดชอบฟังมโหรีกันแพร่หลาย ผู้มีบรรดาศักดิ์ซึ่งมีบริวารมากจึง มักหัดผู้หญิงเป็นมโหรี ๆ ก็กลายเป็นของผู้หญิงเล่นมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ยังเป็นราชธานี มโหรีชั้นเดิมเล่นเพียง 4 คน เป็นคนขับร้องลำนำและตีรับ พวงให้จังหวะเองคน 1 สีซอสามสายประสานเสียงคน 1 ดีดกระจับปี่ให้ลำนำ คน 1 ตีทับประสานจังหวะกับลำนำคน 1 เครื่องมโหรีทั้ง 4 ที่พรรณนามานี้ เพิ่งสังเกตเห็นว่ามิใช่คนอื่น คือเอาเครื่องบรรเลงพิณกับเครื่องขับไม้มารวมกัน นั้นเอง เป็นแต่ใช้ดีดกระจับปี่แทนพิณ ตีทับแทนไกวบัณเฑาะว์ และเดิมรับ พวงสำหรับให้เข้าจังหวะอีกอย่างหนึ่ง (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา ดำรงราชานุภาพ, 2482: 5-6)

ธนิต อยู่โพธิ์ ได้แสดงข้อสันนิษฐานของคำว่า “มโหรี” ไว้ในบทความ เรื่อง ตำนาน การประสมวงมโหรี ปีพาทย์ และเครื่องสาย จากหนังสือ เรื่อง เครื่องดนตรีไทย ว่า คำว่ามโหรีนั้น อาจมาจากการขับร้องทำนองเพลงประเภท โหรี ในเทศกาลเฉลิมฉลอง โหลี ของชาวอินเดีย ดังนี้

...คำ “มโหรี” โดยสันนิษฐาน เมื่อครั้งดนตรีหรือเครื่องคีตศิลป์เก่าของไทยหลายอย่างเราได้มาจากอินเดียดังกล่าวข้างต้นแล้ว คำว่า “มโหรี” อาจเป็นคำผสมจากภาษาพื้นเมืองของอินเดีย เช่น ภาษาฮินดีจะเป็นได้ไหม ?

มีงานนักขัตฤกษ์ประจำปีของประชาชนชาวอินเดียอยู่อย่างหนึ่ง เป็นงานสนุกสนานภายหลังฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว เริ่มตั้งแต่หลังวันบุญมี คือ วันเพ็ญในเดือนพฤษภาคม หรือเดือนซึ่งเรียกชื่อในภาษาบาลีว่า ผัสศุณมาส คือเดือน 4 งานนักขัตฤกษ์จะเริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 4 ไปบางท้องถิ่น เช่น ในอินเดียตอนกลาง (มัธยมประเทศ) เล่นงานนักขัตฤกษ์นี้ตลอด 3 วัน 3 คืน แต่ในบางท้องถิ่นเล่นกันถึง 7 วัน 7 คืน และในบางท้องถิ่นเล่นไปตั้ง 10 วัน 10 คืน ก็มี งานนักขัตฤกษ์ดังกล่าวนี้ เรียกในภาษาสันสกฤตว่า โหลิกา หรือ โหลากา ซึ่งใน “สันสกฤต-ไทย-อังกฤษ อภิธาน” แปลเป็นเชิงอธิบายไว้ว่า “โหลากา - น. พิธีสาดสีลวันหรือฝุ่นสีแดง อันเรียกว่า โหลี” งานนักขัตฤกษ์นี้เรียกเป็นภาษาฮินดีว่า “โหลี” หรือ “โหรี” แลนิยายเล่าเรื่องให้เข้ากับเหตุการณ์และตำนานเกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้าของในศาสนาฮินดูของเขาว่า งานนักขัตฤกษ์โหลีนั้นเป็นการฉลองชัยชนะของพระคิเวที่ทรงปราบพระกามเทพ (เทพเจ้าแห่งความรัก) สำเร็จ ซึ่งมีเรื่องเล่าโดยย่อว่า ครั้งหนึ่งพระคิเวทรงบำเพ็ญฌาน ขณะที่ทรงดื่มด่ำในสมาธิอย่างลึกซึ้งนั้น พระนางปารพตี คือพระอุมาทวี ธิดาแห่งราชาหิมालย์ ทรงพระทัยปฏิบัติในพระคิเว และเสด็จมาทรงบูชาพระคิเวเทพ พระคิเวก็ได้ทรงสนพระทัยไยดีในพระนาง พระกามเทพจึงหาทางทำลายสมาธิ แล้วทำให้พระคิเวหลงรักพระนางปารพตีจนได้ พระคิเวทรงพิโรธมาก จึงทำลายพระกามเทพเสียด้วยพระเพลิงที่พุ่งออกจากพระเนตรดวงที่ 3 ของพระองค์ ชาวฮินดูในอินเดียจัดงานนักขัตฤกษ์ฉลองชัยชนะของพระคิเวกันเป็นพิธีเอิกเกริกทุกปี ตลอดงานนี้ประชาชนจะพากันถือกระบอกลี้น้ำ ทำด้วยปล้องไม้ไผ่ ไม้รวกบ้าง ทำด้วยทองเหลืองหรือโลหะอื่นบ้าง หรือโดยเร็วที่สุดใช้ขวดและภาชนะอื่น ๆ บรรจุน้ำผสมสีแดงเทียวพากันเตร็ดเตร่ไปตามชอกชอยถนน พบใครต่อใครก็ฉีคน้ำแดงนั้นใส่หรือราดรด แม้จะทำให้เสื้อผ้าเปรอะเปื้อนเสียหายก็ไม่ถือเป็นเจตนาร้าย แต่เล่นกันเป็นงานนักขัตฤกษ์ประจำปีที่สนุกสนาน

มีเพลงขับร้องประเภทหนึ่ง ขับร้องบรรยายถึงงานนักขัตฤกษ์โหลี (ล.ลิ่ง) แต่เรียกชื่อเพลงประเภทนั้นว่า โหรี (ร.เรือ) เพลงประเภทโหรีดังกล่าวนี้ขับร้องโดยพวกนักร้องทำนอง ธรูปัท

...ท่านเจ้าคุณอนุমানราชชนได้โปรดแนะแนวทางไว้แล้วว่า คำ มโหรี “อาจเป็นภาษาพื้นเมือง เป็นศัพท์ผสมกัน” เพราะฉะนั้น เมื่อมีคำอื่น ๆ ที่ใช้ในภาษาไทย เช่น มหรรคต, มหรรณพ, มหรรสพ, มโหระทิก เป็นแนวเทียบอยู่แล้ว คำ “โหรี” จะมี “ม” เดิมเข้ามาข้างหน้าเป็น “มโหรี” บ้างก็อาจจะเป็นไปตามแนวเทียบได้ง่ายและไม่น่ามีปัญหา ถึงคำ “มโหระทิก” เอง แต่เดิมก็เป็น “หระทิก” คงเติม ม. ให้เป็นมโหระทิก ต่อภายหลัง ดังจะเห็นได้ในตอนว่าด้วย วงเครื่องสาย คำอื่น ๆ ในภาษาไทยที่เติมคำหรือพยางค์นำเข้ามาข้างหน้า โดยอาศัยแนวเทียบแบบเดียวกันนี้มีอยู่ถมไป เช่น ชะโมย-ชะจร, โภทก-โภทไหว้, ทแกลัว-ทหาร, พยศ-พเกียรติ, สะกิด-สะเกา โดยที่สุดแม้แต่คำบาลีเมื่อใช้พูดกันในพวกคนไทยยังเติมพยางค์หน้าให้แก่คำบางคำ เช่น พระวิสูตร-พระวินัย และอีกประการหนึ่ง คำ “โหรี” เดิมก็เป็นชื่อของเพลงขับร้องบรรยายเรื่องและงานนักขัตฤกษ์คู่กับเรื่องเกี่ยวพันกับชื่อวงมโหรีของไทยอยู่แล้ว เราจึงอาจรับคำนี้มาใช้แต่โบราณนานไกลจนพากันลืมที่มา อย่างน้อยก็นำมาใช้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นดังกล่าวแล้ว แต่อาจไม่เป็นดังกล่าวมานี้เลยก็ได้ สุดแต่จะพบหลักฐานใหม่ (ธนิต อยุโพธิ์, 2551: 117)

(2) การผสมวงมโหรี

บุญธรรม ตราโมท ได้อธิบายเกี่ยวกับประวัติการผสมวงมโหรี ไว้ในเอกสารคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย ดังนี้

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้เอาบรรเลงพิณกับขับไม้นี้มารวมกันและเปลี่ยนแปลงขยายวงขึ้น เรียกว่า “มโหรี” โดยมีผู้บรรเลงเพลงเพียง 4 คน คือ คนขับร้องลำนำและตีกรับพวงให้จังหวะเอง 1 สีซอสามสาย 1 ตีดกระจับปี 1 กับตีทับประกอบจังหวะ 1 และสมัยกรุงศรีอยุธยาเ็นเองก็ได้เพิ่ม “ขลุ่ย” สำหรับเป่าลำนำกับรำมะนาประกอบจังหวะเป็นคู่กับ “ทับ” ต่อมาปลายสมัยอยุธยาได้เพิ่ม “ฉิ่ง” เข้าอีกอย่างหนึ่ง (เข้าใจว่าให้คนขับลำนำตีและเล็กรับพวง เพราะในสมัยกรุงธนบุรีก็ปรากฏว่ามีมโหรีมี 6 คน) ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ 1 ได้มีพัฒนาการของวงมโหรี โดยเพิ่มระนาดเอกและระนาดแก้วเข้ามาร่วมบรรเลงในวง ดังนี้

...สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ 1 เพิ่ม “ระนาดเอก” (ขนาดเล็กกว่าใน วงปี่พาทย์) อย่างหนึ่ง กับ “ระนาดแก้ว” อย่างหนึ่ง (ระนาดแก้วนี้พระนิพนธ์ของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ว่า “สืบถามก็ไม่ได้ความชัดว่าเอาแก้วหล่อเป็นลูกระนาดวางในรางอย่างระนาดไม้ไผ่ แต่อย่างไรเสียก็คงไม่เพราะ จึงได้ปรากฏว่าเล็กเสีย”) ดังนี้ คำว่า แก้ว นี้ ดูจะเป็นที่นิยมกัน

มากในสมัยโบราณ และคงจะถือว่าเป็นสิ่งที่มีเสียงไพเราะเสียด้วย เช่น “ปี่แก้ว” รูปร่างลักษณะและเสียงจะเป็นอย่างไรก็ไม่ทราบ (บุญธรรม ตราโมท, 2540: 10)

ในสมัยรัชกาลที่ 2 ถึง รัชกาลที่ 4 มন্ত্রী ตราโมท ได้อธิบายถึงวงมโหรี ในลำดับต่อมาว่า ได้มีการยกเลิกและเพิ่มเติมเครื่องดนตรีบางชนิด พร้อมทั้งมีการปรับลดขนาดวงให้เล็กลง ดังนี้

...ในรัชกาลที่ 2 เลิกระนาดแก้ว เพิ่ม “ฆ้องวง” (ขนาดเล็กกว่าฆ้องวงใหญ่ และโตกว่าฆ้องวงเล็กของปี่พาทย์) ซึ่งเรียกกันภายหลังว่า ฆ้องกลาง หรือ ฆ้องมโหรี อย่างหนึ่ง กับ “จะเข้” ซึ่งเดิมเป็นเครื่องดนตรีของมอญอีกอย่างหนึ่ง

ในสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อคิดเพิ่มเครื่องปี่พาทย์แล้ว จึงเพิ่มสิ่งเหล่านั้นเข้าทางมโหรีด้วย เป็นแต่ย่อขนาดให้เล็กลงตามส่วน คือ ขลุ่ยหลีบ (เทียบ กับ ปี่นอกของปี่พาทย์) 1, ระนาดทุ้ม (ไม้) 1, ฆ้องวงเล็ก 1, ฉาบ (เล็ก) 1

ในรัชกาลที่ 4 ก็เพิ่มเครื่องอย่างปี่พาทย์ และลดขนาดลงเช่นเดียวกัน คือ ระนาดทอง 1, ทุ้มเหล็ก 1 กับเครื่องที่อยู่ในวงเครื่องสาย คือ ซอด้วงกับ ซออู้ ก็ดูเหมือนจะรวมเข้าในวงมโหรีในตอนปลายรัชกาลนี้เหมือนกัน (มন্ত্রী ตราโมท, 2540: 10)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการยกเลิกระจับปีและฉาบเล็ก และผลพวงจากการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ยกเลิกพระราชกำหนดห้ามผู้หญิงหัดละคร ทำให้ผู้หญิงหันไปเล่นละครกันมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ทำให้วงมโหรีซบเซาลง จึงมีการเปิดกว้างให้ผู้ชายสามารถเล่นวงมโหรีได้อย่างผู้หญิงด้วย ดังนี้

....ในรัชกาลที่ 5 ให้เลิกระจับปี และฉาบก็มีค่อยจะได้ใช้กัน วงมโหรีนี้แต่โบราณเป็นของผู้หญิงเล่น ผู้ชายเล่นแต่ละครกับปี่พาทย์เป็นพื้น ทั้งนี้ เพราะมีพระราชกำหนดมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ห้ามมิให้ผู้อื่นหัดละคร ผู้หญิง มีได้แต่ของหลวง ครั้นถึงรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกพระราชกำหนดนั้นเสีย ผู้หญิงจึงไปหัดละครกันเสียมาก มโหรีหญิงจึงร่วงโรยลงมากกลายเป็นผู้ชายเล่นแทน (มন্ত্রী ตราโมท, 2540: 11)

จากทัศนยะและแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า วงมโหรีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เป็นวงมโหรีที่ได้รับแบบแผนมาจากวงมโหรีสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีการปรับเปลี่ยนพัฒนารูปแบบตามยุคสมัย ลักษณะที่สอง เป็นรูปแบบของวงมโหรีที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ซึ่งปรากฏพบ 3 รูปแบบ ได้แก่ วงมโหรีเครื่องเล็ก วงมโหรีเครื่องคู่ และวงมโหรีเครื่องใหญ่ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับรูปแบบวงมโหรีข้างต้น แต่มีการปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรี เช่น เครื่องสาย ซอด้วง ซออู้ และเครื่องกำกับจังหวะบางชนิด สามารถสรุปเป็นตารางข้อมูลได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 วงมโหรีรูปแบบที่ 1

วงดนตรีที่ปรากฏ	เครื่องดนตรีที่พบ	หมายเหตุ
วงมโหรี ในรัชกาลที่ 1	1. ซอสามสาย 2. กระจับปี่ 3. ซลู่ 4. โทน 5. รำมะนา 6. กรับพวง 7. ระนาด 8. ระนาดแก้ว	1. ระนาดมีขนาดเล็กกว่า ระนาดในวงปี่พาทย์
วงมโหรี ในรัชกาลที่ 2	1. ซอสามสาย 2. กระจับปี่ 3. ซลู่เพียงออ 4. โทน 5. รำมะนา 6. กรับพวง 7. ระนาด 8. ซ้องวง 9. จะเข้	1. ยกเลิกระนาดแก้ว 2. เพิ่มซ้องวง ที่มีขนาดเล็กกว่า ในวงปี่พาทย์ เรียกว่า ซ้อง มโหรี 3. เพิ่มจะเข้
วงมโหรี ในรัชกาลที่ 3	1. ซอสามสาย 2. กระจับปี่ 3. ซลู่เพียงออ 4. โทน 5. รำมะนา 6. ฉิ่ง 7. จะเข้ 8. ระนาดเอก 9. ระนาดทุ้ม 10. ซ้องกลาง 11. ซ้องวงเล็ก 12. ซลู่หลิบ 13. ฉาบเล็ก	1. เพิ่มระนาดทุ้ม 2. เพิ่มซ้องวงเล็ก 3. เพิ่มซลู่หลิบ 4. เพิ่มฉาบเล็ก

วงดนตรีที่ปรากฏ	เครื่องดนตรีที่พบ	หมายเหตุ
วงมโหรี ในรัชกาลที่ 4	1. ซอสามสาย 10. ฆ้องกลาง 2. กระจับปี่ 11. ฆ้องวงเล็ก 3. ขลุ่ยเพียงออ 12. ขลุ่ยหลีบ 4. โทน 13. ฉาบเล็ก 5. รำมะนา 14. ระนาดทอง 6. ฉิ่ง 15. ระนาดทุ้มเหล็ก 7. จะเข้ 16. ซอด้วง 8. ระนาดเอก 17. ซออู้ 9. ระนาดทุ้ม	1. เพิ่มระนาดทอง 2. เพิ่มระนาดทุ้มเหล็ก 3. เพิ่มซอด้วง 4. เพิ่มซออู้
วงมโหรี ในรัชกาลที่ 5	1. ซอสามสาย 9. ฆ้องกลาง 2. ซอด้วง 10. ฆ้องวงเล็ก 3. ซออู้ 11. ระนาดทอง 4. จะเข้ 12. ระนาดทุ้มเหล็ก 5. ขลุ่ยเพียงออ 13. โทน 6. ขลุ่ยหลีบ 14. รำมะนา 7. ระนาดเอก 15. ฉิ่ง 8. ระนาดทุ้ม	1. ยกเลิกกระจับปี่ 2. ยกเลิกฉาบเล็ก

ที่มา: ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 วงมโหรีรูปแบบที่ 2 (วงมโหรีในปัจจุบัน)

วงดนตรีที่ปรากฏ	เครื่องดนตรีที่พบ	หมายเหตุ
วงมโหรีเครื่องเล็ก	1. ซอสามสาย 6. ระนาดเอกมโหรี 2. ซอด้วง 7. ฆ้องกลาง 3. ซออู้ 8. โทน 4. จะเข้ 9. รำมะนา 5. ขลุ่ยเพียงออ 10. ฉิ่ง	

วงดนตรีที่ปรากฏ	เครื่องดนตรีที่พบ	หมายเหตุ
วงมโหรีเครื่องคู่	1. ซอสามสาย 8. ระนาดทุ้มมโหรี 2. ซอด้วง 2 คัน 9. ซ้องกลาง 3. ซออู้ 2 คัน 10. ซ้องวงเล็ก 4. จะเข้ 2 ตัว 11. โทน 5. ขลุ่ยเพียงออ 12. รำมะนา 6. ขลุ่ยหลีบ 13. ฉิ่ง 7. ระนาดเอก 14. ฉาบเล็ก	1. เพิ่มซอสามสายหลีบ 2. เพิ่มซอด้วงเป็น 2 คัน 3. เพิ่มซออู้เป็น 2 คัน 4. เพิ่มจะเข้เป็น 2 ตัว 5. เพิ่มขลุ่ยหลีบ 6. เพิ่มระนาดทุ้มมโหรี 7. เพิ่มซ้องวงเล็กมโหรี 8. เพิ่มฉาบเล็ก
วงมโหรีเครื่องใหญ่	1. ซอสามสาย 10. ซ้องกลาง 2. ซอสามสาย 11. ซ้องวงเล็ก หลีบ 12. ระนาดเอกเหล็กมโหรี 3. ซอด้วง 2 คัน 13. ระนาดทุ้มเหล็ก 4. ซออู้ 2 คัน มโหรี 5. จะเข้ 2 ตัว 14. โทน 6. ขลุ่ยเพียงออ 15. รำมะนา 7. ขลุ่ยหลีบ 16. ฉิ่ง 8. ระนาดเอก 17. ฉาบเล็ก 9. ระนาดทุ้ม 18. โหม่ง	เพิ่มระนาดเอกเหล็กมโหรี เพิ่มระนาดทุ้มเหล็กมโหรี เพิ่มโหม่ง - บางครั้งใช้กลองแขก

ที่มา: ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(3) ระดับเสียงและหลักการบรรเลงวงมโหรี

บุญธรรม ตราโมท ได้อธิบายเรื่องทางเสียงในดนตรีไทย ไว้ในหนังสือ ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ ว่า ทางในดนตรีไทย มี 3 ลักษณะ คือ ทางเสียง ทางบรรเลงของเครื่องดนตรี และทางประพันธ์ของบุคคลและทางเสียง ซึ่งทางเสียงนี้ แบ่งออกเป็น 7 ทางเสียง คือ ทางเพียงออล่าง ทางใน ทางกลาง ทางเพียงออบน ทางนอก ทางกลางแหบ และทางขวา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

...ทาง หมายถึงระดับของเขตบันไดเสียง (Key) เช่น ทางเพียงออ ทางใน ทางกลาง และทางชวา เป็นต้น ... มีเสียงสูงกว่ากันเป็นระดับขึ้นไป ดังนี้

ก. ทางเพียงออล่าง (หรือทางในลด) เรียกตามชื่อลูกฆ้องใหญ่ลูกที่ 10 (นับจากลูกทวนหรือลูกเสียงต่ำที่สุด) เพราะลูกฆ้องเสียงนี้เรียกว่าลูกเพียงออ และเมื่อบรรเลงในทางนี้ เสียงลูกเพียงออนี้ โดยมากก็มักเป็นเสียงที่ปกครอง (Governing Sound) แทบทุกเพลงทางนี้ มักใช้ประกอบกับละครดึกดำบรรพ์

ข. สูงจาก ก. ขึ้นไป 1 เสียง เรียกว่า ทางใน เรียกตามชื่อปีที่ใช้ ประกอบในเสียงนี้ ทางนี้มักใช้ประกอบกับละครและโขน

ค. สูงจาก ข. ขึ้นไปอีก 1 เสียง เรียกว่า ทางกลาง เรียกตามชื่อปีที่ใช้ ประกอบในเสียงนี้ ทางนี้มักใช้ประกอบกับโขนและหนังใหญ่

ง. สูงจาก ค. ขึ้นไปอีก 1 เสียง เรียกว่า ทางเพียงออบน เรียกตามชื่อ ชลุ่มเพียงออที่ใช้ประกอบในเสียงนี้ หรือเรียกว่า ทางนอกต่ำ ตามชื่อปีที่ใช้ ประกอบเสียงนี้ ทางนี้เป็นทางของมโหรีและเครื่องสาย

จ. สูงจาก ง. ขึ้นไปอีก 1 เสียง เรียกว่า ทางกรวด หรือ ทางนอก เรียก ตามชื่อปีที่ใช้ประกอบเสียงนี้ โดยเป่าได้นิ้วเดียวกับปีในเป่าทางใน มักใช้ ประกอบกับเสภา

ฉ. สูงจาก จ. ขึ้นไปอีก 1 เสียง เรียกว่า ทางกลางแหบ เพราะปีกลาง ต้องเป่าทางแหบเช่นเดียวกับปีในที่เป่าทางนอก (ทางกรวด) ทางนี้มีได้มีที่ใช้ ประจำประกอบกับอะไร

ช. สูงจาก ฉ. ขึ้นไปอีก 1 เสียง เรียกว่า ทางชวา เรียกตามชื่อปีที่ใช้ ประกอบเสียงนี้ ทางนี้ใช้ประกอบกับการบรรเลงที่ผสมปีชวา เช่น เครื่องสายปีชวา แต่การบรรเลงปีพาทย์นางหงส์ซึ่งผสมปีชวาเหมือนกัน ไฉนจึงมิได้ใช้ทางนี้ กลับไปใช้ทางเพียงออบน (หรือทางนอกต่ำ) ก็ไม่ทราบ ทั้งนี้ น่าจะเพื่อความสะดวกของพวกเครื่องตีนั่นเอง (บุญธรรม ตราโมท, 2540: 36-37)

ปีบ คงลายทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พุทธศักราช 2563 ได้ให้คำอธิบายในเรื่องหลักการบรรเลงและทางที่ใช้บรรเลงในวงมโหรี สอดคล้องกับความคิดเห็นของบุญธรรม ตราโมท ดังนี้

...วงมโหรีเน้นความงาม เน้นในเรื่องความไพเราะ ชับกล่อม จะไปแสดงความจืดจืดเหมือนวงเครื่องสายไม่ได้ ต้องเป็นกิริยาอาการของเพลง กิริยาอาการของผู้บรรเลง หมายความว่า เราควรจะต้องรู้เหตุผลของการบรรเลงวง

มโหรีอย่างที่กล่าวคือ การเน้นเรื่องความไพเราะ อาจจะมีได้บ้างเป็นเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ค่อยดูให้เหมาะให้ควร

...เขาต้องการให้มโหรีบรรเลงเป็นลักษณะของพวกเพลงมโหรี แล้วก็ อาจจะต้องทำให้กลมกลืนกับวง ฉะนั้น ก็จะต้องทำให้สอดคล้อง ดูความเป็นจริงว่าเป็นอย่างไร กริยาอาการบ่งบอกว่าวงเป็นผู้ดี มีมารยาท ความมั่งคั่งของทำนองเพลง ความมั่งคั่งของวิธีการบรรเลง จะต้องสื่อให้เห็น ถึงจะเป็นขลุ่ยเพียงออหรือขลุ่ยหลีบก็เช่นกัน คงจะต้องอยู่ในอาการที่ฟังแล้วต้องไพเราะไม่หือหาว นึกถึงว่า เขาต้องการขับกล่อมให้เจ้านายฟัง

วงมโหรีมีรูปแบบการบรรเลงของวงดนตรี บทเพลง และขับร้อง วงมโหรีมีการกำหนดเรื่องทางเสียงนี้ไว้เป็นสำคัญ เช่น ทางเพียงออบน เพียงออล่าง ทางขวา รวมถึงการขับร้องด้วย บทเพลงสำหรับเป็นลักษณะของวงมโหรีอยู่ คือ เพลงที่ขึ้นด้วยระดับเสียงทางเพียงออบน เช่น เพลงแสนเสนาะ เพลงเทพบรรทม เป็นต้น (ปีบ คงลายทอง, สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2564)

ไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย กรมศิลปากร ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เครื่องดนตรีของวงมโหรีนั้นถูกลดขนาดลง ทำให้กำหนดในการใช้เสียงทางเพียงออบน ตามรายละเอียดดังนี้

...ระดับเสียงและเครื่องดนตรีของวงมโหรีก็หมายถึง ย่อลงจากวงปี่พาทย์เดิม วงปี่พาทย์เดิมจะใหญ่ขนาดไหนก็แล้วแต่ ถ้าสมมติว่าขึ้นเดียวกัน อย่างระนาดเอก ระนาดเอกมโหรีก็ลดลงไป 30 เปอร์เซ็นต์ เสียงของเครื่องดนตรีมันจะเป็นเสียงที่บังคับไว้แล้ว คือใช้เพียงออบน จะใช้ขลุ่ยเป็นเกณฑ์ (ไชยยะ ทางมีศรี, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2564)

บุญช่วย แสงอนันต์ ผู้เชี่ยวชาญเครื่องหนัง กรมศิลปากร ยังกรุณาให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบรรเลงเครื่องหนังในวงมโหรี ดังต่อไปนี้

....เครื่องหนังที่ใช้ตีในวงมโหรีกับเครื่องหนังที่ใช้ตีในวงเครื่องสายใช้ อย่างเดียวกัน คือ ใช้โทนรำมะนา นอกจากนี้ไม่มีโทนรำมะนาที่ใช้กลองแขก ขนาดเล็ก หรือไม้ที่ใช้กลองแขกธรรมดา แต่ว่าต้องตีเบา ๆ มาก ๆ เพื่อให้เสียงเท่ากับโทนรำมะนา

...การใช้โทนรำมะนา หรือ กลองแขกใบเล็ก ความจริงเกิดจากการเพิ่มขนาดหรือเพิ่มขนาดวง แล้วเสียงโทนรำมะนาไม่พอ จึงต้องเปลี่ยนเป็นกลองแขก แล้วกลองแขกก็ต้องไม่เป็นกลองแขกปี่พาทย์ ต้องเป็นกลองแขกโบราณที่

ให้เสียงพอดี ๆ ขนาดก็ย่อลงมา (บุญช่วย แสงอนันต์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2564)

ปกรณ รอดช้างเผื่อน ได้ให้ความคิดเห็นและหลักการใช้แนวทางในการบรรเลงของแต่ละวงดนตรี ซึ่งส่วนสำคัญในการกำหนดความเร็วของการบรรเลง ดังนี้

...การบรรเลงด้วยวงมโหรี ต้องระมัดระวังเรื่องการสวม-ส่งด้วยลูกเท่า คือเพลงที่บรรเลงลงจบเสียงไหนก็ต้องเท่าเสียงนั้น หรืออาจจะมียางเพลงที่ขึ้นไม่ต้องใช้ด้วยลูกเท่า โดยขึ้นต้นเพลงเลยก็มี ฉะนั้น ต้องศึกษาดูเรื่องหน้าทับและคำร้องด้วย เรื่องต่อมาคือแนวทางในการบรรเลงวงมโหรี ต้องใช้แนวปานกลาง เพลงสองชั้นจะฟังสบายพอดี ๆ เพลงของเราที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เพลงสุขสนานชาวเกาะนั้นต้องใช้แนวตึง ๆ แต่ตีสองชั้นเพื่อส่งอารมณ์ให้ถึงความสนุกสนาน เราต้องตีบทให้แตก สื่อสารด้วยเสียงดนตรีให้ผู้ชมเข้าใจในอรรถรส (ปกรณ รอดช้างเผื่อน, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2564)

2.1.3 หลักการขับร้องเพลงไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ได้อธิบายความหมายของคำว่า “ขับร้อง” ไว้ว่า ขับร้อง หมายถึง ร้องเพลง ร้องเป็นทำนอง เช่น ขับกล่อม ขับเสภา ขับขาน ขับซอ ขับนกขับร้อง ขับไม้ ขับไม้บัณเฑาะว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 185)

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงอธิบายถึงคำว่า “ร้อง” ไว้ดังนี้

...การร้อง คิดว่าเกิดขึ้นจากเปล่งเสียงอุทาน อันเกิดขึ้นแต่ความดีใจและเศร้าใจ และเปล่งออกเพื่อให้สงบ ให้พร้อมเพรียง จึงไม่เป็นภาษาอะไร เช่น เฮโล โฮฮิว ฉะนั้นเป็นต้น แล้วภายหลังแทรกคำที่เป็นภาษาเข้าประกอบ น่าจะมาจากแต่ทางเศร้าใจก่อนเปล่งอุทานแล้วก็พิไรต่อ ดังจะเห็นได้จากคำนางร้องไห้ ซึ่งมีว่า โอ้พระร่มโพธิ์ทอง พระพุทธเจ้าข้าเอ๋ย เช่นนี้เป็นต้น คำหน้าคำหลังเป็นอุทาน กลางเป็นคำพิไร แล้วเป็นคตินำไปให้แทรกการกล่อมลูก เช่น โอละเห้ เจ้าข้าปราไชโย แล้วเติมคำที่เป็นภาษามากขึ้นทุกที กลายเป็นเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงปรบไก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เป็นต้น ว่าเกี่ยวกันและปรามาสแก่กัน แล้วก็นำเข้าสู่ความเพราะพริ้ง เช่น ดอกสร้อยสัควา และร้องลำนำต่าง ๆ

การร้องนั้น ลางอย่างก็มีจังหวะ ลางอย่างก็ไม่มีจังหวะ เครื่องประกอบ
 จังหวะก็มีตบมือ แล้วที่จะจับมือเข้า ก็ยกไปหาไม้ตีเป็นกรับ ทีหลังเอาโทน
 เข้าประกอบ เป็นอันเอาดุริยะเข้ามาผสม ดังจะได้พรรณนาต่อไปภายหน้า
 (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ อ่างถึงใน
 พจนพิศ อมาตยกุล, 2552: 5-6)

บุญธรรม ตราโมท ได้อธิบายเกี่ยวกับเสียงที่ดำเนินเป็นทำนอง คือคำว่า “ลำนํ้า” ดังนี้

...คือ เสียงที่ดำเนินเป็นทำนองเพลง ด้วยเสียงร้องก็ดี ด้วยเครื่องสังคีต
 ก็ดี แต่เดิมเครื่องที่ดำเนินเป็นทำนองเพลงในวงหนึ่งก็มีอยู่สิ่งเดียว เช่น ปี่ (ดู
 รียบ) ในวงปี่จาวาทยะหรือการร้องร้องเพลง เสียงซึ่งดำเนินเป็นทำนองเพลง
 (ลำนํ้า) ของปี่หรือร้องนี้ก็เครื่องนำสิ่งอื่นให้ทราบเพลง เสียงเช่นนี้ จึงเรียกว่า
 “ลำนํ้า” ต่อมาจะมีเครื่องสังคีตเพิ่มขึ้นอีกเท่าใดก็ตาม เครื่องที่มีหน้าที่ทำ
 เสียงดำเนินทำนองเพลงก็เรียกว่า ผู้ทำลำนํ้า (บุญธรรม ตราโมท, 2540: 30)

สรุปได้ว่า การขับร้องเพลงไทยในอดีตแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ร้องอิสระไม่มีดนตรี
 2) ร้องเข้ากับดนตรี ลักษณะประเภทของการขับร้องมี 5 ประเภท ดังได้กล่าวมาแล้ว การทำให้เกิด
 ทำนองดนตรีและการขับร้องขึ้นมานั้นเป็นเรื่องที่ต้องมีเหตุปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มากระตุ้นอารมณ์
 ความรู้สึกของมนุษย์ ในด้านโศกเศร้าหรือดีใจที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ แล้วค่อย ๆ เกิดขึ้นเป็นเสียงและ
 ทำนองออกมาเป็นวรรค ประโยค จนเป็นท่วงทำนอง ตลอดจนการขับร้องที่มีลักษณะร้องแบบมีเอื้อน
 และไม่มีเอื้อนตามลำดับ แล้วจึงพัฒนามาเป็นทางร้องในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดถึงเครื่องดนตรีที่
 ผสมผสานเข้ามาจนเกิดเป็นเสียงที่มีทำนองต่าง ๆ จนถึงทุกวันนี้

มนตรี ตราโมท ได้อธิบายการพัฒนาการของการขับร้องควบคู่ไปกับการพัฒนามโหรี
 เครื่องสี ไว้ในหนังสือประวัติดนตรีไทย 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เอกสาร
 อัตสำเนา) ว่า

...วิธีการขับร้องเพลงมโหรีโบราณสมัยนั้น ใช้วิธีร้องเคล้าดนตรี โดยร้อง
 เนื้อเต็ม ไม่มีเอื้อน ดังเช่นเพลงสายสมร เพราะมโหรีที่ร้องให้เกิดความ
 อ่อนหวานเพื่อขับกล่อมนั้นก็ได้แบบอย่างไปจากเพลงกล่อมเด็กนั่นเอง ต่อมา
 แปลงเป็นทำนองท่วงที่ขึ้น และบางเพลงนั้นก็ใช้เพลงเร็วๆ อย่างเก่านั้นมา
 ขยายอีกเท่าตัว ที่เราเรียกกันว่าเพลงสองชั้นนั่นเอง เพราะเพลงอันเดิมทีเดียว

นั้นเรียกว่าเพลงชั้นเดียว เพลงที่ทำขึ้นใหม่จึงเรียกเพลงสองชั้น เพราะเป็น
การคิดชั้นที่สอง (มนตรี ตราโมท, ม.ป.ป.: 23)

เจริญใจ สุนทรวาทีน ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) พุทธศักราช 2530
ได้กล่าวถึงหลักการขับร้องเพลงไทยที่พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) ได้ถ่ายทอดความรู้
เกี่ยวกับวิธีการแบ่งคำ การวางคำ การแบ่งคำร้อง วิธีเอื้อนเสียงหนัก-เบา จังหวะ การสร้างอารมณ์
การหายใจให้ถูกที่ และความประณีต ดังมีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

เสียง นักร้องควรรู้จักใช้เสียงให้พอดีกับคุณภาพเสียงของตนเอง ใน
การขับร้องเพลงไทยต้องใช้กำลังเสียงเต็มที่ นักร้องต้องรู้จักการบังคับเสียงให้
ผ่านออกมาอย่างถูกต้องทิศทางและฝึกกล้ามเนื้อคอ

คำร้อง ต้องมีวิธีการร้องที่ทำให้เสียงให้ได้ความหมายชัดเจน ให้ถูก
ความหมายของบทร้อง และต้องบรรจงกล่าวคำให้ไพเราะ น่าฟัง ได้อารมณ์
การเอื้อน เลือกร้อยเอื้อนที่เหมาะสม แบ่งส่วนลัด ความสั้น-ยาว หนัก-
เบา ของการเอื้อนแต่ละคำให้พอดี

จังหวะ ผู้ขับร้องต้องรู้จักจังหวะ รักษาจังหวะ แต่ในบางครั้งอาจมี
การลักจังหวะ ย้อยจังหวะ ลอยจังหวะ เพื่อสร้างความไพเราะ

การหายใจ ต้องกำหนดที่ตายตัวในการหายใจ แบ่งที่ไว้หายใจใน
ระหว่างการเอื้อนให้เหมาะสม

การสร้างอารมณ์ ต้องอาศัยกลวิธีต่าง ๆ เป็นต้นว่า การเน้นคำ การ
เน้นเอื้อน การเว้น การลักจังหวะ การเปล่งเสียงแท้ เสียงอาศัย การ
ประคับประคอง ควบคุมเสียง ผ่อนเสียง ให้เหมาะให้ควร

ความประณีต การเอื้อนแต่ละวรรค แต่ละคำร้อง ต้องเป็นไปด้วยความ
ประณีตบรรจง (เจริญใจ สุนทรวาทีน, 2530: 40-48)

พัฒน์ พร้อมสมบัติ ผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงไทย ได้อธิบายหลักการขับร้องเพลง
ไทยในวงมโหรี วงเครื่องสาย และวงปี่พาทย์ ดังนี้

...การขับร้องในวงมโหรีมีหลักการขับร้องที่เหมือนกันกับวงเครื่องสาย
เช่น ความไพเราะต่าง ๆ มีลักษณะวิธีการร้องเหมือนกัน เพียงแต่วงมโหรีจะ
ร้องเสียงสูงกว่า และต้องเน้นความนุ่มนวล แต่วงปี่พาทย์ไม้แข็งจะต่างกัน
ตรงที่ปี่พาทย์ไม้แข็งเสียงจะแข็งกร้าว เพราะวงปี่พาทย์ไม้แข็งต้องการเสียงที่

เข้มแข็ง แต่ดวงมโหรีเล่นในวัง เพราะฉะนั้นน้ำเสียงจะอ่อนหวาน อ่อนโยน
(พัฒน์ พร้อมสมบัติ, สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2564)

พูนพิศ อมาตยกุล ได้อธิบายถึงการขับร้อง ในหนังสือดนตรีวิจักษ์ เรื่อง เพราะเหตุใดจึงใส่
เอื้อนลงไปในการขับร้อง ไว้ดังนี้

1) การร้องเอื้อนนั่น ทำให้เพลงมีความไพเราะมากขึ้น ทำให้สามารถใส่
อารมณ์ลงในการเอื้อนนั่นได้อย่างดีและได้อารมณ์ละเอียดขึ้น

2) การร้องเพลงโดยมีเอื้อน เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่เด่นมากสำหรับ
เพลงไทยที่ไม่มีชาติใดเสมอเหมือน เป็นงานระดับคลาสสิกที่ต้องการคำอธิบาย
จึงจะเข้าใจความหมายแห่งเอื้อนเสียงนั้น ๆ

3) เพลงเก่าสมัยสุโขทัยและอยุธยาเป็นเพลงสั้น เพียง 2-4 จังหวะ
ก็จบเพลง หากใส่เอื้อนลงไป เพลงก็ยาวออก เมื่อเพลงยาวออก นักดนตรีที่
คิดทางบรรเลงรับก็ต้องคิดเพลงยาวออกไปด้วย เป็นการพัฒนาเพลงแบบหนึ่ง

4) คนร้อง ร้องให้ละครรำ คนรำจะฉายท่าได้งามหากให้เวลามากขึ้น
การที่จะร้องด้นเนื้อไป มาก ๆ ย่อมตีบทไม่ได้งาม คนรำจึงต้องการให้ร้องช้าลง
จึงต้องมีการเติมเอื้อนลงไป

5) การร้องเพลงได้เก่งมากขึ้น รู้เทคนิคในการร้องดีขึ้น ก็พัฒนาตนเอง
ขึ้นไป โดยใส่เอื้อนให้วิจิตรพิสดารขึ้น เป็นการแสดงความสามารถของคนร้อง
(พูนพิศ อมาตยกุล, 2529: 8)

สรุปได้ว่า หลักการขับร้องเพลงไทยตามแบบโบราณนั้นจะยึดการยืด-ขยาย การทอน และ
การสร้างสรรค์ทำนองใหม่ สำหรับการขับร้องเพลงไทย พบว่ามีลักษณะของการตกแต่งเสียง
วรรณยุกต์ เอก โท ตรี หรือ ระดับเสียงสูง กลาง ต่ำ ให้เหมาะสมกับบทร้อง ถ้อยคำ ในรูปแบบ
โอกาสต่าง ๆ ที่ถือได้ว่าเป็นการประพันธ์ในลักษณะหนึ่งนั้น ยังคงให้ความสำคัญกับสำนวนทำนอง
เพลงเป็นสำคัญมากกว่าการแยกส่วนใส่ระดับเสียงสูงต่ำทีละคำ รวมถึงหลักการประพันธ์ทางร้อง มี
ที่มาหลากหลาย เช่น ทำนองร้องที่เกิดมาจากทำนองดนตรี และทำนองร้องที่ไม่ได้เกิดมาจากทำนอง
ดนตรี ดังที่ได้อธิบายไว้ในบทนี้แล้ว ทั้งยังได้อธิบายหลักการขยาย ย่อ อัตราส่วนทางร้อง ที่ใช้
หลักการที่สอดคล้องกับทางดนตรี รวมทั้งการพลิกแพลงทำนองเอื้อนให้เกิดสำเนียงภาษาใน
การขับร้อง ล้วนเป็นหลักการสำคัญในการประพันธ์ทางร้องและดนตรีทั้งสิ้น

2.1.4 หลักการประพันธ์เพลงไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีที่ว่าด้วยการประพันธ์เพลงไทย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางค์ศิลป์: ตับเรื่องเกาะสี่ซัง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พิชิต ชัยเสรี ได้อธิบายประเภทของผู้ประพันธ์ อันมีลำดับการวิวัฒนาการของศิลปะ ไม่ว่าจะของชาติใดก็ย่อมมี 4 ระยะ ได้แก่

1) แรงแบบดาลใจ (บันดาลรังสฤษฎ์) คือ ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ทำนองขึ้นจากแรงบันดาลใจ ซึ่งอาจมาจากเหตุปัจจัยภายนอก คือ สิ่งแวดล้อมปรากฏการณ์ หรือจากเหตุปัจจัยภายใน คือ ความสะเทือนใจของศิลปินเองได้ ดังนั้น คีตกวีประเภทนี้ต้องเป็นคนพิเศษจริง ๆ คนตรีที่ปรากฏในยุคเริ่มแรกมาจากท่านเหล่านี้ ซึ่งหากสืบย้อนขึ้นไปจนถึงที่สุดเท่าที่ปรากฏหลักฐาน คงสุดที่พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แรงแบบดาลใจนี้ ถ้ามาจากสิ่งแวดล้อมเหนือธรรมชาติ เรียกว่า ทิพยดล จำพวกเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง เป็นต้น

2) ยึดหลักแบบแผน (ศิกษิตอนุรักษ์) คือ เกิดขึ้นในคีตกวีรุ่นต่อมาจากประเภทแรก หมายถึง ผู้ประพันธ์ตามหลักการ หรือ Structure อันวิจิตรบรรจง อย่างเคร่งครัดตามแบบแผนแต่โบราณ เช่น พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) มาถึงพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เป็นต้น

3) รูปแบบอิงขนบโบราณ (ขนบภักดีสบลมัย) มีแนวคิดคล้ายตามสมัยนิยมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กำลังประพันธ์เพลง แต่ยังรักษาหลักการตามแบบแผนไว้ เช่น แต่งมี้องเป็นทางเก็บตัวอย่าง เช่น เพลงโหมโรงพม่าวัด ของครูเพ็ง เป็นต้น

4) การสร้างสรรค์แนวใหม่ในลักษณะ “บุกไพรเบิกทาง” พวกที่สร้างสรรค์บทเพลงชิ้นใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ประหนึ่งนักผจญภัยที่บุกป่าฝ่าดงเพื่อหาทางออกจากไพรพฤษที่ปิดล้อมอยู่ เช่น เพลงสรภัญญะ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ หน้าทับเบญจคีรี ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) หรือระบำปรัสน์ ของกรมมนตรี ตราโมท เป็นต้น (พิชิต ชัยเสรี, 2557: 1-4)

วิธีการประพันธ์ทั้ง 4 ข้อดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำวิธีการประพันธ์แบบบันดาลรังสฤษฎ์ หมายถึง ผู้ประพันธ์ที่สร้างทำนองขึ้นมาจากแรงบันดาลใจ มาใช้เป็นแนวทางในการประพันธ์ผลงานทางดุริยางค์ศิลป์: ตับเรื่องเกาะสี่ซัง

นอกจากนั้น ในหนังสือการประพันธ์เพลงไทยดังกล่าวยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงเครื่องมือในการประพันธ์เพลงไทย ประกอบด้วย 10 ประการ ดังนี้

1) การยี่ดยุบ การยี่ดยุบเป็นประตูด้านแรกในการประพันธ์เพลงไทย เป็นการกระทำท่วงทำนองมูลบทให้เพิ่มหรือลดขนาดไปจากเดิม โดยปกติจะยี่ดยิบเท่าตัวหรือยุบลงเท่าตัวเช่นกัน

2) การลื้อ ขัด เหลื่อม เป็นตัวเพิ่มลีลาสรสชาติให้แก่บทเพลง โดยการลื้อมีความหมายถึงการแบ่งพวกกันปฏิบัติและใช้ทำนองเดียวกัน โดยหลักไทยนั้นให้พวกเสียงสูง เช่น ระนาดเอก ซอด้วง ปฏิบัติก่อน แล้วพวกเครื่องตามซึ่งมีเสียงต่ำกว่า เช่น ระนาดทุ้ม ซออู้ ปฏิบัติทำนองเดียวกัน เป็นการลื้อตามหลัง การขัดมีลักษณะที่แตกต่างกับการลื้อในส่วนทำนองเท่านั้น ส่วนอื่น ๆ คงเหมือนกัน การขัดนั้นพวกนำและพวกตามบรรเลงทำนองต่างกัน ทำให้เอกภาพในโครงสร้างทำนองลดลง การเหลื่อม การประพันธ์ลักษณะนี้พวกหน้าและพวกหลังปฏิบัติทำนองเดียวกัน แต่เริ่มต้นและลงจบไม่พร้อมกัน ดังนั้น ความยากของสำนวนควรพอดี โดยทั่วไปควรมีความยาวเท่ากับสองห้องโน้ตไทย

3) การกรอ การแต่งเพลงทางกรอนั้นเท่ากับการแต่งบังคับทาง ซึ่งผู้ประพันธ์คิดได้พร้อมสรรพ ไม่เหมือนกับทางพื้น ที่ผู้บรรเลงนิกำหนดทางปฏิบัติของตนได้เสรี โดยทั่วไปอาจแต่งได้เป็น 2 แบบ คือ แต่งเพลงกรอขึ้นตรง ๆ จากทางพื้นของเดิม กับแต่งโดยพลิกแพลง

4) การโยน การโยนประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนทำโยน ส่วนเนื้อโยน และส่วนปิดโยน

5) เที้ยวกลับ - ทางเปลี่ยน การสร้างเที้ยวกลับ ทางเปลี่ยน เป็นความนิยมของคีตกวีไทย เพราะสามารถแสดงภูมิปัญญาและเพิ่มอรรถรสให้กับบทเพลง ด้วยการตกแต่งทำนองเดิมให้มีลีลาใหม่ โดยมีข้อแตกต่างสำคัญที่ว่า ทางเปลี่ยนต้องคงความยาวและลูกตกท้ายห้องที่ 4 และ 8 ไว้

6) การเปลี่ยนบันไดเสียง เป็นสะพานเชื่อมเสียงจากบันไดเสียงหนึ่งไปหาอีกบันไดเสียงหนึ่ง

7) การใช้กระสวนจังหวะ ดนตรีไทยมีกระสวนจังหวะ 2 ชนิด คือ กระสวนจังหวะฉิ่ง และกระสวนจังหวะกลองหรือหน้าทับ

8) สำเนียง พิचित ชัยเสรี ได้อ้างถึง มนตรี ตราโมท ที่ได้อธิบายถึงความหมายของสำเนียงว่า “...การลำดับเสียงสูงต่ำ ทีฆะ รัสสะ ของทำนอง ที่ทำความรู้สึกของผู้ฟังให้ทราบได้ว่าเป็นเพลงจำพวกใด ชนิดใด ภาษาใด...” ฉะนั้น จึงอธิบายความหมายของสำเนียงในดนตรีไทยเช่นนี้ ตรงกับที่ฝรั่งเรียกว่า Intonation หรือแปลว่า ลีลาของบทเพลง ซึ่งผู้เขียนได้สรุปให้เห็นลีลาของบทเพลง (Compositional Style) ประกอบด้วย 4 ลักษณะ ดังนี้

8.1 เพลงเสภา	ต้องตีให้ตื้น
8.2 เพลงมโหรี	ต้องตีให้ล้น
8.3 เพลงโขนละคร	ต้องตีให้เต้น
8.4 เพลงหน้าพาทย์	ต้องตีให้ขลังให้เกรง

9) อัตลักษณ์เข้าแบบ คือ การศึกษาด้านดนตรีไทยโบราณจารย์ได้กำหนดการเรียนรู้เป็นกระบวนไว้ตั้งแต่โหมโรงเย็น หรือ ตับตันเพลงฉิ่ง เพื่อซึมซับอัตลักษณ์เข้าแบบต่าง ๆ เพื่อสะสมโน้ตศรัทธาและการเข้าใจเพลงไทย

10) ลักษณะเดี่ยว การประพันธ์ทางเดี่ยวในเพลงต่าง ๆ ต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ เป็นผู้ปฏิบัติบรรเลงได้ถึงเพลงเดี่ยวในเครื่องมือที่ตนถนัด และสามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวสำคัญดังนี้ คือ เพลงเดี่ยวประเภททางพื้น ได้แก่ เพลงพญาโศก เพลงแขกมอญ เพลงเดี่ยวที่ใช้การแสดง ได้แก่ เพลงเข็ดนอก เพลงเดี่ยวชั้นสูง ได้แก่ เพลงทยอยเดี่ยว เพลงกราวใน (พิชิต ชัยเสรี, 2557: 1-7)

จากเครื่องมือการประพันธ์เพลงทั้ง 10 ประการดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงวิธีการสร้างสรรค์การประพันธ์เพลงได้สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยเลือกข้อที่ 2, 3, 5, 6, 7, 8 และ 9 เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลงานการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางค์ศิลป์: ตับเรื่องเกาะสี่ซัง

เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี นักวิชาการทางดนตรีไทย ได้อธิบายถึง รสที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย ไว้ในเอกสารการประชุมบทความวิชาการดนตรี เรื่อง “รสแห่งเสียง” ดังนี้

...รสที่เกี่ยวข้องกับดนตรีนั้นเป็นรสอันเกิดจากเสียง ส่วนอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับจะมีลักษณะใดนั้น ย่อมขึ้นกับคุณภาพของเสียง เสียงที่โคจรมากระทบโสตประสาทของเราจะมีลักษณะแบบใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ฟังแต่ละคนเป็นตัวแปรประกอบ รสที่เกิดในลักษณะนี้เรียกว่า “รสอร่อยของประสบการณ์” ซึ่งเป็นรสแห่งความงามความไพเราะ ซึ่งเกิดเป็นภาวะที่ชื่นชมที่ผู้ฟังควรจะได้รับจากการฟังดนตรีไทย ผลจากการ

ฟังที่ต่างกันนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติสำหรับผู้ฟังที่มีประสบการณ์ นอกจากนี้ยังเสนอประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับรสนิยมที่ทำให้เกิดเสียงของคนตรีไทยไว้ดังนี้

1) รสนิยมที่เกิดจากเครื่องดนตรี การพิจารณาถึงรสนิยมแห่งความงามของเสียง แบ่งได้เป็น 2 หมวดหมู่ใหญ่ ๆ โดยยึดคุณลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีนั้น ๆ เป็นหลัก คือ

1.1. กลุ่มเครื่องดนตรีเสียงราบเรียบ ได้แก่ เครื่องดนตรีที่อยู่ในตระกูลเครื่องตีและเครื่องเป่า เช่น ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย ขลุ่ย และปี่ใน เครื่องดนตรีในกลุ่มนี้เหมาะสำหรับการสร้างอารมณ์เพลงที่มีความอ่อนโยนหวานซึ่ง

1.2 กลุ่มเครื่องดนตรีเสียงไม่ราบเรียบ ได้แก่ เครื่องดนตรีตระกูลเครื่องดีดและตี เช่น จะเข้ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม มโหรีวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก เครื่องดนตรีในกลุ่มนี้เหมาะแก่การสร้างเสียงที่มีความสนุกสนานคึกคัก กระฉก

2) รสนิยมที่เกิดจากลักษณะของบทเพลง เพลงไทยนั้นแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น เพลงเถา เพลงเรื่อง และเพลงโหมโรง เป็นต้น โดยแบ่งตามลีลาของการประพันธ์เป็น 3 แบบ ดังนี้

2.1 เพลงทางกรอ นิยมบรรเลงในอัตราจังหวะช้า ปานกลาง เหมาะสำหรับบรรเลงด้วยวงมโหรีและวงเครื่องสาย ซึ่งความไพเราะนั้นเกิดจากการบรรจงแต่งขึ้นของผู้ประพันธ์ โดยผู้บรรเลงต้องพยายามรักษารูปแบบทำนองดั้งเดิมที่ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ไว้ เทคนิคที่จำเป็นในการบรรเลงเพลงทางกรอคือ การทำเสียงให้มีความต่อเนื่องและมีคุณภาพ ยกตัวอย่างเช่น เพลงเขมรไตรโยค เพลงลาวดำเนินทราย และเพลงแขกต๋อยหม้อ เป็นต้น

2.2 เพลงทางพื้น เป็นทางเพลงส่วนใหญ่ของเพลงไทย ลักษณะสำคัญของเพลงทางพื้น คือ ลีลาการบรรเลงที่เรียกว่า “เก็บ” ความโดดเด่นของเพลงทางพื้นขึ้นอยู่กับการเล่นแปรทำนอง (Variation) ซึ่งเป็นการคิดทางกลอนของเครื่องดนตรีและบรรเลงโดยทันที ลักษณะดังกล่าวพบได้ในดนตรี Jazz ที่เรียกว่าการ ดันสด (Improvisation)

3) รสนิยมที่เกิดจากเพลงลูกล้อ – ลูกชัด โดยส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่มีขนาดยาว ความงามของเพลงคือ การล้อ การชัด ซึ่งแบ่งเครื่องดนตรีออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีเสียงสูง เช่น ระนาดเอกและซอด้วง และกลุ่มที่มีเสียงต่ำ เช่น ระนาดทุ้มและฆ้องวงใหญ่ ในการบรรเลงเพลงลูกล้อ – ลูกชัด คือกลุ่มที่มีเสียง

สูงมักจะบรรเลงนำไปก่อน จากนั้นกลุ่มที่มีเสียงต่ำจะบรรเลงตามด้วยทำนองเดียวกันหรือแตกต่างจากทำนองเดิม ซึ่งนอกจากจะไพเราะแล้วยังให้ความรู้สึกสนุกสนานอีกด้วย

4) รสที่เกิดจากหน้าที่และลัทธิของเครื่องดนตรี การบรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละชนิดในขอบเขตที่เหมาะสมและไม่ก้าวก่ายเครื่องดนตรีอื่น ๆ เรียกว่า “ทาง” เช่น ทางสำหรับระนาดเอก ทางฆ้องวงเล็ก ทางจะเข้ ทางซออู้ และทางซอด้วง การยึดมั่นในตำแหน่งการบรรเลง เช่น เพลงลูกล้อ - ลูกซัด จะทำให้เกิดความโดดเด่นของเครื่องดนตรีแต่ละเครื่องและไม่ทำให้ขาดรสชาติของความไพเราะไป

5) รสที่เกิดจากลีลาการขับร้อง ความงามที่เด่นชัดของการขับร้องเพลงไทย คือ “การเอื้อน” ถัดไปคือ “การกล่อมเสียง” เป็นการেলাเสียงให้เข้ากับวรรณยุกต์ในภาษา ซึ่งในคำร้องบางคำ หากขับร้องตามทำนองของดนตรีโดยตรงอาจทำให้เพี้ยนความหมายได้ เช่น ในเพลงแขกประเทศ สามชั้น ที่มีเนื้อร้องว่า “กระโดดขึ้นหลังม้า” หากไม่ได้ผ่านการกล่อมเสียง คำว่า “ม้า” จะกลายเป็น “หมา” เป็นต้น (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี, 2561: 34)

จากแนวคิดด้านสุนทรียะต่อการประพันธ์เพลงไทยนี้ ผู้วิจัยถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะนำหลักการดังกล่าวทั้ง 5 รส ได้แก่ รสที่เกิดจากเครื่องดนตรี รสที่เกิดจากหน้าที่และลัทธิของเครื่องดนตรี รสที่เกิดจากเพลงลูกล้อ - ลูกซัด รสที่เกิดจากลักษณะของบทเพลง และรสที่เกิดจากลีลาการขับร้อง เพื่อนำมาปรับใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางค์ศิลป์: ตับเรื่องเกาะสี่ซัง สอดคล้องกับ ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการประพันธ์เพลงว่า

....การสร้างสรรคดีนตรีไทย ต้องคำนึงถึงครู แบบแผนที่วางไว้ ต้องกลับไปดูก่อนว่าครูเขาทำอย่างไร ศึกษาแนวคิดเรื่องที่จะทำก่อน ถ้าเราประพันธ์เพลงไทย เพื่อให้คนตรีไทยเล่น มีคติแบบไทยอยู่ เวลาครูจะทำเรื่องนี้เขาทำอย่างไร

ยกตัวอย่างเช่น เพลงเดี่ยวสูงสุด คือ เพลงทยอยเดี่ยว ผมนั่งอธิษฐานขอครูพระประดิษฐฯ (ครูมีแขก) คืนนี้ภายใน 3 วัน 7 วัน ถ้าไม่ให้สร้างสรรคดีเพลงทยอยเดี่ยวขอให้เข้าฝันลูก ถ้าครูอนุญาตให้สร้างสรรคดี ขออย่าให้พบกับสิ่งใดเลย นับจากนั้นก็ไม่มีพบเห็นสิ่งใดเลย ผมจึงตั้งกำนลไหว้ครูด้วยเงินจำนวน 10,000 บาททำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับครูพระประดิษฐไพเราะ ให้ครูท่านไป

การประพันธ์เพลงนี้บทกลอนที่เธอประพันธ์มานั้นถือว่าใช้ได้ แต่นี่มาสร้างทำนองดนตรีด้วยการขับร้องดู ดั่งที่ผมทำการประพันธ์เพลงจากบทกลอนล่าสุดที่มหาวิทยาลัยพะเยา ผมนั่งคิดว่าอะไรที่เป็นสัญลักษณ์ของพะเยา คือ พญานาคที่กว๊านพะเยา มี 2 ตัว ผมจึงแต่งเนื้อขึ้นมาประกอบว่า แยกแก้วมาเยือน เพื่อนแก้วมาหา พรักพร้อมทั่วหน้า นักดนตรีถิ่นไทย ให้โชคดีมีชัย ปลอดภัยไร้ทุกข์ ให้โชคดีมีสุข เป็นเกียรติเป็นศรี ให้ร้องวนอยู่อย่างนี้ ร้องอย่างไร ทำนองมาจากไหน และมีเครื่องดนตรีคลอด้วย ทำนองนี้มาจากไหน แต่งเนื้อร้องก่อน แล้วร้องก่อน แล้วเนื้อร้องมาตกแต่งออกมาเป็นทำนองดนตรี วิธีนี้มาจากครูบาอาจารย์เขาทำกันมาตั้งหลายเพลง แต่ครูเขาไม่ได้มาบอก เอาเนื้อมาก่อน ให้เนื้อได้ก่อน แล้วมันจะเกิดทำนองตกแต่งมาจากร้อง ถ้าเนื้อได้ก็อย่างที่ทำได้ นี่เป็นวิธีแบบไทย ๆ และต้องระวังในการเลือกใช้กลุ่มเสียงให้เหมาะสมกับวงที่เรานำมาบรรเลง เสียงต่ำนี้ก็ประเภทความนุ่มนวล ความเศร้า รำพึงรำพัน กลุ่มเสียงกลาง ๆ ให้เกิดความเพลิดเพลินน่าฟัง เสียงสูงบางทีก็ให้เกิดแสดงอำนาจ แสดงถึงความเปล่งปลั่ง สว่างไสว สดชื่น (ปกรณ รอดช้างเผื่อน, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2564)

จากแนวความคิดการประพันธ์เพลงไทยดังกล่าวของ ปกรณ รอดช้างเผื่อน ที่ได้ให้แนวทางกับผู้วิจัยนั้น จัดเป็นวิธีคิดที่สร้างสรรค์และยึดหลักการสร้างสรรค์ในแบบขนบภาคีผสมสมัย ซึ่งยังได้อธิบายถึงการเข้าถึงภูมิปัญญาของครูโบราณ เช่น พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) กลุ่มเสียงที่นำมาใช้ในวงมโหรี และวิธีการประพันธ์ในแบบที่แต่งเนื้อร้องก่อน แล้วมาสร้างทำนองตกแต่งทำนองกับคำร้องจนเกิดทำนองเพลงขึ้นในรูปแบบใหม่

สิริชัยชาญ พิภพจรัสกุล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี พุทธศักราช 2557 ได้กล่าวไว้ในหนังสือชุดดุริยางคศิลป์ไทย ว่าด้วยเรื่องการประพันธ์เพลงไทย มีอยู่ 4 วิธี ได้แก่

1) ยึดหรือขยายจากเพลงเดิม วิธีนี้ผู้แต่งจะใช้ทำนองเพลงเดิม ซึ่งมักจะ เป็นเพลงอัตราสองชั้นเป็นหลัก แล้วนำมาแต่งทำนองขยายขึ้นเท่าหนึ่ง กลายเป็นสามชั้น จะสังเกตได้ว่า ดนตรีไทยนั้นผู้แต่งจะไม่ทำการเรียบเรียงเสียงประสานไว้ทั้งหมด แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้บรรเลงหรือครูดนตรีของแต่ละวง ได้ใช้ความคิด ประดิษฐ์ แปรทาง สำหรับบรรเลง ซึ่งการบรรเลงจะไพเราะหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไป

1.1 ทำนองหลักของผู้แต่งเดิม

1.2 ทางของเครื่องดนตรีแต่ละประเภทที่ได้เรียบเรียงไว้และนำมาบรรเลงร่วมกัน

1.3 การฝึกซ้อมและการปรับของหัวหน้าวงดนตรี

1.4 ความสามารถของผู้บรรเลง

1.5 ความกลมกลืนของเสียงในวงดนตรีนั้น

1.6 จังหวะและหน้าทับของกลองที่จะช่วยผสมผสานให้กับผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม

2) ตัดทอนจากเพลงเดิม วิธีนี้ใช้หลักเดียวกับวิธีที่ 1 แต่เปลี่ยนจากการขยายเป็นตัดทอนลงมา จากเพลงอัตราสองชั้นเป็นเพลงอัตราชั้นเดียว

3) แต่งทำนองขึ้นใหม่โดยอาศัยเพลงเดิม วิธีนี้ใช้ทำนองเพลงสร้อยเพลงสองชั้นมาเป็นแนวทางในการแต่งทำนองขึ้นใหม่ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทางเปลี่ยน หรือการตัดแปลงทำนองเพลงให้เปลี่ยนไป อาจทำเป็นสำเนียงภาษาต่าง ๆ ก็ได้

4) แต่งโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่ง วิธีนี้ผู้แต่งจะเริ่มต้นจากการค้นคว้าหาข้อมูลในการสร้างรูปแบบจังหวะและแนวทำนองเพลงที่จะแต่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

(1) คิดจากจังหวะและลีลาเดิน ท่วงทำนองสัตว์บางชนิด ซึ่งอาจทำให้มีเพลงที่สนุกสนานเร้าใจผู้ฟัง และสามารถนำไปใช้ในการแสดงได้ด้วย เช่น เพลงอัครลีลา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) คิดจากสภาพสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ ในแต่ละยุคแต่ละสมัย และแต่งทำนองจังหวะของเพลงให้มีลักษณะคล้อยตามสมัยนั้น ๆ เช่น เพลงชุดโบราณคดี

(3) คิดจากเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งรัชสมัย พระราชพิธี โดยพยายามแต่งให้มีจังหวะ ทำนอง คำร้อง เป็นไปตามเหตุการณ์สำคัญครั้งนั้น ๆ เช่น เพลงสมโภชพระนคร (สิริชัยชาญ ฝึกจำรูญ, 2546: 27)

นอกจากนั้น ยังมีเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ ที่มีความแปลกใหม่ คือ การที่ผู้แต่งใช้วิธีที่ 4 ผสมผสานกับเพลงไทยสากล โดยเฉพาะเพลงพระราชานิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งได้มีการนำมาแต่งเป็นทำนองเพลงไทยประเภทโหมโรง เพื่อถวายเป็นราชสักการะเนื่องในวโรกาสที่มีพระชนมายุครบ 60 พรรษา และ

รัชม้งคลาภิเชก ตัวอย่างของการแต่งเพลงในรูปแบบนี้คือ เพลงโหมโรงมหาราช ของครูมนตรี ตราโมท เป็นต้น

จากทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่ได้ให้หลักการประพันธ์เพลงต่าง ๆ ดังกล่าวมานั้น ผู้วิจัยได้นำหลักการประพันธ์มาใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการประพันธ์เพลงที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสี่ซัง โดยใช้แนวทางการประพันธ์การวิจัยสร้างสรรค์ (Creative Research) พิจารณาความเหมาะสมของอารมณ์เพลงและท่วงทำนองให้สอดคล้องกับลักษณะภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเกาะสี่ซัง รวมถึงการใช้เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของเครื่องดนตรี บางช่วงใช้เสียงร้องและเครื่องกำกับจังหวะต่าง ๆ เพื่อช่วยสร้างสีสันและแสดงนัยยะของบทเพลงและการคัดเลือกกลวิธีพิเศษ อาทิ การเก็บ การกรอ การเหลื่อม การใช้เสียงปรับการหยุด ลูกล้อ ลูกขัด ฯลฯ เพื่อนำมาปรุงแต่งอารมณ์ของบทเพลงให้เกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น

2.1.5 หลักการตั้งชื่อเพลง

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการตั้งชื่อเพลงของบุญธรรม ตราโมท ซึ่งได้อธิบายไว้ 9 ประเด็น ได้แก่

- 1) ให้ชื่อตามสำเนียง เมื่อสำเนียงเป็นอย่างไร จีน หรือแขก มอญ ญวน เขมร ฯลฯ ก็ให้ชื่อไปตามนั้น
- 2) ให้ชื่อตามทำนอง ทำนองเดินทางไปอย่างไร ก็ให้ชื่อตามไปอย่างนั้น เช่น ลมพชายเขามีทำนองเย็น ๆ เรื่อย ๆ หรือเช่น มอญร้องไห้ มีสำเนียงเป็นมอญ (ตามข้อ 1) และมีทำนองร้องโหยหวน โศกเศร้า ดังนี้ เป็นต้น
- 3) ให้ชื่อตามเหตุ อะไรเป็นเหตุให้เกิดเพลงนั้นขึ้น ก็เอาเหตุนั้นมาให้ชื่อเพลงเช่น เพลง “ทรงพระสุบิน” นัยว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หรือ กษัตริย์พระองค์ใดองค์หนึ่งในสมัยอยุธยาทรงพระสุบินได้เพลงนี้มา
- 4) ให้ชื่อตามผล เพลงนั้นบรรเลงเพื่อประสงค์ให้บังเกิดผลอย่างไร ก็ให้ชื่อเช่นนั้น เช่น เพลง “มหาฤกษ์” “มหาชัย”
- 5) ให้ชื่อตามสิ่งซึ่งเป็นที่ระลึก อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เป็นสิ่งที่ระลึกถึง ซึ่งเป็นความต้องการของผู้แต่ง เช่น ชื่อผู้แต่ง สถานที่ ๆ แต่ง ผู้แต่งอุทิศเพลงนั้นให้ใครแก่ใคร หรือสถานที่ใด ศาสนา และประวัติศาสตร์ ฯลฯ เช่น เพลง “เขมรราชบุรี” “พระเจ้าลอยถาด” เป็นต้น
- 6) ให้ชื่อกริยาที่จะประกอบ เพลงนั้นสำหรับทำประกอบกับกริยาอาการ อย่างไรก็ให้ชื่ออย่างนั้น เช่น “เหาะ” “ลงสรง” เป็นต้น

7) ให้ชื่อตามนามตัวที่ประกอบกับเพลงนั้น เพลงนั้นแต่งขึ้นสำหรับบรรเลงประจำกับผู้ใดก็ให้ชื่อเช่นนั้น เช่น “ดำเนินพราหมณ์” “พระรามเดินดง” ฯลฯ

8) ให้ชื่อเพื่อเป็นชุด เมื่อมีเพลงใดเพลงหนึ่งอยู่แล้ว ก็แต่งขึ้นอีก และให้ชื่อเข้าเป็นชุดกันกับเพลงเก่านั้น เช่น “สังข์เล็ก” “สังข์ใหญ่” และ “การเวกตัวผู้” “การเวกตัวเมีย” เป็นต้น

9) ให้ชื่อเลียนตามชื่อเพลงของชาติอื่น เมื่อเห็นเพลงของชาติอื่นมีชื่ออย่างไรต้องการจะเลียนหรือล้ออย่างไรก็ตาม ก็แต่งเพลงขึ้นบ้าง และให้ชื่อเช่นเดียวกัน เช่น “พระทอง” “นางนาค” ซึ่งเลียนชื่อเพลงของเขมร เป็นต้น (บุญธรรม ตราโมท, 2540: 55)

สรุปได้ว่าหลักการตั้งชื่อเพลงนั้นมีหลากหลายปัจจัย สำหรับหลักการตั้งชื่อเพลงดังกล่าว ถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจ นำไปเป็นข้อมูลในการตั้งชื่อเพลงตามประเด็นการให้ชื่อตามเหตุ ในการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง ต่อไป

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการของสมองที่มีการปรุงแต่งทางความคิดจนนำไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ดังนั้นนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมาย องค์ประกอบ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

การสร้างสรรค (อังกฤษ: creativity) คำว่า สร้างสรรค พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ได้ให้ความหมายว่า เป็นการสร้างให้มีให้เป็นขึ้น (มักใช้ทางนามธรรม) เช่น สร้างสรรคความสุขความเจริญให้แก่สังคม มีลักษณะริเริ่มในทางดี เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะสร้างสรรค์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1,178)

วิจิตร วรุตบางกูร ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดแบบอเนกนัยที่บูรณาการประสบการณ์ที่มีแล้วสร้างรูปแบบความคิดใหม่หรือผลิตผลใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการใหม่ ๆ จากการศึกษาทดลอง เป็นความคิดอเนกนัย ซึ่งเป็นความคิดที่กว้างไกล สลับซับซ้อนมีหลายแง่มุม หลายรูปแบบ ความคิดในลักษณะนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่หรือแก้ปัญหาที่ยาก ๆ ได้สำเร็จ เป็น

จินตนาการหรือความคิดฝัน ซึ่งมีความสำคัญกว่าความรู้ และเป็นบ่อเกิดของการแสวงหาความรู้มาพิสูจน์จินตนาการ หรือทำจินตนาการให้เป็นจริง และเป็นความรู้สึกที่ไว เข้าใจอะไรได้เร็ว แม้จะเป็นเรื่องยากและซับซ้อน มีปฏิภริยาหรืออารมณ์ร่วมกับเรื่องนั้น (วิจิตร วรุตบางกูร, 2531: 3)

อารี พันธมณี ได้อธิบายลักษณะความคิดสร้างสรรค์ไว้ในหนังสือจิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน ในความหมายที่ใกล้เคียงกันว่า

...ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอนैनัยอันนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ประูแต่งจากความคิดเดิม ผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์ค้นพบสิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎี หลักการ ได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้มิใช่เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้หรือสิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ต้องควบคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดฝันหรือจินตนาการให้เป็นไปได้ หรือที่เรียกว่า จินตนาการประยุกต์ นั้นเอง จึงทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ขึ้น (อารี พันธมณี, 2540: 9)

สายพิน กองกระโทก ได้อธิบายความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ในวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องแม่เหล็กและแรงไฟฟ้า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 จากการสอนแบบโครงการว่า

...ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางสมองของบุคคลที่คิด และจินตนาการในลักษณะคิดแบบอนैनัย เป็นการคิดที่แตกต่างจากความคิดของบุคคลอื่น และนำไปสู่การคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือดัดแปลง ปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิมและเป็นประโยชน์ต่อสังคม (สายพิน กองกระโทก, 2552: 56-57)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะแบบอนैनัย เกิดจากประสบการณ์ที่มีอยู่ ผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ สร้างรูปแบบความคิดใหม่ หรือผลิตผลใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎี หลักการ นำไปสู่การคิดค้นสิ่งใหม่ หรือดัดแปลง ปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ผู้ริเริ่มและก่อตั้งโครงการศิลปะเพื่อมวลมนุษย (Art for All) และยังคงดำรงตำแหน่งอดีตคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้อำนวยการ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้อธิบายว่า การคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ

...ความสามารถทางการคิด และความสามารถในการสร้างสรรค์ที่เป็น ส่วนการทำงานของสมอง ซึ่งการคิดนั้นสามารถแบ่งออกเป็น การคิดแบบมี จุดมุ่งหมาย (Directed Cognition) และแบบไม่มีจุดมุ่งหมาย (Undirected Cognition) โดยการคิดแบบมีจุดมุ่งหมาย คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย ปลายทางชัดเจน ตั้งแต่การตั้งสมมุติฐาน จนถึงการสร้างผลงาน ส่วนการคิด แบบไม่มีจุดมุ่งหมายนั้น เป็นการคิดอย่างอิสระ ไม่มีเป้าหมาย สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ตามความสนใจหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้น ความสามารถในการสร้างสรรค์สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งใน 2 องค์ประกอบ นี้ (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2548: 3)

อุษณีย์ โพธิสุข ได้สังเคราะห์ประเภทของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ประเภทการเปลี่ยนแปลง (Innovation) คือ แนวคิดที่เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้น เช่น ทฤษฎีใหม่ การประดิษฐ์ใหม่ เป็นต้น เป็นการคิดที่เป็นภาพรวมมากกว่าแยกเป็นส่วนย่อย บางครั้งเรียกว่า “นวัตกรรม” ที่เป็นการนำเอาสิ่งประดิษฐ์ใหม่มาใช้ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เช่น การใช้ E-Learning การใช้นาโนเทคโนโลยี เป็นต้น
2. ความคิดสร้างสรรค์ประเภทการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การผสมผสานแนวคิดจากแหล่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แล้วก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า
3. ความคิดสร้างสรรค์ประเภทต่อเนื่อง (Extension) เป็นการผสมผสานกันระหว่างความคิดสร้างสรรค์ประเภทเปลี่ยนแปลง ร่วมกับความคิดสร้างสรรค์ประเภทสังเคราะห์ คือ เป็นโครงสร้างหรือกรอบที่ได้กำหนดไว้กว้าง ๆ แต่มีความต่อเนื่องในรายละเอียดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานนั้น เช่น การสร้างรถยนต์ หุ่นยนต์ คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายรูป โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น จะมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจากต้นแบบเดิม
4. ความคิดสร้างสรรค์ประเภทการลอกเลียน (Duplication) เป็น ลักษณะการจำลองหรือลอกเลียนแบบจากความสำเร็จอื่น ๆ อาจจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้แปลกไปจากเดิมเพียงเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่ยังคงแบบเดิมอยู่

เช่น เครื่องแต่งกาย บทเพลง ภาพยนตร์ การ์ตูน เครื่องประดับ เป็นต้น
(อุษณีย์ โภธิสุข, 2537: 15)

ประจักษ์ ปฏิทัศน์ ได้จำแนกประเภทของความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการคิดของบุคคลเป็น
เกณฑ์ในการจำแนก แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การเพิ่มขยายบางส่วนจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว (Extension) เช่น การ
ปรับปรุงพัฒนาบางส่วนประกอบของรถยนต์แต่ละรุ่น โดยเพิ่มเติมจากรุ่นเดิมที่
มีอยู่แล้วเพียงบางส่วน แล้วตั้งชื่อรุ่นเสียใหม่เพื่อนำออกขาย ทำให้ดูเหมือนมี
การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากส่วนที่เพิ่มเติมจากของเดิมนั้นดั่งกล่าวถือเป็น
ความคิดสร้างสรรค์อย่างหนึ่ง

2. การเลียนแบบ (Duplication) จากสิ่งอื่น ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งสิ่งที่มีอยู่เดิม
ดังกล่าวนั้นมีคุณสมบัติอยู่ แล้วมีคนนำคุณสมบัติหรือวิธีการเดิมนั้นไป
ประยุกต์ใช้ เช่น การนำทฤษฎีที่มีอยู่แล้วไปแก้ไขปัญหาโจทย์ที่แตกต่างกัน การ
แต่งเนื้อเพลงไทยใหม่หลาย ๆ เพลงแต่ใช้ดนตรีเดิม การสร้างละครหลาย ๆ
เรื่องโดยใช้โครงเรื่องเดิม เป็นต้น

3. การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การใช้ทรัพยากรข้อมูลหรือแนวคิด
เท่าที่มีในปัจจุบันเป็นปัจจัยนำเข้า เพื่อคิดบูรณาการให้กลายเป็นสิ่งใหม่ ข้อมูล
ใหม่ หรือแนวคิดใหม่ เช่น การสังเคราะห์สารเคมีชนิดใหม่ในเชิงอุตสาหกรรม
การสังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ให้กลายเป็นแนวคิดใหม่ การสังเคราะห์ระบบ
การตลาดแบบใหม่ของสินค้าประเภทต่าง ๆ

4. การสร้างนวัตกรรม (Innovation) คือ การคิดสร้างสิ่งใหม่อย่างที่ไม่
เคยเกิดสิ่งนั้นขึ้นมาก่อน เช่น การพัฒนาสมองกลคอมพิวเตอร์ การพัฒนายา
รักษาโรคต่าง ๆ การสร้างสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นไม่ซ้ำของเดิม
 เป็นต้น (ประจักษ์ ปฏิทัศน์, 2559: 45)

จะเห็นได้ว่า ทั้ง อุษณีย์ โภธิสุข และ ประจักษ์ ปฏิทัศน์ ต่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ประเภทของความคิดสร้างสรรค์ตรงกัน กล่าวคือ มีด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่ การเพิ่มขยายจาก
ของเดิม (Extension) การเลียนแบบ (Duplication) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการสร้าง
นวัตกรรม (Innovation) ซึ่งผู้วิจัยได้นำความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ประเภทนี้มาปรับใช้ในการวิจัยการ
สร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง เพื่อให้ได้ผลงานใหม่ในทางดนตรีไทยสำหรับใช้
ประโยชน์ต่อไป

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร บทความ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

2.3.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง

- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระจุฑาธุชราชฐาน
- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีชัง

2.3.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เพลงตับเรื่อง

2.3.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระจุฑาธุชราชฐาน

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2536) ศึกษาเรื่องแผนการจัดการพัฒนาและอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมทั้งในเขตและนอกเขตพระที่นั่งจุฑาธุชราชฐาน เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า พระจุฑาธุชราชฐานมีคุณค่าและความสำคัญระดับชาติ ในฐานะอนุสรณ์ของพระราชวงศ์สมัยรัชกาลที่ 5 จึงเสนอแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรม และภูมิสถาปัตยกรรม โดยให้หน่วยงานภาครัฐควบคุมดูแล กล่าวคือ เสนอให้กรมศิลปากรและสำนักพระราชวังกำหนดนโยบายเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม รวมทั้งเสนอให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดตั้งหน่วยงานควบคุม ดูแล และบริการนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งจัดวางระเบียบควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และสร้างสิ่งบริการพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

ยงยุทธ เจริญวานิช (2545) ศึกษาเรื่องกรณีศึกษาแนวเขตพระจุฑาธุชราชฐานเกาะสีชัง ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ของพระราชวังได้มีเอกชนขออนุญาตต่อทางราชการเพื่อทำการระเบิดหินที่เกาะสีชังเพื่อการค้าตามแนวพื้นที่ชายฝั่งและในเขตพระราชวัง ในเวลาต่อมาผู้ได้รับอนุญาตได้ยึดครองที่ดินที่ได้อนุญาตแล้วนำไปแจ้งการครอบครอง (ส.ค.1) และได้ขออนุญาตโฉนดเลขที่ 424, 425 จากทางราชการถือครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ประชาชนที่พักอาศัยอยู่บนเกาะจึงได้ร้องเรียนต่อทางราชการ เนื่องจากที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินที่ประชาชนเชื่อว่าเป็นอาณาเขตพระราชวังและเคยใช้ประโยชน์ร่วมกันมา คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นว่า การออกโฉนดที่ดินเลขที่ดังกล่าวเป็นการออกโฉนดจาก ส.ค.1 ที่ไม่สามารถอ้างสิทธิ์ได้ และให้กรมที่ดินและจังหวัดชลบุรีดำเนินการเพิกถอนตั้งแต่ปี 2538-2540

จามรี อาระยานิมิตสกุล และคณะ (2548) ศึกษาในโครงการสำรวจและออกแบบเพื่อพัฒนา พระจุฑาธุชราชฐาน เกาะสีซัง จังหวัดชลบุรี รายงานฉบับสมบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า พระจุฑาธุชราชฐาน ในฐานะพระราชวังฤดูร้อนในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เป็นโบราณสถาน ขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. 2533 มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีที่แสดงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ รวมทั้งศึกษาสำรวจสภาพทางกายภาพ ตำแหน่งสิ่งก่อสร้างโบราณที่ไม่ปรากฏแล้ว สถาปัตยกรรมพิเศษ อาคารพระราชวังโบราณ สถาปัตยกรรม องค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรม ระบบสาธารณูปโภค การท่องเที่ยว การบริหารจัดการการมีส่วนร่วม และประโยชน์ท้องถิ่น และผังบริเวณสวนพืชพรรณประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ยังศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตพระจุฑาธุชราชฐาน พบว่ามี 7 ประเด็นปัญหา ได้แก่ ประเด็นแรก คือ ข้อมูลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ยังไม่ครบถ้วน ประเด็นที่สอง ปัญหาสถาปัตยกรรมอาคารโบราณสถานและสิ่งก่อสร้างขึ้นใหม่เสื่อมสภาพ ประเด็นที่สาม ปัญหาด้านภูมิสถาปัตยกรรมยังไม่มีการศึกษาสำรวจ ประเด็นที่สี่ ปัญหาการเที่ยวชม ประเด็นที่ห้า ปัญหาระบบสาธารณูปโภค ประเด็นที่หก ปัญหาด้านการบริหารจัดการ และประเด็นที่เจ็ด ปัญหาการดูแลรักษา เป็นต้น ซึ่งสาระสำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งของผลงานวิจัยฉบับนี้ คือ การเสนอแนวทางการพัฒนา และการเสนอแผนการฟื้นฟู ปรับปรุง ภูมิสถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรม รวมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ การจัดการท่องเที่ยว และดูแลรักษา

จักรพันธ์ ผาสีกา (2557) ศึกษาเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานพระจุฑาธุชราชฐาน อำเภอเกาะสีซัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับมอบสิทธิ์จากกรมธนารักษ์ให้ใช้พระจุฑาธุชราชฐานเป็นพื้นที่สำหรับใช้ประโยชน์ทางการศึกษา และใน พ.ศ. 2533 กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน หลังจากนั้นระหว่าง พ.ศ. 2545-2547 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับกรมศิลปากร ได้ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์โบราณคดี เพราะยังคงปรากฏหลักฐานทางสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 และยังได้มีการจัดจ้างบุคลากรเพื่อดูแลรักษาและจัดเตรียมการบริการขั้นพื้นฐาน เพื่อสามารถเปิดให้บุคคลทั่วไปเข้าเยี่ยมชมจวบจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากพระจุฑาธุชราชฐานเป็นพื้นที่สำหรับการใช้ประโยชน์ทางการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงส่งผลทำให้พระจุฑาธุชราชฐานไม่สามารถจัดการและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีซัง

เกรียงศักดิ์ พรหมพันธ์ (2547) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP): กรณีศึกษา เกาะสีซัง อำเภอเกาะสีซัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า เกาะสีซังเป็นเกาะที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ นอกจากจะอยู่ไม่ไกลจากฝั่งของ

อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี แล้ว เกาะสีซังยังเป็นจุดที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่ในด้านการเป็นจุดแวะพักเพื่อหลบพายุของเรือขนาดใหญ่ที่กินน้ำลึก สามารถใช้ในการขนถ่ายสินค้าเพื่อลงเรือขนาดเล็ก การท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ของเกาะมีเกือบตลอดปี เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงามสงบเงียบ การพัฒนาเกาะสีซังให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในระดับที่เป็นที่ยอมรับจากคนภายนอก หรือให้เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของชาวเกาะ ซึ่งเมื่อมีการรวมกลุ่มกันช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนถนัดหรือมีความสัมพันธ์กับสัมมาอาชีพของตน ก็จะเกิดการรวมตัวเป็นชมรมหรือคณะกรรมการเฉพาะกิจ ที่จะดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนด้านการบริการนักท่องเที่ยวที่มาแวะพักผ่อน ชื่นชมกับธรรมชาติที่เกาะ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ให้เกิดความประทับใจและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักได้ ในการศึกษายังพบอีกว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปยังเกาะสีซังบางส่วนยังไม่ทราบถึงรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน จึงเชื่อได้ว่า ถ้ามีการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังก็จะทำให้การท่องเที่ยวเกาะสีซังเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของตำบลได้ จากการศึกษาวิจัยได้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาวบ้าน โดยได้มีการจัดประชุมสัมมนาของชาวเกาะสีซัง ผลของการประชุมก่อให้เกิดกลุ่มกิจกรรมแบบของการมีส่วนร่วม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กลุ่มโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรม และกลุ่มผู้ประกอบการบริการ ทั้ง 3 กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ช่วยกันพัฒนากิจกรรมและกิจกรรมท่องเที่ยว โดยได้เสนอแนะแนวทางในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับลักษณะความเป็นอยู่และทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยคำนึงระบบนิเวศการท่องเที่ยวของเกาะสีซังเป็นสำคัญให้ยั่งยืนได้ ทั้งนี้ เทศบาลหรือองค์กรของรัฐควรให้ความสนใจ ผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ ในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวสิ่งสำคัญก็คือความร่วมมือร่วมใจของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรช่วยกันจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมในการพัฒนาให้เกาะสีซังเป็นที่ท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในภาคตะวันออกและของประเทศไทยต่อไป

ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์ และคณะ (2555) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเกาะสีซัง ตำบลเทววงษ์ อำเภอเกาะสีซัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสีซังช่วงส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาเกาะสีซังจากการประกอบอาชีพของตน และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อโครงการในการพัฒนาเกาะสีซัง นอกจากนี้ เกาะสีซังยังมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเกาะสีซัง ซึ่งมีศักยภาพสามารถพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้

อรพรรณ แปลงเงิน (2559) ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี มีลักษณะเป็นเชิงเขา หน้าผา และพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นชายหาด ประกอบด้วย 6 แหล่ง ได้แก่ (1) ท่ายายทิม หรือเกาะยายทิม (2) บ่อน้ำผุด (3) แหลมจักรพงษ์ (4) หาดถ้ำพัง หรือหาดถ้ำเขาพัง (5) ช่องเขาขาด และ (6) จุดชมวิวเขาน้อย 2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะสีชัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่ง 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) กิจกรรมถ่ายรูป การบันทึกภาพในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ช่องเขาขาด (2) กิจกรรมล่องแพหรือเรือยาง ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ท่ายายทิม และ (3) กิจกรรมตั้งแคมป์ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ช่องเขาขาด

กาญจนา ประเสริฐ (2558) ศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์เกาะสีชัง วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบนเกาะสีชังในช่วงต้นรัตนโกสินทร์เป็นชุมชนขนาดเล็ก มีแหล่งน้ำจืดจำกัด ประกอบอาชีพทำไร่และจับปลา มีวัฒนธรรมผสมผสานของคนบนเกาะและคนบนฝั่ง เมื่อจับปลามาได้จะมีการแบ่งปันกันในหมู่เครือญาติและเพื่อนบ้านละแวกใกล้เคียง เพื่อเป็นการสานสัมพันธ์และทำให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันของคนบนเกาะ การพัฒนาเริ่มทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง จากการทำเพื่อเลี้ยงชีพมาสู่ยุคการผลิตเพื่อการยังชีพควบคู่กับการค้าขาย โดยเริ่มขึ้นจากการขยายตัวของการค้าระหว่างราชอาณาจักรสยามกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเรือกลไฟสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างช้า ๆ แต่ต่อเนื่อง เปลี่ยนจากชุมชนชาวไร่และชาวประมงขนาดเล็กกลายเป็นชุมชนเมืองท่า มีการติดต่อเชื่อมโยงกับพระนคร ตลอดจนหัวเมือง อื่น ๆ ทำให้เศรษฐกิจของเกาะสีชังพัฒนาขึ้นมาตามลำดับจนเป็นที่ท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี

วีระพล แจ่มสวัสดิ์ และคณะ (2553) ศึกษาเรื่องการศึกษาความพึงพอใจการให้บริการของผู้โดยสารเรือข้ามฟาก ศรีราชา-เกาะสีชัง ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์และแผนการเดินทาง ผู้ตอบแบบสอบถามเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อนมากที่สุด 30% (352 คน) และนิยมเดินทางมาในช่วงวันหยุดราชการ (วันเสาร์และวันอาทิตย์) มากที่สุด 63.6% (280 คน) ผู้ตอบแบบสอบถามชอบเดินทางมากที่สุดในฤดูหนาว 63.6% (280 คน) ผู้ตอบแบบสอบถามเดินทางมาจากภาคกลางมากที่สุด 51.8% (228 คน) ผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาในการรอขึ้นเรือนานมากกว่า 30 นาที มากที่สุด 53.6% (236 คน) ผู้โดยสารเรือมีระดับความพึงพอใจในการเดินทางมายังท่าเรือในระดับมากและปานกลางมากที่สุด 40% (176 คน) ความพึงพอใจต่อค่าโดยสารเรือในระดับปานกลางมากที่สุด 55.5% (244 คน) ความพึงพอใจต่อความสะดวกสบายของเรืออยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด 58.2% (256 คน) ความพึงพอใจต่อการให้บริการของเรือข้ามฟากอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด 63.6% (280 คน) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อความปลอดภัยของเรือข้ามฟากในระดับปานกลาง

มากที่สุด 58.2% (256 คน) และระดับความพึงพอใจในภาพรวมของการให้บริการตลอดเส้นทางอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด 59.1% (260 คน) รองลงมาในระดับมาก 26.4% (116 คน) ในระดับน้อย 8.2% (36 คน) ในระดับมากที่สุด 4.5% (20 คน) และในระดับน้อยที่สุด 1.8% (8 คน) เรียงตามลำดับ

เอนก นาวิกมูล (2554) ศึกษาเรื่องสี่ซัง ความหลังครั้งรัชกาลที่ 5 เป็นการศึกษาศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ บอกเล่าเรื่องราวในอดีตของเกาะสี่ซังและพระจุฑาธุชราชฐาน ได้แก่ เรื่องยายท้าวเสมผู้อาวุโสแห่งเกาะสี่ซัง เรื่องพบลูกหลานยายท้าวเสม ช่วงแรกที่มีคนไปอยู่เกาะสี่ซัง ทรงสร้างสถานที่ต่างๆ งานรื่นเริงวันประสูติบนเกาะสี่ซัง การประกวดสิ่งของบนเกาะสี่ซัง บวชนาค รำอาวุธ งานฉลองสิ่งก่อสร้าง เมื่อ พ.ศ. 2434 ไหว้พระบาท และเปิดโรงเรียนเสาวภา ที่มาของชื่อพระจุฑาธุชราชฐาน และการสร้างพระที่นั่งมณฑลรัตนไฉไล และเพลงสี่ซัง เป็นต้น

2.3.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เพลงตับเรื่อง

อัศนี เป็ลียนสี (2558) ศึกษาเรื่องการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุด ตำนานเทพนพเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของเทพนพเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้านประพันธ์เพลงแนวใหม่ โดยถ่ายทอดผลงานในรูปแบบดนตรีพรรณนา ใช้กระบวนการวิจัยสร้างสรรค์โดยการศึกษาเอกสาร บทสัมภาษณ์เกี่ยวกับตำนานเทพนพเคราะห์ตามหลักโหราศาสตร์ไทย และหลักการประพันธ์เพลงไทย เพื่อเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน ผลการศึกษาพบว่า ผลงานการประพันธ์เพลง ชุด ตำนานเทพนพเคราะห์ ประกอบด้วยเพลงทั้งหมด 9 เพลง ลักษณะรูปแบบการประพันธ์แบบอิงขนบโบราณ 4 เพลง ได้แก่ เพลงพระเสาร์ (เล่ห์กล) เพลงพระราหู (นักเลง) เพลงพระศุกร์ (ความรัก) และเพลงพระเกตุ (โบราณ) ลักษณะรูปแบบการประพันธ์แบบสร้างสรรค์แนวใหม่ 3 เพลง ได้แก่ เพลงพระอาทิตย์ (ความยิ่งใหญ่) เพลงพระอังคาร (สงคราม) และเพลงพระพุธ (การเจรจา) และใช้ลักษณะรูปแบบการประพันธ์ทั้งสองแบบร่วมกัน 2 เพลง คือ เพลงพระจันทร์ (ความอ่อนหวาน) และเพลงพระพฤหัสบดี (ความศักดิ์สิทธิ์) โดยประพันธ์เพลงแขกโหราเพิ่มเติมอีก 1 เพลง เพื่อสร้างเอกภาพของผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ การแสดงนัยและอรรถรสของบทเพลงใช้บทบาทของเสียงดนตรี เช่น ลักษณะธรรมชาติของเสียง ความเข้มของเสียง การซ้ำเสียง ซ้ำทำนอง และองค์ประกอบอื่น ๆ รวมถึงการจัดกลุ่มเครื่องดนตรีเป็นวงดนตรีให้สอดคล้องกับอารมณ์เพลงแต่ละประเภท โดยใช้เครื่องดนตรีไทยเป็นหลัก และนำเครื่องดนตรีอื่น ๆ เข้ามาผสมตามความเหมาะสม รวมถึงใช้เครื่องกำกับจังหวะเพื่อช่วยสร้างความไพเราะให้กับบทเพลง ผลงานวิจัยสร้างสรรค์นี้ สามารถนำไปใช้เป็นกรณีศึกษาหรือเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักดนตรีรุ่นใหม่ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

ชนะชัย กอผจญ (2559) ศึกษาเรื่องการสร้างสรรค์บทเพลง ตั๋ววิหาร์เริงสำราญ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับแมวทั่วไปและแมวไทยทั้ง 5 ชนิด ที่ยังคงปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน และนำมาสังเคราะห์เป็นทำนองเพลง 2) ศึกษาการประพันธ์เพลงในโครงสร้างของเพลงไทยประเภทเพลงดับ (ดับเรื่องและดับเพลง) ศึกษาทำนองเพลงไทยที่เกี่ยวกับสัตว์ประเภทต่าง ๆ หรือบริบทที่เกี่ยวข้อง 3) สร้างสรรค์เพลง “ตั๋ววิหาร์เริงสำราญ” ซึ่งแสดงถึงลักษณะของแมวไทยทั้ง 5 ชนิด ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านแมวไทยและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางคศิลป์ไทยจำนวน 7 ท่าน นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ผลของการประพันธ์เพลงตั๋ววิหาร์เริงสำราญจะแสดงลักษณะเฉพาะของแมวไทยทั้ง 5 ชนิดที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน ข้อมูลในการใช้สำหรับสร้างสรรค์ผลงานเป็นการสืบค้นข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แหล่งข้อมูล และตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแมวไทย และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างสรรค์บทเพลงดับ โดยยึดเค้าโครงสร้างของเพลงดับซึ่งแสดงเอกลักษณ์อันทรงคุณค่าของแมวไทย สืบสานและสร้างสรรค์ผลงานที่เกี่ยวข้องแมวไทยซึ่งเป็นสัตว์ที่มีลักษณะเด่นและไม่เหมือนแมวทั่ว ๆ ไป เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรม และเป็นการสืบสานอนุรักษ์แมวไทยให้คงอยู่ สืบไป

บุญเลิศ กร่างสะอาด (2560) ศึกษาเรื่องการสร้างสรรค์เพลงเรื่องประเภทเพลงฉิ่ง เรื่อง ชัยมงคลคาถา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสวดกับรูปแบบการบรรเลง โอกาสการสวดกับโอกาสการบรรเลง ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการสวดและการบรรเลงมีความสัมพันธ์กัน 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างของบทสวด ประกอบด้วยหลายบท สัมพันธ์กับการเรียงร้อยบทเพลงหลายเพลงบรรเลงติดต่อกัน ด้านความสั้นความยาวที่ไม่เท่ากันของคำบาลีในบทสวด สัมพันธ์กับใจความของทำนองเพลง ด้านเนื้อหาบทสวดและทำนอง พบลักษณะที่เรียกว่า “การซ้ำท้าย” ทั้งในการสวดและการบรรเลง และด้านความหมายเป็นเชิงมงคลเช่นเดียวกัน เรื่องโอกาสการสวดและการบรรเลงพบว่า มีการนำไปใช้ในงานมงคลในแนวทางเดียวกัน และโอกาสที่ใช้สวดส่งผลต่อการเรียบเรียงบทสวดที่หลากหลาย สัมพันธ์กับการเลือกใช้บทเพลงเพิ่มเติมในการบรรเลงเพลงฉิ่งอย่างหลากหลายหากการดำเนินพิธีกรรมไม่เสร็จสิ้น

ศทาวุธ พรหมลิ (2561) ศึกษาเรื่องเพลงดับเรื่องเมืองสงขลา ในโครงการวิจัยประเภททุนยุทธศาสตร์ เงินรายได้ ปี 2561 จากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ บทขับร้องประพันธ์ขึ้นจากข้อมูลประวัติศาสตร์เมืองสงขลา โดยศึกษาจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่ 1) เมืองสงขลาสมัยเมืองสทิงพระโบราณ 2) เมืองสงขลาสมัยปกครองโดยพระเจ้าสงขลา (สุลต่านสุไลมาน) 3) เมืองสงขลาสมัยปกครองโดยตระกูล ณ สงขลา 4) เมืองสงขลาสมัยปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล 5) เมืองสงขลาสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงปัจจุบัน ทำนอง

เพลงประพันธ์ขึ้นใหม่โดยใช้ต้นรากจากทำนองเพลงกล่อมลูกไก่เถื่อน ทำนองว่าบทโนราครุสอน ทำนองสวดทางศาสนาพุทธ ทำนองสวดศาสนาอิสลาม ทำนองเพลงจ๊วในงานสมโภชศาลหลักเมือง ทำนองเพลงบอก ทำนองเพลงเรือแหลมโพธิ์สงขลา เพลงมาร์ชจังหวัดสงขลา เพลงเสน่ห์สงขลา และ ทำนองแต่งโดยไม่มีทำนองต้นราก

สรายุทธ์ โชติรัตน์ (2561) ศึกษาเรื่องการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ บทเพลงชุด พุทธเจดีย์ทวารวดีศรีนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจเกี่ยวกับความเชื่อ เชื้อชาติ ภาษา รูปแบบสถาปัตยกรรม ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ และ สร้างองค์ความรู้ด้านการประพันธ์เพลงแนวใหม่ และการสร้างเครื่องดนตรี โดยถ่ายทอดผลงานในรูปแบบดนตรีพรรณนา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพในการสร้างสรรค์ผลงาน พุทธเจดีย์ทวารวดี 7 องค์ เป็นสิ่งปลูกสร้างแสดงถึงความรุ่งเรืองเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่ปรากฏมา ในเมืองนครปฐมสมัยทวารวดี ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 11-16 จนถึงปัจจุบัน ที่สมบูรณ์จำนวน 2 องค์ คือ พระปฐมเจดีย์ พระประโทนเจดีย์ และร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์อีกจำนวน 5 องค์ คือ จุลประโทนเจดีย์ พระเนินเจดีย์ สังฆรัตนธาตุเจดีย์ พระงามเจดีย์ และพระเมรุเจดีย์ การสร้างสรรค์ ผลงานเป็นการประพันธ์เพลงในรูปแบบของเพลงชุด ประกอบด้วยเพลงหลัก 8 เพลง คือ 1) เพลง พุทธเจดีย์บูชา 2) เพลงพระปฐมเจดีย์ 3) เพลงพระประโทนเจดีย์ 4) เพลงพระเนินเจดีย์ 5) เพลงสังฆ รัตนเจดีย์ 6) เพลงจุลประโทนเจดีย์ 7) เพลงพระงามเจดีย์ 8) เพลงพระเมรุเจดีย์ และทำนองเชื่อม เจดีย์สำหรับบรรเลงเชื่อมเพลงหลัก 1 ทำนอง โดยรูปแบบวงดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงประสมวงขึ้น ใหม่ ประดิษฐ์เพิ่มขึ้นใหม่ 2 ชิ้น คือ ระฆังหิน และระฆังนาหิน เพื่อใช้สำหรับบรรเลงเพลงชุด โดยเฉพาะ ประกอบด้วย ระฆังขนาดตัดขนาดใหญ่ ระฆังขนาดตัดขนาดเล็ก จะเข้ ปี่มอญ ขลุ่ยเพียงออ ระฆัง หิน ระฆังนาหิน ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับลีลาทำนองของพุทธเจดีย์แต่ละองค์ กำหนด ทำนองในอัตราจังหวะสองชั้นและชั้นเดียว จังหวะฉิ่ง 3 รูปแบบ และหน้าทับ 12 รูปแบบ แสดง ความเป็นอัตลักษณ์สำเนียงของบทเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะพบว่าผู้สนใจทำการศึกษา เกี่ยวกับเกาะสี่ซังในหลากหลายประเด็น เช่น กาญจนา ประเสริฐ (2558) ศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ เกาะสี่ซัง วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง วีระพล แจ่มสวัสดิ์ และคณะ (2553) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจการให้บริการของผู้โดยสารเรือข้ามฟาก ศรีราชา-เกาะสี่ซัง เอนก นาวิกมูล (2554) ศึกษาเรื่องสี่ซัง ความหลังครั้งรัชกาลที่ 5 เป็นต้น มีการศึกษาเกี่ยวกับพระจุลฑาลุชาชฎาน เช่น คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2536) ศึกษาเรื่องแผนการจัดการพัฒนาและ อนุรักษ์ สภาพแวดล้อมทั้งในเขตและนอกเขตพระที่นั่งจุลฑาลุชาชฎาน เกาะสี่ซัง จังหวัดชลบุรี ยงยุทธ เจริญวานิช (2545) ศึกษาเรื่องกรณีศึกษาแนวเขตพระจุลฑาลุชาชฎานเกาะสี่ซัง จามรี

อารยะ นิมิตสกุล และคณะ (2548) ศึกษาในโครงการสำรวจและออกแบบเพื่อพัฒนา พระจุฑาธุชราชฐาน เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จักรพันธ์ ผาสุกา (2557) ศึกษาเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานพระจุฑาธุชราชฐาน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีชังด้วย เช่น เกรียงศักดิ์ พรหมพันธ์ (2547) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP): กรณีศึกษาเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ศรีธยา เลิศพุทธรักษ์ และคณะ (2555) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเกาะสีชัง ตำบลเทพวงษ์ อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี อรพรรณ แปลงเงิน (2559) ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมพบว่า ยังไม่มีใครเคยทำผลงานทางดุริยางคศิลป์ที่เกี่ยวกับเกาะสีชังมาก่อน จะมีก็แต่เพียงรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ที่เคยได้ประพันธ์เพลง “โหมโรงเกาะสีชัง” เพื่อให้วงดนตรีไทยโรงเรียนเกาะสีชังได้ใช้บรรเลงเป็นเพลงประจำโรงเรียน โดยนำเอาทำนองเพลงสีชัง ของหม่อมราชวงศ์ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ มาเป็นต้นราก แล้วมาขยายตกแต่งทำนองให้เป็นแบบชนบทไทย

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ความเป็นมา ความสำคัญ และความน่าสนใจของเกาะสีชัง ผ่านบทเพลงที่ได้ร้อยกรองสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยเลือกสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะของ “เพลงตับ” ซึ่งเปรียบเสมือนชุดเพลงที่มีความหลากหลาย มีเรื่องราวตามบทร้องและทำนองที่นำมาจัดเรียงตามลำดับการบรรเลง จากแนวคิด แรงบันดาลใจ และองค์ความรู้ดังกล่าว จึงนำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ “ตับเรื่องเกาะสีชัง” ในครั้งนี้ของผู้วิจัย

บทที่ 3

แนวคิดการประพันธ์บทร้องเพลงตับเรื่องเกาะสีชัง

การสร้างสรรคผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง ผู้วิจัยได้ศึกษาบทพจนานุกรมทางวัฒนธรรมและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีตจากเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนาม พร้อมทั้งจำแนกประเด็นที่สะท้อนถึงภูมิหลัง ความเชื่อ สถานที่สำคัญ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมเกาะสีชัง แล้วจึงนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาเป็นต้นทางสำหรับการประพันธ์บทร้องและทำนองเพลง เพื่อใช้บรรเลงโดยวงมโหรี ซึ่งเป็นวงดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงขับกล่อมสำหรับเจ้านายและพระราชวงศ์ชั้นสูง สอดคล้องกับภูมิหลังของเกาะสีชังซึ่งเป็นเกาะที่ตั้งของพระราชวังในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และเพื่อให้ได้เพลงที่มีความหลากหลาย ทั้งเรื่องราวและบทเพลงที่นำมาจัดเรียงเป็นลำดับการบรรเลง ผู้วิจัยจึงเลือกสรรคผลงานในลักษณะของ “เพลงตับ” ประเภท “ตับเรื่อง” เพื่อให้มีความสำคัญกับเนื้อหาของคำร้องซึ่งได้สร้างสรรค์ความคิดและผูกร้อยบทเพลงต่าง ๆ ให้ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันตั้งแต่ต้นจนจบเพลง ในบทนี้จึงแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ ประวัติและพัฒนาการของเกาะสีชัง และการประพันธ์บทร้องเพลงตับเรื่องเกาะสีชัง

3.1 ประวัติและพัฒนาการของเกาะสีชัง

ในส่วนประวัติและพัฒนาการของเกาะสีชัง ผู้วิจัยจำแนกการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

3.1.1 มวลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง

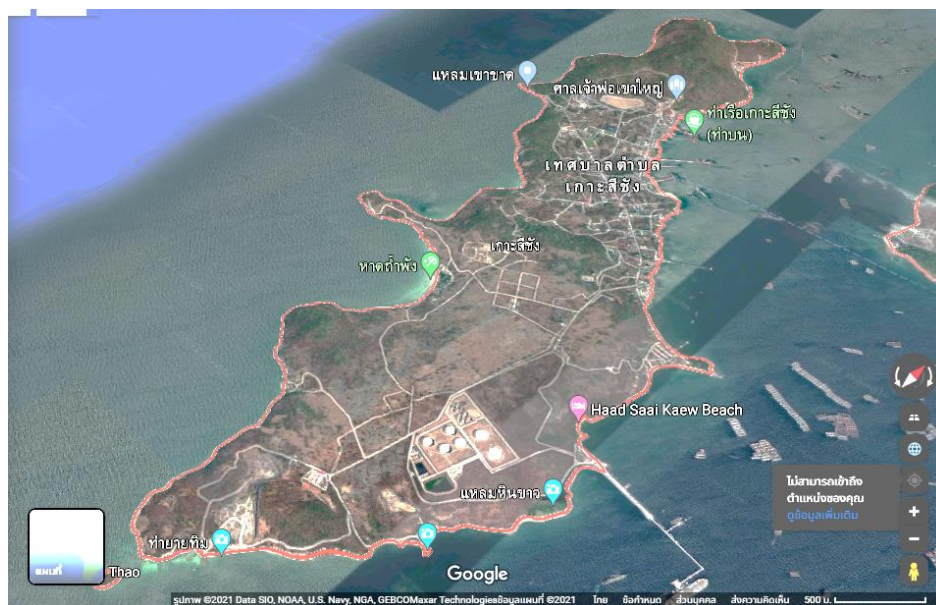
3.1.2 พระจุฑาธุชราชฐาน

3.1.3 วิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีชัง

3.1.1 มวลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง

เกาะสีชัง เป็นเกาะใหญ่ที่สุดในอ่าวไทย รูปร่างลักษณะคล้ายรูปสิงโตหมอบกลางทะเล ด้านตะวันออกคอดกิวเป็นอ่าวลึกเข้าไปเหมาะแก่การจอดเรือ มีส่วนกว้างที่สุด 35 เส้น แคบที่สุด 25 เส้น และยาวที่สุด 163 เส้น รวมเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 4,750 ไร่ สภาพภูมิประเทศเป็นเกาะกลางทะเล เมื่อมองไกล ๆ จะเห็นเกาะนี้ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่เมื่อดูใกล้ ๆ จะพบเกาะเล็กเกาะน้อยเรียงรายอยู่ไม่ห่างจากเกาะสีชังถึง 9 เกาะ ได้แก่ เกาะสีชัง เกาะขามใหญ่ เกาะขามน้อย เกาะปรัง เกาะร้านดอกไม้ เกาะสัมปณีย้อ เกาะยายท้าว เกาะคางคาว และเกาะท้ายตาหมื่น ซึ่งเกาะเหล่านี้จะมีรูปพรรณสัณฐานและมีขนาดต่าง ๆ กัน พื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะเป็นภูเขา โขดหิน และหาดทราย มี

พื้นที่สำหรับทำการเพาะปลูกได้เพียงเล็กน้อย ไม่มีแหล่งน้ำ ลำธาร และหนองบึง บริเวณที่เป็นจุดสูงสุด คือ บริเวณเขาใหญ่ ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเกาะ โดยมีความสูงประมาณ 192 เมตรจากระดับน้ำทะเล สภาพพื้นที่โดยรวมของเกาะมีระดับความสูงและความลาดชัน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2521: 1)

ภาพที่ 1 ภาพถ่ายดาวเทียมเกาะสีชัง

ที่มา : Google Map

เกาะสีชังอยู่นอกชายฝั่งอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นอำเภอที่เล็กที่สุดในประเทศไทย สภาพที่ตั้งและภูมิประเทศอยู่ที่พิกัดเส้นรุ้ง 13 องศา ถึง 12 องศาเหนือ และระหว่างเส้นแวง 10 องศา 48 ลิปดา ถึง 100 องศา 51 ลิปดา อยู่ทางตะวันออกบริเวณก้นอ่าวไทย ตรงกันข้ามกับอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ห่างจากจังหวัดชลบุรี ประมาณ 35 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 117 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอศรีราชา ประมาณ 12 กิโลเมตร รวมเนื้อที่ประมาณ 7.9 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ ทิศเหนือจรดทะเลเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทิศใต้จรดทะเลเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ทิศตะวันออกจรดทะเลเขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และทิศตะวันตกจรดทะเลเขตอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2521: 2)

เกาะสีชัง เดิมทีเป็นที่ตั้งของกิ่งอำเภอสมุทรปราการ อันเป็นกิ่งอำเภอเดียวของจังหวัด ตัวเกาะตั้งอยู่ห่างออกไปทางทิศใต้ของปากน้ำเจ้าพระยา ราว 32 ไมล์ แต่อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ประมาณ 3 ไมล์ เกาะสีชังเป็นสถานจอดเรือบังคลื่นลมภายนอกที่สำคัญยิ่งของ

ท่าเรือกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเรือสินค้าขนาดใหญ่กินน้ำลึกกว่า 14 ฟุต ไม่สามารถข้ามสันดอนปากน้ำเจ้าพระยาเข้ามาได้ จึงอาศัยเกาะสีชังเข้าทอดสมอบังคลื่นลมลำเลียงสินค้าเข้ามาจำหน่ายในประเทศ และบรรทุกสินค้าในประเทศส่งออกต่างประเทศอยู่มิได้ขาด การขนส่งและการควบคุมสินค้าจึงมีความสัมพันธ์กับจังหวัดสมุทรปราการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2521: 5)

ในปี พ.ศ. 2479 เกาะสีชังมีการเปลี่ยนระบบการปกครอง ให้ตั้งเป็นกิ่งอำเภอขึ้นตรงต่ออำเภอเมืองสมุทรปราการ ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2486 กระทรวงมหาดไทยได้โอนให้ขึ้นตรงต่ออำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และยกฐานะเป็นอำเภอเกาะสีชัง เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2537 มีตำบล 1 ตำบล คือ ตำบลท่าเทววงษ์ ซึ่งประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน โดยหมู่ที่ 1-6 อยู่ในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง ส่วนหมู่ที่ 7 ตั้งอยู่บนเกาะขามใหญ่ ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเทววงษ์ รวมพื้นที่ปกครอง 25 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2521: 6)

เกาะสีชังตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ชายทะเลในเขตร้อน ทุกปีจะมีกระแสลมพัดเข้าสู่เกาะ แบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ระหว่างเดือนมีนาคม - กันยายน จะพัดจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ลมนอก ส่วนในระหว่างเดือนตุลาคม - กุมภาพันธ์ ลมจะพัดจากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ลมใน โดยแบ่งลักษณะภูมิอากาศเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนมีนาคม - มิถุนายน ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - ตุลาคม ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ซึ่งเหมาะกับการพักของเรือสินค้า ดังปรากฏว่าเกาะสีชังเป็นแหล่งสินค้าทางทะเลที่มีการคมนาคมหนาแน่นที่สุด จากสถิติในปี 2564 พบว่า มีรอบการขนส่งสินค้าขาเข้า 14,000 กว่าเที่ยว และขาออก 13,000 กว่าเที่ยว (จักรพันธ์ ภาสิกา, 2557: 7) นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งเดียวของประเทศไทยที่ไม่ต้องใช้ท่าเทียบเรือ เนื่องจากมีภูมิประเทศที่เหมาะสม คือ อยู่ห่างจากชายฝั่งเพียง 12 กิโลเมตร อยู่ใกล้ปากแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำบางปะกง มีชัยภูมิที่เรือสามารถจอดหลบคลื่นลมได้ ประกอบกับร่องน้ำในทะเลบริเวณนี้ลึกมากพอที่เรือสินค้าขนาดใหญ่จะสามารถจอดเทียบได้โดยไม่เกยตื้น

เดิมชาวเกาะสีชังมีรายได้จากการประกอบอาชีพประมง ซึ่งมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจมาก อย่างไรก็ตามจากข้อมูลรายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านเรือน ประจำปี พ.ศ. 2562 ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเกาะสีชัง พบว่า เทศบาลตำบลเกาะสีชังมีจำนวนประชากรทั้งหมด 4,494 คน ชาวเกาะสีชังเปลี่ยนแปลงอาชีพมาเป็นการบริการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา คือ ค้าขาย ประมง รับจ้าง และรับราชการ ตามลำดับ ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณ 8,072 บาท/เดือน (กรมการปกครอง, 2563: 1) ประชากรประมาณ 95% ของเกาะสีชังนับถือศาสนาพุทธ มีประมาณ 5% เท่านั้นที่นับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม โดยมีวัดสำคัญได้แก่ วัดจุฬาทิศธรรมสมาธาม วัดอัมพวันคณิมิตร วัดเกาะสีชัง และวัดถ้ำยายปริก เป็นต้น (เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2561: 1)

ประวัติความเป็นมาของเกาะสีซัง

จากการศึกษาในเอกสารต่าง ๆ ที่กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเกาะสีซัง ได้แก่ พระจุฑาธุช ณ เกาะสีซัง ของ ป. มหาจันทร์ พิพิธภัณฑ์พระจุฑาธุชราชฐาน ของ พิพิธภัณฑ์พระจุฑาธุชราชฐาน และเกาะสีซัง รัชกาลที่ 4-5 ของเทศบาลเกาะสีซัง พบว่า พัฒนาการของเกาะสีซัง สัมพันธ์กับการค้าในแถบภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากการคมนาคมขนส่งทางน้ำเป็นสิ่งสำคัญในการติดต่อค้าขายสินค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ ตำแหน่งและที่ตั้งของเกาะสีซังเหมาะกับการเป็นที่จอดพักเรือสินค้าก่อนที่จะเดินทางต่อไปยังปากแม่น้ำเจ้าพระยา หรือเดินทางต่อไปยังกัมพูชา เวียดนาม จีน เห็นได้จากการกล่าวถึงที่มาของนาม “สีซัง” สัมพันธ์กับคนหลากหลายเชื้อชาติ เช่น “สีซัง” มาจากคำจีน เล่ากันว่า เดิมทีเกาะนี้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า มีจีน 4 คนแล่นเรือมาจากเมืองจีนจะเข้าทำมาหากินในเมืองไทย ครั้นเรือมาถึงเกาะนี้ก็แวะเข้าไปพักอาศัย เห็นทำเลเหมาะแก่การเพาะปลูกจึงขึ้นไปทำการเพาะปลูกอยู่ที่นั่น จีนทั้ง 4 จึงขนานนามเกาะนี้ว่า ซี้ซัน แปลว่า สหาย 4 คน คนไทยได้ยินคำว่า ซี้ซัน รู้สึกว่าพูดยาก จึงแปลงเสียใหม่เป็น “สีซัง” (ป. มหาจันทร์: 2540: 2)

นอกจากนี้คำว่า “สีซัง” ยังมีการสันนิษฐานกันอย่างหลากหลาย ได้แก่

1) นิยายปรัมปรา ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของชื่อเกาะสีซังมี 2 เรื่อง คือ

ก. เรื่องตาม่องล่าย เรื่องนี้เล่าว่า เจ้าพ่อแหลมสิงห์ให้เงินจำนวนสีซังเป็นสินสอดไปขอหมั้นนางมัตตอง ลูกสาวตาม่องล่าย เงินสีซังนั้นกลายเป็นเกาะ เรียกว่า เกาะสีซัง

ข. เรื่องตาหมื่นยายท้าว เรื่องนี้เล่าว่า เดิมทีเกาะนี้มีฤๅษีตนหนึ่งจำศีลอยู่ก่อน ภายหลังขุนหมื่นกับยายท้าวคู่หนึ่งเป็นชู้กัน ต้องราชทัณฑ์ถูกลอยแพไปจากกรุงศรีอยุธยา แพบ่ไปติดที่เกาะ คนทั้งสองก็ขึ้นไปอาศัยอยู่ ฤๅษีไม่ชอบการโลกีย์จึงออกจากเกาะไป อาศัยเหตุที่ฤๅษีชังการโลกีย์นี้เอง เกาะนี้จึงได้ชื่อว่า เกาะฤๅษีซัง ภายหลังคำว่า ฤๅ หายไป เหลือแต่ ซี้ซัง ภายหลัง ซกลายเป็น ส จึงเป็น “สีซัง”

2) มาจากศัพท์ภาษาบาลี ว่า “สีหซังข์” ซึ่งหมายถึง แข็งสิงห์ ด้วยอาศัยเหตุของเกาะนี้มีรูปร่างคล้ายสิงโตหมอบ บางท่านอ้างว่า เลื่อนมาจากศัพท์ “ศรีซลังค์” เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เคยพระราชทานนามเจ้าอาวาสวัดจุฬาทิศน์ธรรมสภารามรูปหนึ่งให้เป็นที่ “พระครูศรีซลังค์สังวร”

3) ความเชื่อของชาวเกาะสีซัง เชื่อว่าเดิมทีเกาะนี้มีผีเมียคู่หนึ่งชื่อตาสีกับยายซัง มาตั้งทำนาอยู่ก่อน แต่ดินฟ้าอากาศไม่อำนวย ตาสีกับยายซังจึงออกจากเกาะไปอยู่ที่ศรีราชา ตั้งแต่นั้นเกาะนี้จึงเรียกว่า เกาะ “สีซัง”

4) จากคำโบราณ ในสมัยโบราณเรียกเกาะสีชังว่า “สระซัง” ดังปรากฏในโคลงกำสรวลศรีปราชญ์ บทที่ 78 หนึ่ง ซึ่งแต่งไว้เมื่อราวปีพุทธศักราช 2235 เรียกเกาะสีชังว่า สระซัง พรรณนาถึงเกาะสีชังไว้ ดังนี้

มุ่งเห็นละลายน้ำ	ตาดก แม่ฮา
เกาะสระซังชลธิ	โอบอ้อม
มลกกเห็นไผ่รงรก	เกาะไผ่ พุ่มแม่
ขยวสระคือลำยอน	ยอดคราม

(ป. มหาจันทร์: 2540: 3)

ตามหลักฐานในโคลงของศรีปราชญ์ เข้าใจว่า การออกเสียง “สระซัง” อาจเพี้ยนไปเป็น “สีชัง” ซึ่งเป็นเสียงสั้น และออกเสียงง่ายกว่า เช่นเดียวกับคำอื่นๆ อีกหลายคำ เช่น บางปลา กง ออกเสียงเป็น บางปะกง บางเชือกหนัง ออกเสียงเป็น บางฉนัง วัดเสาประโคน ออกเสียงเป็น วัดเสาวคนธ์ ทัพพะระยา ออกเสียงเป็น พัทธา เป็นต้น (ป. มหาจันทร์: 2540: 2) หรือ คำว่า สระซัง อาจจะเพี้ยนมาจากคำที่ว่า สทิง หรือ จทิง ที่แปลว่าแม่น้ำ หรือ ห้วงน้ำ ในภาษาเขมร เนื่องจากสมัยโบราณเรือสินค้าเดินทางออกจากปากอ่าวเข้าสู่ทะเลใหญ่ ไม่มีสิ่งใดเป็นที่หมายแห่งสายตา จะมีก็แต่เกาะสีชังเท่านั้น เมื่อชาวเรือแล่นเรือมาถึงบริเวณนี้ และมองเห็นเกาะสีชังซึ่งตั้งอยู่ในห้วงน้ำอันกว้างใหญ่ จึงเรียกบริเวณนี้ว่า สทิง จนกลายมาเป็น สระซัง และ สีชัง ในปัจจุบัน (ป. มหาจันทร์: 2540: 4)

อย่างไรก็ตามปรากฏหลักฐานทางวรรณคดี ว่ามีการใช้คำว่า สีชัง มาตั้งแต่ประมาณปีพุทธศักราช 2370 อันเป็นปีที่ นายมี ศิษย์ของสุนทรภู่เดินทางไปเมืองกลาง และได้แต่งนิราศกลางไว้ ดังปรากฏในคำกลอนตอนหนึ่งว่า

เหลียวเห็นเกาะสีชังนั่งพินิจ   เหลียวคิดถึงนุชที่ลุดหวัง
ให้นี้กกล้วยน่องหญิงจะชิงซัง   ถ้าเป็นดังซื้อเกาะแล้วเคราะห์กรรม

(โครงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รุ่น 14 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี, 2563: 2)

ภายหลังจากนั้นจึงเรียกว่าเกาะสีชังตลอดมา และได้มีการจัดบันทึกชื่อลงในทำเนียบของทางราชการ กล่าวคือ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระองค์ได้เสด็จฯ ประพาสเกาะสีชังและได้มีการยกเกาะสีชังขึ้นเป็นอำเภอเกาะสีชัง ขึ้นอยู่กับจังหวัดสมุทรปราการ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้มีการยุบอำเภอเกาะสีชังเป็น กิ่งอำเภอเกาะสีชัง ขึ้นกับอำเภอสุมทรีบุรีการ จังหวัดสมุทรปราการ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2486 กระทรวงมหาดไทยได้อโอนกิ่งอำเภอเกาะสีชังจากอำเภอเมืองสมุทรปราการ ไปขึ้นกับอำเภอ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี ปัจจุบันเกาะสีชังเป็นอำเภอในจังหวัดชลบุรี

ความเชื่อของชาวเกาะสีชัง

เกาะสีชังในอดีตเป็นที่หมายของเรือสินค้าซึ่งเดินทางจากปากอ่าวเข้าสู่ทะเลใหญ่ เนื่องจากเส้นทางเดินเรือบริเวณอ่าวไทยด้านตะวันออกบริเวณเกาะสีชัง พัทยา และสัตหีบ เรือสินค้าซึ่งเดินทางจากปากอ่าวเข้าสู่ทะเลใหญ่ไม่มีสิ่งใดเป็นที่หมายของเส้นทางอีกทั้งทัศนียภาพที่สอดคล้องกับความเชื่อของชาวจีนส่งผลต่อความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์สืบต่อมา ดังปรากฏจารึกของจีนโบราณซึ่งจารึกไว้ที่ไม่สักพื้นเรือเก่าแก่¹ ว่า ขณะที่นำเรือสำเภามาจอดทอดสมออยู่ที่หน้าเกาะสีชัง ในเวลาค่ำได้สังเกตเห็นแสงไฟสว่างสุกใสอยู่บนเขาจึงได้ปีนขึ้นไปดูและได้พบถ้ำ ภายในถ้ำปรากฏหินย้อยตามธรรมชาติลักษณะเหมือนศีรษะคน นั่งหลังติดผนังถ้ำในเขากลางทะเล หันหน้าไปทางทิศตะวันออกซึ่งมีทะเลเป็นน้ำอยู่ข้างหน้า ตรงตามตำราจีนว่าเป็นรูปเจ้าพ่อ เชื่อถือกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มหัศจรรย์ (มูลนิธิการเจ้าพ่อเขาใหญ่, 2563: 2) บริเวณรูปเจ้าพ่อดังกล่าวคือศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะเคารพนับถือมาจนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนในชุมชนเกาะสีชังให้ความเคารพศรัทธา เช่น ศาลเทพารักษ์ (ศรีชลธารเทพ) วัดอัมพวันคัมภีร์ วัดเกาะสีชัง วัดจุฑาทิศธรรมสภาราม รอยพระพุทธรูป ศาลเจ้าแห่งเจีย วิหารแปดเซียน ศาลเจ้าแม่กวนอิม และการสร้างพระพุทธรูปหลวงพ่ เป็นต้น ความเชื่อความศรัทธาที่คนในชุมชนเกาะสีชังสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังเกาะสีชังส่วนหนึ่ง คือผู้ที่สนใจและตั้งใจเดินทางไปเพื่อสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตั้งอยู่บนเกาะ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนในชุมชนและบุคคลภายนอกให้ความนับถือและมีประเพณีสืบเนื่องมายาวนาน คือ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่และศาลเทพารักษ์ (ศรีชลธารเทพ)

ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่

ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองของเกาะสีชัง ดังเห็นได้จากความเชื่อความศรัทธาของนักเดินเรือที่สืบมาแต่เดิม อีกทั้งมีเรือสินค้าจำนวนมากอับปางลงในบริเวณอ่าวไทยด้านตะวันออก บริเวณเกาะสีชัง พัทยา และสัตหีบ ก่อให้เกิดความเชื่อของนักเดินเรือเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนเกาะ เป็นที่ทราบกันดีในหมู่ชาวเรือที่สัญจรผ่านน่านน้ำแถบนั้นว่า การได้ไปกราบไหว้ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ถือเป็นสิริมงคลต่อการออกเรือทำมาหากิน

¹ นายอึ้งเซ็ง แซ่อั้ง (ภาษาแต้จิ๋ว) หรือ นายยุนเซ็ง เซ็นหวง (ภาษาจีนกลาง) ชาวอำเภอbungเซียง จังหวัดไหหลำ เกาะไหหลำ ประเทศจีน เป็นผู้แปล

(ก)

(ข)

ภาพที่ 2 ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่

ที่มา : ผู้วิจัย

ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2435 จากการที่นายอึ้งเซ็ง แซ่อึ้ง ชาวจีนจาก เกาะไหหลำ ค้นพบหินงอกหินย้อยในถ้ำบนภูเขาซึ่งมีลักษณะตรงตามตำราเจ้าพ่อ จึงมีความศรัทธา บนบานอธิษฐานขอให้การค้าขายเจริญรุ่งเรืองร่ำรวย หลังจากนั้นกิจการค้าของนายอึ้งเซ็ง แซ่อึ้ง ก็ได้ เจริญรุ่งเรืองตามคำอธิษฐาน จึงได้เดินทางกลับมาสร้างศาล (มูลนิธิตศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่, 2563: 2) ความเชื่อความศรัทธาและการเล่าขานถึงความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ที่สืบทอดกันมา ทำให้นักท่องเที่ยวและผู้ไปเยี่ยมเยือนต่างแวะเวียนไปสักการะกราบไหว้องค์เจ้าพ่อเขาใหญ่ เชื่อกันว่าถ้าได้ ไหว้ติดต่อกัน 3 ปี จะสมความปรารถนาในสิ่งที่ขอ จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เดินทางไปไหว้ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่จำนวนมาก

ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่เป็นศิลปะผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมจีนและไทย ตั้งอยู่บนเชิงเขาตยาศิระทางทิศเหนือของเกาะ ตัวอาคารศาลจะทาสีแดงเป็นสีหลัก มองเห็นได้เด่นชัดแต่ไกล

เป็ง แซ่เตียว อายุ 82 ปี ชาวกรุงเทพมหานคร ผู้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ที่เข้าไปกราบไหว้ศาล ได้เล่าให้ฟังถึงความศรัทธาที่ตนเองและครอบครัวมีต่อเจ้าพ่อเขาใหญ่ ว่า

...ผมเดินทางมาช่วยดูแลศาลเจ้าแห่งนี้ร่วม 20 ปี มากับภรรยา ทางศาลเจ้าจัดที่พักอาศัยให้ ผมและครอบครัวให้ความเคารพเจ้าพ่อเขาใหญ่มาก ผมบนบานศาลกล่าวอะไรได้สมประสงค์ตลอด เวลามีสงานเทศกาลประจำปี

ของเจ้าพ่อเขาใหญ่ ผมจะช่วยตลอด เพราะท่าน มีความศักดิ์สิทธิ์มาก
(เป็ง แซ่เตี่ยว, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2564)

ภาพที่ 3 นายเป็ง แซ่เตี่ยว ประชาสัมพันธ์ประจำศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่

ที่มา : ผู้วิจัย

เช่นเดียวกันกับ มาลี กระจ่างศรี อายุ 82 ปี ชาวบ้านผู้ทำหน้าที่ดูแลความสะอาด บริเวณทางขึ้นศาล ได้เล่าถึงความศรัทธาของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนชาวต่างชาติ ที่มีต่อเจ้าพ่อเขาใหญ่ ว่า

...ท่านมีความศักดิ์สิทธิ์มาก แม้แต่ชาวต่างชาติ ชาวมาเลย์ ชาวสิงคโปร์ เดินทางเข้ามากราบไหว้เป็นจำนวนมาก ใครมาขอพรแล้วสำเร็จ ก็จะหาประทัดหรือลิเกมาเล่น โดยเฉพาะเดือนนี้ ในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ ถือเป็นวันเกิดของเจ้าพ่อ จะมีท่านเขียนชื่อมาอัญเชิญองค์เจ้าพ่อเขาใหญ่ มาประกอบพิธีใหญ่เพื่อแสดงความเคารพนับถือ (มาลี กระจ่างศรี, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2564)

ยงยุทธ เจริญจิต อายุ 55 ปี ประธานชุมชนบ้านท่าภาณุรังสี และเจ้าหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยและความสะอาดบริเวณศาล ผู้ดูแลศาลมากกว่า 30-40 ปี ได้เล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อเขาใหญ่ให้ฟังว่า

...เจ้าพ่อเขาใหญ่จะมีคนมาขอในเรื่องค้าขาย หน้าที่การงาน โชคลาภ และด้านสุขภาพ คนจีนส่วนใหญ่ถ้ากราบไหว้เจ้าพ่อเขาใหญ่จะมาขอเรื่องค้าขาย ส่วนประชาชนทั่วไปจะมาขอเรื่องสอบเลื่อนชั้น เลื่อนชั้น ก็จะมาขอกับท่าน

และยังได้เล่าถึงอิทธิฤทธิ์ของเจ้าพ่อเขาใหญ่ไว้เพิ่มเติมว่า

...มีคณะกรรมการอยู่ชุดหนึ่งมีแนวคิดว่าจะขยายทางเข้าออกปากถ้ำให้กว้างยิ่งขึ้น เวลาคนเข้ามาจะได้ไม่ต้องก้มมาก แต่ตอนที่สกัดเป็นรูเพื่อจะทำการทุบหินลงมา คนที่ทำซ้กลงไปเลย หมดลติลงไปกับพื้น แต่ก่อนที่จะทำการสกัดหินเขาก็ทำการโยนไม้เสียมทลายแล้ว ชาวจีนเรียกว่า เซ้ง ปวย โยนลงไป 3 ครั้ง คือคว่ำหมดทั้ง 3 ครั้ง แต่ว่าฝุ่น คือจะเอาออกให้ได้ เวลาตื่นขึ้นมามือหึ่งก้อยหมด แต่เขาก็สามารถทำงานได้จนหมดอายุขัย แต่มือก็เป็นอย่างที่ว่าคือ หึ่งก้อย

เวลาเข้ามาหาท่าน อันดับแรกจะต้องก้มศีรษะก่อน ใครที่เดินเข้ามาด้านนี้จะขออะไรจากท่านก็จะประสบผลสำเร็จ เหมือนท่านต้องการให้คนที่เข้ามาหาท่านจะต้องคุกเข่าเข้ามา ถ้ามีทุกข์เยอะ ๆ จะต้องคลานเข่าเข้ามา หรือใครโดนโกง ปวย บริษัทเป็นหนี้ หรือใครเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการที่โดนดอง ให้ตัวนอนราบเข้ามาเลย แล้วท่านจะช่วยก่อนเลย

ทั้งนี้ยังกล่าวอ้างว่า ด้วยการทำตนเองปฏิบัติสักการบูชาด้วยความศรัทธามาอย่างยาวนาน ทำให้ตนได้มีโอกาสเห็นเจ้าพ่อเขาใหญ่มาแล้วถึง 2 ครั้ง

...ผมเคยเจอพ่อเขาใหญ่กับตาตัวเอง 2 ครั้ง คือ ท่านจะยืนอยู่ด้านบนระเบียงสุด เอามือไขว้หลัง เห็นเป็นองค์ เป็นร่างสูงใหญ่ ขาว และท่านก็จะยืนเอามือลูบหนวดเคราของท่านและมอง ๆ ออกไปบริเวณทะเล เหมือนกับท่านจะดูแลลูกหลานบนเกาะสีชัง ช่วงนั้นผมขึ้นมานอนบนเขาคนเดียว ลักดี 4 เข้ามีดผมจะเอาน้ำซามาถวายทุกวัน ๆ พอตีวันนั้นผมนอนตื่นสาย ตื่นขึ้นมาประมาณตี 5 กว่า ๆ ก็ตกใจ เห็นท่านยืนมอง เผอิญวันนั้นผมตื่นสายและถวายน้ำชาผิดเวลา ท่านเลยมาหา (ยงยุทธ เจริญจิต, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2564)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 4 นายยงยุทธ เจริญจิต ผู้ดูแลความเรียบร้อยบริเวณศาลศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่

ที่มา : ผู้วิจัย

ศรศักดิ์ เกตรา หรือกำนันเง็ง อายุ 48 ปี อดีตหัวหน้ากิ่งอำเภอเกาะสีชัง ได้เล่าเหตุการณ์อันน่าประหลาดใจ ที่แสดงถึงความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อเขาใหญ่ ในคราวอัญเชิญหุ่นจำลองเจ้าพ่อเขาใหญ่เข้าร่วมงานกาชาดจังหวัดชลบุรี ว่า

...มีความคิดว่าจะอัญเชิญหุ่นจำลองน้ำหนัก 12 นิ้ว ของเจ้าพ่อเขาใหญ่ เข้าร่วมขบวนเพื่อให้คนบนฝั่งได้กราบไหว้โดยไม่ต้องข้ามเรือมา โดยเชิญท่านลงเรือ สปีดโบ๊ท บรรทุกคนได้ประมาณ 15-20 คน ในขณะที่บรรทุกทุกไป คนในเรือก็ตีฆ้องที่ทำด้วยโลหะไปตลอดจนจะถึงเกาะลอย พอจะถึงฝั่งเรือก็กำลังจะจม ซึ่งน้ำทะเลนิ่งมาก เหมือนเรือมีน้ำหนักมากขึ้น เดิมทีการอัญเชิญท่านจะต้องเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ เช่น ผู้ว่าราชการ นายอำเภอ ต้องเอาคนที่มิบารมีที่ใหญ่ที่สุด แต่วันนั้นท่านผู้ว่าราชการจังหวัดท่านไม่เชื่อ ท่านก็ไม่ไป พอไม่ได้ไป หลังจากนั้นพอนำท่านไปตั้งในถ้ำจำลอง สิมกระถางรูป ไม่มีใครอัญเชิญซึ่งทุก 11 อำเภอ จะนำของดีของตนเข้าร่วมขบวนแห่ ในงานดังกล่าว ขณะนั้นผมเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผมนั่งวินมอเตอร์ไซด์มา คันแรกยางระเบิด คันที่สองรถล้อยแพ สุดท้ายผมต้องถือกระถางรูปเข้าไป ในขบวน แสดงถึงท่านต้องการให้ผู้มีระดับมาอัญเชิญเข้าไป (ศรศักดิ์ เกตรา, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2564)

ความเชื่อเหล่านี้นำไปสู่เรื่องของการบนบานศาลกล่าวขอพรจากเจ้าพ่อเขาใหญ่
ดั่งที่ ระพีพรรณ ธนวรรเศรษฐ์ ครูสอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนเกาะสีชัง กล่าวว่

...รอเข้ารับบรรจุเป็นข้าราชการขณะทำงานอยู่ในเครือซีพี ขอให้เรียก
บรรจุครูภายใน 3 วัน 7 วัน เดี่ยวจะแก้บนไก่ 12 ตัว จากนั้นภายใน 2 วัน
มีหนังสือเอกสารเรียกตัวเข้ารับราชการเลย เราก็เลยมาแก้บน ที่นี้เราจะกินไก่
12 ตัว มั่นหนักไป เลยใช้วิธีเปลี่ยนแปลงชื่อไก่อย่าง 5 ตัว มาแจกจ่ายชาวบ้าน
แทน (ระพีพรรณ ธนวรรเศรษฐ์, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2564)

ภาพที่ 5 นางระพีพรรณ ธนวรรเศรษฐ์ ครูวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนเกาะสีชัง
ที่มา : ผู้วิจัย

ชื่อเสียงในด้านความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อเขาใหญ่ปรากฏไปไกลถึงต่างประเทศ เช่น
สิงคโปร์ มาเลเซีย ไต้หวัน ฮองกง ทุกๆปีจึงมีการจัดงานเทศกาลไหว้เจ้าพ่อเขาใหญ่ขึ้นอย่างยิ่งใหญ่
ยาวนานถึง 45 วัน มีผู้คนจากทุกทั่วสารทิศที่มีความเชื่อความศรัทธาต่อเจ้าพ่อเขาใหญ่ต่างมาร่วมงาน
อันส่งผลต่อการเติบโตในการท่องเที่ยวของเกาะสีชัง

ศาลเทพารักษ์ (ศรีขุโลธรเทพ)

คนไทยในอดีตมีความเชื่อว่าทุกสถานที่ไม่ว่า ฟ้า ดิน แม่น้ำ ภูเขา ต้นไม้ และอาคาร
บ้านเรือน มีผีเจ้าที่เจ้าทางปกปักรักษาอยู่ ผนวกกับความเชื่อทางศาสนา ทั้งพุทธและพราหมณ์ ฮินดู
ทำให้เกิดมีพิธีการอัญเชิญผีเจ้าที่เจ้าทางและสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาประทับในศาลพระภูมิ หรือศาลเจ้าที่

ศาลศรีชโลธรเทพ เป็นศาลเทพารักษ์ที่ตั้งอยู่บนไหล่เขาด้านเหนือของเกาะ เป็นแหล่งรวมจิตใจของชาวชุมชนบนเกาะสีชังที่ทุกคนให้ความเคารพ ด้วยเชื่อว่าช่วยปกป้องคุ้มครองดูแลรักษาสถานที่บ้านเรือนที่อยู่อาศัยให้มีความเป็นสิริมงคลเจริญก้าวหน้า

(ก)

(ข)

ภาพที่ 6 ศาลเทพารักษ์ (ศรีชโลธรเทพ)

ที่มา : ผู้วิจัย

ตามประวัติระบุว่า เดิมศาลเทพารักษ์ตั้งอยู่ริมถนน มีพิธีบวงสรวงและพิธีลอยเรือเสียดเคราะห์ตามประเพณีชาวเกาะซึ่งถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณ เพื่อป้องกันการเจ็บป่วย ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสำรวจเกาะสีชัง ทรงเห็นว่าสถานที่ตั้งไม่เหมาะสม จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายไปสร้างใหม่บนไหล่เขาดังเช่นในปัจจุบัน และพระราชทานนามว่า ศาลศรีชโลธรเทพ ดังเอกสารเสด็จฯ ประพาสเกาะสีชังในรัชกาลที่ 5 กล่าวถึง การแห่เจ้าขึ้นศาลที่เกาะ สีชัง ดังนี้

...โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายศาลเจ้า ซึ่งเปนที่ราษฎรชาวเกาะนี้นับถือสักการะบูชา นั้น ไปสร้างบนไหล่เขา เปนศาลที่มีช่อฟ้าใบระกา พระราชทานชื่อว่า ศาลศรีชโลธรเทพ

ศาลเทพารักษ์นี้ของเดิมเป็นโรงจากรุงรัง ตั้งอยู่ใต้ต้นมะขามหน้าศาลากลางริมถนน ปกติประจำปีราษฎรมาบวงสรวง มีละคร 3 วัน กินเลี้ยงที่หาดทราย ลอยเรือเสียดเคราะห์ตามประเพณีชาวเกาะ โดยถือมาแต่โบราณว่า ป้องกันไข้เจ็บ ได้ทรงเห็นว่าตั้งอยู่ไม่เหมาะสมและไม่งาม จึงโปรดเกล้าฯ ให้

สร้างศาลใหม่กว้างใหญ่ขึ้น กว้าง 4 คอก สองห้อง มุงกระเบื้องทราย มีข้อ
ฟ้าใบระกา ประตู หน้าต่าง ทาสีแดง ศาลก่ออิฐถือปูน พระราชทานนามว่า
ศาลศรีชลอรรถเทพ ณ ที่ไหล่เขาด้านเหนือ พร้อมด้วยปราบและบันไดขึ้นศาล
ก่อด้วยหินถือปูน ทั้งสร้างโรงละครไว้ที่ลานพร้อมด้วย

19 สิงหาคม 110 โปรดเกล้าฯ ให้แห่เจิวัดเทวรูปใหม่และของเก่าขึ้นสู่
ศาล โดยตั้งกระบวนแห่ของพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ จัดแต่ลาน
พระอุโบสถวัดกะลีสั่งมาตามถนนชายหาดด้านเหนือ ที่โรงละครจัดเป็นที่
พระสงฆ์สวดพระพุทธรูป 5 รูป มีพระพุทธรูปแก้วสมาธิ ประดิษฐานบนม้า
หมู่บูชาที่หน้าบันไดศาลตั้งโต๊ะเครื่องสังเวยเทวดา

เวลา 17.00 น. เสด็จฯประทับศาลากลางทอดพระเนตรขบวนแห่ แล้ว
เสด็จฯด้วยพระราชยานเทียบเกยเสด็จฯขึ้นบนลาน และจุฑารูปเทียนนมัสการ
พระแก้วที่สวดมนต์และที่โต๊ะเครื่องสังเวย โหរបวงสรวงและประกาศเทวดา
ในการนี้พัฒนาทยัประโคมตามระยะกาลด้วย แล้วเสด็จฯ กลับ คำมีดอกไม้
เพลิง 5 ต้น และหนังตะลุงด้วย รุ่งขึ้นเช้าพระราชทานพระสงฆ์ฉันและมีละคร
ชาตรีกลางวัน กลางคืนมีหนังตะลุง (ราชกิจจานุเบกษา, 2522: 214)

ความเชื่อได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอันนำไปสู่การทำพิธีกรรมแก้บนอยู่เสมอ วันดี
รักษาดี หัวหน้าหน่วยพิพิธภัณฑ์พระจุฑาธุชราชฐาน กล่าวถึงความเชื่อในการจัดพิธีกรรมการ
บวงสรวงศาลเทพารักษ์ ว่า

เป็นศาลเทพารักษ์ประจำเกาะลีสังของชุมชนดั้งเดิมในสมัยก่อน ถือเป็น
จุดศูนย์รวมของชาวเกาะลีสัง เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวเกาะลีสังมาตั้งแต่สมัย
รัชกาลที่ 5 พระองค์ท่านเสด็จฯ มายังเกาะ ทรงบูรณะศาลขึ้นใหม่และ
พระราชทานชื่อให้ด้วย

ทุกปีในวันที่ 19 เมษายน จะมีพิธีกรรมการบวงสรวงศาลเทพารักษ์ ขึ้น
ตลอด 3 วัน วันแรกจะจัดพิธีบวงสรวง มีการรำถวาย มีการแสดงต่าง ๆ
และมีพิธีการเลี้ยงกองข้าวให้แก่ชาวบ้าน ซึ่งปรากฏอยู่ในราชกิจจานุเบกษา
เมื่อจัดครบทั้ง 3 วันแล้ว สุดท้ายจะเรียกพิธีว่า “แห่เจ้าขึ้นศาล” และมีความ
เชื่อเกี่ยวกับชาวประมงในยุคนั้น คือ พิธีลอยเรือเสียดเคราะห์ คือการเอาเรือมา
ลอยแพแล้วเคาะไปในทะเล เป็นความเชื่อของชาวเกาะในยุคนั้น ช่วงเวลานี้
เริ่มได้รับความนิยมน้อยลง แต่จะมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่ยังรักษาประเพณีนี้ไว้
มีการทำพิธีขอฝนและไล่สิ่งชั่วร้าย ปีนี้ไม่ได้จัดเพราะสถานการณ์โควิด-19

ทางวัฒนธรรมจังหวัดจึงให้งดการละเล่น (วันดี รักชาติ, สัมภาษณ์, 25 เมษายน 2564)

ภาพที่ 7 นางสาววันดี รักชาติ หัวหน้าหน่วยพิพิธภัณฑ์พระจุฑาธุชราชฐาน

ที่มา : ผู้วิจัย

ระพีพรรณ ณะวรเศรษฐ์ ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนเกาะสีชัง กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับศาลเทพารักษ์ ว่า

...ทุกปี ศาลเทพารักษ์จะจัดกิจกรรมรำบวงสรวงเพื่อถวายสักการะบูชา เจ้าที่เจ้าทาง คนในชุมชนให้ความเคารพมาก เป็นศาลเก่าแก่ที่สุดที่อยู่คู่กับ เกาะสีชังมาแต่ดั้งเดิม ชาวประมงในสมัยก่อนให้ความศรัทธามาก จะออกเรือหาปลาจะต้องนึกถึงกราบไหว้ ขอให้ออกเรือไปหาปลาร่ำรวย ๆ กลับมา (ระพีพรรณ ณะวรเศรษฐ์, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2564)

บุญทัน กลิ่นกาหลง อายุ 56 ปี อาชีพพี่รถจักรยานยนต์รับจ้างบริเวณท่าเรือเทววงศ์ เกาะสีชัง กล่าวว่า

...ในฐานะที่เคยเป็นผู้ช่วยประธานชุมชนเกาะสีชังในสมัยอดีต ในทุก ๆ ปี เดือนเมษายน จะมีการจัดงานบวงสรวงศาลเทพารักษ์อันเก่าแก่และดั้งเดิมของชุมชน จะจัดพิธีบวงสรวง รำ และมีการแสดงต่าง ๆ และแห่งเจ้าขึ้นศาลความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อเกี่ยวกับชาวประมงที่ในอดีตได้ถ่ายทอดกันมา การเอาเรือมาลอยแพแล้วสะเดาะสิ่งชั่วร้ายลอยไปในทะเลถือเป็นความเชื่อ

ของคนเกาะ ปัจจุบันได้รับความนิยมน้อยลง แต่มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่ยังรักษา
ประเพณีไว้ (บุญทัน กลิ่นกาหลง, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2564)

จะเห็นได้ว่า ศาลเทพารักษ์หรือศาลศรีชโลธรเทพ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของชาว
เกาะสีชัง พลังความเชื่อและศรัทธาของชาวชุมชนก่อให้เกิดประเพณีพิธีบวงสรวงสักการะที่แสดง
ถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นความเป็นชาวเกาะที่มีชีวิตท่ามกลางท้องทะเลล้อมรอบ และต่างร่วมมือร่วมใจ
กันปฏิบัติจนเป็นประเพณีท้องถิ่นสืบทอดกันมาเป็นประจำทุกปี แม้ในปัจจุบันเกาะสีชังเจริญมากขึ้น
ในทุกด้าน แต่ความเชื่อและความศรัทธาดังกล่าวนี้ก็ยังคงมีอยู่เสมอตราบนานถึงทุกวันนี้

จากความเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ ของเจ้าพ่อเขาใหญ่ จึงเกิด
การสร้างศาลและพิธีการสักการะที่เป็นศิลปะและประเพณีลูกผสมระหว่างไทย-จีนอย่างลงตัว
ภูมิชีวิตของคนบนเกาะ อันประกอบไปด้วย สังคม ประเพณี ความเชื่อของคนในชุมชน หรือ และลอย
เรือเสียดเคราะห์ตามประเพณีชาวเกาะนำไปสู่การสร้างศาลเทพารักษ์ (ศรีชโลธรเทพ) ริมนนและ
ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีพระราชดำริให้ย้ายไปสร้างใหม่ใน
ตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมก่อให้เกิดการธำรงรักษาประเพณีดั้งเดิมของบรรพบุรุษ การจัดพิธีกรรมอัน
ยิ่งใหญ่เพื่อสักการบูชาและเฉลิมฉลองให้แก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองนับถือ ด้วยมุ่งหวังให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์
ดังกล่าวช่วยปกป้องรักษาดูแลให้อยู่เย็นเป็นสุข สุขภาพดี เจริญก้าวหน้า และดลบันดาลให้สมหวังใน
ทุกสิ่งที่ปรารถนา พลังความเชื่อมั่นศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ดำเนินมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่งจน
กลายเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติอันส่งผลต่อการจัดเทศกาลท่องเที่ยวสำคัญที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนใน
ชุมชน

3.1.2 พระจุฬาราชูราชฐาน

เกาะสีชังเป็นเกาะแรกและเกาะเดียวในประเทศไทย ที่มีพระราชวังของพระมหากษัตริย์
ตั้งอยู่ อันเนื่องมาจากเกาะสีชังมีความเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี 3 พระองค์
ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 5 และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพอพระราชหฤทัยในสภาพภูมิประเทศที่
เหมาะสมและสภาพภูมิอากาศที่บริสุทธิ์สะอาดของเกาะสีชัง จึงให้สร้างพระราชฐานสำหรับประทับ
ตากอากาศของพระองค์เองและพระบรมวงศานุวงศ์ พระราชทานนามว่าพระจุฬาราชูราชฐาน และ
พระราชทานชื่ออันไพเราะให้แก่สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในเขตพระราชฐาน ทำให้พระราชวังแห่งนี้มี
ชื่อเสียงทั้งในด้านความงามของสถาปัตยกรรมและความงามในด้านวรรณศิลป์

มูลบทที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพระจุฬาราชูราชฐาน

เกาะสีชังเป็นเกาะขนาดใหญ่กลางทะเลที่เปรียบเสมือนประตูผ่านเข้าสู่ใจกลางอ่าวไทย ความสำคัญของเกาะสีชังทำให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เสด็จพระราชดำเนินไปเกาะสีชังโดยเรือกลไฟในคราวเสด็จพระราชดำเนินตรวจตราการค้าทางเรือของเหล่าพ่อค้าวานิช จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จพระราชดำเนินไปประทับและโปรดฯ ให้สร้างพระจุฬาราชูราชฐานเป็นพระราชวังสำหรับพักตากอากาศ ส่งผลทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวเกาะสีชังเกิดการพัฒนาและเจริญรุ่งเรือง จนกระทั่งเกิดวิกฤตเหตุการณ์ ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) ทำให้การพัฒนาเกาะสีชังโดยพระมหากษัตริย์ต้องหยุดชะงักลง

พระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่เสด็จพระราชดำเนินไปยังเกาะสีชัง คือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงเปิดประเทศด้วยการทำสนธิสัญญาเบาริงกับประเทศต่าง ๆ กว่า 10 ประเทศ เป็นเหตุให้การค้าขายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทรงเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคเพื่อตรวจตราความเรียบร้อย ความปลอดภัย และความสะอาดกสบายต่าง ๆ ของพ่อค้าวานิช โดยเรือกลไฟลำแรกที่ต่อขึ้นในประเทศไทย ชื่อ “สยามอรสมพล” ไปประทับที่เมืองชลบุรี อ่าวบางพระ บางละมุง ช่องแสมสาร จันทบุรี ตราด และเกาะช้าง ขากลับได้แวะเกาะสีชังซึ่งเป็นสถานที่หนึ่งที่ใช้จอดพักเรือสินค้าจากนานาประเทศที่เข้ามาติดต่อค้าขายกับไทย ทรงมีพระราชดำรัสสรรเสริญเกาะสีชังว่าเป็นที่มีอากาศดี ผู้ที่อยู่ที่เกาะสีชังนี้จึงอายุยืนไม่ค่อยมีโรคภัยเบียดเบียน (กระทรวงสาธารณสุข, 2497: 5)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีการพัฒนาด้านคมนาคมทางทะเลโดยใช้เรือกลไฟสมัยใหม่ในการเดินทาง ทำให้เดินทางกันได้สะดวกรวดเร็วขึ้น เกาะสีชังจึงมีบทบาทในฐานะท่าเรือต่างประเทศและสถานที่พักผ่อนตากอากาศเพื่อฟื้นฟูสุขภาพและพักผ่อนจากหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นค่านิยมใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวตะวันตก

ภาพที่ 8 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

ช่วงต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 การค้าขายระหว่างกรุงเทพมหานครกับนานาประเทศเจริญมากขึ้น มีเรือบรรทุกสินค้าไปมาเป็นจำนวนมาก ในขณะที่มีคลื่นลมแรงจัด เรือจอดรับลำเลียงสินค้าที่นอกสันดอนปากแม่น้ำไม่สะดวก จึงมักไปทอดสมอขนถ่ายสินค้ากันที่เกาะสีชัง เพราะมีกำบังคลื่นลม เกาะสีชังจึงเป็นท่าเรือต่างประเทศที่เป็นที่รู้จักมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จพระราชดำเนินหัวเมืองฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อทอดพระเนตรสถานที่รวมถึงเกาะสีชัง แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรวจทำแผนที่หยั่งน้ำและตรวจศิลาใต้น้ำตามเส้นทางที่เรือจะเดินทางไปมาโดยละเอียด โดยโปรดเกล้าฯ ให้ส่งหุ่นเหล็กมาทอดให้เป็นเครื่องหมายไปตลอดเส้นทาง และเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการวางหุ่นเหล็กด้วยพระองค์เอง และให้รัฐบาลเข้าไปพัฒนาเกาะสีชังเป็นท่าเรือน้ำลึก โดยการตรวจสอบเส้นทางเดินเรือและวางแผนผังอาณาเขตพื้นที่รอบเกาะ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เรือพานิชที่ไปแวะเทียบท่าขนถ่ายสินค้าที่เกาะ ดังความว่า

...รัฐบาลสยามเริ่มพัฒนาพื้นที่เกาะสีชัง โดยช่วงต้นมีกรมท่าเป็นผู้รับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์หลักที่จะพัฒนาอ่าวเกาะสีชังให้เป็นท่าเรือที่ทันสมัย โดยรัฐบาลสยามได้ว่าจ้างกับตันลอฟตัส (Captain Alfred J. Loftus ภายหลังเป็น พระนิเทศชลธิ์) สำรวจทำแผนที่อ่าวสีชังและบริเวณ

โดยรอบอย่างละเอียด มีการนำเรือตะเกียง (เรือรบเก่าที่มีได้ใช้งานแล้ว) ติดตั้งตะเกียงเหมือนประภาคาร) สำหรับบอกทางในเวลากลางคืน มีการวางหุ่นบอกตำแหน่งหินโสโครกต่าง ๆ รอบเกาะ สร้างหลักหมายเขต เพื่อกำหนดเขตอ่าวและเพื่อวัดระดับน้ำทะเลเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับชาวเรือหลักเขตนี้มีสองหลัก หลักหนึ่งอยู่ที่ปลายแหลมวัด อีกหลักอยู่ที่ปลายด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะขามใหญ่ โดยเสาหลักเขตเป็นเสาออบелиค (obelisk) สร้างโดยนาย สเตฟาโน คาร์ดู (Stefano Cardu) นอกจากนี้ยังมีการวางสายโทรเลขจากอ่าวกระสือมาที่เกาะสีชัง โดยสายโทรเลขใต้น้ำนี้ นำเข้ามาจากยุโรป และใช้เรือของนายกอตเต เป็นออฟฟิศโทรเลข (สันนิษฐานว่าตั้งอยู่บริเวณที่เป็นท่าภานุรังษี หรือท่าบน) (เทศบาลเกาะสีชัง, 2561: 3)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2431 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (ต่อมาคือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6) พระชนมายุ 3 พรรษา ทรงพระประชวร แพทย์หลวงประจำพระองค์ เห็นว่าควรให้เสด็จฯ ประทับอยู่ในที่ซึ่งได้อากาศชายทะเล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาภาณุวงศ์เสด็จฯ ไปประทับที่เกาะสีชัง ประทับรักษาพระองค์อยู่ที่เรือนหลวง ซึ่งเดิมให้ฝรั่งเช่าพักตากอากาศ

ในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งยังดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประชวร แพทย์ถวายคำแนะนำให้เสด็จฯ ไปพักรักษาพระองค์ที่เกาะสีชัง โดยมีได้เตรียมปลูกพลับพลาที่ประทับ จึงต้องประทับในเรือพระที่นั่งซึ่งทอดสมออยู่ริมทะเล แต่กลับทำให้ประชวรยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากเรือพระที่นั่งถูกคลื่นกระเทือน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเรือนขึ้น 3 หลัง เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับผู้ป่วยไปพักรักษาตัว เรียกว่า อาไศรยสถาน สร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2432 และพระราชทานนามว่า เรือนวัฒนา เรือนผ่องศรี และเรือนอภิรมย์

...ปีชวด เดือนแปด (กรกฎาคม) จุลศักราช 1250 (ร.ศ.107) ในปีพุทธศักราช 2431 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ทรงประชวร นายแพทย์ก็ได้แนะนำให้เสด็จฯ ไปแปรพระราชฐานไปประทับที่ได้อากาศทะเล จึงเสด็จฯ มาประทับอยู่ที่เรือนของหลวงที่ปลูกให้ฝรั่งเช่าอยู่ติดต่อกับวัดเกาะสีชัง

ต่อมาเดือนเก้า (สิงหาคม) พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ) ทรงประชวรพระอาการไม่คลาย แพทย์เห็นควรเสด็จฯไปประทับอยู่ที่ได้อากาศทะเล พระอาการจึงจะคลายจึง ทรงมีพระราชดำริว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเสด็จฯมาประทับที่เกาะสีชังแล้ว ควรเสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่เกาะสีชังเพื่อเป็นการพริกพร้อมด้วยพระ มารดาและพระราชโอรส การเสด็จฯครั้งนั้นเป็นการเสด็จฯกะทันหัน มิทันจะ ได้เตรียมปลูกที่ประทับพลับพลา ต้องเสด็จฯประทับอยู่ในเรือพระที่นั่งซึ่ง ทอดสมออยู่ริมฝั่งทะเลใกล้เกาะสีชัง แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นคลื่นลมจัด เรือ พระที่นั่งถูกคลื่นกระเทือน สมเด็จพระนางเจ้าพระวรราชเทวีไม่ทรงสบาย ยิ่งขึ้น จึงต้องเสด็จฯขึ้นไปประทับบนเกาะสีชัง โดยตั้งกระโจมพักอยู่ที่ใต้ ต้นมะขาม ที่เขามอริมหาด ใกล้เรือนที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จฯ ก็ต้องอาศัยพักตามวัดและ ตามบ้านเรือนของราษฎรบนเกาะนั้น นับว่าทรงได้รับความลำบากมิใช่น้อย ประทับอยู่ 7 ราตรี ก็เสด็จพระราชดำเนินประพาสหัวเมืองตะวันตกต่อไป

ในปีเดียวกันนี้ ครั้นเมื่อเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงบริจาคทรัพย์ส่วนพระคลังข้างที่ให้สร้างเรือนขึ้น 3 หลัง บริเวณแหลมและใต้ลงมาบริเวณชายหาด เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับ ผู้ป่วยไปพักรักษาตัว เรียกว่า อาไศรยสถาน

ในปี พ.ศ. 2432 เรือนทั้ง 3 หลัง จึงสร้างเสร็จ และพระราชทานนาม ชื่อว่า เรือนวัฒนา เรือนผ่องศรีและเรื่อนอภิรมย์ ตามพระนามพระนางเจ้า สว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี และพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ พระอรรคชายาเธอ (ราชกิจจานุเบกษา, 2434: 336)

ในปี พ.ศ. 2433 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ (กรมหลวง นครราชสีมา) ทรงประชวรพระอาการหนักมาก จึงได้เสด็จฯแปรพระราชฐานไปประทับรักษา พระองค์ที่เกาะสีชัง ทรงประทับเพื่อรักษาพระอาการพระโอรสอยู่นานถึง 2 เดือน กับ 2 วัน ต่อมา วันที่ 2 กรกฎาคม ร.ศ.110 (พ.ศ. 2434) เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับกรุงเทพมหานคร ทรงประทับที่วังสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ใกล้สระปทุม แต่ประทับอยู่ได้เพียง 2 วัน พระอาการ ของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอก็กลับทรุดลงเพราะอากาศร้อนมาก จึงต้องเสด็จพระราชดำเนินกลับไป ประทับที่เกาะสีชังอีกครั้ง ดังราชกิจจานุเบกษาการเสด็จพระราชดำเนินเกาะสีชัง ดังนี้

...ในวันที่ 5 กรกฎาคม ร.ศ.110 เพื่อรักษาพระโรคอันใกล้จะหายอยู่แล้วให้หายเป็นปกติ เมื่อประทับอยู่ที่เกาะสีชังเพียง 5 ราตรี สมเด็จพระเจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ ดูทรงสบาย รื่นเริง ดีขึ้น มีน้ำหนักขึ้นมา 1 ปอนด์ ทรงเห็นว่าพระอาการกลับคืนมาเป็นปกติ จึงจำเป็นต้องประทับอยู่ที่เกาะสีชังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2434: 339)

ในครั้งนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จพระราชดำเนินประพาสตามที่ต่าง ๆ จนทั่วบริเวณเกาะสีชัง ทรงมีพระราชดำริที่จะบำรุงสถานที่นี้ให้เจริญยิ่งขึ้นไปด้วยการสร้างพระตำหนักสำหรับเป็นที่ประทับ แล้วยังสร้างสะพานยาวทอดลงไปในทะเลถึง 123 เมตร ทรงย้ายศาลเจ้าซึ่งชาวเกาะสีชังนับถือสักการบูชาไปสร้างบนไหล่เขา แล้วพระราชทานนามว่า ศาลศรีชลธารเทพ ทรงสร้างประภาคารขึ้นที่ศิลาสำปันยี่ซึ่งเป็นหินปะการังกลางน้ำ ทรงตัดถนนหนทางบนเกาะสีชังอีกหลายสาย โปรดฯ ให้ขุดบ่อน้ำและตกแต่งสนามกับถ้ำตามเชิงผาต่าง ๆ ให้งดงามยิ่งขึ้น พระราชทานชื่อว่า อัษฎางค์วัน และทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช เป็นแม่กอง พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการที่ตามเสด็จพระราชดำเนินในคราวนั้นระดมช่วยกันทำการก่อสร้างสถานที่ต่าง ๆ ทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการเปิดฉลองสถานที่ต่าง ๆ เป็นการรื่นเริง ปรากฏข้อมูลในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับการปลูกสร้างที่เกาะสีชัง ร.ศ.110 (พ.ศ. 2434) ดังนี้

...ประภาคารที่ล้มปะยื้อ พระราชทานชื่อว่า อัษฎางค์ประภาคารให้เป็นที่หมายของการเดินเรือ

เสาชิง สำหรับซังธงทอดลัญญ์ณเรือเข้าออกท่าเกาะสีชัง พระราชทานชื่อว่า เสาชิงอัษฎางค์

วนะ หรือสนามป่า ที่ไร่บน ให้เป็นที่เที่ยวพักผ่อนรักษาตัวของผู้ที่มาพักและรักษาตัวอยู่ที่เกาะสีชัง พระราชทานชื่อว่า อัษฎางค์วัน

พระราชทานเงินให้เจ้าของบ้านเรือนที่ต้องย้ายไปปลูกใหม่และเจ้าของต้นไม้ และทรงสร้างถนนต่าง ๆ บนเกาะสีชังและพระราชทานนามใหม่ว่า

ถนนใหญ่ ตั้งแต่สะพานอัษฎางค์ ไปชายทะเล ถึงท่าเทววงษ์ พระราชทานชื่อว่า ถนนอัษฎางค์

ถนนแยก จากถนนอัษฎางค์ ผ่านอัษฎางค์วัน ไปถึงช่องเขาขาด พระราชทานชื่อว่า ถนนเสาวภา

ถนนอื่น ๆ อีกหลายสาย และพระราชทานชื่อแล้ว คือ ถนนวัฒนา ถนนวชิราวุธ ถนนจักรพงษ์ ถนนสายสวัสดิ เป็นต้น

ท่าเรือต่อถนนสายสลลี ที่หมู่บ้านไร่บน พระราชทานชื่อว่า ท่าภาณูรังษี
 ท่าเรือต่อถนนอัษฎางค์ ที่ริมโฮเต็ล พระราชทานชื่อว่า ท่าเทววงษ์
 (ราชกิจจานุเบกษา, 2434: 338)

ในปีต่อมา (พ.ศ. 2435) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินกลับไปประทับที่เกาะสีชังอีกครั้ง โปรดเกล้าฯ ให้ทำการก่อสร้างขยายรั้วค่ายหลวงออกไปจนถึงหาดทรายแก้ว สร้างพระราชนิเวศน์ในพระราชอุทยาน ตกแต่งเนินเขาในเขตพระราชฐานเป็นชั้น ๆ ปลุกต้นไม้ต่าง ๆ สร้างตำหนัก ขุดบ่อสำหรับรับน้ำฝนไว้ใช้สอยหลายบ่อ และทำรางระบายน้ำให้ไหลลงในบ่อน้ำจืด โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญรอยพระพุทธรูปบาทจำลองโบราณซึ่งพระเจ้าอภัยยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ นำมาจากตำบลพุทธคยา ประเทศอินเดีย มาประดิษฐานไว้

ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเวลาเดียวกับที่พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี ทรงพระครรภ์ใกล้ถึงกำหนดประสูติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชดำริว่า เกาะสีชังมีอากาศดี มีภูมิสถานเป็นที่สบาย ควรจะตั้งพระราชฐานให้มั่นคง เป็นที่ประทับในฤดูร้อน ดังนั้น เมื่อพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี ประสูติพระราชกุมาร ณ ตำหนักมรกตสุทธานิเวศน์ในพระราชอุทยาน มีการสมโภช 3 วัน ตามขัตติยราชประเพณี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก สยามาธิปปกปรมินทรจุฬาลงกรณ์ราชวโรรส อติศัทยศอภัยชาติพิสุทธิ ไทวปายนุตตมศักดิ์ วิบูลลักษณวิลาส มหามกุฏราชพงษานุพัทธ์พิสิษฐ์ วิวรรผลพรพิสิษฐ์ มหิศรราชกุมาร” แล้วจึงทรงพระราชทานนามพระราชฐานแห่งนี้ให้ตรงกับพระนามแห่งสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ดังหลักฐานในราชกิจจานุเบกษา ข่าวเสด็จพระราชดำเนินเกาะสีชัง ร.ศ. 111 ดังนี้

...ต่อมาทรงพระราชดำริว่า ในเวลาที่เสด็จพระราชดำเนินออกมาประทับที่เกาะสีชังครั้งนี้เป็นสมัยที่พระนางเจ้าพระวรราชเทวีทรงพระครรภ์ใกล้จะถึงกำหนดประสูติ จึงทรงพระราชดำริว่า ที่เกาะสีชังนี้เป็นที่อากาศดี มีภูมิสถานเป็นที่สบาย ควรตั้งพระราชฐานให้มั่นคง เป็นที่ประทับในฤดูร้อน และต่อไปภายหน้าการค้าขายเจริญยิ่งขึ้น ที่เกาะนี้จะต้องเป็นที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงสยาม เพราะเป็นท่าเรือใหญ่ได้อาศัยจอดรับส่งสินค้า พระราชฐานที่เกาะนี้ย่อมจะเป็นพระราชฐานสำคัญแห่งหนึ่ง เหมือนดังว่าเป็นพระนครที่สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินมาประทับพระราชอิริยาบถในฤดูร้อน ไม่เป็นที่ควรรังเกียจอันใดในการที่จะประสูติในที่เกาะนี้เลย เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอประสูติแล้ว จะได้พระราชทานนามพระราชฐานแห่งนี้ให้ตรงกับพระนามแห่งสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ นั้นให้ปรากฏไว้สืบไปภายหน้าด้วย...

วันที่ 10 สิงหาคม ร.ศ. 111 เวลา 07.56 น. ได้พระฤกษ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ประกาศการสร้างพระที่นั่งและพระราชฐานนี้ พระราชทานนามว่า “พระจุฑาธุชราชฐาน” ทรงวางศิลาฤกษ์ซึ่งบรรจุคำประกาศนี้เหนือที่อันจะได้ก่อพระที่นั่งองค์นี้ พระราชทานนามว่า “พระที่นั่งมณฑลอุดรรัตนโรจน์” (ราชกิจจานุเบกษา, 2434: 340)

นับแต่นั้นได้มีการสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในเขตพระราชฐานอีกมากมาย ได้แก่ พระที่นั่งโกสีย์สุภรณ์ พระที่นั่งปราสาท พระที่นั่งโชติรสประภาต์ พระที่นั่งเมฆลามณี นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างตำหนักอีก 14 ตำหนัก ศาลาหมอกมุงเมือง ประตูประราชฐานชั้นใน ทาง บันได น้ำตก น้ำพุ สระ บ่อน้ำ ธาร ถ้ำ วนะ และผา ภายนอกพระราชฐาน ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างท่าเรืออีกแห่งหนึ่งที่อ่าวถ้ำพังหรืออ่าวอัษฎางค์ ให้สร้างถนนไปมาติดต่อกับท่าเรือนี้ได้และถนนต่าง ๆ หลายสาย รวมถึงบ่อน้ำต่าง ๆ อีกหลายบ่อ เพื่อประโยชน์ในการค้าขายและความสุขของประชาชนทั่วไป ดังการบันทึกถึงเรื่องนี้ว่า

...วันที่ 5 กรกฎาคม ร.ศ. 111 เวลา 8 ทุ่ม 51 นาที (02.51 น.) ได้ศุภวารมหามงคลสมัยอันอุดม พระนางเจ้าพระราชเทวี ประสูติพระราชกุมาร ณ พระตำหนักมรกตสุทนต์ในพระราชฐานนี้ เมื่อครบ 3 วัน แห่งพระประสูติกาล ได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการสมโภช 3 วัน ตามขัตติยราชประเพณี ในระหว่างนั้น ได้โปรดเกล้าฯ ให้เร่งทำการในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อจะให้แล้วเสร็จทันการสมโภชเดือนสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ สรรพการทั้งปวงที่โปรดเกล้าฯ ให้ทำ ครั้นนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช เป็นแม่กอง พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรรพศาสตร์ศุภกิจ เป็นนายช่างผู้ออกแบบ พระยาชลยุทธโยธินทร์ เป็นกงสีจ่ายสิ่งของ พระยาสมุทบุรานุรักษ์ เป็นกงสีจ่ายเงินและจ้างคนจีนเป็นลูกจ้าง แบ่งปันหน้าที่ให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการที่ตามเสด็จพระราชดำเนินระดมกันเป็นผู้ควบคุม

วันที่ 8 สิงหาคม ร.ศ. 111 เป็นวันเริ่มสมโภช สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช ๗ ภายบังคมทูล ฯ รายงานการก่อสร้างที่ทรงมีพระราชดำริให้สร้างและพระราชทานนามสถานที่สร้างไว้แล้ว และการก่อสร้างที่แล้วเสร็จ ดังต่อไปนี้

พระที่นั่ง 4 องค์ คือ

1. พระที่นั่งซึ่งจะสร้างขึ้นบนเขาปลายแหลมวัง ชื่อพระที่นั่ง โกสิย์ สุ
ภรณ์

2. พระที่นั่งซึ่งจะก่อพระฤกษ์ครั้งนี้ สร้างในสถานที่ที่ได้เสด็จฯประทับ
ครั้งแรก บริเวณใต้ต้นมะขาม ที่เขามอริมหาด (ประกาศพระราชปรารภด้วย
เกาะสีชัง ซึ่งบรรจุในการก่อพระฤกษ์รากพระที่นั่งมณฑลรัตนโรจน์, ร.ศ. 111
หน้า 172)

3. พระที่นั่งปราสาท ซึ่งจะสร้างขึ้นบนลานเขาชั้นบน ได้ปลูกพลับพลา
ไว้แล้ว ชื่อพระที่นั่งโชติรสประภาต์

4. พระที่นั่งที่เนินมะขาม ชื่อพระที่นั่งเมขลามณี

นอกจากนี้ ยังมีการก่อสร้างในพระราชฐานอีก เช่น ตำหนัก 14
ตำหนัก , ศาลาหมอกมุงเมือง , ประตูประราชฐานชั้นใน 8 ประตู , ทาง 26
ทาง , บันได 21 แห่ง , น้ำตก 5 แห่ง , น้ำพุ 4 แห่ง , สระ 3 แห่ง , บ่อน้ำ 13
แห่ง , ธาร 2 แห่ง , ถ้ำ 3 แห่ง , วนะ 3 แห่ง , ผา 3 แห่ง

ภายนอกพระราชฐาน ที่ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างใน ร.ศ. 111 ที่
สำคัญ 3 อย่าง คือ

1. ท่าเรือเดิมที่เกาะสีชังนี้ เรือสินค้าไม่สามารถจอดบรรทุกสินค้าได้
ตลอดปี เพราะมีคลื่นลมในมรสุมลมว่าว (ฤดูหนาว) จึงโปรดเกล้าฯ ให้กำหนด
ท่าเรืออีกแห่งหนึ่งที่อ่าวถ้ำพังหรืออ่าวอัษฎางค์ สำหรับใช้ในฤดูมรสุมลมว่าว
เพื่อให้เรือใหญ่น้อยสามารถจอดบรรทุกสินค้าได้ตลอดเวลา และโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างถนนไปมาติดต่อกับท่าเรือนี้ได้สะดวก ให้แล้วเสร็จทันใช้ในฤดูมรสุม
ลมว่าว

2. ถนนต่าง ๆ หลายสาย เพื่อประโยชน์ในการค้าขายและความสุขของ
ประชาชนทั่วไป

3. บ่อน้ำต่าง ๆ อีกหลายบ่อ (ราชกิจจานุเบกษา, 2434: 344)

ในปี พ.ศ. 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯประพาสเกาะสี
ชังอีกครั้ง แต่เพียงระยะสั้น เนื่องจากมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นกับบ้านเมืองทำให้ต้องเสด็จฯกลับ
ก่อน นั่นคือกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสที่รู้จักกันในนามวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 โดยฝรั่งเศสนำ
เรือรบเข้ามาและต่อสู้กับทหารเรือไทยที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2436 ในครั้ง
นั้น ฝรั่งเศสใช้เรือปืนปิดล้อมอ่าวไทย ทำให้เกิดการปะทะกันขึ้นที่ปากอ่าวไทย ฝรั่งเศสเป็นฝ่าย

ได้เปรียบและประกาศปิดอ่าวไทย พร้อมทั้งส่งทหารขึ้นไปยึดเกาะสีชัง การก่อสร้างพระที่นั่งต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่บนเกาะสีชังจึงต้องหยุดชะงักลง

นับจากวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 จึงไม่ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปประทับที่เกาะสีชังอีกเลย จะมีเพียงเสด็จฯ ประทับพักผ่อนพระอิริยาบถในปี พ.ศ. 2442 ต่อมาในภายหลังโปรดเกล้าฯ ให้รื้อพระที่นั่งมณฑลรัตนโรจน์ที่ยังสร้างค้างอยู่มาสร้างใหม่เป็นพระที่นั่งวิมานเมฆ ที่พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร ส่วนพระที่นั่งและตำหนักต่าง ๆ ซึ่งสร้างด้วยเครื่องไม้เป็นพื้น ได้ถูกรื้อถอนไปสร้างในที่อื่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมทหารเรือซึ่งมีส่วนร่วมในการก่อสร้างนับตั้งแต่แรกให้เป็นผู้ดูแลรักษาพระราชฐานบนเกาะ แต่เนื่องจากกรมทหารเรือวางกำลังได้เพียงส่วนน้อย จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตำรวจภูธรซึ่งตั้งขึ้น ณ เกาะสีชัง ทำการรักษาแทน

...ในปี พ.ศ. 2442 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ ประพาสทางทะเลตะวันออกอีกครั้ง พระองค์ได้เสด็จฯ มาแวะพักที่เกาะสีชัง และเสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปทอดพระเนตรพระจุฑาธุชราชฐาน แล้วเสด็จฯ ประทับพักผ่อนพระอิริยาบถที่พระที่นั่งมณฑลรัตนโรจน์ที่ยังสร้างค้างอยู่

ในปีเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชโยธาเทพ (กอน บุตรพระยาราชสงคราม ทัด) รื้อมาสร้างใหม่ที่พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร แล้วพระราชทานนามใหม่ว่า “พระที่นั่งวิมานเมฆ” แต่นั่นมาถือเป็นจุดสิ้นสุดของพระราชวังที่เกาะสีชัง (ราชกิจจานุเบกษา, 2434: 345)

ภาพที่ 9 ร่องรอยการรื้อถอนพระที่นั่งมณฑลรัตนโรจน์เพื่อนำไปสร้างใหม่เป็นพระที่นั่งวิมานเมฆ

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ไม่ปรากฏหลักฐานการเสด็จพระราชดำเนินไปยังเกาะสีชัง มีเพียงเมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์เป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ในปี พ.ศ. 2431 พระชนมายุเพียง 3 พรรษา ทรงพระประชวร ดังกล่าวข้างต้น

กล่าวได้ว่าการสร้างพระจุฑาธุชราชฐานเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ที่เสด็จพระราชดำเนินไปประทับและโปรดฯ ให้สร้างพระจุฑาธุชราชฐาน เป็นพระราชวังสำหรับพักตากอากาศสำหรับพระองค์และพระบรมวงศานุวงศ์ ทำให้เกาะสีชังเกิดการพัฒนาและเจริญรุ่งเรืองขึ้น และสิ้นสุดการใช้เกาะสีชังเป็นที่ประทับหลังวิกฤตเหตุการณ์ ร.ศ. 112

อาไศรยสถานและความงดงามในเขตพระราชฐาน

พระจุฑาธุชราชฐาน เป็นพระราชวังแห่งเดียวในประเทศไทยที่ตั้งอยู่บนเกาะ โดยอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะสีชัง ตรงบริเวณแหลมวัง ระยะทางจากท่าเรือไปตามถนนอัษฎางค์ ถึงประตูด้านชลทัศน์สถาน ประมาณ 1.8 กิโลเมตร ด้านหน้าของพระราชฐานซึ่งเป็นด้านตะวันออกและด้านเหนือเป็นด้านที่จรดทะเล ส่วนด้านหลังจรดที่ราบสูงบนเขา เมื่อปีพุทธศักราช 2431 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ส่วนพระคลังข้างที่ จ้างเหมาสั่งตัด 3 หลัง ได้แก่ ตึกวัฒนา ตึกผ่องศรี และตึกอภิรมย์ เพื่อใช้เป็นที่พักอาศัยสำหรับผู้ป่วยที่เดินทางไปรักษาตัวที่เกาะสีชัง เรียกกันว่า อาไศรยสถาน โดยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระราชทานนามตามพระนามของพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี และพระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ ด้วยเหตุที่ทั้ง 3 พระองค์ได้ทรงพระราชศรัทธาบริจาคพระราชทรัพย์ให้จัดซื้อเครื่องตกแต่งและเครื่องใช้สำหรับอาไศรยสถาน การก่อสร้างเกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2432-2436 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปประทับ ณ เกาะสีชังแล้วใช้อาไศรยสถานทั้ง 3 หลังนี้เป็นที่ประทับส่วนพระองค์และพระราชวงศ์ในขณะพระที่นั่งและพระตำหนักอื่น ๆ อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ดังเอกสารการเสด็จพระราชดำเนินออกมาประทับแรมที่เกาะสีชังครั้งที่ 3 ใน ร.ศ.107 (พ.ศ. 2431) ความว่า

...ในปีเดียวกันนี้ ครั้นเมื่อเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงบริจาคทรัพย์ส่วนพระคลังข้างที่ให้สร้างเรือนขึ้น 3 หลัง บริเวณแหลมและใต้ลงมาบริเวณชายหาด เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับผู้ป่วยไปพักรักษาตัว เรียกว่า อาไศรยสถาน

ในปี พ.ศ. 2432 เรือนทั้ง 3 หลัง จึงสร้างเสร็จ และพระราชทานนามชื่อว่า เรือนวัฒนา เรือนผ่องศรี และเรือนอภิรมย์ ตามพระนามพระนางเจ้าสว่าง

วัฒนา พระบรมราชเทวี พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี และ
พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ พระอรรคชายาเธอ (ราชกิจจานุเบกษา, 2434:
349)

เรือนอาไศรยสถานทั้ง 3 นี้ มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบตะวันตก ก่ออิฐ
ถือปูน เรือนวัฒนาอยู่ริมหาดทราย เป็นตึกสี่เหลี่ยม สองชั้น มีสี่ห้อง และมีเฉลียงด้านหน้าทั้งสองชั้น
เรือนผ่องศรีอยู่เนินเขา เป็นตึกกลม ชั้นเดียว มีสามห้อง และมีเฉลียงรอบ เรือนอภิรมย์อยู่ใกล้กับ
เรือนผ่องศรี ระหว่างเรือนทั้งสองมีทางเดินถึงกัน ตัวเรือนเป็นตึกยาวชั้นเดียว มี 5 ห้อง มีเฉลียง
ด้านหน้า-ด้านหลัง และมีครัวไฟ ห้องน้ำพร้อม กล่าวคือ

เรือนวัฒนา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง
อาไศรยสถานขึ้นในบริเวณที่เป็นพระราชฐาน (พ.ศ. 2432) นั้น สมเด็จพระนางเจ้าสวัญวัฒนา
พระบรมราชเทวี ได้พระราชทานพระราชทรัพย์เพื่อซื้อเครื่องตกแต่งและเครื่องใช้สอย สำหรับผู้ที่มา
พักพื่นในอาคารหลังหนึ่ง ในจำนวน 3 หลัง อาคารหลังดังกล่าวจึงได้รับพระราชทานนามว่า
“เรือนวัฒนา”

เรือนวัฒนา เป็นตึกสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 4 วา ยาว 5 วา 2 ศอก เป็นอาคารที่
สร้างด้วยอิฐ ปูน หิน กระเบื้อง พื้นบันไดในอาคาร ประตู หน้าต่าง เพดาน และโครงสร้างของหลังคา
ทำด้วยไม้สัก หลังคาทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องเกล็ดเต่า มีเฉลียงด้านหน้าตลอดความยาวของอาคาร
แนวเฉลียงทั้งด้านและด้านล่าง กว้างประมาณ 1 วา มีลูกกรงไม้กันตก บันไดทางขึ้นอยู่ตรงกลาง
อาคารด้านหน้า ชั้นล่างด้านหน้า มีเสา 4 ต้น รับกับด้านบน แต่เสาชั้นล่างก่ออิฐถือปูน ฉาบผิวเรียบ
ชั้นบนเป็นเสาไม้ธรรมดา ประตูทางเข้าชั้นล่างมี 3 ประตู ชั้นบนมี 3 ประตู ในแนวตรงกัน ด้าน
สกัดหัวท้ายมีหน้าต่างชั้นบน 2 บาน ชั้นล่าง 2 บาน ในแนวตรงกัน ชั้นล่างเป็นห้องโถงใหญ่หนึ่ง
ห้อง กว้าง 3 วา ยาว 3 วา 2 ศอก มีห้องบันได 1 ห้อง และห้องเล็กข้างบันได 1 ห้อง กว้าง 1 วา
2 ศอก ยาว 1 วา 3 ศอก ชั้นบนแปลนเหมือนชั้นล่าง เรือนวัฒนาตั้งอยู่ที่ริมหาดทราย หันหน้า
ออกสู่ทะเล ตัวอาคารทาสี เหลืองหม่น รูปแบบของอาคารได้รับอิทธิพลมาจากสถาปัตยกรรม
ตะวันตก ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในสมัยนั้น (ป. มหาจันทร์, 2540: 14) ปัจจุบัน เรือนวัฒนาใช้เป็นสถานที่
จัดแสดงนิทรรศการเหตุการณ์สำคัญในเกาะสีชัง

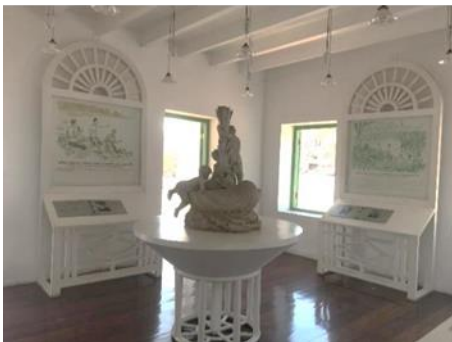

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

(จ)

ภาพที่ 10 เรือนวัฒนา

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

เรือนผ่องศรี

พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี (ต่อมา คือ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ 6) พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี ฯ ได้เสด็จฯ ไปประทับแรม ณ เกาะสีชัง เพื่อรักษาพระองค์จากพระอาการประชวร และทรงอภิบาลพระราชโอรสอีก 2 พระองค์ ที่เสด็จฯ ไปรักษาพระอาการประชวรด้วยเช่นเดียวกัน ครั้น พ.ศ. 2435 พระวรราชเทวีได้ประสูติสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก ณ เกาะสีชัง จึงเป็นที่มาของการพระราชทานนาม “พระจุฑาธุชราชฐาน” แห่งนี้ อนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 2432 พระวรราชเทวีได้พระราชทานพระราชทรัพย์เพื่อซื้อเครื่องตกแต่งและเครื่องใช้สอยสำหรับผู้ไปพักผ่อนในอาคารรูป 8 เหลี่ยม จึงได้รับพระราชทานนามอาคารนี้ว่า “เรือนผ่องศรี”

เรือนผ่องศรี ตั้งอยู่บนเขา เป็นอาคารตึกชั้นเดียวรูปทรงกลม ทาสีขาว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 13 เมตร หลังคาทรงกลม ยอดเป็นรูปโดม ตัวอาคารและส่วนฐานก่ออิฐถือปูน ยกพื้นสูงประมาณ 0.90 เมตร ส่วนใต้ถุนท่อนกรตปิดเป็นแนวเอียงออกโดยรอบ กว้าง 2 เมตร

พร้อมลูกกรง มีบันไดทางขึ้น 3 ทาง เป็นบันไดก่ออิฐถือปูน เสารับชายคาก่ออิฐ ผนังเป็นกำแพงหนา 0.30 เมตร มีประตูทั้งหมด 9 ประตู แบ่งเปิดเป็นตอนบนและตอนล่างได้ มีเฉลียงโดยรอบกว้าง 1 วา ส่วนพื้นเฉลียง ลูกกรง ประตู เพดาน และโครงหลังคา ตลอดจนช่องระบายอากาศส่วนโดมเป็นไม้ ลักษณะแปลนภายในเป็นโถงรูปกลม เพดานไม้ทำช่องระบายอากาศ กึ่งกลางเป็นรูปกลีบดอกไม้ มีการวางแนวไม้เป็นวงแหวนโดยรอบอย่างงดงาม หลังคาเป็นทรงกลมมุงสังกะสี ส่วนยอดยกเป็นรูปโดม (ป. มหาจันทร์, 2540: 15)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 11 เรือนผ่องศรี

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

ปัจจุบัน เรือนผ่องศรีได้จัดเป็นเรือนที่มีการแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับพระราชประวัติและประวัติผู้มีบทบาทสำคัญกับเกาะสีชังในอดีต

เรือนอภิรมย์

พระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา หรือ พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ (หม่อมเจ้าสายลดาวัลย์) ทรงรับราชการฝ่ายในเป็นพระภรรยาเจ้า ทรงอิสริยยศเป็นพระมเหสี ตำแหน่งพระอรรคชายาเธอ มีหน้าที่ควบคุมดูแลห้องพระเครื่องต้น และได้รับราชการฝ่ายในเป็นพระอรรคชายาเธอใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา ได้ประทานพระราชทรัพย์เพื่อซื้อเครื่องตกแต่งและเครื่องใช้สอยสำหรับผู้ไปพักผ่อนในอาคารแห่งนี้ จึงได้รับพระราชทานนามอาคารนี้ว่าเรือนอภิรมย์

เรือนอภิรมย์ ตั้งอยู่บนเขาไม่ห่างจากเรือนผ่องศรี เป็นอาคารตึกยาวชั้นเดียวรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว หลังคาทรงปั้นหยามุงกระเบื้องเคลือบเทา มีห้อง 5 ห้อง มีเรือนครัวและห้องน้ำ ตั้งอยู่ด้านหลังขนานกับตัวตึก เรือนอภิรมย์อยู่ถัดออกมาจากเรือนผ่องศรี อาคารสองหลังขนานกัน โดยมีลานซีเมนต์และสวนเชื่อมตรงกลาง และมีเฉลียงโดยรอบ ด้านหน้าตึกหันหน้าออกสู่ทะเลด้านทิศตะวันออก แต่ปัจจุบันมีไม้ใหญ่ขึ้นบดบังทัศนียภาพ เสาธงไม้หน้าตึกบอกให้ทราบว่าครั้งหนึ่งเรือนอภิรมย์เคยใช้เป็นที่ตั้งของโรงเรียนประชาบาล ขนาดของเรือนใหญ่ กว้าง 3 วา ยาว 11 วา 1 คอก ยกพื้นสูงประมาณ 2 คอก มีการฉาบปูนแต่งลายลูกบัวเป็นเส้นรองรับ ก่ออิฐถือปูนปิดใต้ถุน มีเสาใหญ่เรียงกันด้านหน้า 8 ต้น รับแนวเฉลียง กว้าง 1 วา พร้อมลูกกรงไม้กันตก ภายในแบ่งเป็นห้องใหญ่กลางอาคาร 1 ห้อง กว้าง 2 วา ยาว 3 วา สองปีกซอยเป็นห้องเล็ก กว้าง 2 วา ปีกละ 2 ห้อง แต่ละห้องมีประตูเข้าตรงกลาง 2 ประตู ด้านหน้า 1 ประตู ด้านหลัง 1 ประตู ห้องกลางมีหน้าต่างด้านหน้า 2 บาน ด้านหลัง 3 บาน มีเฉลียงด้านหน้าประดับลูกกรงไม้ ด้านหลังมีเฉลียงไม้และห้องน้ำเล็ก 2 ห้อง หัวท้ายมีหน้าต่างข้างละ 2 บาน กระหนาบหัวท้าย มีลานซีเมนต์ กว้าง 1 วา 2 คอก เชื่อมกับเรือนครัว มีรางระบายน้ำฝน เรือนครัวมี 4 ห้อง แต่ละห้องมีขนาดกว้าง 1 วา 2 คอก มีประตูห้องละ 1 ประตู มีบันไดด้านหน้า 1 บันได และบันไดด้านข้างสู่ลานหน้าครัวด้านเหนือ 1 บันได ทำด้วยอิฐถือปูน ชั้นบันไดทำด้วยศิลาแกะสลักผิวเรียบ (ป. มหาจันทร์, 2540: 15)

ปัจจุบัน เรือนอภิรมย์ใช้จัดแสดงนิทรรศการสิ่งปลูกสร้างและพืชพันธุ์บนเกาะสีชังในสมัยรัชกาลที่ 5

(ก)

(ข)

ภาพที่ 12 เรือนอภิรมย์

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

หนังสือจดยรายที่ประทับ เพื่อเตรียมการรับเสด็จฯในปี พ.ศ. 2434 ได้กล่าวถึงประกาศเปิดอาศรมสถานไว้ดังนี้

มีพระบรมราชโองการ ม่านพระบัณเฑาะฐรสิงหนาท ให้ประกาศแก่มหาชนชาวสยามและชาวต่างประเทศ ซึ่งเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่ในกรุงสยาม ให้ทราบทั่วกันว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเป็นตึกสี่เหลี่ยมสองชั้น มีสี่ห้อง และเฉลียงหน้าทั้งสองรอบ หลังหนึ่งเป็นตึกกลม มีสามห้อง เฉลียงรอบ หลังหนึ่งเป็นตึกยาว มี 5 ห้อง เฉลียงหน้าหลัง และมีครัวไฟ ห้องน้ำพร้อม ตึกทั้งสามหลังนี้ได้ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ส่วนพระคลังข้างที่พระราชทานให้สร้างขึ้นไว้เพื่อให้เป็นที่อาศัยแก่มหาชนทั้งปวง

ด้วยทรงพระราชดำริว่า ที่ตำบลเกาะสีชังนี้ไม่ใกล้ไกลกับกรุงเทพฯ นัก และเป็นท่าเรือไปมาได้พักอาศัยอยู่เนือง ๆ บางทีผู้ที่ป่วยไข้ที่จะหาประเทศที่รักษา โรคให้เป็นสุขสบาย ก็แปลงสถานออกมาอยู่ที่เกาะสีชังเนือง ๆ หรือผู้ที่มีกำลังอ่อนแอในบ้านเมืองไม่สบาย จำเป็นต้องออกมาหาความสุขตามชายทะเล ก็มาอาศัยในที่นี้เนือง ๆ แต่ก่อนผู้ที่ออกมานั้นหาที่มีพักอาศัยโดยสมควรแก่ความสุขไม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาภาณุวงศ์ เกษตราธิบดี เป็นพนักงานจัดการว่าเหมาะสมสร้างอาศัยสถานนี้ขึ้นไว้ เพื่อประโยชน์แก่มหาชนทั้งปวงบรรดาที่ป่วยไข้จะออกมาอาศัยรักษาโรคให้หายก็ดี หรือไม่มีความสุขสำราญในบ้านเมือง จะมาพักอาศัยหาความสุขสำราญก็ดี หรือผู้ที่ไปมาจะพักอาศัยขณะหนึ่งคราว หนึ่งก็ดี ให้ได้รับความสุขประโยชน์พิเศษยิ่งขึ้นไปกว่าแต่ก่อน และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชเทวี พระนางเจ้าฯ พระวรราชเทวี พระอรรคชายาเธอ ได้ทรงพระราชศรัทธาบริจาคพระราชทรัพย์พระราชทานให้จัดซื้อเครื่องตกแต่งและภาชนะเครื่องใช้สำหรับอาศัยสถานทั้ง 3 หลังนี้ เพื่อจะมีให้ผู้ที่จะมาอาศัยต้องจัดหาภาชนะเครื่องใช้ มีที่นอน เป็นต้น มาแต่บ้านให้ได้รับความลำบาก เจ้าพนักงานได้จัดการเสร็จตามพระบรมราชประสงค์ทุกประการ กำหนดที่จะพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้อาศัยสถานนี้ แต่ ณ วันที่ 1 เดือนเมษายน รัตนโกสินทร์ศก 109 สิบไป ขอมหาชนทั้งปวงจงอนุโมทนาส่วนพระราชกุศล ทานสมัยอันพิเศษนี้แล้ว จึงอย่ามีความรังเกียจด้วยอย่างหนึ่งอย่างใด จงมาพักอาศัยตามความปรารถนาของตนเทอญ

อนึ่ง ผู้จะมาพักอาศัยในอาศัยสถานนี้จะต้องประพฤติตามข้อบังคับ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งไว้ตามที่ว่าจะต่อไปข้างล่างนี้จึงทุกประการ

ข้อ 1 บรรดาผู้ขออนุญาตจะไปพักอาศัยอยู่ที่อาศัยสถานนี้ ให้เขียนเป็นจดหมายขอไปพักอาศัยต่อพระยาภาษกรวงษ์ ผู้บัญชาการ หรือเจ้าพนักงานที่ว่าการราชศุลกากรผู้รักษาก็ได้

ข้อ 2 ผู้ที่จะไปอยู่อาศัยสถานนี้จะได้อยู่เพียงกำหนดคราวหนึ่ง 15 วัน แต่ถ้าจะอยู่อีกต่อไป ซึ่งมีได้มีผู้อื่นต้องการที่จะไปอาศัยอยู่ในอาศัยสถานแล้ว ก็ให้ผู้ไปอาศัยอยู่นั้นมีจดหมายขออนุญาตอยู่ต่อไปคราวหนึ่งหรือหลายคราว กำหนดเพียง 15 วัน ตามแต่จะต้องการ เว้นไว้แต่ถ้าผู้อื่นได้มาขอจะไปอาศัยมีตัวเสียแล้ว เจ้าพนักงานผู้รักษาจะให้อนุญาตอยู่ต่อไปไม่ได้ ผู้ที่จะไปอาศัยนั้นต้องออกจากที่แต่ในกำหนด

ข้อที่ 3 ผู้ที่จะไปอาศัยในอาศัยสถานนี้ไม่ต้องเสียค่าเช่า ค่าที่ใช้สิ่งของแต่อย่างหนึ่งสิ่งใด ในการที่ไปอาศัยพักอยู่ในอาศัยสถานนั้นเลย

ข้อ 4 จะต้องมีจำนวนบัญชีและราคาเครื่องแต่ง เครื่องใช้ต่าง ๆ ไว้ทุกห้อง ในตึกทั้ง 3 แห่ง และผู้ที่จะไปอาศัยอยู่ในตึกหลังหนึ่งหลังใด เมื่อเข้าไปอยู่แล้วควรจะตรวจจำนวนบัญชีให้รู้แน่ว่าเครื่องแต่งใช้มีอยู่ครบตามจำนวนบัญชีหรือไม่ ถ้าพบสิ่งของขาดไป ไม่ตรงกับจำนวนบัญชีอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ได้แจ้งความบอกแก่คนผู้รักษาแต่ในเวลานั้น ด้วยว่าผู้ไปอาศัยอยู่ ถ้าสิ่งของเครื่องแต่งเครื่องใช้สูญหายไปในช่วงเวลาที่ไปอาศัยอยู่แล้ว ผู้อาศัยจะต้องใช้หรือในทำให้ดีในสิ่งของที่สูญหายไป ตามราคาที่กำหนดไว้

ข้อ 5 จำนวนสิ่งของที่จะใช้สำหรับโต๊ะและการอื่น ๆ ผู้ที่ไปอาศัยอยู่จะได้จัดบัญชีรับติดไว้กับจำนวนบัญชีสิ่งของเครื่องแต่งเครื่องใช้ที่ไว้ข้างบนนั้น และบรรดาส่งของเหล่านี้ เมื่อผู้ไปอาศัยจะออกจากที่ต้องคืนให้แก่ผู้รักษาในอาคารที่ดี สมควรสำหรับที่จะใช้ต่อไปโดยเร็วได้ เครื่องผ้าต่าง ๆ จะต้องซักพับให้เรียบร้อยดี ในเวลาที่จะมอบส่งคืน และบรรดาส่งของทั้งปวงเสียไปหรือแตกทำลายไปก็ดี ผู้อาศัยอยู่จะต้องใช้ให้เป็นของดีตามเดิม

ข้อ 6 เพื่อการที่จะรักษาที่ตึกอาศัยสถานและเครื่องแต่งทั้งปวงให้ได้ระเบียบดีอยู่ โดยคนผู้ซึ่งรักษาที่นั่น ผู้ที่ไปอาศัยอยู่จะมีใจศรัทธาให้เป็นอย่างหนึ่ง อย่างใดสำหรับที่จะใช้ในการนี้ จะให้เป็นสิ่งของหรือเป็นเงินก็ให้จดลงในสมุด บัญชีที่มีไว้ในอาศัยสถานแล้ว ควรจะเอาสิ่งของที่ให้นั้น ถ้าเป็นเงินให้วาง

ลงในหีบที่ได้จัดไว้เป็นการพิเศษ ติดอยู่ในที่อาศัยสถานนั้น ๆ ถ้าเป็นสิ่งของ
ให้มอบให้กับพนักงานผู้รักษา

ข้อ 7 ด้วยว่าอาศัยสถานนี้จะพัฒนาการเป็นไปได้อยู่ได้ ก็โดยอาศัยความ
พิจารณา ความระวัง และความประพฤติดี ของผู้ที่ไปอยู่นั้นเป็นอย่างมาก จึง
เป็นที่หวังใจว่า ผู้ที่จะไปอยู่จะช่วยด้วยการที่จัดรักษานี้เพื่อประสงค์จะให้
แน่แก่การสำราญทั่วไป และบรรดาผู้ที่ได้รับประโยชน์อาศัยในอาศัยสถาน
นั้นเทอญ

ประกาศมา ณ วันที่ 11 มีนาคม รัตนโกสินทร์ศก 108 (ป. มหาจันทร์, 2540: 17-18)

ภาพที่ 13 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราไชย

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

ปี พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ประทับที่เกาะสีชัง
นานหลายเดือน เพื่อทรงพระอภิบาล สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ (กรมหลวง
นครราชสีมา) ซึ่งทรงพระประชวร และประทับอยู่ที่อาศรมสถาน ในระยะนั้นจึงไม่อนุญาตให้บุคคล
ทั่วไปเข้าพักชั่วคราว ในปีถัดมามีพระบรมราชโองการให้บริเวณนี้เป็นเขตพระราชฐานและไม่ได้มีการ
เปิดให้บุคคลภายนอกเข้าไปใช้อีกจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ตรงกับปี พ.ศ. 2436

พระจุฑาธุชราชฐาน เป็นพระราชวังที่สร้างขึ้นในสภาพภูมิประเทศภูเขาหินลาดชัน
ค่อนข้างแห้งแล้ง ตั้งอยู่ริมทะเล แต่การออกแบบและก่อสร้างได้แสดงถึงอัจฉริยภาพในการแก้ปัญหา

และข้อจำกัดต่าง ๆ ดังกล่าว เกิดเป็นพระราชวังฤดูร้อนที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่งดงาม เป็นตึกหนึ่งถึงสองชั้นก่ออิฐถือปูนแบบตะวันตก ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 5 และเป็นเรือนไม้โปร่ง สะท้อนรูปแบบสถาปัตยกรรมเมืองร้อน งานภูมิสถาปัตยกรรมที่ประกอบไปด้วยสวนสวยที่ลัดเลาะไปตามเนินเขา มีการสรรหาพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมเข้าไปปลูกเป็นจำนวนมากเพื่อสร้างความร่มรื่นเขียวชอุ่มให้แก่พื้นที่ มีการใช้น้ำเป็นองค์ประกอบหลักทำให้เกิดบรรยากาศอันงดงามทั้งภาพและเสียงอันเกิดจากสายน้ำไหล

เนื่องจากพระราชฐานแห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่ยื่นออกไปในทะเล ซึ่งมีชื่อเรียกกันในท้องถิ่นว่าแหลมวัง จึงไม่เพียงแต่จะทำให้พระราชฐานมีทัศนียภาพที่เป็นเวียงน้ำสีฟ้าครามอันกว้างใหญ่ไพศาล และมีเรือสินค้าเป็นฉากประดับอย่างสวยงามเท่านั้น หากยังมีสภาพแวดล้อมโดยรอบที่เต็มไปด้วยหมู่ต้นไม้ และมีสิ่งก่อสร้างตั้งอยู่ตามชั้นเนินเขาที่สูงต่ำลดหลั่นกันไปอย่างเหมาะสมงดงาม

ภายในพระจุฑาธุชราชฐาน ประกอบด้วย พระที่นั่ง 4 องค์ พระตำหนัก 14 หลัง ศาลา 1 หลัง มีสวนดอกไม้ สระ ธารน้ำ น้ำพุ ถ้ำ และหน้าผา ภายในบริเวณมีภูมิทัศน์ที่งดงาม ตกแต่งตามลักษณะอุทยานในพระราชวังของประเทศตะวันตก

อีกทั้งทรงโปรดฯให้ก่อสร้างถาวรสถานที่สำคัญไว้หลายแห่ง เพื่อประโยชน์สำหรับประชาชนชาวเกาะสีชังโดยทั่วไป ได้แก่ บ่อน้ำ สะพาน เสาธง ประภาคาร และถนนหนทาง จุดเด่นที่มีคุณค่ายิ่งประการหนึ่งของพระราชฐานแห่งนี้ คือ การคำนึงถึงลักษณะภูมิทัศน์ ชุมชนที่มีสภาพทางกายภาพโดดเด่น มีที่โล่ง และมีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวอาคารกับทางเดินต่าง ๆ มีสวนสาธารณะ สวนหย่อมขนาดเล็ก มีบ่อน้ำน้อยใหญ่ ตกแต่งอยู่โดยรอบ สาเหตุที่มีบ่อน้ำและสระน้ำมากมาย นอกจากเพื่อความสวยงามแล้ว ก็ยังเป็นการแก้ปัญหาของแหล่งน้ำจืดภายในเขตพระราชฐาน ซึ่งมีชื่อพระราชทานคล้องจองกัน

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

ภาพที่ 14 สะพานอัมพวงค์

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 4 ชื่อสถานที่และสิ่งปลูกสร้างในเขตพระราชฐานชั้นใน (พระที่นั่ง, ประตู, ถนนใหญ่, สระ)

ที่	พระที่นั่ง	ประตู	ถนนใหญ่	สระ
1	พระที่นั่งโกสีย์วสุภรณ์	ประตูนาคนาถชุมนุม	ถนนใหญ่	สระเทพนันทา
2	พระที่นั่งมณฑาตุร์ตันโรจน์	ประตูกุมเทพาวาส	ถนนวัง	สระมหาโนดาตต์
3	พระที่นั่งโชติรสประภาต์	ประตูจาดุราชสุลาสัย	ถนนเสาวภา	สระประพาสชลธาร
4	พระที่นั่งเมขลามณี	ประตูไตรตรีงษ์พิมาน	ถนนจักรพงษ์	
5		ประตูยามาการจัต	ถนนวชิราวุธ	
6		ประตูดุสิตเทวสภา	ถนนสรรพเพชร	
7		ประตูนิมานรดี		
8		ประตูศรีษัษฐสุวรรณ		

ที่มา : ผู้วิจัย

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 15 ถนนและทางที่สร้างขึ้นในเขตพระราชฐาน

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 5 ชื่อสถานที่และสิ่งปลูกสร้างในเขตพระราชฐานชั้นใน (ทาง, บันได, บ่อน้ำ, ตำหนัก)

ที่	ทางในพระราชฐาน	บันได	บ่อน้ำ	ตำหนัก
1	ทางรอยทองทราย	บันไดเนรคันถิ	บ่อเชิญสรวล	ตำหนักวาสุกรีก่อเง็จ
2	ทางรายทองเหรียญ	บันไดรีพินม้า	บ่อชวนดู	ตำหนักเพชรระยับ
3	ทางเดี่ยวทองบาท	บันไดผาเปยนุ่น	บ่อชูจิตร	ตำหนักทับทิมสด
4	ทางดาขทองใบ	บันไดมุนสโตนหนา	บ่อพิศเพลิน	ตำหนักมรกตสุทธ
5	ทางไล่ทองหลอม	บันไดศิลาทอง	บ่อเจริญใจ	ตำหนักบุษราคัม
6	ทางอ้อมทองหล่อ	บันไดมองผลึก	บ่อหทัยเย็น	ตำหนักกำโกมิน
7	ทางต่อทองลวด	บันไดบึกประพาฬ	บ่อเพ็ญสำราญ	ตำหนักนิลแสงสุก
8	ทางกวดทองก้อน	บันไดปานแห่งหยก	บ่อศีลารอบ	ตำหนักมุกดาพราย
9	ทางตอนทองพัด	บันไดปรกนาคสวาสดี	บ่อขอบก่อ	ตำหนักเพทายใส
10	ทางอัดทองทศ	บันไดลาดนากสวย	บ่อลือหอย	ตำหนักไพฑูรย์กลอก
11	ทางจรดทองพิศ	บันไดรอยศิลาแร่	บ่อน้อยเขา	ตำหนักดอกตะแบกลอ
12	ทางปิดทองแผ่น	บันไดแพรเพชรน้ำค้าง	บ่อเลาเหมือนคู่	ตำหนักโอบอลัจรูญ
13	ทางเล่นทองลิ้ม	บันไดพรางนิลน้ำขาว	บ่อคูเหมือนต่อ	ตำหนักมุลการเวก
14	ทางริมทองมุ่น	บันไดพรราวตากะต่าย		ตำหนักเอกฟองมุกด์
15	ทางหนุนทองเม็ด	บันไดพรายคำเมียว		

ที่	ทางในพระราชฐาน	บันได	บ่อน้ำ	ตำหนัก
16	ทางเสร็จทองอาบ	บันไดเขี้ยวหนุมาน		
17	ทางราบทองแร่	บันไดผสานโมรา		
18	ทางแผ่ทองเหลี่ยม	บันไดศิลาสีอ่อน		
19	ทางเอี่ยมทองลาด	บันไดท่อนมาเบอร์		
20	ทางพาดทองแท่ง	บันไดเสมอรุนผา		
21	ทางแผ่ทองหุ้ม	บันไดศิลาอ่อนลาย		
22	ทางคุมทองลอด			
23	ทางทอดทองปฐุ			
24	ทางบุทองราบ			
25	ทางทาบทองแล่น			
26	ทางแต่งทองแช่			

ที่มา : ผู้วิจัย

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

ภาพที่ 16 บันไดและบ่อน้ำที่สร้างขึ้นในเขตพระราชฐาน

ที่มา : พระจุฑาธุชราชฐาน ภาพโดยผู้วิจัย

ชื่อพระราชทานคล้องจองของสถานที่และสิ่งปลูกสร้างบริเวณพระจุฑาธุชราชฐาน ทำให้ได้รับการยกย่องว่าพระราชวังแห่งนี้มีชื่อของสถานที่ที่มีความงามในด้านวรรณศิลป์ด้วย

อย่างไรก็ตามหลังเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ไม่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปประทับอีกเลยจนสิ้นสุทธรัชกาล ภายหลังจากนั้นพื้นที่ภายในพระจุฑาธุชราชฐานได้ถูกปรับใช้ให้กลายเป็นสถานที่ราชการต่าง ๆ เช่น ที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะสีชัง โรงเรียนประชาบาล ที่ทำการไฟฟ้า ไปรษณีย์โทรเลข บ้านพักราชการ และเคยถูกใช้เป็นสถานีลำเลียงเสบียงของทหารญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้พระจุฑาธุชราชฐานอยู่ในสภาพทรุดโทรม และมีการสร้างอาคารซ้อนทับโบราณสถานอีกด้วย กรรชิต จิตรระทาน ผู้อำนวยการบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เล่าถึงเรื่องนี้ว่า

...หลังจากที่เลิกเป็นพระราชวังแล้ว ก็มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ตรงนี้ไปมาหลายครั้ง เคยเป็นแม่กระทั่งโรงเรียนดัดสันดาน เป็นหน่วยงานราชการ ตอนนั้นพื้นที่ของพระจุฑาธุชราชฐานจะมีพวกแนวถนน แนวกำแพง ที่เป็นที่ยกก่อสร้างปรักหักพังอยู่ บางส่วนก็ยังมีอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์บ้าง ตัวอาคารเก่าทรุดโทรมแทบจะทั้งหมด (กรรชิต จิตรระทาน, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2564)

ปัจจุบันพระราชวังแห่งนี้อยู่ในความดูแลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2521 รัฐบาลในขณะนั้นได้มีมติให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเข้าไปดูแลพื้นที่ อันเนื่องมาจากเป็นที่ดินราชพัสดุ ซึ่งได้รับมอบสิทธิการใช้ที่ดินจากกรมธนารักษ์ จึงมีการนำพื้นที่บางส่วนไปจัดตั้งเป็นสถานีวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล ผู้ที่เดินทางเข้าไปยังเขตพระราชวังจะพบเห็นว่าพื้นที่ด้านนอกถูกจัดเป็นพื้นที่พิพิธภัณฑสถาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับกรมศิลปากรได้ดำเนินการบูรณะปรับปรุงพื้นที่ส่วนพระราชฐานประมาณ 219 ไร่ อันมีอาคารสำคัญ 5 หลัง คือ เรือนไม้ริมทะเล ตึกวัฒนา ตึกผ่องศรี ตึกอภิรมย์ และพระอุโบสถวัดอัมพวันคีรี รวมถึงจุดสำคัญอื่น ๆ เพื่อให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ และขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ ในการนี้ จรรยาพร แสงวิเชียร อดีตคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความเห็นถึงความสำคัญในการบูรณะพระราชวังแห่งนี้ไว้ ดังนี้

...เป็นพระราชวังที่ถูกทอดทิ้งมานาน ๆ มาก ประมาณ 70-80 ปี จุฬฯ ได้เข้าไปสำรวจพื้นที่ มีแผนนโยบายว่า เราควรจะทำพื้นที่พระจุฑาธุชราชฐานนี้ขึ้นมา ก็ใช้เวลามา 4 ปี มาบูรณะกลับเข้ามาสู่สภาพเดิม แต่ก่อนหน้านั้นเราวางแผนไว้แล้วว่าเราจะปรับพื้นที่ตรงนี้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. เกิดประโยชน์ทางความรู้ ว่าการออกแบบก่อสร้างพระราชวังในวิถีของในหลวงรัชกาลที่ 5 ท่านทรงคิดอะไรไว้ เราสามารถนำเอากลับมาคืนได้หมด

2. บุรณะเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่เกาะสีชัง อันเป็นจุดหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยว และเราก็ได้สำรวจความคิดเห็นต่าง ๆ ของชาวเกาะสีชัง ว่าอยากจะเห็นพระจุฑาธุชราชฐานของเขาออกมาเป็นลักษณะแบบใด (จรรยา นง แสงวิเชียร, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2564)

จากทั้งหมดที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงเขตพระราชฐานซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานการก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ ขึ้นไว้ที่เกาะสีชัง ในช่วงรัชสมัยของพระองค์ โดยทรงมีพระประสงค์ที่จะบำรุงสถานที่เกาะแห่งนี้ให้เจริญยิ่งขึ้นไป เพื่อประโยชน์สุขของราษฎรบนเกาะตลอดจนบุคคลทั่วไป สิ่งปลูกสร้างและถาวรวัตถุต่าง ๆ เหล่านี้จึงมิได้เป็นเพียงแค่สถานที่ใช้สอยหรือที่ท่องเที่ยวสำหรับพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่ยังเป็นความภาคภูมิใจของประชาชนชาวเกาะสีชังทุกคน และเป็นมรดกอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและทางประวัติศาสตร์ของชาติ

3.1.3 วิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีชัง

ปัจจุบันนี้เกาะสีชังไม่ได้เป็นเพียงเกาะที่ใช้เป็นที่หมายแห่งสายตาสำหรับเรือสินค้าที่เดินทางจากปากอ่าวเข้าสู่ทะเลใหญ่ และไม่ได้มีคุณค่าแค่เพียงเป็นจุดจอดพักเรือที่ผ่านไปผ่านมาเพื่อหลบพายุหลบฝนก่อนเดินทางต่อและเป็นที่พักตากอากาศของพระมหากษัตริย์และคนชั้นสูงเท่านั้น แต่เกาะสีชังได้เป็นเกาะเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชลบุรี ทั้งนี้เพราะเกาะสีชังมีบรรยากาศที่สงบเงียบ อากาศบริสุทธิ์ และมีธรรมชาติอันงดงาม จึงมีพัฒนาการอย่างก้าวกระโดด

วิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีชัง สามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ วิถีชุมชนเกาะสีชังในอดีต และการเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชนท่องเที่ยว

วิถีชุมชนเกาะสีชังในอดีต

ในอดีตผู้คนที่อาศัยอยู่ในเกาะสีชัง มีอาชีพทำไร่และทำการประมง ดังปรากฏหลักฐานในปี พ.ศ.2365 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ซึ่งนายจอห์น ครอว์เฟิร์ด (Mr. John Crawford) ราชทูตอังกฤษและคณะ ได้ทำการสำรวจและบันทึกสภาพภูมิประเทศ พันธุ์พืช สัตว์ ธรณีสัณฐาน พบว่า คนบนเกาะสีชังอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนขนาดเล็กที่มีวัฒนธรรมผสมผสาน มีการทำไร่คราม พริก มัน และมีแหล่งน้ำจืดจำกัด มีการจับปลาสำหรับขาย

ให้แก่เรือสินค้าที่ผ่านไปมาระหว่างสยามและจันทบุรี เห็นได้จากนายจอห์น ครอว์เฟิร์ดพบชายหญิงชราคู่หนึ่งทำไร่อยู่บริเวณที่ราบกลางป่าตรงกลางเกาะ ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจเป็นบริเวณที่ภายหลังเรียกกันว่า ไร่ล่าง ชายหญิงชราคู่นี้อายุราว 70 ปี ฝ่ายชายเป็นคนจีน ฝ่ายหญิงเป็นคนลาว ปลุกข้าวโพด มัน ฝรั่ง พริก แตงกวา และกล้วย ส่วนที่เกาะขามซึ่งเป็นเกาะบริวารของเกาะสีชัง นายจอห์น ครอว์เฟิร์ด พบหมู่บ้านชาวประมงประมาณ 10-12 หลังคาเรือน มีการปลุกข้าวโพด แตงกวา น้ำเต้า และกล้วย ในยุคนั้นเศรษฐกิจเป็นแบบการหาเพื่อเลี้ยงชีพภายในครอบครัว ดำรงชีวิตด้วยอาหารประเภทพืชผักและอาหารทะเล และนำอาหารที่เหลือมาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน แลกเป็นข้าวสาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน (สำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564: 7) ภูมิประเทศที่เป็นเกาะทำให้วิถีชีวิตและอาชีพหลักของชาวเกาะสีชังคือการทำประมงจับปลา ดังที่ วิไล รักเป็นธรรม อายุ 73 ปี ชาวบ้านผู้มีอาชีพเปิดร้านค้าขายกาแฟและขนมปังปังโบราณบนเกาะสีชัง เล่าถึงการประกอบอาชีพประมงของชาวเกาะสีชังซึ่งเป็นข้อมูลที่บิดาที่เป็นชาวเกาะสีชังตั้งแต่ครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เล่าให้ฟังว่า

ประชากรดั้งเดิมบนเกาะสีชังตั้งแต่สมัยรุ่นปู่รุ่นย่านั้นมีการใช้เรือประมงขนาดเล็กมาใช้ในการหาปลาโดยใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน และมีการพึ่งพากันของคนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ เช่น ช่วยกันหาปลา หรือทำสวนผักเล็ก ๆ สมัยก่อนถนนหนทางไม่ได้เรียบริ้วแบบนี้ น้ำจืดใช้จากบ่อหลังบ้าน ขุดไว้รองน้ำฝนมาเก็บ หลังบ้านยังมีบ่ออยู่เลย ไฟฟ้าก็ไม่มีใช้ ใช้จุดตะเกียงเอา อยากจะกินน้ำแข็งสักทีต้องรอเอามาจากฝั่งโน้น การทำประมงของผู้คนในสมัยก่อนนั้นถือเป็นอาชีพหลัก บริเวณริมชายฝั่งรอบเกาะจะมีการตกปลาโดยจะใช้ตาข่าย แต่ส่วนใหญ่จะใช้เรือเล็กออกไปหาปลากัน การเดินทางไปฝั่งแต่ละที่ใช้เวลานานหลายชั่วโมง ไม่เหมือนสมัยนี้ เดินทางมีเรือออกตลอดวัน (วิไล รักเป็นธรรม, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2564)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 17 นางวิไล รักเป็นธรรม ชาวบ้านผู้มีอาชีพเปิดร้านค้าขายกาแฟและขนมปังปังโบราณ
ที่มา : ผู้วิจัย

อุทัย ดีสดใส อายุ 69 ปี คนที่อยู่อาศัยในชุมชนเกาะสีชังมาแต่กำเนิด ได้เล่าเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพดั้งเดิมของเกาะสีชังให้ฟังในทำนองเดียวกันว่า

...ในสมัยก่อน ประชาชนบนเกาะสีชังจะมีอาชีพหลักและเป็นอาชีพดั้งเดิมก็คือการทำประมง โดยจะมีการจับอวนลูกปลากัน และเริ่มมีการออกเรือหาปลา เมื่อมีการจับปลามาได้แล้ว พวกเขาก็จะนำมาแบ่งปันกันในหมู่เครือญาติและบ้านใกล้เคียง (อุทัย ดีสดใส, สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2564)

การขยายตัวทางการค้าระหว่างราชอาณาจักรสยามกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับนวัตกรรมเทคโนโลยีเรือกลไฟสมัยใหม่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทำให้การเดินทางสามารถทำได้รวดเร็วขึ้นโดยไม่ต้องรอลมประจำอย่างสมัยโบราณ ด้วยพัฒนาการทางการคมนาคมดังกล่าว เกาะสีชังจึงเริ่มมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเป็นที่พักเรือและสถานที่พักผ่อนตากอากาศ อันเป็นส่วนสำคัญของการเดินทางเพื่อเปลี่ยนอากาศ ซึ่งเป็นคตินิยมสมัยใหม่ที่เจ้านายและขุนนางสยามรับมาจากมิชชันนารีชาวตะวันตก

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ได้เริ่มมีนายทุนต่างชาติเข้าไปทำธุรกิจการค้าที่เกาะสีชังเพิ่มมากขึ้น บริษัทเอกชนได้เริ่มสนใจพัฒนาพื้นที่บนเกาะสีชังในด้านต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว รวมทั้งภาครัฐก็พัฒนาพื้นที่เกาะสีชังไปพร้อม ๆ กัน ทั้งการพัฒนาอ่าวเกาะสีชังให้เป็นท่าเรือที่ทันสมัย และขยายขอบเขตน่านน้ำให้ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการจอดพักเรือที่สัญจรเข้ามายังเกาะสีชัง เช่น ปี พ.ศ. 2424 นายกอต (Gotte) พ่อค้าชาวเยอรมันที่อาศัยอยู่ในพระนครได้สนใจลงทุนปลูกกาแฟบนเกาะสีชัง จึงได้ทำ

หนังสือขอซื้อที่ดินบนเกาะจากรัฐบาลสยามจำนวนพันไร่ แต่ได้รับการปฏิเสธจากรัฐบาล ถึงกระนั้น นายกอตก็ยังคงได้ร่วมลงทุนกับขุนศรีรักษาผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ดูแลเกาะ สร้างโรงแรมเป็นเรือนฝากระดาน หลังคามุงจาก เพื่อให้ชาวยุโรปเช่าอาศัยอยู่จนได้ หรือในปี พ.ศ. 2425 ห้างยูเกอซิก แอนกัมพานี อันเป็นห้างฝรั่งเศสใหญ่ในพระนคร ได้ทำเรื่องขออนุญาตปลูกโรงโกดังและทำสะพานให้เรือกำปั่นเทียบขนของขึ้นได้เมื่อเรือเทียบเข้ามากรุงเทพฯไม่ได้ และสร้างโรงเก็บถ่านหินเพื่อประสงค์ให้เรือรับถ่านศิลาใช้ได้โดยง่าย (พีรศรี โปวาทอง, 2542: 26)

จะเห็นได้ว่า ในอดีตที่ผ่านมาของชุมชนเกาะสีชังอาศัยอยู่กันอย่างเรียบง่าย ชาวบ้านมีอาชีพติดตัวจากการสืบทอดกันมาในครอบครัว คือ การทำประมง ทำไร่ ทำสวน ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง จนกระทั่งเกิดการขยายตัวทางการค้าการคมนาคมทางทะเล พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์และชนชั้นสูง ให้ความสนใจเข้าไปพักตากอากาศและมีการสร้าง พระจุฑาธุชราชฐานขึ้น พร้อมกับการพัฒนาเกาะสีชัง ทำให้เกาะสีชังเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นเป็นลำดับ ดังที่ วิไล รักเป็นธรรม อายุ 73 ปี ชาวบ้านผู้มีอาชีพเปิดร้านค้าขายกาแฟและขนมปังปังโบราณบนเกาะสีชัง ได้เล่าถึงการพัฒนาเกาะสีชัง ซึ่งเป็นข้อมูลที่บิดาที่เป็นชาวเกาะสีชังตั้งแต่ครั้ง สมัยรัชกาลที่ 5 เล่าให้ฟัง ดังนี้

... กลุ่มเจ้าได้เข้ามาเพื่อเป็นที่พักผ่อนและรักษาพระอาการประชวรของ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอชั้นเจ้าฟ้า และในบางครั้งก็ได้ใช้เกาะสีชังเป็นที่บริหารราชการ การเข้ามามีบทบาทของกลุ่มเจ้าจึงส่งผลต่อการพัฒนาการเกาะสีชัง ซึ่งเริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ 5 (วิไล รักเป็นธรรม, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2564)

การเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชนท่องเที่ยว

จากอดีตถึงปัจจุบัน เกาะสีชังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ จากวิถีชีวิตเศรษฐกิจแบบเรียบง่าย มีอาชีพทำไร่และทำการประมงขนาดเล็ก เปลี่ยนแปลงไปเป็นชุมชนเมืองท่า มีเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางเรือเพิ่มมากขึ้น มีการติดต่อเชื่อมโยงสัมพันธ์กันด้วยระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสมัย มีการสร้างวัด ท่าเรือ โรงแรม ด้านศุลกากร สถานีตำรวจ ธนาคาร โรงแรม โรงเรียน โรงพยาบาล หน่วยงานราชการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับสืบมา ดังบทสัมภาษณ์ของ อนุศักดิ์ เกตุแก้ว อายุ 85 ปี ชาวเกาะสีชัง ได้กล่าวถึงอาชีพของชาวเกาะสีชังในช่วงหลังปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาว่า

...ช่วงปี 2500 เมื่อมีเรือขนาดใหญ่เข้ามาจอดพักและขนถ่ายสินค้า ทำให้มีประชากรเพิ่มมากขึ้น มีการค้าขายมากขึ้น ผู้คนบนเกาะสีชังเน้นการทำประมง และเมื่อเหลือจากการบริโภคก็มีอาชีพเสริม คือ การค้าขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว เช่น อาหารทะเล ของที่ระลึก อาหารทะเลตากแห้ง หรือสินค้า

ต่าง ๆ โดยอาชีพเหล่านี้จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้าน นอกจากนี้ ทางเทศบาลเกาะสีชังยังมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ชาวบ้านบนเกาะได้มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ ได้แก่ การค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งต่อมาจึงทำให้เกิดเป็นค้าจำนวนมาก และความเจริญต่างๆก็ค่อยตามมา เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม ที่ว่าการอำเภอ เป็นต้น (อนุศักดิ์ เกตุแก้ว, สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2564)

ภาพที่ 18 สถานที่ราชการและอาคารสำนักงานภายในเกาะสีชัง

(ก) ธนาคาร (ข) โรงเรียน (ค) โรงพยาบาล (ง) ที่ทำการไปรษณีย์ (จ) ที่ว่าการอำเภอเกาะสีชัง
ที่มา : ผู้วิจัย

นับแต่ปี พ.ศ. 2530 เรือสินค้าขนาดใหญ่ที่มีระวางเกิน 10,000 ตันขึ้นไป ไม่สามารถจะนำสินค้าเข้าไปเทียบท่าเรือคลองเตยได้ เพราะสภาพท่าเรือที่ตื้นเขิน เรือสินค้าขนาดใหญ่เหล่านี้จึงได้จอดทอดสมอใกล้กับเกาะสีชังเพื่อหลบคลื่นลมและถ่ายเทสินค้าขนาดเล็กออก แล้วลำเลียงเข้าสู่กรุงเทพมหานคร มีการตั้งด่านศุลกากรควบคุมเรื่องภาษีและตรวจคนเข้าเมือง ลูกเรือสินค้าแวะใช้บริการต่าง ๆ บนเกาะสีชัง (พิรศรี โปวาทอง, 2542: 78) จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจของเกาะสีชังเกิดการขยายตัว ประชาชนชาวเกาะสีชังเริ่มทำการค้ามากขึ้น วิธีการดำรงชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อนที่มีความสัมพันธ์แบ่งปันกัน เช่น แบ่งปันอาหาร เครื่องใช้ต่าง ๆ เปลี่ยนมาเป็นการเก็บสะสมอาหารทะเลที่หามาได้ เพื่อที่นำไปแปรรูปออกจำหน่าย เช่น ทำปลาหมึกตากแห้ง ปลาเค็ม เป็นการถนอมอาหารและเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า แล้วนำไปขายส่งที่บนฝั่งและบริเวณใกล้เคียง จากปรากฏการณ์นี้ทำให้ชาวเกาะสีชังมีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม อาชีพหลักของชาวเกาะสีชังในปัจจุบันนี้เน้นไปเรื่องของการค้าขายเป็นหลัก ทั้งสินค้า เบ็ดเตล็ด อาหาร เครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ร้านสะดวกซื้อ รวมถึงการบริการต่างๆ ประเภทร้านวัสดุก่อสร้าง ร้านมือถือ ร้านนวดสปา เป็นต้น ดังที่ วิไล รักเป็นธรรม กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพของชาวเกาะสีชังว่า

... ยายกับกองอยู่ที่นี้มาตั้งแต่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ต้องใช้ตะเกียงเจ้าพายุจุดกัน จนตอนนี้อายุ 73 ปีแล้ว ก็เห็นการเปลี่ยนแปลงอะไรไปเยอะ เนื่องจากว่าสังคมเปลี่ยนไป เริ่มจากถนนหนทาง ชาวเกาะสีชังแต่เดิมก็ทำพวกการประมงนี่แหละ แต่ตั้งแต่เขารณรงค์กันเรื่องการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเข้ามา อะไรๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปหมด มีร้านค้าเกิดขึ้นมากมาย การประมงแบบแต่ก่อนก็ยังมี มีการทำปลาหมึกตากแห้งตรงดำนโน้น แต่ส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าขายของต่างๆ ทั้งหมดอย่างที่เห็น (วิไล รักเป็นธรรม, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2564)

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

ภาพที่ 19 ร้านค้าสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้นมาใหม่บนเกาะสีชัง

ที่มา : ผู้วิจัย

ในด้านการท่องเที่ยวของเกาะสีชังเริ่มด้านการพัฒนามาตั้งแต่ราวทศวรรษ 2530 อันเป็นผลจากการส่งเสริมของรัฐบาล เกิดการขยายตัวทางธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญมากกับคนบนเกาะ มีนายทุนเข้าไปลงทุนเปิดรีสอร์ต บังกะโล เกสเฮ้าส์ ที่พัก และโรงแรม เพิ่มมากขึ้น จุดขายของเกาะสีชังคือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร มีธรรมชาติเงียบสงบ การเดินทางสะดวกง่ายดาย และใช้เวลาเดินทางไม่นาน ดังที่ จักรพันธ์ ภาสิกา ได้กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2532 คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ประกาศให้เกาะสีชังเป็นแหล่งธรรมชาติควรอนุรักษ์ จึงได้มีการศึกษาและวางแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 กรมศิลปากรได้ดำเนินการบูรณะสิ่งก่อสร้างในเขตพระจุฑาธุชราชฐาน แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2538 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวเกาะสีชังเพิ่มมากขึ้น หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาโครงการพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก พื้นฟูประเพณี จัดกิจกรรม รวมทั้งประชาสัมพันธ์ ทำให้การท่องเที่ยวเกาะสีชังเกิดการตื่นตัวครั้งใหญ่ (จักรพันธ์ ภาสิกา, 2557: 61)

บทสัมภาษณ์ พรรณี สุขเกษม อายุ 74 ปี คนที่อยู่อาศัยในชุมชนเกาะสีชังมาแต่กำเนิด กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจด้านอาชีพของชาวเกาะสีชังว่า

... เริ่มจากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก จึงเกิดการบริการนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ อย่างเช่น รถรับจ้างพาเที่ยวรอบเกาะ ร้านอาหาร ที่พักสารพัดแบบ ทั้งห้องพัก โฮมสเตย์ ไปจนถึงโรงแรมสวยๆ รีสอร์ทราคาแพง เมื่อมีการมาถ่ายทำละครก็ยิ่งพานักท่องเที่ยวให้เข้ามามากขึ้นไปอีก ทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติ คนฝรั่ง คนจีน ที่มีมาอยู่แล้ว ก็เพิ่มพวกวัยรุ่นวัยทำงานมากขึ้นหลากหลายขึ้น หลัง ๆ มามีพวกธุรกิจถ่ายรูปร่างงานอะไรมากันด้วยบ่อย ๆ เลย เพราะเกาะเรามาแบบเข้าไปเย็นกลับได้ง่าย (พรรณี สุขเกษม, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2564)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 20 โฮมสเตย์และรีสอร์ทบนเกาะสีชัง

ที่มา : ผู้วิจัย

มาลี กระจ่างศรี อายุ 82 ปี ชาวบ้านผู้ดูแลศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ...เกาะเริ่มมีธนาคารเกิดขึ้น มีร้านเซเว่นอย่างบนฝั่ง มีอะไรแบบที่บนฝั่งมีหมดทุกอย่าง อย่างเช่น ร้านกาแฟ ร้านเหล้าสำหรับต้อนรับแขกต่างชาติ นั่งกินกันตอนกลางคืน แต่ก่อนที่นี้กลางคืนจะเงียบ แต่เดี๋ยวนี้ไม่เงียบแล้ว เพราะมีร้านต้อนรับคนที่เขามาเที่ยวแล้วพักค้างคืนกัน ตอนกลางวันแถวริมหาดก็มีเดินท์ โต๊ะ เก้าอี้ให้เขานั่งเล่นริมทะเล พวกรีสอร์ท โรงแรม ก็จะมีบริการรถรับส่ง มีมอเตอร์ไซค์ให้ขับฟรี ซึ่งเขาก็ต้องปรับตัวแข่งขันกัน (มาลี กระจ่างศรี, สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2564)

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

ภาพที่ 21 เตียงผ้าใบริมหาด ร้านกาแฟ และเด็กในชุมชนที่เปลี่ยนไป

ที่มา : ผู้วิจัย

บุญทัน กลิ่นกาหลง อายุ 56 ปี อาชีพซีร็ดจักรยานยนต์รับจ้างบริเวณท่าเรือเทววงศ์ เกาะสีซัง กล่าวถึงการทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวว่า

...ปัจจุบันมีการประกอบธุรกิจรีสอร์ทเป็นจำนวนมาก รวมถึงการบริการต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันก็ได้มีการรับจ้างขับรถชมเกาะ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อมีนักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาท่องเที่ยวบนเกาะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็ทำให้ชาวบ้านต่างที่จะหาอาชีพเสริมกันมากมายจนเกิดปัญหาทางด้านการจัดระเบียบการบริการมากขึ้นไปด้วย (บุญทัน กลิ่นกาหลง, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2564)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 22 นายบุญทัน กลิ่นกาหลง อาชีพซีรลจักรยานยนต์รับจ้างบริเวณท่าเรือเทวงค์

ที่มา : ผู้วิจัย

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านและผู้ประกอบการบนเกาะสีชังดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีผู้สนใจไปท่องเที่ยวและทำธุรกิจที่เกาะสีชังมากขึ้น ทำให้เกาะสีชังเกิดความเป็นเมืองมากขึ้น กล่าวคือ มีร้านค้า สถานประกอบการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ วิธีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้วิถีการดำรงชีวิตของผู้คนบนเกาะเปลี่ยนแปลง

การเข้าไปของเทคโนโลยีและระบบสื่อสารอันทันสมัยก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่นำความเจริญเข้าไปสู่เกาะสีชัง จากสมัยก่อนที่การติดต่อสื่อสารมีเพียงในละแวกบ้านใกล้เรือนเคียงกัน มีเรือพายที่ใช้เดินทางและใช้ทำมาหากินซึ่งก็ไม่ได้สะดวกสบายเพราะยังต้องอาศัยแรงคนในการขับเคลื่อน หากต้องไปทำธุระที่อื่นต้องนั่งเรือข้ามฟากเพียงตัวเลือกเดียว ทำให้การติดต่อกับคนบนฝั่งยากลำบากมากโดยเฉพาะในเวลาเร่งด่วนหรือมีเหตุฉุกเฉินจำเป็น แต่เมื่อมีการพัฒนาด้านการขนส่งและเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนประตูบานใหญ่ที่เปิดเกาะสีชังออกสู่โลกภายนอก ประกอบกับยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ทั้งครอบครัวแบบเข้าไปเย็นกลับได้ ทำให้เกาะสีชังมีความคึกคักภาคเศรษฐกิจและสังคมเติบโต และมีความเจริญในด้านต่าง ๆ ตามมาอย่างรวดเร็ว

การท่องเที่ยวเกาะสีชัง

เกาะสีชังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ หาดถ้ำพัง หาดท่าวัง ช่องอิศริยาภรณ์ (เขาขาด) ท่ายายทิม แหลมสีชัง แหลมจักรพงษ์ (ถ้ำพัง) หาดถ้ำหาดทราย เกาะขามใหญ่ เกาะยายท้าว และเกาะค้ำควา เป็นต้น

ประเภทที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนา ได้แก่ พระจุฑาธุชราชฐาน ประกอบด้วย อาคารและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เช่น วัดอัมพวันคณิมิต ตึกมองศรี ตึกวัฒนา ทางเดิน บ่อน้ำ ประภาคารแหลมวัง รวมทั้งกลุ่มต้นลำทมม โบราณและต้นไม้ใหญ่ ศาลเทพารักษ์ (ศรีชโลธรเทพ) ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ศาลเจ้าแม่กวนอิม รอยพระพุทธรบาท พลับพลารัชกาลที่ 5 หลักศิลาจารึกรัชกาลที่ 5 วัดถ้ำยายปริก วัดจุฑาทิศธรรมสภาราม วรวิหาร สำนักสงฆ์ถ้ำจักรพงษ์ เก๋งพระภักดี (เก๋งจีน) และยอดเสาธงอัมพวันค์ เป็นต้น

ประเภทที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี และศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเกาะ ประเพณีวันไหล ประเพณีวันกองข้าว การแข่งขันทำข้าวมันส้มตำโบราณของดีเกาะสีชังในวันลอยกระทง ประเพณีนมัสการรอยพระพุทธรบาท งานบวงสรวงสักการะเจ้าพ่อเขาใหญ่ ประเพณีปล่อยเรือ ประเพณีอุ้มสาวลงน้ำ หรือการจัดกิจกรรม ได้แก่ ตกปลา ตกหมึก ดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น ขี่จักรยาน นอกจากนี้ยังการจัดจำหน่ายของที่ระลึกต่าง ๆ เช่น ผ้าพันท์ ผ้าบาติก พวงกุญแจ เป็นต้น

จากการที่เกาะสีชังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายนี้เอง ก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถออกแบบเองได้ นักท่องเที่ยวที่ไปเยือนเกาะสีชังมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เดินทางไปด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว พักผ่อน และทัศนศึกษา นิยมท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ เพราะสามารถเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ บนเกาะได้ครบภายใน 1 วัน เกิดการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์การท่องเที่ยวประเทศไทย (ททท.) <https://thai.tourismthailand> ได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเกาะสีชัง ดังนี้

...แหล่งท่องเที่ยวระดับหัวแถวของจังหวัดชลบุรีที่เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์น่าสนใจที่ยังคงหลงเหลือร่องรอยให้สัมผัสในปัจจุบัน โดยนักท่องเที่ยวนิยมเช่าสามล้อสกายแล็ปพาทัวร์ทั่วเกาะสีชังที่มีหลายจุดท่องเที่ยวน่าเยี่ยมชม ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ อยู่ทางด้านเหนือของเกาะ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะให้ความเคารพนับถือ มีลักษณะเป็นถ้ำที่ดัดแปลงให้

เป็นศาสนสถานผสมผสานระหว่างไทย-จีน และเป็นจุดชมวิวิวทิวทัศน์ ชายหาด
ที่เต็มไปด้วยก้อนหินกลมมน ในอดีตเคยเป็นที่ตั้งพลับพลาที่ประทับชมทิวทัศน์
ของรัชกาลที่ 5 พระจุฑาธุชราชฐาน อยู่ทางด้านใต้ของเกาะ ที่ประทับฤดูร้อน
ในรัชกาลที่ 5 รายล้อมด้วยภูมิทัศน์ งดงาม ด้านหน้าเป็นชายหาดท่าวัง และ
เลยขึ้นไปคือพระตำหนักทรงปั้นหย่าที่สร้างขึ้นเป็นเรือนไม้ ลวดลายขนมปังขิง
ตึกห้องศรีหรือศาลาแปดเหลี่ยม ตึกอภิรมย์ และวัดอัมพวงคณิศรบนยอดเขา
ที่สร้างขึ้นในแบบสถาปัตยกรรมผสมผสานไทย-ตะวันตก
(<https://thai.tourismthailand.com> สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564)

นอกจากนี้ ยังมีเว็บไซต์ <https://www.sanook.com> ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมเพราะเป็นแหล่งรวมเรื่องราวปกิณกะหลากหลาย เช่น การกีฬา อาหาร ข่าว ดารา เกม และการท่องเที่ยว หนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่เว็บไซต์นี้ให้ความสนใจนำเสนอก็คือเกาะสีชัง ดังนี้

...เกาะสีชัง สถานตากอากาศที่มีชื่อเสียงมานานนับร้อยปี ปัจจุบันเกาะ
สีชังนับว่าเป็นอีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยเองและ
ชาวต่างชาติให้ความสนใจเดินทางไปพักผ่อนกันอย่างแพร่หลาย นั่นก็เป็น
เพราะว่าบรรยากาศอันสุดแสนโรแมนติค มีวิวสวย ๆ ให้ได้ถ่ายรูปเล่นอัพโหลด
ลงโซเชียลแสดงแสนยานุภาพว่าฉันมีความสุขมากที่ได้มาที่นี่ รวมถึงการ
เดินทางมาก็ง่ายแสนง่าย จะไปกลับ หรือค้างคืน ก็ไม่มีปัญหา วันนี้สนุก!
ท่องเที่ยว จะพาไปทำความรู้จักกับเกาะสีชังกันอีกครั้ง เพื่อว่าใครมีแพลน
ท่องเที่ยวก็จะได้ตีตัวมาที่นี้แบบไม่ต้องคิดเลย (<https://www.sanook.com>
สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564)

เว็บไซต์กระปุก <https://travel.kapook.com> เป็นอีกหนึ่งเว็บไซต์ยอดนิยมที่
รวบรวมข่าวสารในด้านต่าง ๆ เอาไว้ เว็บไซต์นี้ได้กล่าวถึงเกาะสีชัง ดังนี้

...เกาะสีชัง 2 วัน 1 คืน เป็นที่เที่ยวชลบุรี และที่เที่ยวทะเลใกล้
กรุงเทพฯ ที่ไปเที่ยวได้ง่าย ๆ ไม่มีรถส่วนตัวก็สามารถไปเที่ยวได้ มีธรรมชาติ
ทางท้องทะเล ที่สวยงาม พร้อมทั้งที่พักสวย ๆ และร้านอาหารสุดอร่อย
มากมายให้ได้ไปสัมผัส

วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ถ้าไม่รู้จะไปเที่ยวพักผ่อนหัวสมองที่ไหนดี ลองมา
ดูตัวเลือกดี ๆ ทางนี้ไหม...เราจะชวนไปเที่ยวเกาะสีชัง อำเภอกะสีราชา จังหวัด
ชลบุรี ในแบบฉบับ 2 วัน 1 คืน เพราะที่นี้สามารถเดินทางง่ายตาย ไม่มีรถ

ส่วนตัวก็สามารถไปเที่ยวได้ง่าย ๆ อีกทั้งบรรยากาศยังเงียบสงบ มีกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย เหมาะสำหรับการไปเยือนแบบ 2 วัน 1 คืน ที่นี้จะมีที่เที่ยว ร้านอาหาร หรือที่พักอะไรที่น่าสนใจบ้าง ไปดูกัน (https://www.kapook.com สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564)

หน้าหลัก > สถานที่ท่องเที่ยว > เกาะสีชัง

เกาะสีชัง

ชลบุรี

พิมพ์ แชร์

ประเภท สถานที่ท่องเที่ยว

อ่าวและชายหาด

ข้อมูลทั่วไป

อยู่ห่างจากฝั่งศรีราชาประมาณ 12 กิโลเมตร เป็นที่จอดพักเรือสินค้าขนาดใหญ่ ที่ตั้งพระราชฐาน สามารถแวะท่องเที่ยวในวันเดียวหรือพักค้างคืนก็ได้

แหล่งท่องเที่ยวระดับหัวแถวของจังหวัดชลบุรีที่เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์น่าสนใจ เกาะใหญ่ที่มีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของชลบุรีแห่งนี้ ไม่เพียงเป็นแหล่งจอดพักเรือสินค้าขนาดใหญ่ หากยังเป็นเกาะท่องเที่ยวที่เต็มไปด้วยกลิ่นอายท้องถิ่นอันเงียบสงบที่คลอเคล้าไปกับบรรยากาศคลาสสิกจากสถานที่ทางประวัติศาสตร์หลายแห่งที่ยังคงหลงเหลือร่องรอยให้สัมผัสในปัจจุบัน โดยนักท่องเที่ยวนิยมเช่าสามล้อสายแฉับ พาทัวร์ทั่วเกาะสีชังที่มีหลายจุดท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ได้แก่ - ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ อยู่ทางด้านเหนือของเกาะ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะให้ความเคารพนับถือ มีลักษณะเป็นถ้ำที่ตัดแปลงให้เป็นศาสนสถานผสมผสานระหว่างไทย-จีน และเป็นจุดชมวิวกวิทัศน์ บ้านเรือนด้านหน้าเกาะที่สวยงาม - มณฑลปรอยพระพุทธบาท ซึ่งตั้งอยู่สูงขึ้นไปจากศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ที่ริมกาลที่ 5 ทรงอัญเชิญมาประดิษฐานไว้ และบนยอดเขายังเป็นจุดชมวิวกว้างแบบพาโนรามา - ช่องเขาขาด ตั้งอยู่ทางด้านหลังเกาะ นักท่องเที่ยวนิยมเดินเล่นบนสะพานชมทิวทัศน์ พร้อม ๆ กับชมพระอาทิตย์

เว็บไซต์ของเราใช้คุกกี้เพื่อปรับปรุงประสบการณ์ของคุณในขณะที่นำทางเว็บไซต์ของเรา คุณเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธคุกกี้ของเรา เราได้แจ้งให้คุณทราบเกี่ยวกับคุกกี้ "การตั้งค่าคุกกี้" ข้อมูลเพิ่มเติม

ตั้งค่าคุกกี้

อนุญาตทั้งหมด

ภาพที่ 23 ช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะสีชังทางเว็บไซต์ (1)

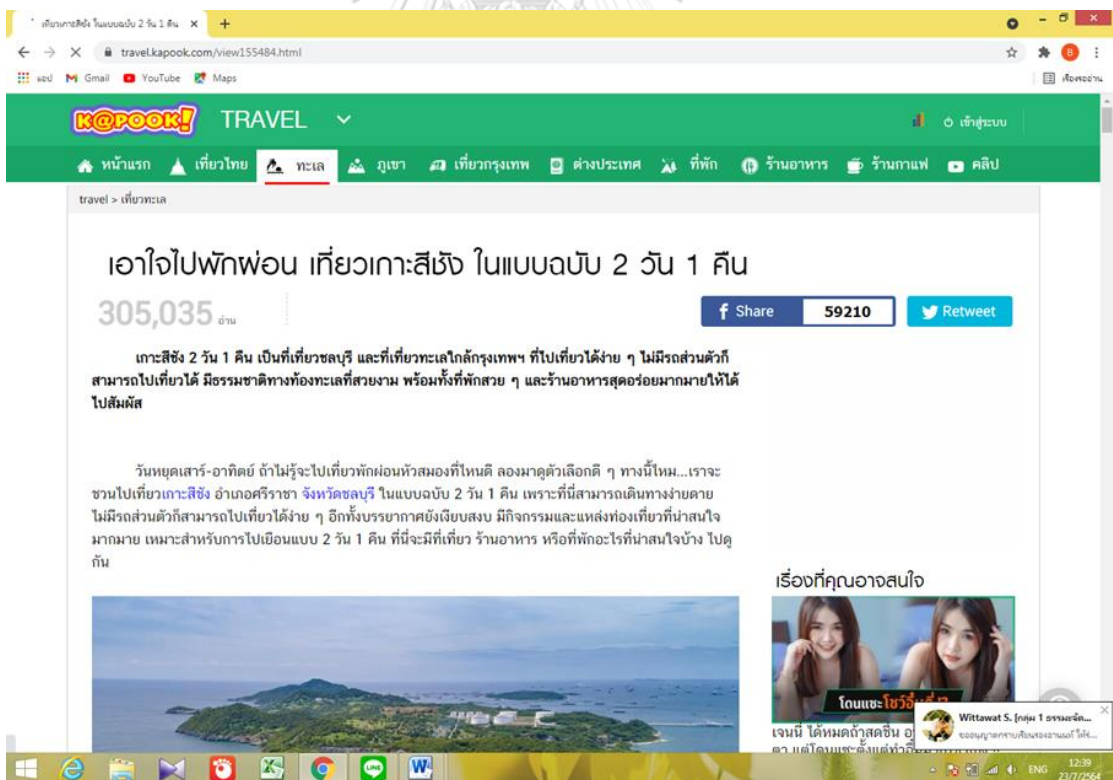
ที่มา: https://thai.tourismthailand.com สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564

ภาพที่ 24 ช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะสีชังทางเว็บไซต์ (2)

ที่มา: <https://www.sanook.com> สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564

ภาพที่ 25 ช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะสีชังทางเว็บไซต์ (3)

ที่มา: <https://www.kapook.com> สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2564

นอกจากการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะสีชังผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ แล้ว ยังมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะสีชังผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook Twitter Instagram Youtube Line เป็นต้น ทำให้เกาะสีชังเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย การเดินทางเข้าถึงเกาะสีชังทำได้โดยทางเรือเพียงอย่างเดียว โดยมีบริการเรือโดยสารจากท่าเรือเกาะลอย อำเภอศรีราชา ไปยังเกาะสีชังทุกวัน มีผู้ประกอบการ 3 บริษัท สลับกันให้บริการ คือ บริษัทแสงประทีปบริการ บริษัทสีชังพาเลซ และบริษัทนาวาประทีป ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปการเดินทางโดยเรือไปเกาะสีชังได้ดังนี้ คือ เรือโดยสารจากฝั่งศรีราชาไปเกาะสีชัง เที่ยวแรกออกเวลา 07.00 น. และจะมีเรือออกทุกชั่วโมง จนถึงเที่ยวสุดท้ายเวลา 20.00 น. ส่วนเรือโดยสารที่ออกจากเกาะสีชังมายังฝั่งศรีราชา เที่ยวแรกออกเวลา 06.00 น. มีเรือออกทุกชั่วโมง โดยเที่ยวสุดท้ายออกเวลา 19.00 น. อัตราค่าโดยสารคนละ 50 บาท ใช้เวลาเดินทางเที่ยวละ 45 นาที

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 26 การเดินทางเข้าถึงเกาะสีชังโดยทางเรือโดยสาร

ที่มา : ผู้วิจัย

ในส่วนการเดินทางท่องเที่ยวภายในเกาะสีชัง ผู้วิจัยพบว่าสามารถเลือกใช้บริการรถเที่ยวชมได้ ดังนี้

- รถจักรยานยนต์ : นักท่องเที่ยวสามารถเช่ารถจักรยานยนต์ขี่เที่ยวชมได้เองตามอัธยาศัย โดยมีอัตราค่าบริการ คือ 1 ชั่วโมง 80 บาท เหมาทั้งวัน 250 บาท ค้างคืน 300 บาท ถ้า 3 วันขึ้นไป ราคาจะอยู่ประมาณ 700-900 บาท

- รถสามล้อสกายแลป : ราคาเช่าเหมารถสามล้อสกายแลปเที่ยวรอบเกาะ 250 บาท นั่งได้ 4-5 คน เหมาะสำหรับคนมีเวลาน้อย วันเดียวเที่ยวได้ทั่วเกาะ นำเที่ยวไปยังจุดต่าง ๆ 4 จุด จุดที่ 1 เจ้าพ่อเขาใหญ่ และ ศาลเจ้าแม่กวนอิม จุดที่ 2 ซ่องเขาขาดหรือสะพานวชิราวุธ จุดที่ 3 พระจุฑาธุชราชฐาน และจุดที่ 4 หาดถ้ำพัง (เล่นน้ำ) การเที่ยวชมในแต่ละสถานที่ไม่จำกัดเวลา

- รถสองแถว : วิ่งวนรับนักท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ รอบเกาะ คิดราคาตามระยะทาง แต่ถ้าต้องการเหมา ราคาเหมาคันละ 500 บาท ขึ้นได้มากกว่า 10 คน

(ก) พาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ข)

ภาพที่ 27 รถสามล้อสกายแลป และ รถสองแถว พาหนะท่องเที่ยวประจำเกาะสีชัง

ที่มา : ผู้วิจัย

สถิตินักท่องเที่ยว

ปัจจุบันนี้เกาะสีชังมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปอย่างต่อเนื่องทุกฤดูกาลตลอดทั้งปี เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทัศนียภาพที่งดงามทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน มีอาหารทะเลให้เลือกรับประทาน และยังมีร้านสะดวกซื้อ สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ที่พักบนเกาะสีชังมีให้เลือกมากมายหลากหลายรูปแบบทำให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทุกระดับ

จากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยว พบว่า ในแต่ละปีเกาะสีชังมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ดังนี้

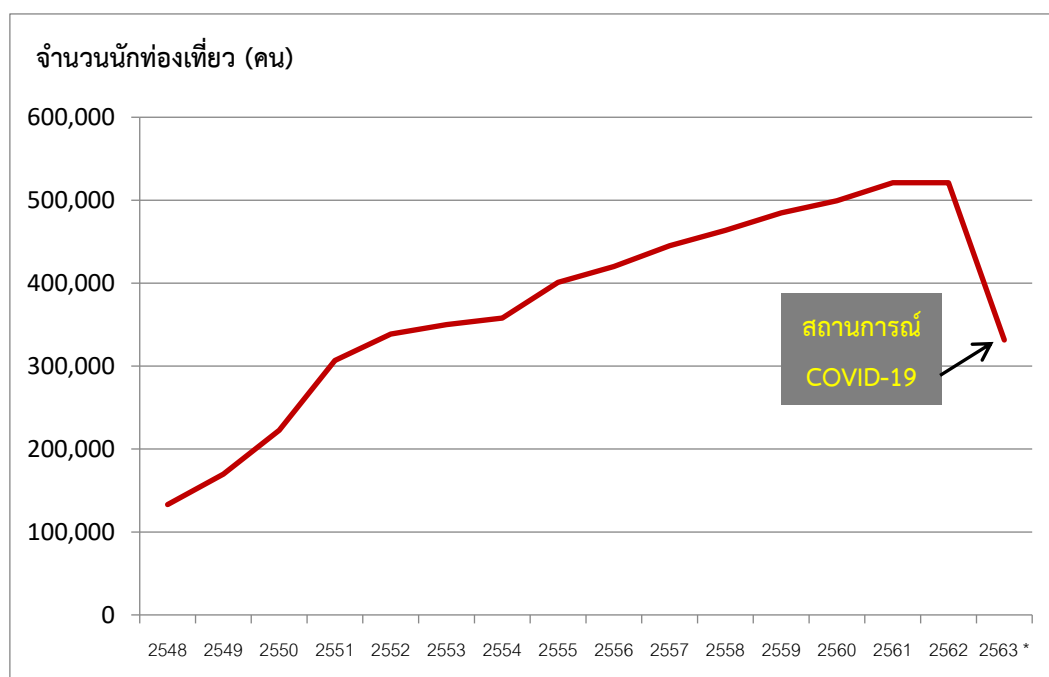
ตารางที่ 6 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง ในระหว่าง พ.ศ. 2548-2563

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)
2548	133,055
2549	169,788
2550	222,688
2551	306,817
2552	338,685
2553	350,063
2554	357,994
2555	401,025
2556	420,000
2557	445,079
2558	463,717
2559	484,653
2560	499,381
2561	521,078
2562	523,937
2563 *	331,483

* เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางไปท่องเที่ยวไม่ได้ นักท่องเที่ยวชาวไทยลดลง และมีคำสั่งปิดเกาะเป็นการชั่วคราว

ที่มา : เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, ข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเกาะสีชัง 2548-2563, ชลบุรี : เทศบาลตำบลเกาะสีชัง, 2564: 7.

แผนภาพที่ 1 กราฟเส้นแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวเกาหลีซัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2563

จากการศึกษาสถิตินักท่องเที่ยวประจำปีของเกาหลีซัง พบว่า เทศบาลตำบลเกาหลีซังไม่ได้มีการบันทึกสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในลักษณะของการแยกเชื้อชาติ แต่จากการศึกษาทางเอกสาร ทำให้ทราบว่า เกาหลีซังมีนักท่องเที่ยวจากหลากหลายประเทศ เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ไต้หวัน ฮองกง นักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชา พม่า มาเลเซีย สิงคโปร์ นักท่องเที่ยวจากประเทศตะวันตก เช่น อเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย เป็นต้น สอดคล้องกับที่ ยุทธ ธนเศรษฐ์ ปลัดเทศบาลตำบลเกาหลีซัง ได้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า

...มีการทำสถิตินักท่องเที่ยวเป็นประจำทุกปี แต่ไม่ได้ถึงขั้นไปสอบถามหาสัญชาติกับเขาเพราะนักท่องเที่ยวมีจำนวนค่อนข้างมาก แต่จากที่พบก็จะมีมาหลากหลาย เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ฮองกง นี่มาแน่ เขา มาไหว้เจ้าพ่อเขาใหญ่กัน แล้วก็ฝรั่งเศส อันนี้หลากหลาย หลักรุกก็อังกฤษ อเมริกัน ตามนี้ จากเพื่อนบ้านเราก็มีย่าง เช่น ลาว พม่า กัมพูชา มีทั้งมาท่องเที่ยวและมาทำงานบนเกาะก็มี แต่ไม่มากเท่าไร ช่วงเทศกาลประเพณีจะเป็นพวกนักท่องเที่ยวจีนนี่มากันเยอะเลย แต่อย่างไฮซีซั่นก็จะเป็นพวกชาวฝรั่งเศสมาเที่ยวพักกัน (ยุทธ ธนเศรษฐ์, สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2564)

รายได้ของประชาชน

ประชาชนชาวเกาะสีชังประกอบอาชีพประมง 70% ค้าขาย 15% และรับจ้างอื่น ๆ 15% นอกจากนี้ ประชากรบางส่วนยังมีอาชีพรับราชการตามหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ โดยมีเปอร์เซ็นต์ค่อนข้างต่ำกว่าอาชีพอื่น ๆ แต่รายได้และกำลังการซื้อค่อนข้างจะคงตัวมากกว่า อย่างไรก็ตาม ใด ๆ ก็ดี ถึงแม้ลักษณะของอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนจะมีทั้งการประมง การพาณิชย์กรรม รับจ้าง การบริการ และการท่องเที่ยว การรับราชการและอื่น ๆ แต่โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนจะขึ้นอยู่กับอาชีพเพียง 5 อาชีพเท่านั้น คือ การพาณิชย์กรรม รับจ้าง การบริการและการท่องเที่ยว และรับราชการ (ข้อมูลทั่วไปของเกาะสีชัง, 2563: 9)

จากข้อมูลการมีรายได้ของประชาชนบนเกาะสีชัง ของสำนักงานปลัดเทศบาลเกาะสีชัง ในปี 2563 ได้รายงานรายได้ของชาวชุมชนเกาะสีชัง ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการค้าขายและบริการ ว่า จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเกาะสีชังปีละประมาณหลายหมื่นคน ทำให้ประชาชนชาวเกาะสีชังมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวเท่ากับ 7,572.77 บาท/เดือน โดยครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงรายได้ของประชาชนบนเกาะสีชัง

รายได้	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	55.93
ระหว่าง 5,001-15,000 บาท	28.81
ระหว่าง 15,001-30,000 บาท	11.30
มากกว่า 30,000 บาท	1.67

ที่มา : สำนักงานปลัดเทศบาลเกาะสีชัง

จากทั้งหมดที่กล่าวมา จะเห็นว่า เกาะสีชังมีทำเลที่ตั้งอันเหมาะสม มีธรรมชาติอันเงียบสงบงดงาม ห่างไกลจากกรุงเทพฯ ไม่มากนัก สังคมบนเกาะน่าอยู่ อันเนื่องมาจากวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและศูนย์รวมจิตใจในการอยู่ร่วมกัน ทั้งยังได้รับการพัฒนาจากพระมหากษัตริย์ ซึ่งเคยประทับเกาะสีชังเพื่อแปรพระราชฐาน เป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศ ความเจริญที่เกิดขึ้น ประกอบกับการเดินทางหลังไหลของนักท่องเที่ยวในช่วง 30 ปี นับจาก พ.ศ. 2532 ซึ่งคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ประกาศให้เกาะสีชังเป็นแหล่งธรรมชาติควรมีอนุรักษ์ จึงได้มีการศึกษาและวางแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้น ทำให้เศรษฐกิจการค้าของเกาะสีชังมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในการพัฒนาอาชีพ การค้าขาย รวมทั้งการผลิตสินค้า

และบริการต่าง ๆ การขยายตัวดังกล่าวนี้ทำให้วิถีชีวิตของชาวเกาะสีชังส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงจากวิถีเศรษฐกิจแบบพอเพียงสู่วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธุรกิจการท่องเที่ยว

3.2 การประพันธ์บทร้องเพลงดับเรื่องเกาะสีชัง

เกาะสีชังมีคำขวัญประจำเกาะซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของเกาะ อีกทั้งยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับที่มาและความหมายของชื่อเกาะที่น่าสนใจ รวมถึงตำนานความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเกาะ ที่ชาวชุมชนเกาะสีชังและบุคคลทั่วไปให้ความเคารพศรัทธา ผู้วิจัยจึงแบ่งประเด็นเนื้อหาในการศึกษาเพื่อประพันธ์บทร้องเป็นบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ (กลอนแปด) ถ่ายทอดเรื่องราวแนวคิดเป็น 6 บทเพลง และตั้งชื่อเพลงตามหลักการตั้งชื่อเพลงของบุญธรรม ตราโมท ในลักษณะการ “ให้ชื่อตาม” (บุญธรรม ตราโมท, 2540: 7) ดังนี้

- (1) แนวคิดของบทร้องเพลงคำขวัญเกาะสีชัง
- (2) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงปฐมลิขิต
- (3) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงศักดิ์สิทธิ์สีชัง
- (4) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงสรณังราชฐาน
- (5) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงสุขสนานชาวเกาะ
- (6) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงแสนเสนาะสีชล

(1) แนวคิดของบทร้องเพลงคำขวัญเกาะสีชัง

เกาะสีชังเป็นเกาะขนาดใหญ่กลางทะเลที่เปรียบเสมือนประตูผ่านเข้าสู่ใจกลางอ่าวไทย เป็นทั้งจุดพักเรือสินค้านานาชาติ และความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ถึง 3 รัชกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่ประทับตากอากาศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีวิวัฒนาการของชุมชนที่ปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อันเป็นที่มาของคำขวัญของเกาะสีชังว่า

<i>พระจุฬาราชฐาน</i>	<i>ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่</i>
<i>วันไหลเกาะขาม</i>	<i>ลือนามพระพุทธรบาท</i>
<i>หาดทรายงามล้ำค่า</i>	<i>เมืองท่าพาณิชย์</i>

คำขวัญดังกล่าว กล่าวถึงเกาะสีชังซึ่งปัจจุบันมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โดยมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยว และประเพณีที่มีชื่อเสียงของ

เกาะ ผู้วิจัยจึงได้นำคำขวัญมาสร้างสรรค์เป็นทำนองเพลงแรกเริ่ม เพื่อนำผู้ฟังเข้าสู่บทเพลง โดยตั้งชื่อเพลงตามคำขวัญของเกาะสีชัง ว่า “คำขวัญเกาะสีชัง”

เพลงคำขวัญเกาะสีชัง

พระจุฑาธุชราชฐาน	ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่	วันไหลเกาะขาม
ลือนามพระพุทธรูป	หาดทรายงามล้ำค่า	เมืองท่าพาณิชย์

(2) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงปฐมลิขิต

ผู้วิจัยสรุปแนวคิดจากการค้นคว้าข้อมูลที่มาและความหมายของชื่อเกาะ “สีชัง” ซึ่งมีที่มาหลากหลายทั้งจาก ตำนาน นิยายปรัมปรา วรรณกรรม จนไม่สามารถสรุปที่มาของคำได้ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่มาและความหมายของชื่อเกาะสีชังก็ทำให้ทราบเกร็ดเล็กน้อยทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจของเกาะ ผู้วิจัยจึงนำมาประพันธ์เป็นบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ (กลอนแปด) ตั้งชื่อเพลงว่า “ปฐมลิขิต” คำว่า “ปฐม” หมายถึง เริ่มต้น “ลิขิต” หมายถึง การเขียน เพื่อสื่อความหมายถึงการเริ่มต้นเป็นปฐมบทของบทเพลงบอกเล่าถึงที่มาของชื่อเกาะสีชัง

เพลงปฐมลิขิต

ปฐมความตามนี้ที่เกริ่นกล่าว	คือเรื่องราวกึ่งตำนานคนขนานไข
ยังหมู่เกาะทิศบูรพาขาลาลัย	ประวัติศาสตร์ยาวไกลใคร่พรรณนา
อุปตินาม ‘สีชัง’ ฟังพิลึก	ไต่ตรองนึกชื่อซ่อนกลนำค้นหา
บอกเรื่องเล่าเก่าแก่แต่ก่อนมา	เชิญที่คนาชนสดับแลรับฟัง

(3) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงศักดิ์สิทธิ์สีชัง

ผู้วิจัยสรุปแนวคิดในการสร้างสรรค์คำประพันธ์บทร้องจากความเชื่อของชาวเกาะสีชัง ที่มีความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญ 2 แห่ง คือ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ และศาลเทพารักษ์ (ศรีขุโลธรเทพ) ผู้วิจัยจึงนำสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 2 แห่งนี้มาประพันธ์เป็นบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ (กลอนแปด) ตั้งชื่อเพลงว่า “ศักดิ์สิทธิ์สีชัง” ตามความเชื่อและความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญ 2 แห่ง ที่ชาวบ้านบนเกาะสีชังและบุคคลทั่วไปให้ความเคารพนับถือ คือ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ และศาลเทพารักษ์ (ศรีขุโลธรเทพ) เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะสีชังนับถือ

เพลงศักดิ์สิทธิ์สี่ซัง

ชนรำลือคือตำนานแห่งพื้นที่	วิสุทธิศรีชโลธรเทพวิเศษศาล
พ่อเขาใหญ่สองสิ่งคุ่มงคลวาล	ปาฎิหารีย์ให้สมหวังดั่งตั้งใจ
สองสถานศักดิ์สิทธิ์มีมิตรเกาะ	วิเศษเหมาะชนเคารพมานบไหว้
ชื่อสี่ซังจากสระซังชะล้างภัย	กลับกลายเป็นความสุขทุกข์จาก

(4) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงสรณังราชฐาน

ผู้วิจัยนำการศึกษาแบบการสร้างพระจุฑาธุชราชฐานและอาไศรยสถาน เพื่อเป็นสถานที่ประทับตากอากาศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่งดงาม มาสร้างสรรค์ประพันธ์เป็นบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ (กลอนแปด) โดยตั้งชื่อเพลงว่า “สรณังราชฐาน” หมายถึง ราชฐานหรือที่ประทับของพระราชอา

เพลงสรณังราชฐาน

อีกสี่ซังยังมีที่พำนัก	คือที่พักแห่งราชามาครั่งก่อน
พระจุฑาธุชราชฐานงานงามอน	พระจุลจอมเกล้าเจ้านครทรงสร้างไว้
เด่นอาคารอาไศรยสถานพิมานมาศ	พรราวพิลาสสามประดิษฐ์พิสมัย
เรือน “วัฒนา” “ผ่องศรี” แลวิไล	แพรวอำไพ อีก “อภิรมย์” เหมาะสมดี
ถิ่นนิเวศน์เขตประพาสราชฐาน	งามตระหง่านบนสี่ซังยังสดดี
หลากเรื่องราวประวัติศาสตร์ชาติไทยมี	เล่าเท่านั้นเพียงพอรู้ผู้มองชน

(5) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงสุขสนานชาวเกาะ

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสี่ซัง นำมาประพันธ์เป็นบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ (กลอนแปด) บรรยายวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสี่ซังในปัจจุบันซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับการเติบโตของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของเกาะสี่ซัง โดยตั้งชื่อเพลงว่า “สุขสนานชาวเกาะ” ตามวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสี่ซัง ซึ่งปัจจุบันเป็นวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับการเติบโตของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวมีคนหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาท่องเที่ยว

เพลงสุขสนานชาวเกาะ

ปัจจุบันผันเปลี่ยนได้เรียนรู้	อดีตสู่วันนี้ดีก่อนผล
ทุกเรื่องราวคือคุณค่ามหาชน	ที่แฝงล้นความสนุกสุขสี่ซัง
เกิดสังคมเมืองใหญ่ขึ้นในเกาะ	ไม่จำเพาะเพียงชาติไทยสมัยหลัง
ล้วนผู้คนมากมีที่สี่ซัง	ทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่เปลี่ยนใจ

สมบูรณบ้านวัดวังยังอยู่ครบ	ครัทธานบเคารพต่อพ่อเขาใหญ่
แหล่งทิวทัศน์พำนักที่พักใจ	มาคราใดก็สุขขึ้นระรื่นรมย์
อีกวิถีโฮมสเตย์ทะเลสวย	ช่างชูช่วยจรจรโลงใจให้สุขสม
สนุกสนานเกาะสีชังยังน่าชม	อิมอารมณ์ธรรมชาติสะอาดงาม

(6) แนวคิดในการสร้างสรรค์บทร้องเพลงแสนเสนาะสีชล

ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์บทประพันธ์ส่งท้าย เพื่อประชาสัมพันธ์ชักชวนให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนเกาะสีชังเพื่อชื่นชมประวัติศาสตร์ ความงามของเกาะ และสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเกาะ เป็นบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ (กลอนแปด) โดยตั้งชื่อเพลงว่า “แสนเสนาะสีชล” เป็นบทประพันธ์ส่งท้าย เพื่อฝากคำอวยพรและเชิญชวนนักท่องเที่ยวกลับมาเยี่ยมเยือนเกาะสีชังใหม่

เพลงแสนเสนาะสีชล

ทุกเรื่องราวเรียงร้อยถ้อยอักษร	ผ่านบทกลอนสี่ภาษาคำอร่าม
ประวัติศาสตร์สีชังยังงดงาม	ทั้งคงความศักดิ์สิทธิ์นิรันดร์
ชลบุรีถิ่นน้ำล้ำคุณค่า	เชิญท่านมาชื่นชมภิรมย์สันต์
เรื่อง สีชัง-สีชล ยินยลพลัน	จบจรรย์จรจมีสุขถ้วนทุกคน

แนวคิดในการประพันธ์บทร้อง การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง นี้ ผู้วิจัยได้จากการศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม เกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการของเกาะสีชัง อันได้แก่ มลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง พระจุฑาธุชราชฐาน และวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีชัง พบว่าเกาะสีชังมีความน่าสนใจทั้งด้านประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว จากการเป็นสถานที่จอดพักเรือสินค้าเพื่อหลบลมพายุ เป็นเกาะเดียวในประเทศไทยที่มีพระราชวังตั้งอยู่ คือ พระจุฑาธุชราชฐาน เพื่อใช้เป็นสถานที่ประทับตากอากาศของพระมหากษัตริย์และชนชั้นสูง ปัจจุบันเกาะสีชังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง วิถีชีวิตของชาวชุมชนเกาะสีชังจึงมีความสัมพันธ์กับการเติบโตของเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

จากข้อมูลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการวิเคราะห์เพื่อเป็นต้นทางสำหรับการประพันธ์บทร้องจำนวน 6 เพลง คือ เพลงคำขวัญเกาะสีชัง เพลงปฐมลิขิต เพลงศักดิ์สิทธิ์สีชัง เพลงสรณังราชฐาน เพลงสุขสนานชาวเกาะ และเพลงแสนเสนาะสีชล ซึ่งการตั้งชื่อเพลงทั้ง 6 เพลงนี้ ผู้วิจัยใช้กลวิธีการร้อยเรียงชื่อเพลงให้เป็นคำคล้องจอง มีการใช้คำสัมผัสเพื่อสุนทรียะในทางภาษาไทย และเป็นนัยยะเชื่อมโยงต่อกันตามแนวทางการตั้งชื่อสิ่งปลูกสร้างที่ปรากฏในพระจุฑาธุชราชฐาน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระราชทานไว้อย่างไพเราะและคล้องจองกัน

บทที่ 4

วิเคราะห์การสร้างสรรค์ทำนองดับเรื่องเกาะสีชัง

การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสีชัง เป็นการประพันธ์เพลงขึ้นใหม่โดยไม่ได้อาศัยเค้าโครงมาจากเพลงอื่นใด ประพันธ์ในรูปแบบของดนตรีสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากประวัติและพัฒนาการของเกาะสีชัง นำมาประพันธ์เป็นบทร้องแล้วจึงสร้างสรรค์ ถ่ายทอดบทเพลงเป็นทำนองเพลงเพื่อสะท้อนและสื่อความหมายตามบทร้อง ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการอธิบายและวิเคราะห์เนื้อหาของ การสร้างสรรค์ทำนองดับเรื่องเกาะสีชัง ดังต่อไปนี้

- 4.1 แนวคิดและแรงบันดาลใจ
- 4.2 แนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลง
  - 4.2.1 แนวคิดการประพันธ์
  - 4.2.2 ขั้นตอนการประพันธ์ทำนอง
- 4.3 รายละเอียดของการวิเคราะห์
  - 4.3.1 สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต
  - 4.3.2 การกำหนดบันไดเสียงหรือทางเสียง
  - 4.3.3 หน้าทับและจังหวะฉิ่งที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
  - 4.3.4 การวิเคราะห์ทำนองเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่

4.1 แนวคิดและแรงบันดาลใจ

ผู้วิจัยมีแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสีชัง มาจากการที่ตนเองเป็นคนในพื้นที่ ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรีเพื่อประกอบอาชีพในฐานะ อาจารย์สาขาดนตรี คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา มานานกว่า 10 ปี ตลอด ระยะเวลาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เคยได้ยินได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับเกาะสีชังมากมายในหลายแง่มุม นิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาเกี่ยวข้องกับเกาะสีชังในด้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนและทำกิจกรรมเป็นหมู่ คณะ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยมักกล่าวถึงเกาะสีชังในแง่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้และมี บางส่วนที่มีความเชื่อ เคารพศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเกาะสีชัง นั่นคือ เจ้าพ่อเขาใหญ่ ในส่วน ของบุคคลทั่วไป มีความเกี่ยวข้องกับเกาะสีชังในด้านของการดำเนินชีวิต มีการเดินทางติดต่อข้ามฝั่ง กันไปมาระหว่างอำเภอศรีราชาและเกาะสีชังเป็นเรื่องปกติ

ผู้วิจัยได้มีโอกาสเดินทางไปยังเกาะสีชังหลายครั้ง เพื่อศึกษาเรียนรู้และพักผ่อนเป็นการ ส่วนตัว เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ การเดินทางสะดวกรวดเร็ว และค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก

ทำให้ได้สัมผัสกับเกาสีซังด้วยตัวเองจนเกิดความประทับใจในเกาสีซังหลายประการ ทั้งความเงียบ สงบสวยงาม อากาศดี ความมีชีวิตชีวาที่เรียบง่ายท่ามกลางความเจริญต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ทั้งหมด และ อัยาศัยไมตรีของชาวเกาสีซัง ตลอดจนความสง่างามของพระจุฬาราชราชฐาน อันเป็นพระราชวังเก่า ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งปัจจุบันได้รับการดูแลจากหน่วยงานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ยังคง สมบูรณ์และสวยงามเหมือนดังในอดีต

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผู้สนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับเกาสีซัง ในหลากหลายประเด็น ในฐานะที่ผู้วิจัยได้รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยตระหนักดี ถึงคุณค่าของสิ่งที่ได้รับ จึงคิดที่จะทำประโยชน์เพื่อเป็นการตอบแทนให้กับท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของ มหาวิทยาลัย จึงได้ใช้โอกาสนี้ในการนำวิชาความรู้และประสบการณ์ทางดนตรีไทยที่ได้สั่งสมมาเกือบ 40 ปี มาสร้างสรรค์เป็นผลงานทางดุริยางคศิลป์ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่มีผู้ใดเคยสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ที่เกี่ยวกับ เกาสีซังโดยการสร้างสรรค์บทประพันธ์และทำนองเพลงในลักษณะดับเรื่องมาก่อนเลย จะมีก็แต่เพียงรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ที่เคยได้ประพันธ์เพลง “โหมโรงเกาสีซัง” ไว้ เพื่อให้วงดนตรีไทยโรงเรียนเกาสีซังได้ใช้บรรเลงเป็นเพลงประจำโรงเรียน โดยนำเอาทำนองเพลงสี่ซัง ของหม่อมราชวงศ์ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ มาเป็นต้นราก แล้วมาขยาย ตกแต่งทำนองให้เป็นแบบชนบทไทย

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ความเป็นมา ความสำคัญ และความน่าสนใจของเกาสีซัง ผ่านบทเพลงที่ได้ ร้อยกรองสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยผู้วิจัยเลือกสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะของ “เพลงดับ” ซึ่ง เปรียบเสมือนชุดเพลงที่มีความหลากหลาย มีเรื่องราวตามบทร้องและทำนองที่นำมาจัดเรียง ตามลำดับการบรรเลง ตั้งชื่อเพลง “ดับเรื่องเกาสีซัง” จากแนวคิด แรงบันดาลใจ และองค์ความรู้ ดังกล่าว จึงนำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ “ดับเรื่องเกาสีซัง” ในครั้งนี้ของผู้วิจัย

4.2 แนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลง

4.2.1 แนวคิดการประพันธ์

ผู้วิจัยได้แนวคิดการสร้างสรรค์การประพันธ์ทำนองเพลงมาจากประวัติและพัฒนาการของ เกาสีซัง ซึ่งเกี่ยวข้องกับมูลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาสีซัง พระจุฬาราชราชฐาน และวิถีชีวิตของชุมชน เกาสีซัง นำมาสู่แนวคิด ดังต่อไปนี้

การนำเสนอ ผู้วิจัยได้อัญเชิญบทพระราชนิพนธ์ “โคลงชมเกาสีซัง” ในพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งพระราชนิพนธ์ไว้เมื่อคราวเสด็จฯประทับที่เกาสีซังมาเป็นบท

เริ่มต้นก่อนเข้าสู่ผลงานการสร้างสรรค์ “ตับเรื่องเกาะสีซัง” โดยขับร้องด้วยทำนองเสนาะ เพื่อเป็นการสรรเสริญ บูชา และถวายสักการะ แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระผู้ทรงมีพระกรุณาธิคุณแก่ชาวเกาะสีซัง และผู้ให้กำเนิดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนี้

ถิ่นสุขกายสุขด้วย	ถิ่นดี
จิตรโปร่งปราศราศี	ชุ่มชื่น
สองสุขแห่งชาวลี	ซังเกาะ นี้แฮ
อายุย่อมยืนพัน	แต่ร้อยเรือนริม

(ป. มหาจันทร์, 2540: 9)

เพลงที่ 1 คำขวัญเกาะสีซัง มีทำนองแบบเรียบง่าย ฟังสบาย ใช้ทำนองพื้นฐานแบบที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทยทั่ว ๆ ไป เพื่อเป็นการเกริ่นนำ เตรียมความพร้อมของผู้ฟัง ก่อนจะเข้าสู่บทเพลงทั้งเพลง

เพลงที่ 2 ปฐมลิขิต ผู้วิจัยประพันธ์บทร้องเพลงนี้เพื่อสื่อความหมายถึงการเริ่มต้นเป็นปฐมบทของบทเพลง ผู้วิจัยจึงสร้างสรรค์ให้เพลงนี้มีบทร้อง 2 ท่อน ทำนองเพลงท่อนแรกยังคงความเรียบง่าย มีการบังคับทำนองให้เข้ากับบทร้อง ทำนองเพลงท่อนที่สองจะมีความซับซ้อนมากขึ้นจากการเปลี่ยนบันไดเสียงให้สูงขึ้น

เพลงที่ 3 ศักดิ์สิทธิ์สีซัง ผู้วิจัยประพันธ์บทร้องเพลงนี้เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะสีซังนับถือ โดยบทร้องแบ่งเป็น 2 ท่อน การสร้างสรรค์ท่วงทำนองดนตรีจึงใช้แบบคู่สองเพื่อแสดงความขลัง การเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเกาะ ทำนองที่ขยับเปลี่ยนตอนท้ายมีสำเนียงจีน เพื่อสื่อถึงศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบจีนและเป็นทีเคารพสักการะของชาวจีน

เพลงที่ 4 สรรณงราชฐาน ผู้วิจัยประพันธ์บทร้องเพลงนี้เพื่อเล่าเรื่องราวของพระจุฬาราชฐานและอาไศรยสถาน สถานที่ประทับตากอากาศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่งดงาม การสร้างสรรค์ท่วงทำนองดนตรีจึงมีทำนองมีเพียงท่อนเดียว แต่มีทางเปลี่ยน 3 ทาง เพื่อสื่อถึงการชมความงามของพระจุฬาราชฐานในแต่ละอารมณ์เพลง

เพลงที่ 5 สุขสนานชาวเกาะ ผู้วิจัยประพันธ์บทร้องเพลงนี้เพื่อบอกเล่าวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีซังในปัจจุบัน ซึ่งมีคนหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาท่องเที่ยวการสร้างสรรค์ท่วงทำนองดนตรีจึงมีทำนองท่อนเดียว แต่มีทางเปลี่ยนเป็นสำเนียงเพลงของชนชาติต่าง ๆ ได้แก่ ไทย ลาว จีน ฝรั่งเศส สื่อถึงความหลากหลายและสีสันของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยี่ยมเยือนเกาะสีซังตลอดทั้งปี

เพลงที่ 6 แสนเสนาะสีซล ผู้วิจัยประพันธ์บทร้องเพลงนี้เป็นบทประพันธ์ส่งท้าย เพื่อฝากคำอวยพรและเชิญชวนนักท่องเที่ยวกลับมาเยี่ยมเยือนเกาะสีซงใหม่ การสร้างสรรค์ท่วงทำนองดนตรีจึงเน้นความสนุกสนาน ใช้ทำนองร่าเริงแบบชาวบ้านมาประยุกต์ และได้สร้างสรรค์หน้าทับขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องเข้ากับทำนองเพลงให้มีความกระชับ สนุกสนานเป็นการส่งท้ายก่อนจบเพลงอย่างมีความสุข

4.2.2 ขั้นตอนการประพันธ์ทำนอง

จากแนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลง ผู้วิจัยมีขั้นตอนการประพันธ์ทำนองเพลงตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. กำหนดประเภทของเพลง โดยผู้วิจัยได้กำหนดการสร้างสรรคผลงานเป็นประเภทเพลงตับเรื่อง เพื่อนำเสนอบทร้องซึ่งได้ประพันธ์เป็นบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพหรือกลอนแปด
2. ประพันธ์ทำนอง โดยใช้หลักการประพันธ์เพลงไทยของรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน เป็นหลัก ประกอบด้วย 3 วิธีการ คือ 1) ประพันธ์คำร้องก่อน แล้วนำลีลาระดับเสียงสูง-ต่ำตามหลักภาษาไทย สังเคราะห์ตกแต่งออกมาเป็นทำนองของดนตรี 2) สร้างสรรคทำนองโดยการตกแต่งตามจินตนาการ (Making Design) ให้สอดคล้องกับจังหวะและลงตัวกับห้องเพลง ตามรูปแบบการสร้างสรรคใหม่ และ 3) เคลื่อนบันไดเสียงเพื่อเปลี่ยนอารมณ์เพลง
3. นำหลักการประพันธ์เพลงของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี เรียกว่า บันดาลรังสฤษฎ์ หมายถึง ผู้ประพันธ์สร้างสรรคทำนองขึ้นจากแรงบันดาลใจ มีทั้งเหตุปัจจัยภายในและภายนอก มาเป็นแนวคิดร่วม สอดแทรกเข้าไปร่วมกับแนวคิดหลัก เพื่อให้มีความหลากหลายของการสร้างสรรคทำนองดนตรี
4. นำเสนอผลงานการสร้างสรรคทางดุริยางคศิลป์ด้วยวงมโหรี ซึ่งเป็นวงดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงขับกล่อมสำหรับเจ้านายและพระราชวงศ์ชั้นสูง สอดคล้องกับภูมิหลังของเกาะสีซงซึ่งเป็นเกาะที่ตั้งของพระราชวังในรัชกาลที่ 5 จัดเป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงขับกล่อมสำหรับเจ้านายและราชสำนักมาตั้งแต่โบราณตามราชประเพณี

แผนภาพที่ 2 แผนผังวงมโหรี

ที่มา: ผู้วิจัย

4.3 รายละเอียดของการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตและทางเสียงที่ใช้ในแต่ละช่วงทำนองเพลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

การกำหนดสัญลักษณ์แทนตัวโน้ต ผู้วิจัยใช้ระบบโน้ตตัวอักษรในการบันทึกโน้ตในครั้งนี้ โดยกำหนดกำหนดตัวโน้ตตามซ่องวงใหญ่ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 16 ลูก โดยเรียงจากลูกที่ 1 นับจากซ้ายมือ(ลูกทวน) ไปหาลูกที่มีเสียงสูงที่สุด (ลูกยอด) ดังนี้

ลูกที่ 1	เสียง มี	ใช้สัญลักษณ์ ม
ลูกที่ 2	เสียง ฟา	ใช้สัญลักษณ์ ฟ
ลูกที่ 3	เสียง ซอล	ใช้สัญลักษณ์ ซ
ลูกที่ 4	เสียง ลา	ใช้สัญลักษณ์ ล
ลูกที่ 5	เสียง ที	ใช้สัญลักษณ์ ท

ลูกที่ 6	เสียง โด	ใช้สัญลักษณ์ ด
ลูกที่ 7	เสียง เร	ใช้สัญลักษณ์ ร
ลูกที่ 8	เสียง มี	ใช้สัญลักษณ์ ม
ลูกที่ 9	เสียง ฟา	ใช้สัญลักษณ์ ฟ
ลูกที่ 10	เสียง ซอล	ใช้สัญลักษณ์ ซ
ลูกที่ 11	เสียง ลา	ใช้สัญลักษณ์ ล
ลูกที่ 12	เสียง ที	ใช้สัญลักษณ์ ท
ลูกที่ 13	เสียง โด	ใช้สัญลักษณ์ ด์
ลูกที่ 14	เสียง เร	ใช้สัญลักษณ์ ร์
ลูกที่ 15	เสียง มี	ใช้สัญลักษณ์ ม์
ลูกที่ 16	เสียง ฟา	ใช้สัญลักษณ์ ฟ์

ภาพที่ 28 ฆ้องวงใหญ่

ที่มา: ผู้วิจัย

4.3.2 การกำหนดบันไดเสียงหรือทางเสียง

ผู้วิจัยได้กำหนดบันไดเสียงหรือทางเสียงทั้ง 7 ในระบบเครื่องสาย โดยกำหนดระบบลูกยอดของฆ้องวงใหญ่ลูกที่ 10 นับจากลูกทวน เป็นบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ซึ่งตรงกับเสียงที่กำหนดไว้คือ “เสียงซอล” โดยบันไดเสียงหรือทางเสียงทั้ง 7 และกลุ่มเสียงปัญญาจมูล กำหนดไว้ดังนี้

1. บันไดเสียงทางเพียงออล่าง	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	ซลท x รม x
2. บันไดเสียงทางใน	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	ลทต x มฟ x
3. บันไดเสียงทางกลาง	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	ทตร x ฟซ x

4. บันไดเสียงทางเพ็ญออบน	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	ดรม x ซล x
5. บันไดเสียงทางนอก	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	รมฟ x ลท x
6. บันไดเสียงทางกลางแหบ	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	มฟช x ทด x
7. บันไดเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	ฟซล x ดร x

4.3.3 หน้าทับและจังหวะฉิ่งที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

การเลือกใช้อัตราจังหวะและหน้าทับ ผู้วิจัยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับทำนอง โดยมีรายละเอียดของรูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1: อัตราจังหวะสองชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

แบบที่ 2: อัตราจังหวะฉิ่งในเพลงสำเนียงจีน

--- ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	--- ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	--- ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	--- ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ
----------	--------------	----------	--------------	----------	--------------	----------	--------------

แบบที่ 3: อัตราจังหวะฉิ่งในเพลงสำเนียงฝรั่ง

--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉิ่ง
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

สำหรับหน้าทับที่นำมากำกับจังหวะของทำนองเพลงที่ประพันธ์ใหม่ เพื่อเป็นเครื่องตกแต่งทำนองและสนับสนุนให้ทำนองเพลงเกิดสีสันในการสร้างสำเนียงยิ่งขึ้น มี 5 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1: หน้าทับปรบไก่ สองชั้น

- ทัง - ดิง	- โจ๊ะ - จ๊ะ	- โจ๊ะ - จ๊ะ	- โจ๊ะ - จ๊ะ	- ดิง - ทัง	- ดิง - ดิง	- ทัง - ดิง	- ดิง - ทัง
-------------	--------------	--------------	--------------	-------------	-------------	-------------	-------------

แบบที่ 2: หน้าทับจีน

----	--- ดิง	ดิง ---	- ดิง - ดิง	----	--- ดิง	ดิง ---	- ดิง - ดิง
------	---------	---------	-------------	------	---------	---------	-------------

แบบที่ 3: หน้าทับฝรั่ง

- ดิง ดิง ดิง	- ดิง - ทัง	- ดิง - ทัง	- ดิง - ทัง	- ดิง ดิง ดิง	- ดิง - ทัง	- ดิง - ทัง	- ดิง - ทัง
---------------	-------------	-------------	-------------	---------------	-------------	-------------	-------------

แบบที่ 4: หน้าทับลาว

- ดิง- โจ๊ะ	- ดิง - ดิง	-- ดิง ทัง	-- ดิง ทัง
-------------	-------------	------------	------------

แบบที่ 5: หน้าทับพิเศษ

-- โจ๊ะ จ๊ะ	-- โจ๊ะ จ๊ะ	โจ๊ะ จ๊ะ โจ๊ะ จ๊ะ	ดิง ทัง ดิง ทัง	-- โจ๊ะ จ๊ะ	-- ดิง ทัง	โจ๊ะ จ๊ะ โจ๊ะ จ๊ะ	ดิง ทัง ดิง ทัง
-------------	-------------	-------------------	-----------------	-------------	------------	-------------------	-----------------

4.3.4 การวิเคราะห์ทำนองเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่

การวิเคราะห์ทำนองเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ มีกระบวนการสร้างสรรค์จากบทประพันธ์คำร้อง นำไปสู่การตกแต่งทำนองตามเสียงที่เกิดจากจินตนาการของผู้วิจัย เมื่อได้ทำนองที่เหมาะสมจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงรายละเอียดของทำนองที่ประพันธ์ใหม่ ดังนี้

(1) เพลงคำขวัญเกาะสีชัง

พระจุฑาธุชราชฐาน   ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่
วันไหลเกาะขาม   ลือนามพระพุทธรบาท
หาดทรายงามล้ำค่า   เมืองท่าพาณิชย์

จากคำขวัญของเกาะสีชัง พบว่า เป็นการนำสัญลักษณ์ของเกาะมาร้อยเรียงเป็นคำขวัญ ซึ่งวิธีการอ่านนั้นก็จะเป็นไปตามปกติ ไม่มีทำนองประกอบอย่างการอ่านบทร้อยกรองทั่วไปที่มีทำนองกำกับในฉันทลักษณ์นั้น ๆ ฉะนั้น การสร้างสรรค์บทเพลงคำขวัญเกาะสีชังนี้ จึงเกิดขึ้นจากจินตนาการของผู้วิจัย ที่ไม่มีทำนองต้นรากมาเป็นแบบ สร้างสรรค์ทำนองตามจินตนาการและตกแต่งทำนองในส่วนที่ขาดให้เกิดความสมบูรณ์ ทำให้บทเพลงลงตัวตามแบบแผนของเพลงไทย สอดคล้องกับแนวคิดหลักการของรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสารัตถะ

-พระ-จุ	-จฑา-ธุช	---ราช	ชะ-ฐาน				
- ท - ล	- พ - ล	- - - ท	- - - รุ				
---ศาล	--เจ้าพ่อ	---เขา	---ใหญ่				
- - - ท	- ท - ท	- รุ - ท	- ล - พ				
----	-วัน-ไหล	---เกาะ	---ขาม				
- - - ล	- ล - ล	- พ - ล	- ท - รุ				
---ลือ	---นาม	--พระพุท	--ธะบาท				
- - - พ	- - - พ	- - - พ	- - - ม				
- - - หาด	- - -ทราย	- - -งาม	- - -ล้ำ	- - -ค่า			
- - - ท	- - -รุ	- - -ม	- - -รุ	- - -ท			
-เมือง-ท่า	---พา	-นิชย์--					
- พ - ล	- - - ท	- - - รุ					

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

				-พระ-จุ	-ทา-รุช	---ราช	ชะ-ฐาน
--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล	- ท - ล	- ฟ - ล	ล ล - ท	ท ท - รี่
----	---เออ	---เฮ้อ	เออเฮอเอิงเอย	---ศาล	--เจ้าพ่อ	---เขา	---ใหญ่
--- ท	- รี่ รี่ รี่	--- มี่	- รี่ รี่ รี่	--- ท	- ท - ท	- รี่ - ท	- ล - ฟ
----	-วัน-ไหล	---เกาะ	---ขาม	----	---เออ	---เฮ้อ	เออเฮอเอิงเอย
--- ล	- ล - ล	- ฟ - ล	- ท - รี่	--- ท	- รี่ รี่ รี่	--- มี่	- รี่ รี่ รี่
---ลือ	---นาม	--พระพุท	--ระบาท	เฮ่อเฮ่อเอ็ง	--ฮือเออ	--ฮือเออ	เฮ่อเฮ่อเอ็ง
- ฟี่ ฟี่ ฟี่	- ลี่ - ฟี่	- ฟี่ - ฟี่	--- มี่	- ฟี่ - ลี่	- ฟี่ - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ท
---เอ้ย	---หาด	----	---ทราย	เฮ่อเฮ่อเอ็ง	--ฮือเออ	-งาม-ล้ำ	---ค่า
-----	--- ท	--- รี่	--- มี่	- ฟี่ - ลี่	- ฟี่ - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ท
---เออ	---เออ	เฮ่อเออเอ่อเออ	-เอ่อ-เออ	----	-เมือง-ท่า	---พา	-ณิश्य--
--- ม	--- ฟ	--- ล	--- ท	- รี่ รี่ รี่	- มี่ - ล	- ฟ - ซ	ล ท - รี่

ทำนองการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้ว

--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล	- ท - ล	- ฟ - ล	ล ล - ท	ท ท - รี่
--- ท	- รี่ รี่ รี่	--- มี่	- รี่ รี่ รี่	--- ท	- ท - ท	- รี่ - ท	- ล - ฟ
--- ล	- ล - ล	- ฟ - ล	- ท - รี่	--- ท	- รี่ รี่ รี่	--- มี่	- รี่ รี่ รี่
- ฟี่ ฟี่ ฟี่	- ลี่ - ฟี่	- ฟี่ - ฟี่	--- มี่	- ฟี่ - ลี่	- ฟี่ - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ท
-----	--- ท	--- รี่	--- มี่	- ฟี่ - ลี่	- ฟี่ - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ท
--- ม	--- ฟ	--- ล	--- ท	- รี่ รี่ รี่	- มี่ - ล	- ฟ - ซ	ล ท - รี่

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนองเพลง

1. ทำนองกำหนดให้เป็นอัตราจังหวะสองชั้น หน้าทับปรบไก่ ทั้งหมด 6 จังหวะ หน้าทับ

2. การกำหนดใช้กลุ่มเสียงทางเพียงอล่าง กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลท x รม x เป็นบันไดเสียงเริ่มต้น ขึ้นด้วยลูกเต๋า เพื่อเป็นการเปิดทำนองตามลักษณะแบบแผนเพลงไทย ในอัตราจังหวะสองชั้นทั่วไป และมีการเคลื่อนบันไดเสียงเป็นทางนอก กลุ่มเสียงปัญจมูล รมฟ x ลท x เพื่อเป็นการปรับอารมณ์ของทำนองเพลงให้มีความโดดเด่นและแตกต่างจากเพลงมโหรีทั่วไป มีความสละสลวยในท่วงทำนองมากขึ้น

3. การใช้ทำนองลูกเท่าในการขึ้นต้นบทเพลง และเชื่อมทำนองในเพลงทั้งหมด 3 ครั้ง เจตนาเพื่อให้ทำนองมีความโดดเด่น ไพเราะ กลมกลืนมากขึ้น

4. บทเพลงคำขวัญเกาะสีชังเป็นบทเพลงประเภทดำเนินทำนอง เพื่อต้องการสื่อความหมายให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับการเดินทางเข้าสู่เกาะสีชัง

5. การกลับต้นเพลง ใช้วิธีการเข้าเพลงจากเสียงลูกตกเสียงท้าย เป็นเสียงเริ่มต้นเพลง ด้วยการบรรเลงลูกเท่า เสียง เร (--ท / รිරිරิ / --มิ / ริริริ)

(2) เพลงปฐมลิขิต

ปฐมความตามนี้ที่ไกรีนกล่าว คือเรื่องราวถึงนิทานคนชานไช
 ยังหมู่เกาะที่ศบูรพาชลาลัย ประวัติศาสตร์ยาวไกลใคร่พรรณนา
 อุบัตินาม 'สีชัง' ฟังพิลึก ไตร่ตรองนึกชื่อช่อนกลนำค้นหา
 บอกรื่องเล่าเก่าแก่แต่ก่อนมา เชิญทัศนายินยลในผลงาน

เพลงปฐมลิขิต ใช้วิธีการสร้างสรรค์ทำนองตามจินตนาการและตกแต่งทำนองให้เกิดความสมบูรณ์สัมพันธ์กับบทร้อง โดยผู้วิจัยนำบทประพันธ์มาแบ่งออกเป็น 2 ท่อน เพื่อจัดทำเป็นทำนองเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ดังนี้

ท่อน 1   ปฐมความตามนี้ที่ไกรีนกล่าว   คือเรื่องราวถึงนิทานคนชานไช
 ยังหมู่เกาะที่ศบูรพาชลาลัย   ประวัติศาสตร์ยาวไกลใคร่พรรณนา

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสารัตถะ

---ปฐม	---ความ	---ตาม	---นี้	-ที่-ไกรีน	---กล่าว		
--- ม	--- ม	--- ช	--- ล	- ช - ม	--- ม		
---คือ	-เรื่อง-ราว	---ถึง	--ตำนาน	-คน-ชาน	---ไช		
--- ดิ	- ดิ - ดิ	---ดิ	- ริ - ดิ	- มิ - ริ	- มิ - ชุ		
-ยัง-หมู่	---เกาะ	-ที่ศ-บุ	ระ-พา	--ชลา	---ลัย		
--- ล	- ล - ล	- ริ - ดิ	--- ดิ	- มิ - ริ	- ริ - ริ		
--ประวัติ	-ติ-ศาสตร์	---ยาว	---ไกล	-ใคร่-พรร	-- ณะนา		
- ดิ - ล	- ล - ล	- ริ - ดิ	--- ดิ	- ช - ล	- ล - ล		

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

---ปฐม	---ความ	---ตาม	---นี้			-ที่-เกริ่น	---กล่าว
--- ม	- ม - ม	- ต ร ม	- ช - ล	- ตี - รี่	- ตี - ล	--- ช	--- ม
---คือ	-เรื่อง-ราว	---กึ่ง	--ตำนาน		-คน-ชาน	-ไข-	
--- ตี	- ตี - ตี	- มี รี่ ตี	- ล - ตี	-----	- มี - รี่	ตี รี่ มี ชี่	-----
-ยัง-หมู่	---เกาะ	-ทิศ-บู	ระ-พา		--ชลา	---ลัย	
- ตี - ล	- ล - ล	- รี่ - ตี	--- ตี	-----	- มี - รี่	- รี่ - รี่	-----
--ประวัติ	---ศาสตร์	---ยาว	---ไกล		-ใคร-พรร	--ณะนา	
- ตี - ล	- ล - ล	- รี่ - ตี	--- ตี	-----	- ช - ล	- ล - ล	-----

ทำนองการสร้างสรรคที่สมบูรณ์แล้ว

--- ม	- ม - ม	- ต ร ม	- ช - ล	- ตี - รี่	- ตี - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
--- ตี	- ตี - ตี	- มี รี่ ตี	- ล - ตี	-----	- มี - รี่	ตี รี่ มี ชี่	-----
- ตี - ล	- ล - ล	- รี่ - ตี	--- ตี	-----	- มี - รี่	- รี่ - รี่	-----
- ตี - ล	- ล - ล	- รี่ - ตี	--- ตี	-----	- ช - ล	- ล - ล	-----

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนองเพลง ปฐมลิขิต ท่อน 1

1. ทำนองกำหนดให้เป็นอัตราจังหวะสองชั้น หน้าทับปรบไก่ ทั้งหมด 4 จังหวะ หน้าทับ
2. การกำหนดใช้กลุ่มเสียงทางเพียงออบน กลุ่มเสียงปัญจมูล ตรม x ชล x ตลอดทั้งท่อน
3. รูปแบบทำนองร้องเป็นลักษณะการร้องเนื้อเต็มตามทำนองหลัก ไม่นั่นเอื้อน เพื่อต้องการสื่อสารเรื่องราวให้เกิดความกระชับ
4. ลักษณะพิเศษของทำนองในท่อน 1 มีลักษณะการจบทำนองก่อนหมดห้องเพลง ทำให้เกิดความรู้สึกที่สะดุดใจ บังคับทำนองให้จบก่อนจังหวะ ทั้งทางเครื่องและทางร้อง ดังทำนองเพลงในบรรทัด 2 , 3 และ 4 ในห้องที่ 6 , 7 จะเห็นว่า มีการบังคับทำนองจบในห้องที่ 7 ทำให้ทำนองจบก่อนจังหวะ เมื่อฟังแล้วจะเกิดความรู้สึกที่สะดุดหูและน่าสนใจชวนติดตาม
5. อารมณ์ของทำนองเพลงในท่อนที่ 1 ผู้วิจัยต้องการสื่ออารมณ์เปรียบเทียบการเริ่มต้นการเดินทางเข้าสู่เกาะสีชัง ฉะนั้น ดนตรีจะบรรเลงแนวเพลงไม่ช้าและไม่เร็วเกินไป เสมือนเรือที่กำลังเคลื่อนตัวออกจากท่าเรือและตรงไปยังเกาะสีชัง

ท่อน 2   อุบัตินาม ‘สี่ซัง’ ฟังพิลึก   ไต่ร่ตรองนิกชื่อช่อนกลนำคั้นหา
                                  บอกเรื่องเล่าเก่าแก่แต่ก่อนมา   เชิญทัศนายินยลในผลงาน

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสารัตถะ

-- อุบัติ	---นาม	---สี่	---ซัง	---ฟัง	-พิ-ลึก		
---ล	---ดี่	---รี้	---ดี่	---รี้	---รี้		
-ไต่ร่-ตรอง	---นิก	---ชื่อ	-ช่อน-กล	---นำ	-คั้น-หา		
---ซุ	---รี้	---มี้	---รี้	---มี้	---มี้		
-บอก-เรื่อง	-เล่า--	---เก่า	---แก่	-แต่-ก่อน	---มา		
---ม	---ม	---ล	---ม	---ล	---ม		
-เชิญ-ทัศน	--ศะนา	---ยิน	---ยล	-ใน-ผล	---งาน		
---ฟ	---ฟ	---ม	---ม	---ซ	---ล		

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

-- อุบัติ	---นาม	---สี่	---ซัง		---ฟัง	-พิ-ลึก	
---ล	-ดี่ดี่ดี่	---รี้	-ดี่ดี่ดี่	-มี้-รี้	-ดี่-ท	ลซลท	-ดี่-รี้
-ไต่ร่-ตรอง	-นิก--	-ชื่อ-ช่อน	-กล--			-นำ-คั้น	-หา--
---ซุ	---รี้	---มี้	-รี้--	-ฟี่-มี้	-รี้-ล	--ทดี่	-รี้-มี้
-บอก-เรื่อง	-เล่า--	---เก่า	---แก่			-แต่-ก่อน	---มา
-ล-รี้	ดี่ทลม	---ล	---ม	---ม	---ล	-ม-ล	ทดรม
-เชิญ-ทัศน	--ศะนา	---ยิน	---ยล			-ใน-ผล	---งาน
-ฟ-ล	-ฟฟฟ	-ม-ฟ	-มมม	-ล-ร	-รรมฟ	มรมฟ	-ซ-ล

ทำนองการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้ว

---ล	-ดี่ดี่ดี่	---รี้	-ดี่ดี่ดี่	-มี้-รี้	-ดี่-ท	ลซลท	-ดี่-รี้
---ซุ	---รี้	---มี้	-รี้--	-ฟี่-มี้	-รี้-ล	--ทดี่	-รี้-มี้
-ล-รี้	ดี่ทลม	---ล	---ม	---ม	---ล	-ม-ล	ทดรม
-ฟ-ล	-ฟฟฟ	-ม-ฟ	-มมม	-ล-ร	-รรมฟ	มรมฟ	-ซ-ล

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนองเพลง ปฐมลิขิต ท่อน 2

1. ทำนองกำหนดให้เป็นอัตราจังหวะสองชั้น หน้าทับปรบไก่ ทั้งหมด 4 จังหวะ หน้าทับ
2. การกำหนดใช้กลุ่มเสียงทางเพียงออบน กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ตรี $\times$ ซล $\times$ และเชื่อมด้วยบันไดเสียงทางนอก กลุ่มเสียงปัญญาจมูล รมฟ $\times$ ลท $\times$ บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 5-8 ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษในทำนองของท่อนที่ 2 เพื่อต้องการให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้ากับความหมายของบทร้องที่กล่าวถึงชื่อของเกาะสีชัง ที่มีความแปลกและน่าค้นหา ทำให้ท่วงทำนองในท่อน 2 มีลีลาของทำนองที่แปลกหูต่างจากทำนองปกติทั่วไป ดังทำนองในบรรทัดที่ 3 ของท่อน 2 จะเห็นว่า มีความแปลกหู โดดเด่นกว่าทำนองท่อน 1 จึงเป็นความพิเศษทำนองเพลงในท่อนนี้
3. รูปแบบทำนองร้องใช้วิธีการร้องเนื้อเต็มตามทำนองหลักแบบท่อน 1 ไม่เน้นเอื้อนเพื่อต้องการสื่อสารเรื่องราวให้เกิดความกระชับ
4. อารมณ์ของทำนองเพลงในท่อน 2 ผู้วิจัยต้องการแสดงให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่แปลกหู ท่วงทำนองจึงมีการโยกย้ายไปมา เสมือนเดินทางในกลางคลื่นทะเล ที่สร้างความตื่นเต้นก่อนถึงเกาะสีชัง ฉะนั้น ดนตรีจะบรรเลงแนวเพลงกึ่งเร็วและกระชับกว่าการบรรเลงในท่อน 1

(3) เพลงศักดิ์สิทธิ์สีชัง

ชนรำลือคือตำนานแห่งพื้นที่	วิสุทศรีชโลธรเทพวิเศษศาล
พ่อเขาใหญ่สองสิ่งคุ่มงคลวาล	ปาฏิหาริย์ให้สมหวังดั่งตั้งใจ
สองสถานศักดิ์สิทธิ์มีมิ่งมิตรเกาะ	วิเศษเหมาะชนเคารพมานบไหว้
ชื่อสีชังจากสระซังชะล้างภัย	กลับกลายเป็นความสุขทุกข์จากจร

เพลงศักดิ์สิทธิ์สีชัง ใช้วิธีการสร้างสรรค์ทำนองตามจินตนาการและตกแต่งทำนองให้เกิดความสมบูรณ์สัมพันธ์กับบทร้อง โดยผู้วิจัยนำบทประพันธ์มาแบ่งออกเป็น 2 ท่อน เพื่อจัดทำเป็นทำนองเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยในท่อน 2 จะมีความแตกต่างจากท่อน 1 คือ ท่อน 2 ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ทำนองออกเป็น 2 ทำนอง คือ ทำนองปกติ และทำนองที่ยาวเปลี่ยน เป็นสำเนียงจีน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสถานที่ที่มีความสัมพันธ์กับการนับถือของชาวจีนในเกาะสีชังและบุคคลทั่วไป ดังรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

ท่อน 1	ชนรำลือคือตำนานแห่งพื้นที่	วิสุทศรีชโลธรเทพวิเศษศาล
ท่อน 2	พ่อเขาใหญ่สองสิ่งคุ่มงคลวาล	ปาฏิหาริย์ให้สมหวังดั่งตั้งใจ
ท่อน 1	สองสถานศักดิ์สิทธิ์มีมิ่งมิตรเกาะ	วิเศษเหมาะชนเคารพมานบไหว้
ท่อน 2	ชื่อสีชังจากสระซังชะล้างภัย	กลับกลายเป็นความสุขทุกข์จากจร

ท่อน 1   คนรำลือคือตำนานแห่งพื้นที่   วิสุทธิ์ศรีชโลธรเทพวิเศษศาล

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสารัตถะ

--ชน	-รำ-ลือ	--- คือ	--ตำนาน	แห่ง	พื้นที่		
--- ด	-ล-ดี	--- ด	-รี-รี	--- ด	-ล-ดี		
วิสุทธิ์	ศรี	ชโล	ธรเทพ	วิเศษ	ศาล		
- ล-ล	---ดี	-ล-ล	---ช	---ช	-ล-ล		

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

	--- เออ	---เฮ้อ	เออเฮ้อเอ็งเออ	---ชน	-รำ-ลือ	--- คือ	--ตำนาน
---	- ดี - ดี	- ฟี่ - ดี	- ดี - ดี	- ท ด ร	- ดี ดี ดี	- ฟ ช ล	- ดี - รี
	--- เออ	---เฮ้อ	เออเฮ้อเอ็งเออ	เอื้อ	ฮี้เอ็งเออ	แห่ง พื้นที่	ที่
---	-- ล/ช	-- ช/ฟ	--- ร	--- ฟี่	--- รี	---	- ดี - ดี
ฮี้ เออ	เอ็งฮี้เอ้อ	เออ	เฮ้อเออเอ้อเอื้อ	วิสุทธิ์	ศรี	ชโล	ธรเทพ
- ท ดี รี	- ดี- ดี/ฟ	- ด - ฟ	- ฟ ช ล	- ฟ - ฟ	ช ล - ดี	- รี - ดี	- ล - ช
เอื้อ	เออ	เออ	เออ	ฮี้เออ	---	วิเศษ	ศาล
---	-- ฟ ช	- ฟ ช ล	- ช --	- ล - ช	- ฟ - ช	---	- ล - ล

ทำนองการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้ว

---	- ดี - ดี	- ฟี่ - ดี	- ดี - ดี	- ท ด ร	- ดี ดี ดี	- ฟ ช ล	- ดี - รี
---	---	ล/ช	ช/ฟ	---	---	---	- ดี - ดี
- ท ดี รี	- ดี - ดี/ฟ	- ด - ฟ	- ฟ ช ล	- ฟ - ฟ	ช ล - ดี	- รี - ดี	- ล - ช
---	-- ฟ ช	- ฟ ช ล	- ช --	- ล - ช	- ฟ - ช	---	- ล - ล

หมายเหตุ : บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 2 และห้องที่ 3 แสดงถึงการใช้คู่ 2

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนองเพลง ศักดิ์สิทธิ์สีซัง ท่อน 1

1. ทำนองกำหนดให้เป็นอัตราจังหวะสองชั้น หน้าทับปรบไก่ ทั้งหมด 4 จังหวะ หน้าทับ
2. การกำหนดใช้กลุ่มเสียงทางขวา กลุ่มเสียงปัญญามูล ฟชล x ดร x
3. การตกแต่งทำนอง มีรูปแบบการสร้างสรรค์ทำนองหลักลักษณะเพลงหน้าพาทย์ มีการใช้มือฆ้องอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มือหน้าพาทย์ คู่ 2 ในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 2 และห้องที่ 3 และช่วงเสียงขึ้นคู่ 4 เสียง โด ข้ามไปหา เสียง ฟา ทั้งนี้ เพื่อต้องการสื่ออารมณ์ทำนองเพลงให้มี

ความศักดิ์สิทธิ์ ดุมีมนต์ขลัง มีเสน่ห์ อย่างมือฆ้องเพลงหน้าพาทย์ สอดคล้องกับชื่อเพลงศักดิ์สิทธิ์สี่ซัง และเชื่อมโยงเข้ากับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของเกาะสี่ซัง ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ และศาลเทพารักษ์ (ศรีขุโลธรเทพ) ซึ่งเป็นที่ผู้คนให้ความเคารพบูชา จึงเป็นลักษณะความพิเศษของทำนองเพลงในท่อนนี้ นอกจากนั้น ในบรรทัดสุดท้าย ห้องที่ 4 เสียงซอล เป็นจังหวะยกของเสียงซอล เพื่อต่อการให้ทำนองดังกล่าวโดดเด่น ทำนอง เสียงซอล ลอยออกมาเด่นชัดขึ้น

4. การบรรเลงท่อน 1 ในเที่ยวที่ 2 ใช้ทำนองเพลงเดิมและทางร้องเดิมอย่างเกี่ยว แรก แต่เปลี่ยนคำร้องเป็น “สองสถานศักดิ์สิทธิ์มีมิตรเกาะ วิเศษเหมาะชนเคารพมานบไหว้”

ท่อน 2   พ่อเขาใหญ่สองสิ่งคู่มงคล   ปาฏิหาริย์ให้สมหวังดั่งตั้งใจ

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสารัตถะ

พ่อ	เขาใหญ่	สอง	สิ่งคู่	มงคล	วาล		
--- ซ	- พ - ซ	--- ล	- ล - ล	--- ล	--- ริ		
ปาฏิ	หาริย์	ให้	สมหวัง	ดั่ง	ตั้งใจ		
--- มี่	- มี่ - มี่	--- ริ	--- ท	--- ซ	- ซ - ซ		

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

----	--- เออ	---เฮ้อ	เออเฮ้อเอ็ง เออ	พ่อ	เขาใหญ่	สอง	สิ่งคู่
----	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ซ - ซ	- ล - ซ	- พ - ซ	--- ล	- ล - ล
	---เออ	ฮือเออ	เอ็งเออ	เฮ้อเออเออเอ็ง	ฮือเออ	มงคล	วาล
--- ล	- ล - ล	- ตี่ - ซ	- ซ - ซ	- พ ซ ล	- ตี่ - ซ	- ตี่/พ - ล	ซ พ - ริ
	--- เออ	---เฮ้อ	เออเฮ้อเอ็งเออ	ปาฏิ	หาริย์	ให้	สมหวัง
----	--- ริ	- ริ ริ ริ	- ริ - ริ	--- มี่	--- ริ	--- ตี่	--- ท
----	---เออ	ฮือเออ	เอ็งเออ	----	----	ดั่ง ตั้ง	--- ใจ
--- ท	- ท - ท	- -ริ - ล	- ล - ล	- ร - ซ	- - ล ท	- ริ - ท	- ล - ซ

ทำนองการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้ว

----	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ซ - ซ	- ล - ซ	- พ - ซ	--- ล	- ล - ล
--- ล	- ล - ล	- ตี่ - ซ	- ซ - ซ	- พ ซ ล	- ตี่ - ซ	- ตี่/พ - ล	ซ พ - ริ
----	--- ริ	- ริ ริ ริ	- ริ - ริ	--- มี่	--- ริ	--- ตี่	--- ท
--- ท	- ท - ท	- -ริ - ล	- ล - ล	- ร - ซ	- - ล ท	- ริ - ท	- ล - ซ

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนองเพลง ศักดิ์สิทธิ์สีซัง ท่อน 2

1. ทำนองกำหนดให้เป็นอัตราจังหวะสองชั้น หน้าทับปรบไก่ ทั้งหมด 4 จังหวะ หน้าทับ
2. การกำหนดใช้กลุ่มเสียงทางขวา กลุ่มเสียงปัญญามูล พซล x ดร x และเชื่อมด้วยบันไดเสียงเพียงออล่าง ซลท x รม x ทั้งนี้ เพื่อต้องการเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกของเพลงให้มีความโดดเด่น
3. การตกแต่งทำนองเป็นลักษณะทำนองหลักทางพื้น ขึ้นต้นประโยคเพลงด้วยสำนวนลูกเท่า เสียง ซอล เพื่อเอื้อให้กับทางร้องในการเชื่อมเสียงเข้าเพลง ไม่ตกแต่งให้ดูเข้มขลังอย่างท่อน 1 ที่เน้นมือซ้องในลักษณะเพลงหน้าพาทย์ แต่ในท่อน 2 สำหรับทางร้องจะมีกลวิธีการเอื้อนที่ฉวยวิธีการร้องแบบเพลงหน้าพาทย์ประสมอยู่ในบรรทัดสุดท้ายของเพลง
4. ลักษณะพิเศษของเพลงในท่อน 2 นี้ เมื่อบรรเลงกลับมาในท่อนที่ 2 ผู้วิจัยได้ปรับท่อน 2 เป็นสำเนียงจีน เพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของกลุ่มชาวจีนที่มีความศรัทธาต่อศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ การบรรเลงท่อน 2 ในท่อนที่ 2 เปลี่ยนเป็นสำเนียงจีน แต่ทางร้องเดิมอย่างเดี่ยวแรก และเปลี่ยนคำร้องเป็น “ชื่อสีซังจากสระซังชะล้างภัย กลับกลายเป็นความสุขทุกข์จากจร”

ท่อนที่ 2 เทียบเปลี่ยนสำเนียงจีน

--- ริ	-- มี่ ดี่	--- ล	-- ดี่ ซ	-- ฟ ร	- พ - ซ	- ล - ริ	- ดี่ - ล
-- มี่ ริ	มี่ ดี่ ริ ล	-- ริ ดี่	ริ ล ดี่ ซ	-- ดี่ ล	-- ดี่ ซ	ล พ ซ ร	----
----	- มี่ - ดี่	- มี่ - ริ	----	- มี่ - ดี่	- มี่ - ริ	- มี่ - ดี่	- ริ - ท
----	- มี่ - ริ	- ท - ล	----	- ริ - ท	- ริ - ล	--- ซ	- ซ - ซ

กลับต้น

(4) เพลงสรนังราชฐาน

อีกสีซังยังมีที่พำนัก
พระจุฑาธุชราชฐาน" งานงามงอน
เด่นอาคารอาไศรยสถานพิมานมาศ
เรือน "วัดมณา" "ผ่องศรี" แลวิไล
ถิ่นนิเวศน์เขตประพาสราชฐาน
หลากหลายเรื่องราวประวัติศาสตร์ชาติไทยมี

คือที่พักแห่งราชามาครั่งก่อน
พระจุลจอมเกล้าเจ้านครทรงสร้างไว้
พราวพิลาสสามประดิษฐ์พิสมัย
แพรวอำไพ อีก "อภิรมย์" เหมาะสมดี
งามตระหง่านบนลีซังยังสดลี
เล่าเท่านั้นเพียงพอรู้ผู้ฟังชน

เพลงสรณักราชฐาน เป็นเพลงที่ผู้วิจัยนำเสนอเรื่องราวความสัมพันธ์ของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ทรงมีความเกี่ยวข้องและมาประทับ ณ เกาะสีชัง โดยจากชื่อของบทเพลงสื่อให้เข้าใจว่า เกาะสีชังเป็นที่พักผ่อน ที่ฟังฟังทางใจ ซึ่งจากบทประพันธ์ ผู้ประพันธ์ได้รจนาคำร้องบรรยายให้เห็นลักษณะเด่นของพระจุลจกษัตริย์และเชื่อมโยงให้เห็นความงามของอาคารสถานที่ที่สัมพันธ์กับชื่อของพระอัศวมเหสี พระบรมราชเทวี และพระอรรคชายา ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่รัชกาลที่ 5 ดังนั้น การสร้างสรรค์ทำนองเพลงนี้จึงมีแนวคิดให้มีลักษณะทำนองที่หลากหลาย ในเชิงสำนวนเพลงทางหวาน และสำนวนปรบปรบไปก่อกติทั่วไป กำหนดให้เป็นเพลงท่อนเดียว มีทำนองหลัก 1 ทำนอง มีทำนองทางเปลี่ยน 3 ทาง โดยการสร้างสรรค์ทำนองหลักซึ่งเป็นต้นรากใช้วิธีการทดลองเสียงการร้องในวรรค “อีกสีชังยังมีที่พำนัก” เป็นแนวทางในการเริ่มต้นและตกแต่งทำนองอื่น ๆ ต่อมาจนครบ

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสรัดถะ

อีก	สีชัง	ยัง	มี	ที่	พำนัก		
--- ท	-รี้-มี้	---รี้	---ท	---ท	-ท-ท		

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

--- อีก	-สี-ชัง	---ยัง	---มี	เออ	เอออ	อีเอ-ที่	พำนัก
- มี้ มี้ มี้	- รี้ - ท	- ล - ท	- ท - ท	- ล ล ล	- ช - ล	- รี้ - ท	- ท - ท
---คือ	-ที่-พัก	---รา	---ชา	เอออเอออ เอื้อ	อีเออ	อีเอ-มา	ครึ่งก่อน
--- ม	- ม - ม	- ด ร ม	- ช - ล	- ท - รี้	ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
พระ	จุลจกษ	ราช	ษะ-ฐาน	---	งาน	งาม	งอน
--- ท	- ท - ท	- ช ล ท	- รี้ - มี้	- ชี้ - มี้	- รี้ - ท	- ล - ช	ช ช - ล
พระจุล	-ละจอม-เกล้า	เจ้า	นคร	---	---	ทรง	สร้างไว้
----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ด ร ม	- ช - ล	- ล - ล	--- ช

ทำนองการสร้างสรรคที่สมบูรณ์แล้ว (ทำนองหลัก)

- มี้ มี้ มี้	- รี้ - ท	- ล - ท	- ท - ท	- ล ล ล	- ช - ล	- รี้ - ท	- ท - ท
--- ม	- ม - ม	- ท ร ม	- ช - ล	- ท - รี้	ท - ล	ล ล - ช	ช ช - ม
--- ท	- ท - ท	- ช ล ท	- รี้ - มี้	- ชี้ - มี้	- รี้ - ท	- ล - ช	ช ช - ล
----	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ด ร ม	- ช - ล	- ล - ล	--- ช

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนอง

1. ทำนองกำหนดให้เป็นอัตราจังหวะสองชั้น หน้าทับปรบไก่ ทั้งหมด 4 จังหวะ หน้าทับ
2. การกำหนดใช้กลุ่มเสียงทางเพียงออล่าง กลุ่มปัญจมูลเสียง ซลท x รม x ในทุกทำนอง
3. การตกแต่งทำนองเป็นลักษณะทำนองหลักทางพื้น การบรรเลงลักษณะดำเนินทำนองไมโลโดโฟน ฟังสบาย ๆ
4. รูปแบบทำนองร้อง เป็นลักษณะการขับร้องเนื้อเต็ม

ทำนองการสร้างสรรค์ทำนองทางเปลี่ยน 1

----	-- มิมิ	- ม - ร	- ม - ท	- ล - ท	- ตรีม	- ซ - ฟ	ม ร - ท
--- มี	- รี้ - ท	- ท - ท	--- ล	--- ท	-- ล ซ	- ล - ท	- ม - ม
--- ท	- ท - ท	- ซ ล ท	- รี้ - มี	- รี้ รี้ รี้	มี ซี่ - มี	- รี้ - ท	--- ล
----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ด ร ม	- ซ - ล	- ล - ล	--- ซ

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนอง

ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ผู้วิจัยต้องการนำเสนอการสร้างสรรค์ทำนองเพลงที่มีลักษณะพิเศษเชื่อมโยงเข้ากับองค์พระมหากษัตริย์ทั้ง 3 พระองค์ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ลักษณะสำนวนของมือฆ้องที่ใช้บรรเลงจะมีความห่างของเสียง เว้นระยะจังหวะของการขยายทำนอง จึงปรากฏในรูปแบบเพลงหน้าพาทย์ แสดงถึงความสูงส่ง สูงศักดิ์ของพระมหากษัตริย์ทั้ง 3 พระองค์

ทำนองการสร้างสรรค์ทำนองทางเปลี่ยน 2

----	----	- ท ท ท	รี้ มี - รี้	-- ท ท	รี้ ท --	รี้ ท ล ซ	ท ล รี้ ท
----	----	- ล ล ล	ร ม ซ ล	-- ร ม	ซ ล --	ท ล ซ ม	ซ ร - ม
----	----	- รี้ รี้ รี้	ล ท รี้ มี	-- ล ท	รี้ มี --	ซี้ มี รี้ ท	ล ซ - ล
----	----	- ซ ซ ซ	ร ม ซ ล	-- ร ม	ซ ล --	ท ล ซ ม	ซ ล - ซ

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนอง

1. ทำนองนี้ใช้บรรเลงสอดรับกับบทร้องว่า “เด่นอาคารอาศรัยสถานพิมานมาศ พราวพิลาสสามประดิษฐ์พิสมัย เรือน “วัดนา” “ผ่องศรี” แลวิไล แพรวอ่าไฟ อีก “อภิมรย์” เหมาะสมดี” เพื่อต้องการสื่อให้เห็นถึงความงามของอาคารสถานที่ ที่เหมาะกับการมาแปรพระราชฐาน ลีลาของทำนองในทางเปลี่ยนที่ 2 จึงมีความสดใส คล้ายกิริยาของผู้หญิงที่ชมความงามของอาคารในพระจุฑาธุชราชฐาน

2. ลักษณะพิเศษของทางเปลี่ยนเที่ยว 2 นี้ ผู้วิจัยสร้างสรรค์ออกมาให้เกิดความแตกต่างกับทางพื้นทำนองหลัก โดยมีความตั้งใจให้เว้นจังหวะใน 2 ห้องแรกของทุกบรรทัด เพื่อเว้นระยะให้เกิดช่องว่าง เพื่อเอื้อให้กับทางร้อง ทำให้การร้องมีความลงตัวที่สนิทกับทางเครื่องและจังหวะหน้าทับมากขึ้น

3. ลักษณะพิเศษที่ผู้วิจัยตั้งใจให้เว้นจังหวะใน 2 ห้องแรกของทุกบรรทัด โดยมีความประสงค์เพื่อให้นักดนตรีได้มีระยะในการขึ้นเพลง ทำให้ทำนองเพลงในทางนี้ไม่เร่งรีบในการบรรเลงจนเกินไป

ทำนองการสร้างสรรคทำนองทางเปลี่ยน 3

- - ม ม	ช ม ร ท	- - ร ร	ม ร ท ล	- - ท ท	ร ี ท ล ช	ท ล ร ท	- - - -
- - ม ร	- - ช ม	- - ล ช	- - ท ล	- - ร ท	- - ร ล	ท ล ช ม	- - - -
- - ล ท	ร ม ร ม	- - ท ล	ช ม ช ม	- - ล ท	ร ม ร ม	ร ม ช ล	- - - -
- - - -	ร ม ช ล	- - - -	ท - ช ล	- - - -	ร ม ช ล	ช ล ท ล	ช ม - ช

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนอง

1. ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 จะสอดรับกับบทร้องว่า “ถิ่นนิเวศน์เขตประพาสราชฐาน งามตระหง่านบนสีซังยังสดสี หลากเรื่องราวประวัติศาสตร์ชาติไทยมี เล่าเท่านี้พอรู้สู่ผองชน” ในบทร้องสุดท้ายของเพลงนี้ สืบเนื่องจากผู้ประพันธ์ต้องการบอกเล่าเรื่องราวของพระจุฑาธุชราชฐาน เกาะสีซังเพียงแค่นี้มาของการสร้างพระจุฑาธุชราชฐานกับอาคารอาศรัยสถาน ซึ่ง 2 บทประพันธ์ก่อนหน้านี้ได้เล่าไปแล้วนั้น บทสุดท้ายจึงเป็นบทสรุปของตอนนี้ ผู้ประพันธ์บทจึงทิ้งท้ายไว้ว่า “หลากหลายเรื่องราวประวัติศาสตร์ชาติไทยมี เล่าเท่านี้พอรู้สู่ผองชน” เพื่อเป็นกุศโลบายให้ผู้อ่านหรือผู้ชม ผู้ฟังผลงานนี้ได้ติดตามเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของเกาะสีซังกับความสัมพันธ์พระจุฑาธุชราชฐานมากขึ้น

2. การสร้างสรรค์ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากบทประพันธ์แล้วเห็นว่าเป็นบทสุดท้ายของตอนสรณังราชฐาน ฉะนั้น ลักษณะทำนองจึงสร้างสรรค์ออกมาให้มีลีลาการ

เคลื่อนที่ในลักษณะการใช้เสียงสูงลงมาหาเสียงล่าง ทิศทางกระสวนของทำนองจะขึ้น-ลง (เหมือน การเดินขึ้น-ลงบันได) ส่วนวณทาม-ตอบ

3. ลักษณะพิเศษของทางนี้ จะเห็นว่า ในบรรทัดที่ 1-3 ห้องที่ 8 จะเว้นว่าง เพื่อให้ โน้ตในห้องที่ 7 บรรเลงลากเสียงปิดทำนองให้ครบจังหวะ

(5) เพลงสุขสนานชาวเกาะ

ปัจจุบันผันเปลี่ยนได้เรียนรู้	อดีตส่วนนี้ดีก่อนผล
ทุกเรื่องราวคือคุณค่ามหาชน	ที่แฝงล้นความสนุกสุขสีซัง
เกิดสังคมเมืองใหญ่ขึ้นในเกาะ	ไม่จำเพาะเพียงชาติไทยสมัยหลัง
ล้วนผู้คนมากมีที่สีซัง	ทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่เปลี่ยนใจ
สมบูรณ์บ้านวัดวังยังอยู่ครบ	ศรีรัตนบเคารพต่อพ่อเขาใหญ่
แหล่งทิวทัศน์พำนักที่พักใจ	มาคราใดก็สุขขึ้นระรื่นรมย์
อีกวิถีโฮมสเตย์ทะเลสวย	ช่างช่วยจรจรโลงใจให้สุขสม
สนุกสนานเกาะสีซังยังน่าชม	อิมอารมณ์ธรรมชาติสะอาดงาม

บทเพลงสุขสนานชาวเกาะนี้ ผู้ประพันธ์ได้บอกเล่าเรื่องราวความเป็นวิถีปัจจุบันของผู้คนใน เกาะสีซัง อธิบายถึงความสมบูรณ์ของสถานที่ที่เชื่อมโยงตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความ เปลี่ยนแปลงของการดำรงชีวิตของผู้คนในเกาะ สะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศของความสุขที่ได้มาอยู่ อาศัย ณ เกาะสีซัง แนวคิดการสร้างสรรคบทเพลงสุขสนานชาวเกาะจึงคำนึงถึงคำว่า ความสุข ความ สนุกสนาน ความงาม วิถีปัจจุบัน นำมาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองให้มีความสอดคล้องตาม ลักษณะบทกลอน เนื่องจากว่าเพลงนี้มีบทร้องจำนวนค่อนข้างมาก จึงสร้างสรรค์ทำนองให้มีสำเนียง ภาษาที่แตกต่างกันออกไป บ่งบอกถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่มาเยี่ยมเยือน ท่องเที่ยวบนเกาะสีซังแห่งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นเพลงท่อนเดียวเหมือนเพลงสรณังราชฐาน มี ทำนองหลัก 1 ทำนอง และมีทำนองทางเปลี่ยน 3 ทาง โดยการสร้างสรรค์ทำนองหลักซึ่งเป็นต้นราก นั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการทดลองเสียงการร้องในวรรค “ปัจจุบันผันเปลี่ยนได้เรียนรู้ อดีตส่วนนี้ดีก่อนผล ทุกเรื่องราวคือคุณค่ามหาชน ที่แฝงล้นความสนุกสุขสีซัง” เป็นแนวทางในการเริ่มต้นและตกแต่ง ทำนองอื่น ๆ ต่อมา โดยการขับร้องใช้ทำนองเดียวทุกเที่ยวทุกบท

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสารัตถะ

ปัจจุบัน	ผันเปลี่ยน	ได้เรียน	รู้	อดีตสู่	วันนี้	ดีก่อน	ผล
- - - ล	- ท - ช	- ล - ท	- - - ท	- ท - ร	- - ม ร	- ท - ร	- - - ร
ทุกเรื่องราว	คือคุณค่า	มหา	ชน	ที่แฝงลับ	ความสนุก	สุขสี-	-ซัง--
- - - ร	- ท - ร	- ท - ล	- - - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร - ม	- - - ช

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

-ปัจจุบัน	-ผันเปลี่ยน	--ได้เรียน	-รู้--	-อดีตสู่	-วันนี้	-ดี-ก่อน	-ผล--
- ล ล ล	- ท - ช	- - ล ท	ล ท - -	- ร ร ร	- ท - ร	- ท ร ม	ช ร - -
ทุกเรื่องราว	คือคุณค่า	มหา	ชน	ที่แฝงลับ	ความสนุก	สุขสี-	-ซัง--
มี มี มี มี	- ร - ท	- - ล ท	มี ล - -	- ท - ล	- ช - ม	ช ม ร ม	- ช - -

ทำนองการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้ว (ทำนองหลัก)

- ล ล ล	- ท - ช	- - ล ท	ล ท - -	- ร ร ร	- ท - ร	- ท มี มี	มี มี - -
มี มี มี มี	- ร - ท	- - ล ท	มี ล - -	- ท - ล	- ช - ม	ช ม ร ม	- ช ช ช

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนอง

ทำนองหลักของเพลงสุขสนานชาวเกาะ ผู้วิจัยยึดตามทำนองร้องซึ่งมีลักษณะการร้องแบบเนื้อเต็ม และใช้ทำนองเดียวในการขับร้อง จึงมีความกระชับ เข้ากับลีลาของบทกลอนที่ต้องการสื่ออารมณ์ถึงความสนุกสนาน ความสุขของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะสีชัง เมื่อสร้างสรรค์ทำนองดนตรีออกมาจึงได้ทำนองเพลง 2 บรรทัด ดังทำนองหลักข้างต้น

ทำนองการสร้างสรรค์ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 (สำเนียงลาว)

- - - -	- มี มี มี	- - มี มี	มี มี มี มี	- - - -	ล ช ล ท	ล ท ร ม	ร ม ช ร
- มี - มี	- - - มี	- มี - ท	ล ท ช ล	- - - -	- ท ช ล	ช ล ท ร	- ม - ช

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนอง

1. ทำนองทางเปลี่ยนที่ 1 ผู้วิจัยต้องการสื่ออารมณ์เพลงให้เกิดความแตกต่างจากทำนองหลัก เนื่องจากว่าในบทประพันธ์ได้กล่าวถึงการเจริญเติบโตในทางสังคม ซึ่งตีความได้ว่ามี

สังคมนตรีท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของผู้คนเกิดขึ้น ดังบทร้องว่า “เกิดสังคมเมืองใหญ่ขึ้นในเกาะ ไม่จำเพาะเพียงชาติไทยสมัยหลัง ล้วนผู้คนมากมามีที่สี่ซัง ทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่เปลี่ยนใจ”

2. มูลเหตุของการประพันธ์ทำนองทางเปลี่ยนสำเนียงลาว เนื่องจากเกาะสี่ซังมีนักท่องเที่ยวจากหลากหลายประเทศ อาทิเช่น นักท่องเที่ยวในกลุ่มสัญชาติจีน ได้แก่ จีน สิงคโปร์ ไต้หวัน ฮองกง นอกจากนี้ ยังมีนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านด้วย เช่น พม่า กัมพูชา มาเลเซีย และลาว ผู้วิจัยจึงเลือกเพลงสำเนียงลาวนำมาใส่ด้วย เพราะมีเอกลักษณ์ทางด้านทำนองและมีจังหวะที่คุ้นหูคนไทย

ทำนองการสร้างสรรคทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 (สำเนียงจีน)

ช ม ล ช	ท ล ต ี ท	-- ต ี ล	ต ี ท --	ล ช ท ล	ร ี ท ม ี ร ี	-- ม ี ท	ม ี ร ี --
ม ี ท ม ี ร ี	ม ี ท ร ี ล	-- ท ช	ท ล --	ท ช ท ล	ท ช ล ม	-- ช ร	ม ช --

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนอง

1. ทำนองทางเปลี่ยนที่ 2 ผู้วิจัยต้องการสื่ออารมณ์เพลงถึงความสมบูรณ์ในทางสังคมนตรีและวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่อย่างสมบูรณ์บนเกาะสี่ซัง ดังบทร้องที่ผู้ประพันธ์กล่าวไว้ว่า “สมบูรณ์บ้านวัดวังยังอยู่ครบ ศรีทธานบเคารพต่อพ่อเขาใหญ่ แหล่งทิวทัศน์พำนักที่พักใจ มาคราใดสุขขึ้นระรื่นรมย์” แต่อีกนัยยะหนึ่ง ผู้วิจัยต้องการสื่อความหมายว่า เจ้าพ่อเขาใหญ่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวจีน เห็นได้จากปลูกศาลเจ้าที่เกิดขึ้นในเกาะอย่างศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ศาลเจ้าแม่กวนอิม ศาลแห่งเจีย และพิธีกรรมของชาวจีน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาของชาวจีนที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่เกาะสี่ซัง

2. การสร้างสรรคทำนองสำเนียงจีน จะมีลักษณะเส้นท่อนทำนองในลักษณะการใช้เสียงคู่ 3 เช่น ต-ล / ร-ท / ม-ต / นอกจากนี้ ยังมีการตีสับมือเรียงเสียงล่างขึ้นข้างบน เช่น ชมลช / ทลตท หรือ ตีเรียงเสียงบนลงข้างล่าง เช่น ม ี ท ม ี ร ี / ม ี ท ร ี ล เป็นต้น

3. เนื่องจากศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่มีชื่อเสียงในกลุ่มชาวจีน นักท่องเที่ยวของเกาะสี่ซังส่วนใหญ่จึงมาจากกลุ่มประเทศจีน ได้แก่ จีน สิงคโปร์ ไต้หวัน ฮองกง ผู้วิจัยจึงสร้างสรรคทำนองสำเนียงจีนเพื่อให้เกิดอรรถรสและบรรยากาศของเกาะสี่ซังที่เต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวจีน

ทำนองการสร้างสรรคทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 (สำเนียงฝรั่ง)

-- ร ี	- ร ี ร ี ร ี	- ม ี ร ี ท	- ท ท ท	- ร ี ท ล	- ล ล ล	ช ล ท ร ี	- ร ี ร ี ร ี
-- ร ี	- ร ี ร ี ร ี	- ร ี ท ล	- ล ล ล	- ร - ช	- ท - ร ี	ต ี ท ล ช	- ช ช ช

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนอง

1. ทำนองทางเปลี่ยนที่ 3 ผู้วิจัยต้องการสื่ออารมณ์เพลงให้สอดคล้องกับบทประพันธ์ในบทสุดท้ายของตอนสุขสนานชาวเกาะ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ไว้ว่า “อีกวิถีโฮมสเตย์ทะเลสวย ช่างชูช่วยจรรโลงให้สุขสม สนุกสนานเกาะสีซังยังน่าชม อิมอารมณ์ธรรมชาติสะอาดงาม” ในที่นี้ผู้วิจัยได้ตีความของบทประพันธ์ในแง่ของการท่องเที่ยวที่นำมาซึ่งความเจริญทางพื้นที่ ที่อยู่อาศัย การปรับสภาพของวิถีชีวิตผู้คนที่เปลี่ยนจากบ้านให้กลายเป็นที่พักของนักท่องเที่ยวที่เรียกว่าโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นแนวคิดเชิงพาณิชย์ บริการนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงสะท้อนมุมมองผ่านสำเนียงฝรั่ง แสดงถึงรสนิยมที่ทันสมัยเพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากยิ่งขึ้น

2. การสร้างสรรค์ทำนองสำเนียงฝรั่ง จะมีลักษณะเส้นท่วงทำนองในลักษณะการย้ายเสียงโน้ต เช่น ในบรรทัดที่ 1 ส่วนในบรรทัด 2 จะปรากฏการใช้เสียงคอร์ด (Chord) ในห้องที่ 5-8 ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของสำเนียงฝรั่งอย่างชัดเจน

3. พระจุฑาธุชราชฐานเป็นสถาปัตยกรรมที่มีกลิ่นอายสไตล์ตะวันตก ผู้วิจัยจึงสร้างสรรค์สำเนียงฝรั่งเพื่อสื่อถึงสถาปัตยกรรมของพระราชฐานอันโดดเด่นแห่งนี้ของเกาะสีซัง

(6) เพลงแสนเสนาะสีซล

ทุกเรื่องราวเรียงร้อยถ้อยอักษร	ผ่านบทกลอนสื่อภาษาคำอร่าม
ประวัติศาสตร์สีซังยังคงงาม	ทั้งคงความศักดิ์สิทธิ์นิรันดร์
ชลบุรีถิ่นน้ำล้ำคุณค่า	เชิญท่านมาชื่นชมภิรมย์สันต์
เรื่อง สีซัง-สีซล ยินยลพลัน	จบจรรย์รจจมีสุขถ้วนทุกคน

ในช่วงสุดท้ายของเพลงดับเรื่องเกาะสีซัง ซึ่งใช้ชื่อเพลงว่า แสนเสนาะสีซล ผู้ประพันธ์ได้บอกเล่าเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนมาถึงบทสรุปของเรื่อง เปรียบเสมือนบทอาถรรพ์และอวยพรให้กับผู้ฟัง ประหนึ่งการส่งนักท่องเที่ยวกลับบ้านด้วยความสุข ความสนุก และความประทับใจ แนวคิดในตอนสุดท้ายผู้วิจัยจึงได้สร้างสรรค์ท่วงทำนองตอนจบให้มีความสนุกสนาน ต่อเนื่องมาจากเพลงสุขสนานชาวเกาะ โดยกำหนดให้เป็นเพลงที่มีลีลาอารมณ์สนุกสนานแบบรำวงชาวบ้านประยุกต์เพื่อการส่งความสุข ความสนุกในท้ายเพลง ในด้านการสร้างสรรค์ทำนอง ใช้วิธีการสร้างทำนองคำร้องตามจินตนาการก่อน แล้วนำมาสู่กระบวนการตกแต่งทำนองและขยายทำนองให้สมบูรณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ท่อน

รวมทั้งผู้วิจัยได้คิดสร้างสรรค์จังหวะหน้าทับกลองขึ้นมาใหม่เพื่อให้ความสอดคล้องกับท่วงทำนองให้เกิดความแตกต่างกับเพลงอื่น ๆ จึงได้นำเอาจังหวะหน้าทับกลองในเพลงรำวงมาตรฐาน ได้แก่ /---ปะ/- โทน-ปะ/- โทน-ปะ/- โทน-โทน/ ซึ่งมีจำนวน 4 ห้อง นำมาขยายให้ครบเป็น 8 ห้อง เพื่อต้องการให้หน้าทับพิเศษที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่นี้มีความโดดเด่นขึ้นมา ดังนี้

-- โจ๊ะ จ๊ะ	-- โจ๊ะ จ๊ะ	โจ๊ะ จ๊ะ โจ๊ะ จ๊ะ	ดิง ทัง ดิงทัง	-- โจ๊ะ จ๊ะ	-- ดิง ทัง	โจ๊ะ จ๊ะ โจ๊ะ จ๊ะ	ดิง ทัง ดิง ทัง
-------------	-------------	-------------------	----------------	-------------	------------	-------------------	-----------------

โดยมีความตั้งใจให้เว้นจังหวะใน 2 ห้องแรกของทุกบรรทัดตลอดทั้ง 2 ท่อน เพื่อเว้นระยะให้เกิดช่องว่าง เอื้อให้กับจังหวะหน้าทับของกลองมีความโดดเด่นขึ้นมา ทำให้การร้องมีความลงตัวที่สนิทกับทางเครื่องและจังหวะหน้าทับมากขึ้น

ท่อน 1   ทุกเรื่องราวเรียงร้อยอักษร   ผ่านบทกลอนสี่ภาษาคำอร่าม
ประวัติศาสตร์สี่ขั้วยังงดงาม   ทั้งคงความศักดิ์สิทธิ์นิรันดร์

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสรำตะถะ

ทุก	เรื่องราว	เรียง	ร้อย	ร้อย	อักษร		
--- ล	- พ - ช	--- ช	--- ล	--- ช	- พ - ร		
ผ่าน	บทกลอน	สี่	ภาษา	คำ	อร่าม		
--- ล	- ด - ร	--- ร	- พ - ช	--- ล	- ล - ตั		
ประ	วัติศาสตร์	สี่	ขั้ว	ยัง	งดงาม		
--- ล	- ตั - ล	--- ฟ	--- ร	--- ล	- ตั - ช		
ทั้ง	คงความ	ศักดิ์	สิทธิ์	นิจ	นิรันดร์		
--- ล	- ช - ช	--- ฟ	--- ร	--- ช	- ช - พ		

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

		ทุก	เรื่องราว	เรียง	ร้อย	ร้อย	อักษร
----	----	--- ล	- พ - ช	--- ช	--- ล	--- ช	- พ - ร
		--- ผ่าน	-บท-กลอน	--- สี่	-ภา-ษา	--- คำ	--- อร่าม
----	----	--- ล	- ด - ร	--- ร	- พ - ช	-- พช	- ล - ตั
		ประ - วิติ	-ติ-ศาสตร์	--- สี่	--- ขั้ว	--- ยัง	-งด-งาม
----	----	--- ล	- ตั - ล	--- ฟ	--- ร	-- ตัล	- ตั - ช
		--- ทั้ง	-คง-ความ	--- ศักดิ์	- สิทธิ์ --	- นิจ --	-นิ-รันดร์
----	----	--- ล	- ช - ช	--- ฟ	- ร --	- ช --	- ช - พ

ทำนองการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้ว

----	----	--- ล	- ฟ - ซ	--- ซ	--- ล	--- ซ	- ฟ - ร
----	----	--- ล	- ด - ร	--- ร	- ฟ - ซ	-- ฟ ซ	- ล - ตั
----	----	--- ล	- ตั - ล	--- ฟ	--- ร	-- ตั ล	- ตั - ซ
----	----	--- ล	- ซ - ซ	--- ฟ	- ร --	- ซ --	- ซ - ฟ

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนองเพลง แสนเสนาะสี่ชล ท่อน 1

1. การคงอัตราจังหวะสองชั้นบรรเลงตามขนบโบราณการบรรเลงวงมโหรี
2. การกำหนดให้มีการบรรเลงซ้ำในบรรทัดที่ 4 ของทำนองร้องและทำนองดนตรีที่ว่า “ทั้งคงความศักดิ์สิทธิ์นิรันดร์” เพื่อเน้นย้ำถึงความทรงจำและความสนุกสนานที่ได้มาเกาะสี่ซิง
3. ลักษณะพิเศษทำนอง ตั้งใจให้เว้นจังหวะใน 2 ห้องแรกของทุกบรรทัด เพื่อเว้นระยะให้เกิดช่องว่างเอื้อให้กับจังหวะหน้าทับให้ความโดดเด่นขึ้นมา
4. การสร้างสรรค์ทำนองเพลงมีลีลาอารมณ์สนุกสนานแบบทำนองรำวงชาวบ้านมาประยุกต์ ฟังง่าย ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย
5. การคงใช้กลุ่มเสียงปี่จุมูล ฟซล x ดร x บันไดเสียงทางขวาเช่นเดิม

ท่อน 2   ชลบุรีถิ่นน้ำล้ำคุณค่า   เชิญท่านมาเชิญชมภิรมย์สันต์
เรื่อง “สี่ซิง-สี่ชล” ยินยลพลัน   จบจ้านรรจ์จมีสุขถ้วนทุกคน

ขั้นที่ 1 สร้างทำนองคำร้องจากบทประพันธ์ตามจินตนาการและถอดเสียงทำนองสารัตถะ

ชล	บุรี	ถิ่น	น้ำ	ล้ำ	คุณค่า		
--- ร	- ร - ร	--- ตั	--- ม	--- ร	- ตั - ล		
เชิญ	ท่านมา	เชิญ	ชม	ภิรมย์	สันต์		
--- ร	- ฟ - ซ	--- ฟ	--- ซ	- ฟ - ซ	- ล - ตั		
เรื่อง	สี่ซิง	สี่	ชล	ยินยล	พลัน		
--- ล	- ฟ - ร	--- ตั	--- ล	- ล - ล	--- ซ		
จบ	จ้านรรจ์	จ	มีสุข	ถ้วน	ทุกคน		
--- ร	- ฟ - ซ	--- ฟ	--- ร	--- ซ	--- ฟ		

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ทำนองโดยการขยายและตกแต่งทำนองให้สมบูรณ์

		ชล	บุรี	ถิ่น	น้ำ	ล้ำ	คุณค่า
-----	-----	--- ริ	- ริ - ริ	--- ตี	--- มี	- - มี ริ	- ตี - ล
		เชิญ	ท่านมา	เชิญ	ชม	ภิรมย์	สันต์
-----	-----	- พ - ร	- พ - ช	--- ฟ	--- ช	- - ล ช	- ล - ตี
		เรื่อง	สี่ซัง	สี่	ชล	ยินยล	พลัน
-----	-----	--- ล	- ฟิ - ริ	--- ตี	--- ล	- ล - ล	--- ช
		จบ	จำนรรจ์	-- จงมี	สุข	ถ้วน	ทุกคน
-----	-----	--- ร	- พ - ช	-- ชฟ	- ร --	- ร --	ฟ ช - ฟ

ทำนองการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์แล้ว

-----	-----	--- ริ	- ริ - ริ	--- ตี	--- มี	- - มี ริ	- ตี - ล
-----	-----	- พ - ร	- พ - ช	--- ฟ	--- ช	- - ล ช	- ล - ตี
-----	-----	--- ล	- ฟิ - ริ	--- ตี	--- ล	- ล - ล	--- ช
-----	-----	--- ร	- พ - ช	-- ชฟ	- ร --	- ร --	ฟ ช - ฟ

กลับต้น

วิเคราะห์ทำนองเพลง แสนเสนาะสี่ชล ท่อน 1

1. การปรับเปลี่ยนทำนองเคลื่อนไปในระดับเสียงสูง ให้มีความแตกต่างจากท่อนที่ 1
2. การกำหนดให้มีการบรรเลงซ้ำในบรรทัดที่ 4 ของทำนองร้องและทำนองดนตรี
ที่ว่า “จบจำนรรจ์จงมีสุขถ้วนทุกคน” เพื่อเน้นย้ำถึงความทรงจำและความสนุกสนานที่ได้มาเกาะสี่ซัง
3. การคงใช้กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ฟชล x ตร x บันไดเสียงทางขวาเช่นเดิม
4. ทำนองในบรรทัดที่ 4 ในห้องที่ 6 และห้องที่ 7 เสียง เร ลักจังหวะเพื่อเน้นย้ำคำว่า “สุข” และ “ถ้วน” ทุกคน ให้มีความโดดเด่นขึ้นมาและมอบความสุขให้ทุกคนที่มาเกาะสี่ซังไม่ลืมเลือน

การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ดับเรื่องเกาะสี่ซัง ตามที่ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ไว้ทั้งหมดจำนวน 6 เพลง อันประกอบด้วย เพลงคำขวัญเกาะสี่ซัง เพลงปฐมลิขิต เพลงศักดิ์สี่ซัง เพลงสรณังราชฐาน เพลงสุขสนานชาวเกาะ และเพลงแสนเสนาะสี่ชล ผู้วิจัยได้ออกแบบทำนองให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของบทร้อง และคำนึงถึงอารมณ์เพลงกับการสื่อความหมายทางทำนองให้มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด เพื่อให้เกิดความกลมกลืนและสุนทรียรสทางเสียงในรูปแบบวงมโหรี มีลีลาอารมณ์แตกต่างกันไปตามบันไดเสียงทางต่าง ๆ ได้แก่ บันไดเสียงเพียงออล่าง เพียงอบบน ทาง

นอก และทางขวา ซึ่งสิ่งนี้จะสร้างความรู้สึกร่วมกันให้เกิดความหลากหลายในด้านทำนองที่มีสำเนียงต่าง ๆ เช่น ลาว จีน ฝรั่งเศส รวมถึงทำนองร่ำวงแบบชาวบ้านประยุกต์ในเพลงสุดท้ายซึ่งทำให้ชวนติดตาม ประกอบความสัมพันธ์กับบทร้องที่เล่าเรื่องต่อเนื่องประสมประสานไปกับบทเพลง

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรคผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนบริบททางวัฒนธรรมและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีต เก็บข้อมูลภาคสนาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเป็นต้นทางสำหรับการประพันธ์บทร้องและทำนองเพลง เพื่อใช้บรรเลงโดยวงมโหรี โดยเลือกสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะของ “เพลงตับ” ประเภท “ตับเรื่อง” เพื่อให้ได้เพลงที่มีความหลากหลาย ทั้งเรื่องราวและบทเพลงที่นำมาจัดเรียงเป็นลำดับการบรรเลงต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน ตั้งแต่ต้นจนจบ ผลการวิจัยได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสร้างสรรคผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และมูลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี และเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง ผลการวิจัยพบว่า เกาะสีชังเป็นเกาะที่ตั้งอยู่นอกชายฝั่งอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีความน่าสนใจทั้งด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาจากการเป็นสถานที่จอดพักเรือสินค้าเพื่อหลบลมพายุ ซึ่งสัมพันธ์กับการค้าในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งทัศนียภาพของเกาะสีชังที่สอดคล้องกับความเชื่อของชาวจีนส่งผลต่อความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์สืบต่อมา ดังปรากฏว่าชาวเกาะสีชังให้ความเคารพศรัทธาสู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญ คือ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ และศาลเทพารักษ์ (ศรีขุโลธรเทพ) สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ต่อมาเกาะสีชังถูกใช้เป็นสถานที่ประทับตากอากาศของพระมหากษัตริย์และชนชั้นสูง โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โปรดฯ ให้สร้างพระจุฑาธุชราชฐานไว้เป็นที่ประทับตากอากาศ ซึ่งมีชื่อเสียงด้านความงดงาม ทั้งด้านสถาปัตยกรรมและวรรณศิลป์ นามจุฑาธุชราชฐานตั้งชื่อตามพระนามของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก เกาะสีชังจึงเป็นเกาะเดียวในประเทศไทยที่มีพระราชวังตั้งอยู่ ปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวเกาะสีชังเปลี่ยนแปลงจากอดีตซึ่งประกอบอาชีพทำการประมง เป็นประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลัก อันเป็นผลจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล เศรษฐกิจการค้าของเกาะสีชังมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทั้งการค้าขายและการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ การขยายตัวดังกล่าวนี้ทำให้วิถีชีวิตของชาวเกาะสีชังส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงจากวิถีเศรษฐกิจแบบพอเพียงสู่วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งมีนักท่องเที่ยวหลากหลายทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

จากการศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และมูลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสี่ซัง ผู้วิจัยได้นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานทางดุริยางคศิลป์โดยยึดตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎีการประพันธ์เพลงไทย ของรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน โดยใช้วิธีการประพันธ์คำร้องก่อน แล้วนำลีลาระดับเสียงสูง-ต่ำตามหลักภาษาไทย สังเคราะห์ตกแตงออกมาเป็นทำนองของดนตรี สร้างสรรค์ทำนองโดยการตกแต่งตามจินตนาการ (Making Design) ให้สอดคล้องกับจังหวะและลงตัวกับห้องเพลง ตามรูปแบบการสร้างสรรคใหม่ เคลื่อนบันไดเสียงเพื่อเปลี่ยนอารมณ์เพลง ใช้ร่วมกับหลักการประพันธ์เพลงของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ได้แก่ บันดาลรังสฤษฎ์ จากแนวคิดและวิธีการดังกล่าว สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานบทเพลงดับเรื่องเกาะสี่ซัง ทั้งการสร้างสรรคคำประพันธ์บทร้อง การสร้างสรรค์ทำนองดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการบังคับทำนองและดำเนินทำนอง รวมถึงการสร้างสรรคสำเนียงไทย ลาว จีน ฝรั่งเศส เป็นต้น การสร้างสรรค์เพลงดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยก้าวพ้นขอบเขตทางด้านความคิด มีอิสระในการใช้จินตนาการสร้างสรรค์บทร้องและทำนองเพลง ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรคองค์ความรู้ใหม่ ได้เป็นผลงานเพลง จำนวน 6 เพลง ได้แก่

1. เพลงคำขวัญเกาะสี่ซัง เป็นเพลงนำเข้าสู่เรื่องราวของเกาะสี่ซัง มีลักษณะทำนองแบบเรียบง่าย ฟังสบาย ใช้ทำนองพื้นฐานแบบที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทยทั่ว ๆ ไป เพื่อเป็นการเกริ่นนำเตรียมความพร้อมของผู้ฟัง ก่อนจะเข้าสู่บทเพลงทั้งเพลง ใช้บันไดเสียงทางเพียงออล่าง กลุ่มเสียงปัญญาจุมล ซลท x รม x และบันไดเสียงทางนอก กลุ่มเสียงปัญญาจุมล รมฟ x ลท x

2. เพลงปฐมลิขิต ประพันธ์บทร้องและทำนองเพลงนี้เพื่อสื่อความหมายของชื่อเกาะสี่ซัง จึงสร้างสรรค์ให้เพลงนี้มีบทร้อง 2 ท่อน ทำนองเพลงท่อนแรกยังคงความเรียบง่าย มีการบังคับทำนองให้เข้ากับบทร้อง ทำนองเพลงท่อนที่สองจะมีความซับซ้อนมากขึ้น จากการเปลี่ยนบันไดเสียงให้สูงขึ้น ใช้บันไดเสียงทางเพียงออบน กลุ่มเสียงปัญญาจุมล ดรม x ซล x และบันไดเสียงทางนอก กลุ่มเสียงปัญญาจุมล รมฟ x ลท x

3. เพลงศักดิ์สิทธิ์สี่ซัง ประพันธ์บทร้องและทำนองเพลงนี้เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเกาะสี่ซังนับถือ โดยบทร้องแบ่งเป็น 2 ท่อน การสร้างสรรค์ท่วงทำนองดนตรีจึงใช้แบบคู่สองเพื่อแสดงความขลัง การเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเกาะ ทำนองที่เกี่ยวเปลี่ยนตอนท้ายมีสำเนียงจีน เพื่อสื่อถึงศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบจีนและเป็นທີ່เคารพสักการะของชาวจีน ใช้บันไดเสียงทางขวา กลุ่มเสียงปัญญาจุมล ฟซล x ดร x และบันไดเสียงทางเพียงออล่าง กลุ่มเสียงปัญญาจุมล ซลท x รม x

4. เพลงสรณังราชฐาน ประพันธ์บทร้องและทำนองเพลงนี้เพื่อเล่าเรื่องราวของพระจุลฑาลุขราชฐานและอาไศรยสถาน สถานที่ประทับตากอากาศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 5 และพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่งดงาม การสร้างสรรค์ท่วงทำนองดนตรีจึงมีทำนองเพียงท่อนเดียว แต่มีทางเปลี่ยน 3 ทาง เพื่อสื่อถึงการชมความงามของพระจุฬาราชูราชฐานในแต่ละอารมณ์เพลง ใช้บันไดเสียงทางเพียงออล่าง กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ซลท x รม x

5. เพลงสุขสนานชาวเกาะ ประพันธ์ท่วงทำนองเพลงนี้เพื่อบอกเล่าวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีชังในปัจจุบัน ซึ่งมีคนหลากหลายเชื้อชาติเข้ามาท่องเที่ยว การสร้างสรรค์ท่วงทำนองดนตรีจึงมีทำนองท่อนเดียว แต่มีทางเปลี่ยนเป็นสำเนียงเพลงของชนชาติต่าง ๆ ได้แก่ ไทย ลาว จีน ฝรั่งเศส สื่อถึงความหลากหลายและสีสันของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยี่ยมเยือนเกาะสีชังตลอดทั้งปี ใช้บันไดเสียงทางเพียงออล่าง กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ซลท x รม x

6. เพลงแสนสนาเสีชล ประพันธ์ท่วงทำนองเพลงนี้เพื่อฝากคำอวยพรและเชิญชวนนักท่องเที่ยวกลับมาเยี่ยมเยือนเกาะสีชังใหม่ การสร้างสรรค์ท่วงทำนองดนตรีจึงเน้นความสนุกสนาน ใช้ทำนองร่าเริงแบบชาวบ้านมาประยุกต์ และได้สร้างสรรค์หน้าทับขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องเข้ากับทำนองเพลงเพื่อให้ความกระชับ สนุกสนาน เป็นการส่งท้ายก่อนจบเพลงอย่างมีความสุข ใช้บันไดเสียงทางขวา กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ฟซล x ดร x

จากการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้บันไดเสียงทางเพียงออล่าง กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ซลท x รม x มากที่สุด

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์: ตับเรื่องเกาะสีชัง เป็นงานสร้างสรรค์ที่อาศัยข้อมูลประวัติและพัฒนาการของเกาะสีชัง ตามประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ มลบทที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง พระจุฬาราชูราชฐาน และวิถีชีวิตของชุมชนเกาะสีชัง มาประกอบการสร้างสรรค์ผลงาน ตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ที่ได้มาประกอบการสร้างสรรค์ ทั้งนี้ สามารถนำวิธีการดังกล่าวไปต่อยอดกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์หรือประเด็นที่น่าสนใจของพื้นที่อื่น ๆ ได้ เช่น ของจังหวัดชลบุรี แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี พุทธสถานจังหวัดชลบุรี เป็นต้น เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ โดยอาจเปลี่ยนประเภทแนวคิดเป็นรูปแบบเพลงอื่น ๆ ต่อไป

2. ในพื้นที่เขตพระจุฬาราชูราชฐานยังมีสิ่งที่น่าสนใจให้ทำการศึกษาอีกมากมาย ทั้งงานสถาปัตยกรรม วรรณศิลป์ ธรรมชาติในเขตพระราชฐาน เป็นต้น สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานประเภทดุริยางคศิลป์หรือผลงานอื่นได้อีก

3. งานวิจัยนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการส่วนหนึ่ง และสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรีให้เกิดการรับรู้ในวงกว้างมากขึ้นได้

4. การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ สามารถสร้างสรรค์ได้จากการศึกษาประวัติและพัฒนาการของสถานที่สำคัญที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น เกาะภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พระราชวังวิมานเมฆ กรุงเทพมหานคร อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา ประเสริฐ. (2558). **ประวัติศาสตร์เกาะสีชัง: วิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง**. วิทยานิพนธ์, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กิ่งแก้ว อรรถากร. (2520). **คติชนวิทยา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกรียงศักดิ์ พรหมณัพนธ์. (2547). **การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP): กรณีศึกษา เกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์สาขา เศรษฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกาะสีชัง, เทศบาล. (2561). **เกาะสีชัง รัชกาลที่ 4-5**. บทความวิชาการ วันที่ 13 สิงหาคม. _____ . (2563). **ระบบสถิติทางการลงทะเบียน**. กรมการปกครอง (13 เมษายน 2563).
- ชินิษฐา ดวงชื่น. (2555). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเกาะสีชัง ตำบลท่าเวียง อำเภอกะสีชัง จังหวัดชลบุรี**. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ **บูรพาปริทัศน์** ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน. ม.ป.ท.
- ศทวรุช พรหมลิล. (2561). **เพลงตบเรื่องเมืองสงขลา**. โครงการวิจัยประเภททุนยุทธศาสตร์ เงินรายได้ ปี 2561 กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จักรพันธ์ ผาสีกา. (2557). **ความเป็นไปได้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานพระจุฑาธุชราชฐาน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จามรี อาระยานิมิตสกุล และคณะ. (2548). **โครงการสำรวจและออกแบบเพื่อพัฒนาพระจุฑาธุชราชฐาน เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี**. รายงานฉบับสมบูรณ์.
- จุฑาธุชราชฐาน, พิพิธภัณฑ์. (2563). **พิพิธภัณฑ์พระจุฑาธุชราชฐาน**. โครงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รุ่น 14.
- เจริญใจ สุนทรวาทีน. (2530). **ข้าพเจ้าภูมิใจที่เกิดเป็นนักดนตรีไทย**. เอกสารพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบวันเกิด 6 รอบ 16 กันยายน 2530. กรุงเทพมหานคร: รัชศิลป์.
- เจ้าพ่อเขาใหญ่ เกาะสีชัง ชลบุรี**. เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์. ม.ป.ป.
- เฉลิมศักดิ์ พิภุศลศรี. (2561). **ประชุมบทความวิชาการดนตรี**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต.
- ชนะชัย กอผจญ. (2559). **การสร้างสรรค์บทเพลง ตบวิหารเริงสำราญ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุริยางค์บัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2548). **การวิจัยทางศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

दन्य ไชโยธา. (2538). **ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อ กับประเพณีนิยมในท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โอ. เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2482). **ตำนานเครื่องมโหรีปี่พาทย์**.

ที่ระลึกในงานฉาบฉวยกิจศพ จางวางทั่ว พาทยโกศล. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

ธนิต อยู่โพธิ์. (2551). **เครื่องดนตรีไทย**. อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหม่อมราชวงศ์เทพยพงศ์ เทวกุล ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันพฤหัสบดีที่ 8 พฤษภาคม 2551. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.

บุญธรรม ตราโมท. (2540). **คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย**. กองทุนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (ส.ย.ช.). กรุงเทพมหานคร: ศิลปสนองการพิมพ์.

บุญเลิศ กร่างสะอาด. (2560). **การสร้างสรรค์เพลงเรื่องประเภทเพลงฉิ่ง เรื่องชัยมงคลคาถา**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาดุริยางค์บัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ป. มหาจันทร์. (2540). **พระจุฬาราชราชฐาน ณ เกาะสีชัง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ประจักษ์ ปฏิทัศน์. (2559). **การคิดเชิงระบบและความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโอ เอส พริ้น เฮาส์.

ประยูร อุลุชาฎะ. (2542). **วิวัฒนาการของศิลปะ**. ม.ป.พ.

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. (2521). **(ไม่มีชื่อเรื่อง)**. อนุสรณ์เนื่องในงานพระกฐินพระราชทาน ณ วัดจุฬาทิศธรรมสภาารามมหารวิหาร กิ่งอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี วันที่ 4 พฤศจิกายน 2521. ม.ป.ท. ม.ป.พ.

พิชิต ชัยเสรี. (2557). **การประพันธ์เพลงไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พีรศรี โปვაทอง. (2542). **เกาะสีชังในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พูนพิศ อมาตยกุล. (2552). **เพลงดนตรี: สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยา**

นริศรานุวัตติวงศ์ถึงสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. สำนักพิมพ์

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์: มหาวิทยาลัยมหิดล.

_____. (2529). **ดนตรีวิจัักษ์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท รัักษ์ศิลป์ จำกัด.

ภารดี มหาจันทร์. (2554). **การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของภาคตะวันออกเฉียงใต้**. นนทบุรี: อองศาสาบายดี.

มนตรี ตราโมท. (ม.ป.ป.). **เอกสารประกอบการบรรยาย วิชาประวัติศาสตร์ไทย 1**.

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มहितล, มหาวิทยาลัย. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
 เจ้าคุณทหารลาดกระบัง. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. (2536). **แผนการจัดการ พัฒนาและ
 อนุรักษ์สภาพแวดล้อมทั้งในเขตและนอกเขตพระที่นั่งจุฬาราชูราชฐาน เกาะสีซัง จังหวัดชลบุรี.**
 2 เล่ม. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ยงยุทธ เจริญวานิช. (2545). **กรณีศึกษาแนวเขตพระจุฬาราชูราชฐานเกาะสีซัง.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยมโดย เพ็งพงศา. (2539). **เพลงมโหรีโบราณ.** เอกสารวิชาการในงานดนตรีไทยอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย
 บูรพา. บางแสน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิจิตร วรุตบางกูร. (2531). **ความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท.
- วิเชียร กุลตันต์, (2478). **เรื่องเพลงไทย ความรู้บางเครื่องจากวิทยุ.** เอกสารพิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ
 นายเส็ง สุมาวงศ์ เมรุวัดจักรวรรดิราชาวาส 19 มกราคม.
- วีระพล แจ่มสวัสดิ์ และคณะ. (2553). **การศึกษาความพึงพอใจการให้บริการของผู้อยู่อาศัย
 ขามฟาก ศรีราชา-เกาะสีซัง.** วารสารวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
 ราชมนจลตะวันออกเฉียง ชลบุรี. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2554.
- ศรีณยา เลิศพุทธรักษ์ และคณะ. (2555). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในบริเวณพื้นที่แหล่ง
 ท่องเที่ยวเกาะสีซัง ตำบลเทววงษ์ อำเภอกะสีซัง จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรายุทธ์ โชติรัตน์. (2561). **การสร้างสรรคผลงานทางดุริยางคศิลป์บทเพลงชุด พุทธเจดีย์ทวารวดีศรี
 นครปฐม.** วิทยานิพนธ์ดุขภูบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาธาณสุข, กระทรวง. (2497). **ตำนานเกาะสีซังและโบราณสถาน.** เอกสารพิมพ์แจกในการทอดกฐิน
 พระราชทาน ณ วัดจุฬาทิศธรรมสภาราม เกาะสีซัง จังหวัดชลบุรี วันที่ 7 พฤศจิกายน 2497.
 ม.ป.ท. ม.ป.ท.
- สายพิณ กองกระโทก. (2552). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องแม่เหล็กและแรงไฟฟ้าทักษะ
 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับ
 ประถมศึกษาที่ 2 จากการสอนแบบโครงการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
 หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สิริชัยชาญ พักจำรูญ. (2546). **หนังสือ ชุด ดุริยางคศิลป์ไทย.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสด็จพระราชดำเนินกลับจากเกาะสีชัง. (2434, 6 กันยายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 8 แผ่นที่ 23.
หน้า 336-345

อรพรรณ แปลงเงิน. (2559). **แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
บนเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
กีฬา และนันทนาการ คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี.

อารี พันธุ์มณี. (2540). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ไยไหม.

อเนก นาวิกมูล. (2554). **สีชัง ความหลังครั้งรัชกาลที่ 5**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

อัศนี เปลี่ยนสี. (2558). **การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุด ตำนานเทพนพเคราะห์**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาดุริยางคศาสตร์บัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุษณีย์ โพธิ์สุข. (2537). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท.

รายการสัมภาษณ์

กรรชิต จิตรระทาน. สัมภาษณ์. 23 มกราคม 2564.

จรรมนง แสงวิเชียร. สัมภาษณ์. 21 กุมภาพันธ์ 2564.

ไชยยะ ทางมีศรี. สัมภาษณ์. 5 เมษายน 2564.

บุญช่วย แสงอนันต์. สัมภาษณ์. 22 เมษายน 2564.

บุญทัน กลิ่นกาหลง. สัมภาษณ์. 12 กรกฎาคม 2564.

ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. สัมภาษณ์. 22 มกราคม 2564.

بيب คงลายทอง. สัมภาษณ์. 23 มกราคม 2564.

เป็ง แซ่เตียว. สัมภาษณ์. 23 กุมภาพันธ์ 2564.

พัฒน์ พร้อมสมบัติ. สัมภาษณ์. 21 เมษายน 2564.

มาลี กระจ่างศรี. สัมภาษณ์. 25 เมษายน 2564.

ยงยุทธ เจริญจิต. สัมภาษณ์. 23 มกราคม 2564.

ยุทธ ณะเศรษฐ. สัมภาษณ์. 11 กรกฎาคม 2564.

ระพีพรรณ ณะวรเศรษฐ. สัมภาษณ์. 21 กุมภาพันธ์ 2564.

วันดี รักษาดี. สัมภาษณ์. 25 เมษายน 2564.

วิไล รักเป็นธรรม. สัมภาษณ์. 12 กรกฎาคม 2564.

ศราศักดิ์ เกตรา. สัมภาษณ์. 23 มกราคม 2564.

อุทัย ดีสดใส. สัมภาษณ์. 30 มกราคม 2564.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสันติ อุดมศรี
วัน เดือน ปี เกิด	18 กุมภาพันธ์ 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
วุฒิการศึกษา	ระดับปริญญาโท - ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2549 ระดับปริญญาบัณฑิต - ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2543
ที่อยู่ปัจจุบัน	คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี